

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
586**

Μαυρομαρτζογλου Α. Γ.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΜΑΚΡΥΝΑΙΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΣΤ 69

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

Κατὰ τὴν νέαν ἀπογραφὴν

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΤΩ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜῳ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ

1906—1911

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ «ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ» ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

15 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 15

1908

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

002
κλπ
ΣΤΡΑ
586

Αριθ. { Πρωτ. 7361
Διεκπ. 7860

Εν Ἀθήναις τῇ 15 Μαΐου 1906.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξ. Γ. Μακρυναῖον.

(Περίληψις). Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ κλπ. καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **Γεωγραφίαν**, ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν πλήρων Δημοτικῶν σχολείων ἐν γένει.

Καλεῖσθε δέ, ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργός
Α. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Πάν ἀντίτυπον φέρει κάτωθι τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ **Γεωγραφία** περιγράφει καὶ ἐξετάζει τὴν γῆν κατὰ τρεῖς τρόπους· α') θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὰς κινήσεις, τὴν θέσιν καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σῶματα, ὅτε καλεῖται **μαθηματικὴ γεωγραφία**· β') ἐξετάζει τὴν ἐπιφανείαν αὐτῆς, τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀντικείμενα, οἷον τὰ ὄρη, τὰς πεδιάδας, τοὺς ποταμοὺς, τὰς θαλάσσας, τὰς λίμνας, τὰ προϊόντα καὶ λοιπά, ὅτε λέγεται **φυσικὴ γεωγραφία**· καὶ γ') θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς κατοικήτηριον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξετάζει τὴν διαίρεσιν αὐτῆς εἰς κράτη, τὸν πληθυσμὸν, τὸ θεοῦσκευμα, τὰ ἔθη τῶν κατοίκων, τὰ πολιτεύματα, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς προόδου καὶ πάντα, ὅσα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅτε καλεῖται **πολιτικὴ γεωγραφία**.

Α. ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ὁρίζων. Ὅταν ἰσταμέθα εἰς τι ὑψηλὸν καὶ ἐλεύθερον μέρος ἢ εἰς ἀνοικτὴν πεδιάδα, βλέπομεν περίξ ἡμῶν τὸν οὐρανὸν ἐγγιζόντα τὴν γῆν κατὰ καμπύλην γραμμὴν. Ἡ καμπύλη αὕτη γραμμὴ καλεῖται **ὄριζων**.

Τέσσαρα δὲ κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος διακρίνομεν, τὸν **Βορρᾶν**, τὸν **Νότον**, τὴν **Ἀνατολὴν** καὶ τὴν **Δύσιν**. Καὶ ὁ μὲν Βορρᾶς εἶναι πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὁποῖον (ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν) διευθύνεται ἡ σιὰ ἡμῶν τὴν μεσημβρίαν, ἰσταμένων ἐν ὑπαίθρῳ, ὁ δὲ Νότος πρὸς τὸ ἀντίθετον. Ἡ δὲ Ἀνατολὴ εἶναι πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, ὅταν βλέπωμεν πρὸς Βορρᾶν, καὶ ἡ Δύσις πρὸς τὰ ἀριστερά. Μεταξὺ τῶν κυρίων τούτων σημείων τοῦ ὀρίζοντος διακρίνομεν Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ ἄλλα τέσσαρα σημεῖα, τὰ ὅποια λέγονται **δευτερεύοντα** εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς· τὸ Βορειοανατολικόν (βα), τὸ Βορειοδυτικόν (βδ), τὸ Νοτιοανατολικόν (να) καὶ τὸ Νοτιοδυτικόν (νδ). Ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δὲ πινάκων ὁ Βορρᾶς εἶναι πρὸς τὰ ἄνω, ὁ Νότος πρὸς τὰ κάτω, ἡ ἀνατολή πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ καὶ ἡ Δύσις πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ.

Σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ ἔχει σχῆμα **σφαιροειδές**, τὰ δὲ ὑψώματα, ἅτινα εἶναι ἐπ' αὐτῆς, οἷον τὰ βουνὰ καὶ τὰ ὄρη, οὐδὲν ὡς μεταβάλλουσι τὸ σχῆμα, διότι ταῦτα εἶναι λίαν μικρὰ ἀπέναντι τοῦ ὄγκου αὐτῆς. Ὅτι δὲ ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδές, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐξῆς· α') ὅταν πλοῖόν τι πλέῃ πρὸς ἡμᾶς, δὲν φαίνεται ἀμέσως ὀλόκληρον, ἀλλὰ πρῶτον φαίνονται τὰ ἐπάνω μέρη αὐτοῦ καὶ ἔπειτα τὰ κάτω· β'), ὅταν διευθύνηται τις πρὸς ὑψηλὰ ἀντικείμενα ἀπομεμακρυσμένα, οἷον ὄρη, δένδρα, πύργους καὶ λοιπά, πρῶτον διακρίνει τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν καὶ ἔπειτα τὰ κάτω· γ') εἰάν τις ταξιδεύῃ πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, θὰ ἐπανέλθῃ μετὰ χρόνον πολὺν εἰς τὸ μέρος, ὅπουθεν ἀνεχώρησε· καὶ γ') ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει ταυτοχρόνως εἰς ὅλους τοὺς τόπους τῆς γῆς, ἀλλὰ πρῶτον ἀνατέλλει εἰς τοὺς ἀνατολικωτέρους τόπους καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς δυτικωτέρους διαδοχικῶς.

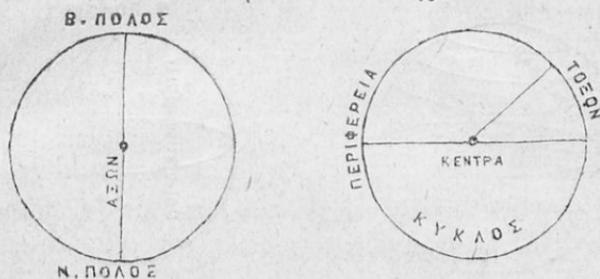
Κίνησις τῆς γῆς. Ἄξων. Πόλοι.

Ἡ γῆ περιστρέφεται κανονικῶς περὶ νοπτὸν ἄξωνα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ἐν διαστήματι 24 ὥρων, μὴ στηριζομένη εἰς κανὲν μέρος. Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς λέγεται **περιστροφική**.—**Ἄξων** δὲ λέγεται ἡ νοπτὴ εὐθεῖα γραμμὴ, ἣτις διεύθυνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς (γῆνης σφαίρας). Τὰ πέρατα δὲ τῆς νοπτῆς ταύτης γραμμῆς, ἅτινα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καλοῦνται **Πόλοι**· καὶ τὸ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται **βόρειος πόλος**, τὸ δὲ πρὸς νότον καλεῖται **νότιος πόλος** (Σχῆμα 1ον).

Κύκλος. Περιφέρεια καὶ διαίρεσις αὐτῆς.

Ἐάν τὸ ἐν ἄκρον νήματοσ στηρίξωμεν ἐπὶ σημείου τινὸσ τοῦ πίνανκοσ, εἰσ δὲ τὸ ἕτερον προσδέσωμεν κιμωλίαν καὶ περιστρέψωμεν Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ταύτην οὕτως, ὥστε νὰ μένη τὸ νῆμα πάντοτε τεταμένον καὶ ἡ κι-
μαλία χαράξη γραμμὴν τινα ἐπὶ τοῦ πίνακος, τότε τὴν γραμμὴν
ταύτην καλοῦμεν **κυκλικὴν περιφέρειαν**, τὸ δὲ μέρος τοῦ πίνα-
κος τὸ ὑπὸ τῆς γραμμῆς ἐγκλειόμενον καλοῦμεν **κύκλον**. Τὸ σημεῖον,
ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζαμεν τὸ ἐν ἄκρον τοῦ νήματος, καλοῦμεν **κέν-
τρον τοῦ κύκλου**. Τὸ κέντρον τοῦτο ἀπέχει ἴσον ἀπὸ πάντων τῶν

σημείων τῆς περιφέρειας, τῆς ὁποίας πᾶν μέρος ὀνομάζεται **τόξον**.
Ἡ κυκλικὴ περιφέρεια διαιρεῖται πάντοτε εἰς 360 ἴσα μέρη, τὰ
ὅποια καλοῦνται **μοῖραι**, αἵτινες σημειοῦνται οὕτω 360°. Ἐκά-
στη μοῖρα διαιρεῖται εἰς 60 ἴσα μέρη, τὰ ὅποια ὀνομάζονται **πρῶτα
λεπτὰ τῆς μοίρας**, καὶ ἕκαστον τῶν λεπτῶν τούτων διαιρεῖται
πάλιν εἰς 60 ἴσα μέρη, ἅτινα λέγονται **δεύτερα λεπτὰ τῆς
μοίρας**.

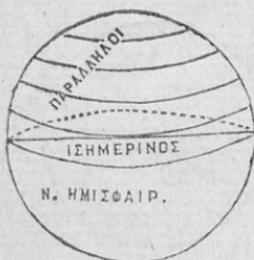
Κύκλοι τῆς γῆς. Ἰσημερινός. Παράλληλοι. Μεσημβρινοί.

Κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας λέγονται ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ περι-
φέρεια εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Οἱ κύκλοι οὗτοι δια-
κρίνονται εἰς μεγίστους καὶ μικροῦς. **Μέγιστοι κύκλοι** τῆς γήινης
σφαίρας λέγονται ἐκεῖνοι, οἵτινες διέρχονται διὰ τοῦ κέντρου αὐτῆς.
Μικροὶ δὲ οἱ μὴ διερχόμενοι διὰ τοῦ κέντρου. Πᾶς δὲ μέγιστος
κύκλος τῆς γήινης σφαίρας διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη, ἅτινα λέ-
γονται **ἡμισφαίρια**.

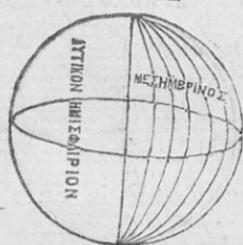
Ὁ μέγιστος κύκλος τῆς γήινης σφαίρας, τῆς περιφέρειας τοῦ ὁποίου
πάντα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἴσον ἀφ' ἑκατέρου τῶν πόλων, λέγεται
Ἰσημερινός. Οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς **Βόρειον** καὶ **Νότιον
ἡμισφαίριον**· καὶ Βόρειον μὲν λέγεται τὸ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰσημε-
ρινοῦ, Νότιον δὲ τὸ πρὸς νότον αὐτοῦ. Λέγεται δὲ Ἰσημερινός, διότι
πάντες οἱ τόποι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται,

ἔχουσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἡμέραν ἴσην μετὰ τὴν νύκτα.
Οἱ πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν παράλληλοι κύκλοι λέγονται καὶ **παράλληλοι κύκλοι** τῆς γῆς. Εἶναι δὲ οὗτοι μικροὶ κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας.

Οἱ μέγιστοι δὲ κύκλοι τῆς γήινης σφαίρας, οἵτινες διέσχονται διὰ τῶν δύο πόλων τῆς γῆς καὶ τέμνουσι τὸν Ἰσημερινὸν καθέτως, κα-

Β. ΠΟΛΟΣ

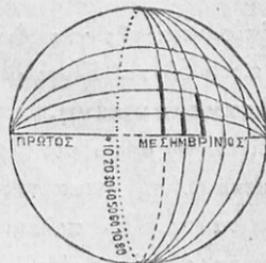
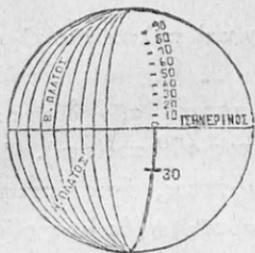
Ν. ΠΟΛΟΣ

λοῦνται **Μεσημβρινοί**. Καλοῦνται δὲ Μεσημβρινοί, διότι, ὅταν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ περιστροφικῇ κινήσει τῆς γῆς ἕκαστος τῶν κύκλων τούτων εἶναι ἀκριβῶς ἀντικρὺ εἰς τὸν ἥλιον, τότε οἱ τόποι οἱ κείμενοι ἐπὶ τῆς μεταξύ τῶν δύο πόλων ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τούτου, τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχουσι μεσημβριάν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου ἡμιπεριφερείας τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ τόποι ἔχουσι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μετονύκτιον. Ὡς πρῶτον δὲ τῶν κύκλων τούτων λαμβάνουσι τὸν διερχόμενον διὰ τῆς γῆσου Φέρρου, μιᾶς τῶν Καναρίων, ὅστις διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, **Ἀνατολικὸν** καὶ **Δυτικὸν**. Ἄλλοι ὅμως λαμβάνουσιν ὡς πρῶτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τῶν Παρισίων καὶ ἄλλοι τὸν διὰ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου Γρένουϊτς, προαστείου τοῦ Λονδίνου.

Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος.

Ἡ ἀπόστασις σημείου τινὸς τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καλεῖται **γεωγραφικὸν πλάτος**. Τὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετρεῖται εἰς μοίρας διὰ τοῦ τόξου τοῦ μεσημβρινοῦ, τοῦ διερχομένου διὰ τοῦ σημείου τούτου, τὸ ὅποῖον τόξον περιλαμβάνεται μεταξύ τοῦ σημείου τούτου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Καί, ἂν μὲν τὸ σημεῖον τοῦτο εὑρίσκηται ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, τὸ πλάτος καλεῖται **Βόρειον**, ἂν δὲ ἐπὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, **Νότιον**. Περιλαμβάνεται δὲ μεταξύ τοῦ 0⁰ καὶ τῶν 90⁰.

Ἡ ἀπόστασις δὲ σημείου τινὸς ἀπὸ τοῦ **πρώτου** μεσημβρινοῦ καλεῖται **γεωγραφικὸν μῆκος**. Τὸ γεωγραφικὸν μῆκος μετρεῖται εἰς μοίρας διὰ τοῦ τόξου τοῦ παραλλήλου, τοῦ διερχομένου διὰ τοῦ σημείου τούτου, τὸ ὁποῖον τόξον περιλαμβάνεται μεταξύ τοῦ πρώτου

μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ σημείου τούτου. Καί, ἂν μὲν τὸ σημεῖον εὐρίσκηται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου, τὸ μῆκος καλεῖται **Ἀνατολικόν**, ἂν δὲ ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου, **Δυτικόν**. Περιλαμβάνεται δὲ μεταξύ τοῦ 0⁰ καὶ τῶν 180⁰.

Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι.

Δύο παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆνης σφαίρας, κείμενοι ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ἀπέχοντες ἀπ' αὐτοῦ ἀνὰ $23\frac{1}{2}^0$ περίπου, λέγονται **τροπικοί**, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος ἐν τῇ ἐτησίᾳ αὐτοῦ φαινομένη κινήσει ἔλθῃ ἀνωθεν αὐτῶν, τρέπεται καὶ πάλιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Καλεῖται δὲ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἰσημερινοῦ **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου**, ὁ δὲ πρὸς νότον τοῦ Ἰσημερινοῦ **Τροπικὸς τοῦ Αἰγύκερω**. Ἐρχεται δὲ ὁ ἥλιος ἀνωθεν μὲν τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου τῇ 9ῇ Ἰουνίου, ἀνωθεν δὲ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγύκερω τῇ 9ῇ Δεκεμβρίου. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἔχομεν καὶ τὰ δύο **Ἡλιοστάσια**, τὸ θερινὸν καὶ τὸ φθινοπωρινόν. Λέγονται δὲ Ἡλιοστάσια, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος φθάνη ἐκεῖ, φαίνεται ἰστάμενος ἐπ' ὀλίγον, ὅπως ἀκολουθῶς τραπῆ πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

Δύο δὲ ἄλλοι παράλληλοι κύκλοι κείμενοι ἐπίσης ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ἀπέχοντες ἀπ' αὐτοῦ ἀνὰ $66\frac{1}{2}^0$ περίπου ἢ ἀφ' ἑκατέρου τῶν πόλων $23\frac{1}{2}^0$ περίπου λέγονται **Πολικοί**. Καὶ ὁ μὲν

περὶ τὸν βόρειον πόλον καλεῖται **Βόρειος πολικὸς**, ὁ δὲ περὶ τὸν νότιον πόλον **Νότιος πολικὸς**.

Ζῶναι τῆς γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διὰ τῶν τροπικῶν καὶ πολικῶν κύκλων διαίρεται εἰς 5 ζῶνας. Εἶναι δὲ αὗται·

Ἡ **Διακεκαυμένη**, ἥτις ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὸν Ἴσημερινόν (πλάτος 47⁰ περίπου). Ἐκλήθη δὲ Διακεκαυμένη, ἕνεκα τῆς μεγίστης θερμότητος, ἥτις ἐπικρατεῖ ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ. Ἐν πολλοῖς ὅμοις τόποις αὐτῆς ἡ θερμότης μετρίζεται ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως τῆς γείτονος θαλάσσης, τοῦ ὕψους τῶν ὄρεων, τῶν κανονικῶς πνεόντων ἀνέμων καὶ τῶν συνεχῶν βροχῶν, ὅτε ἡ γῆ καλύπτεται ὑπὸ θαλερωτάτης βλαστήσεως.

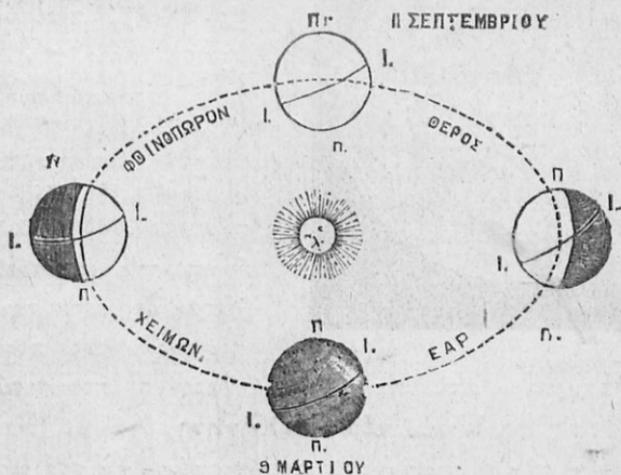
Αἱ δύο **εὐκρατοὶ**, ἡ **βόρειος** μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου καὶ ἡ **νότιος** μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγῶκερω καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου (ἐκατέρω πλάτους 43⁰ περίπου). Ἐν ταῖς εὐκράτοις ζώναις οὔτε πολὺ ψυχὸς ἐπικρατεῖ οὔτε μεγάλη θερμότης· καὶ

Αἱ δύο **Κατεψυγμέναι**, ἡ **βόρειος** ἀπὸ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ βορείου πόλου καὶ ἡ **νότιος** ἀπὸ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου μέχρι τοῦ νοτίου πόλου (ἐκατέρω πλάτους 23 1/2⁰ περίπου). Ἐν αὐταῖς τὸ ἐπικρατοῦν ψυχὸς εἶναι δριμύτατον καὶ αἱ περὶ τοὺς πόλους θάλασσαὶ παγωμέναι. Μόνον ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῦ θέρους αὐτῶν οἱ ἐν ταῖς ζώναις ταύταις τόποι ἔχουσιν ὀλίγην θερμότητα καὶ οἱ πάγοι ἐν μέρει τήκονται.

Κίνησις τῆς γῆς. Ἡμέρα καὶ νύξ. Ὁραὶ τοῦ ἔτους.

Ἡ γῆ εἶπομεν ὅτι στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ὅστις πάντοτε μένει παράλληλος πρὸς ἑαυτὸν, ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς 24 ὥρας. Ἐκ τῆς περιστροφικῆς ταύτης κινήσεως προέρχεται ἡ διαδοχὴ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καθόσον ἕνεκα ταύτης στρέφονται διαδοχικῶς οἱ διάφοροι τόποι τῆς γῆς πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ἕκαστος τόπος λέγομεν ὅτι ἔχει **ἡμέραν**, ὅταν ὁ ἥλιος εὐρίσκηται ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος αὐτοῦ, **νύκτα** δέ, ὅταν εὐρίσκηται κάτωθεν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς περιστροφικῆς ταύτης κινήσεως ἡ γῆ κάμνει καὶ ἄλλην περιφορικὴν κί-

νησιν περί τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 περίπου ὥρας. Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ, τὴν ὁποίαν διατρέχει ἡ γῆ κατὰ τὴν περιφορικὴν ταύτην κίνησιν, καλεῖται **ἐκλειπτική**. Ἡ ἐκλειπτικὴ εἶναι ἀποκεκλιμένη πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτοῦ γωνίαν $23\frac{1}{2}^{\circ}$ περίπου. Ἐνεκα λοιπὸν τῆς περιφορικῆς ταύτης κινήσεως τῆς γῆς καὶ τῆς ἀποκλίσεως τῆς ἐκλειπτικῆς πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν προέρχεται ἡ διαδοχὴ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους καὶ ἡ μεταβολὴ τῆς διαρκείας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς εἰς πάντας τοὺς τόπους τῆς γῆς, πλὴν τῶν δύο πόλων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων. Καὶ εἰς ἐκάτερον μὲν τῶν δύο πόλων ὑπάρχει καθ' ὅλον τὸ ἔτος μία ἡμέρα, διαρκούσα ἕξ περίπου μῆνας. Εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ δὲ τόπους καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας εἶναι ἴση μὲ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς (12 ὥρων), ὡς καὶ ἀλλαγῆς εἶπομεν, καθὼς εἶναι τοιαύτη καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τόπους, πλὴν τῶν πόλων, κατὰ τὴν 9 Μαρτίου καὶ 11 Σεπτεμβρίου, ὅτε ὁ ἥλιος εὕρεσκειται ἀκριβῶς ἀντικρὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ (ἕαρινὴ ἰσημερία, φθινοπωρινὴ ἰσημερία).

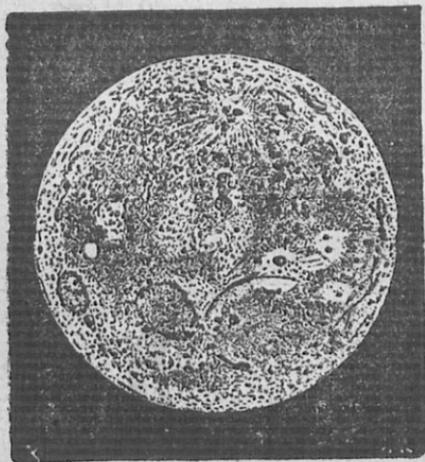
Ὁραὶ δὲ τοῦ ἔτους καλοῦνται αἱ παραλλαγὰὶ τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιράς καθ' ὠρισμένους μῆνας τοῦ ἔτους. Προέρχονται δὲ αὗται ἔνεκα τῆς περιφορικῆς κινήσεως τῆς γῆς καὶ τῆς ἀποκλίσεως τῆς ἐκλειπτικῆς πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, ὡς εἶπομεν. Εἶναι δὲ αἱ ὥραι τοῦ ἔτους τέσσαρες. **Ἑαρ**, ἀπὸ 9 Μαρτίου ἕως 9 Ἰουνίου. **Θέρος**, ἀπὸ 9 Ἰουνίου ἕως 11 Σεπτεμβρίου. **Φθινόπωρον**,
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀπὸ 11 Σεπτεμβρίου ἕως 9 Δεκεμβρίου καὶ **Χειμῶν**, ἀπὸ 9 Δεκεμβρίου ἕως 9 Μαρτίου.

Ἡλιος. Σελήνη.

Ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα σφαιροειδές, ὅπως καὶ ἡ γῆ, ἀλλὰ ἀπείρως (1,280,000 φορές) μεγαλύτερον αὐτῆς. Ὁ ἥλιος φωτίζει, θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐπ' αὐτῆς καὶ ἀπέχει αὐτῆς τοσοῦτον (148 δισεκατομμύρια μέτρων), ὥστε, ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ ῥίψωμεν κατ' αὐτοῦ σφαῖραν τηλεβόλου, διανύουσαν 840 μέτρα εἰς ἓν δευτερόλεπτον, θὰ ἐχρειάζετο αὕτη ἐξ ἔτη, ἵνα φθάσῃ μέχρι τοῦ ἡλίου!

Ἡ σελήνη εἶναι σῶμα σφαιροειδές καὶ σκιερόν, καθὼς καὶ ἡ γῆ, ἀλλὰ πολὺ μικρότερον αὐτῆς (49 φορές). Ἔχει δὲ ὄρη, τὰ ὁποῖα διακρίνομεν διὰ τηλεσκοπίου, στερεῖται ὅμως θαλάσσης καὶ ἀτμοσφαιρας.

Ἡ σελήνη ἀπέχει τῆς γῆς 385,000 περίπου χιλιόμετρα καὶ περιφέρεται περίξ αὐτῆς, τῆς ὁποίας εἶναι δορυφόρος, εἰς 29 $\frac{1}{2}$ περίπου ἡμέρας, ἔχουσα πρὸς τὴν γῆν πάντοτε ἐστραμμένον τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον.

Τῆς σελήνης φωτίζεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ἕμισυ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς.

Ὅταν δὲ κατὰ τὴν μηνιαίαν περιφορὰν τῆς περὶ τὴν γῆν

εἶναι ἀπεστραμμένον ἀπὸ τῆς γῆς ὁλόκληρον τὸ πεφωτισμένον ἡμισφαίριον τῆς σελήνης, ἔχομεν **νέαν σελήνην**· ὅταν δὲ εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν τὸ ἕμισυ τοῦ πεφωτισμένου ἡμισφαιρίου τῆς σελήνης καὶ αὕτη φαίνεται ὡς ἡμικύκλιον, ἔχομεν **πρῶτον τέταρτον**· ὅταν δὲ ὁλόκληρον τὸ πεφωτισμένον ἡμισφαίριον τῆς σελήνης εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν καὶ ἡ σελήνη φαίνεται ὡς τέλειος κυκλικὸς δίσκος, ἔχομεν **πανσέληνον**. Ὅταν δὲ ἐκ νέου μετὰ τὴν πανσέληνον εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν τὸ ἕμισυ τοῦ πεφωτισμένου ἡμισφαιρίου τῆς σελήνης, ἔχομεν **δεύτερον τέταρτον**. Τὰ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

διάφορα ταῦτα σχήματα, ἅτινα παρουσιάζει ἐκάστοτε ἡ σελήνη, καλοῦνται **φάσεις** αὐτῆς.

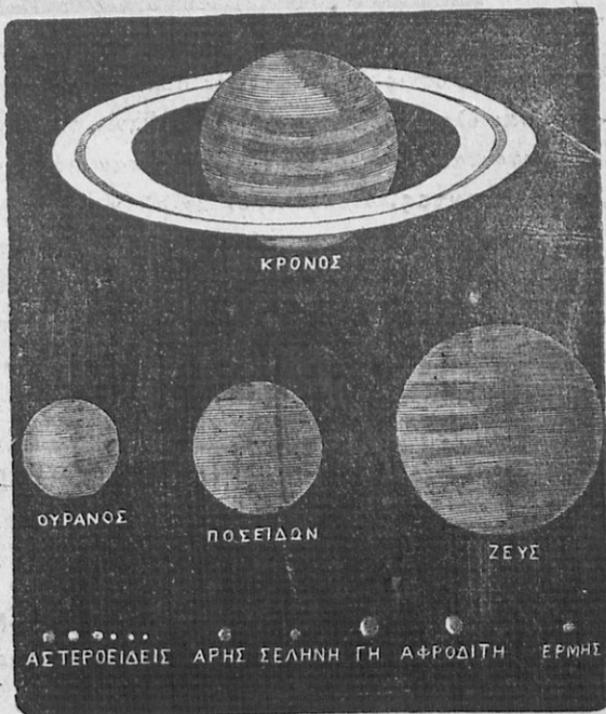
Κατὰ τὴν πανσέληνον, ὅτε εὐρίσκεται ἡ γῆ μεταξύ ἡλίου καὶ σελήνης, δυνατόν νὰ συμβῇ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἔκλειψις τῆς σελήνης, ἂν τύχη νὰ εἰσέλθῃ αὐτὴ ἢ μέρος αὐτῆς εἰς τὴν σκιάν, τὴν ὁποίαν ῥίπτει ὀπισθὲν τῆς ἡ γῆ φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Κατὰ δὲ τὴν νέαν σελήνην, ὅτε εὐρίσκεται ἡ σελήνη μεταξύ γῆς καὶ ἡλίου, δυνατόν νὰ συμβῇ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἂν τύχη ἡ σελήνη νὰ ἀποκρύψῃ τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου ἢ μέρος αὐτοῦ.

Πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Εἰς τὸν ἑναστρον οὐρανὸν διακρίνομεν ἀπειροπληθεῖς ἀστέρας, οἵτινες εἶναι δύο εἰδῶν καὶ λέγονται **ἀπλανεῖς** καὶ **πλανῆται**. Οἱ

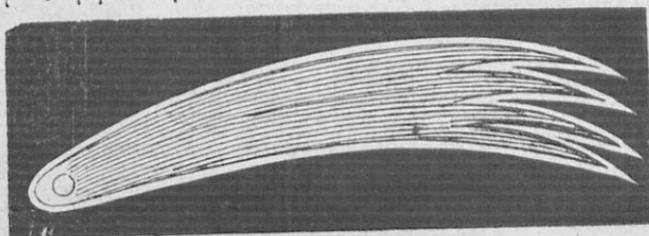
ἀπλανεῖς καλοῦνται οὕτω, διότι δὲν ἀλλάσσουν τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν των ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶναι δὲ σώματα ἀπειρομεγέθη καὶ αὐτόφωτα, ὡς ὁ ἥλιος, φαίνονται ὅμως ἐλάχιστοι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τινες τούτων ὡς φωτεινὰ μόνον σημεία, ἔνεκα τῆς παρμεγίστης αὐτῶν ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ ἀπλανεῖς ἔχουσι φῶς λαμπυρίζον. Οἱ πλανῆται καλοῦνται οὕτω, διότι ἀλλάσσουν τὴν πρὸς ἀλλήλους

καὶ τοὺς ἀπλανεῖς θέσιν, ὡς ἡ γῆ, καὶ περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον, ἐνῶ συγχρόνως στρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των. Οἱ πλανῆται φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἔχουσι φῶς σταθερόν. Οἱ κυριώτεροι καὶ μεγα-

λύτεροι τῶν πλανητῶν εἶναι κατὰ σειρὰν ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν. Ὁ μεγαλύτερος τούτων εἶναι ὁ Ζεὺς καὶ ὁ μικρότερος ὁ Ἑρμῆς. Τινὲς τῶν πλανητῶν ἔχουσιν ἄλλους μικροτέρους ἀστέρας, οἵτινες περιφέρονται περὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς ὁποίους καλοῦμεν **δορυφόρους**, ὡς ἡ Γῆ τὴν Σελήνην.

Κομηῆται. Οἱ κομηῆται εἶναι περίεργοι νεφελοειδῆς ἀστέρες κατὰ καιροὺς ἐμφανιζόμενοι ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ περιφερόμενοι τινες ἐξ

αὐτῶν, ὡς οἱ πλανῆται, περὶ τὸν ἥλιον. Οὗτοι ἀποτελοῦνται ἐκ τοῦ **πυρήνος**, ὅστις εἶναι φωτεινὸς δίσκος, τῆς **κόμης** καὶ τῆς **οὐρᾶς**, καὶ εἶναι ὅλως ἀκίνδunami δι' ἡμᾶς. Τινὲς τῶν κομητῶν κατὰ περιόδους ἐπανερχονται, τινὲς ὁμως ἐξαφανίζονται διὰ παντός.

Διάττοντες. Πολλάκις ἐν καιρῷ νυκτὸς βλέπομεν ἐν τῷ οὐρανῷ λαμπρὰ φωτεινὰ σώματα, ὁμοιάζοντα πρὸς ἀστέρας, νὰ ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ νὰ τρέχωσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ ἔπειτα νὰ ἐξαφανίζωνται, ἀφήνοντα ὀπισθεν αὐτῶν ἐπὶ τινεσ στιγμὰς φωτεινὴν γραμμὴν. Τὰ λαμπρὰ ταῦτα σώματα ὀνομάζονται **διάττοντες**.

Β'. ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ γῆ εἶπομεν ὅτι ἔχει σχῆμα σφαιροειδῆς. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς κατὰ τὰ τρία τέταρτα σκεπάζεται ὑπὸ ὕδατων, τὸ δὲ ἕτερον τέταρτον εἶναι ξηρά, ἣτις διαιρεῖται εἰς πέντε **ἡπείρους**. Εἶναι δὲ αὐταὶ αἱ ἐξῆς· Ἡ **Εὐρώπη**, ἡ **Ἀσία**, αἵτινες συνεχονται, καὶ ἡ **Ἀφρική**, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται καὶ **παλαιὸς κόσμος**, διότι ἐγνώριζον αὐτὰς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ἡ **Αὐστραλία** καὶ ἡ **Ἀμερική**, αἵτινες καλοῦνται **νέος κόσμος**, διότι ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Καὶ ἡ μὲν Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Αὐστραλία ἀπὸ τοῦ Ἰουστινοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικῆς Πολιτικῆς

τῷ Δυτικῷ. Ἐκ τῶν ἡπείρων μεγίστη εἶναι ἡ Ἀσία, ἐλαχίστη δὲ ἡ Αὐστραλία.

Τὰ δὲ ὕδατα δὲν διαίρουσιν ὅπως ἡ ξηρά, ἀλλ' εἶναι ἠνωμένα καὶ ἀποτελοῦσιν ἓν ὅλον, τὸ ὁποῖον καλεῖται **ὠκεανός**. Οὗτος κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους ἔχει καὶ διάφορα ὀνόματα, ἅτινα εἶναι τὰ ἐξῆς· α') **Βόρειος παγωμένος** πρὸς βορρᾶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ περὶ τὸν βόρειον πόλον· β') **Ἀτλαντικὸς ὠκεανός** πρὸς δυσμὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀμερικῆς· γ') **Νότιος παγωμένος** πρὸς νότον τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ περὶ τὸν νότιον πόλον· δ') **Ἰνδικὸς ὠκεανός** μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας· καὶ ε') **Μέγας ἢ Εἰρηνικὸς ὠκεανός** πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀμερικῆς.

Γεωγραφικοὶ ὀρισμοί.

α'. Ἐκτὸς τῶν ὑδάτων τῶν ὠκεανῶν, ἅτινα εἶναι ἄλμυρά, ὑπάρχουσι καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὕδατα, ἅτινα συνήθως εἶναι γλυκέα, οἷον αἱ πηγαί, οἱ ῥύακες, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι.

Πηγὴ λέγεται τὸ ἀναθρόον ὕδωρ εἰς χθαμαλώτερα συνήθως μέρη ἐδάφους, τὸ ὁποῖον πρότερον συνεπότισεν ὕδωρ ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων.

Ῥύαξ λέγεται ἡ συρροὴ ὑδάτων τῶν πηγῶν. Ἡ ἔνωσις δὲ πολλῶν ὑδάτων ῥυάκων καλεῖται **ποτάμιον**.

Ποταμός καλεῖται ἡ ἔνωσις τῶν ὑδάτων πολλῶν ποταμίων. Μικρὸς δὲ ποταμός, ὅστις χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν, καλεῖται **παράποταμος**.

Χεῖμαρρος καλεῖται ὁ ὑπὸ τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων σχηματιζόμενος ποταμός, ὅστις εἶναι ὀρηκτικός.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ ποταμοῦ καλεῖται **πηγὴ**, τὸ δὲ μέρος, ὅπου τὰ ὕδατα χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ τὴν λίμνην, λέγεται **ἐκβολή**. Τινὲς ποταμοὶ διασχίζονται πρὸ τῶν ἐκβολῶν ἕνεκα τῶν φυσικῶν ἐμποδίων εἰς δύο ἢ πλείονας βραχίονας καὶ σχηματίζουσι **Δέλτα**. Ἡ μεγάλη αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέει τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, καλεῖται **κοίτη**. Αἱ ἐκατέρωθεν τῆς κοίτης ξηραὶ καλοῦνται **ὄχθαι**· καὶ **δεξιὰ** μὲν λέγεται ἡ ὄχθη, τὴν ὁποίαν ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

βλέπωμεν πρὸς τὰς ἐκβολάς, **ἀριστερὰ** δὲ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ὅταν δὲ ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἀνώμαλος καὶ κρημνώδης, τότε τὸ ὕδωρ κατακρημνίζεται ὀρμητικῶς ἀπὸ τινος ὕψους καὶ σχηματίζεται **καταρράκτης**. Τὸ μέρος, ἐνθα ἐνοῦνται δύο ποταμοί, καλεῖται **συμβολή**.

Λίμνη καλεῖται ἕκτασις ὕδατος περριζομένη πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς. Τὸ ὕδωρ τῶν πλείστων λιμνῶν εἶναι πόσιμον, τινῶν δὲ ἀλμυρὸν. β'. Ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν ὠκεανῶν σχηματίζονται αἱ θάλασσαί, τὰ πελάγη, οἱ κόλποι καὶ λοιπά, ἅτινα εἶναι τμήματα καὶ συνέχειαι αὐτῶν.

Θάλασσα καλεῖται μέρος τοῦ ὠκεανοῦ, τὸ ὁποῖον χωρίζει δύο ἡπείρους (Μεσόγειος θάλασσα).

Πέλαγος καλεῖται τμήμα θαλάσσης, χωρίζον δύο ξηρᾶς (Αἰγαῖον πέλαγος).

Κόλπος καλεῖται ἡ βαθεῖα ἐγκοπή ἢ ἡ καθίζησις τῶν παραλίων, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰσδύει ἡ θάλασσα.

Ὀρμος δὲ καλεῖται ὁ πολὺ μικρὸς κόλπος, ἐνθα ὀρμοῦσι τὰ πλοῖα.

Λιμὴν καλεῖται μικρὸς ὄρμος, προφυλαττόμενος πανταχόθεν ἢ ἐκ πλείστων μερῶν κατὰ τῶν ἀνέμων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα.

Πορθμὸς καλεῖται στενὸν μέρος τῆς θαλάσσης, ὅπερ ἐνώνει δύο θαλάσσας καὶ χωρίζει δύο ξηρᾶς.

Διῶρυξ καλεῖται τεχνητὴ αὐλαξ, ἐνώνουσα δύο θαλάσσας ἢ δύο ποταμούς ἢ θάλασσαν μὲ ποταμόν.

Ἴσθμὸς καλεῖται μέρος ξηρᾶς, ὅπερ ἐνώνει δύο ξηρᾶς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Νῆσος καλεῖται ξηρὰ περικυκλωμένη πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης.

Χερσόνησος καλεῖται ξηρὰ, ἡ ὁποία ἐκ τριῶν μερῶν βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἐκ δὲ τοῦ ἑνὸς ἐνοῦται μετὰ τῆς λοιπῆς ξηρᾶς.

Ἀκρωτήριο καλεῖται ἄκρα ξηρᾶς, συνήθως ὄρους, εἰσχωροῦσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄν ἡ ἄκρα αὕτη τῆς ξηρᾶς εἶναι ἐπίπεδος καὶ χαμηλή, καλεῖται **γλῶσσα**.

Σκόπελος καλεῖται βράχος ἐξέχων τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. **Ὑφαλος** δὲ βράχος κείμενος ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἐστὶν ἐπιπέδου καὶ οὐκ ἐκτεταμένη, εἰς ἄλλα

δὲ ἀνώμαλος. Ἡ ὀμαλὴ ἐπιφάνεια περιλαμβάνει τὰς πεδιάδας, τὰς κοιλάδας κλπ., ὁ δὲ ἀνώμαλος τοῦς λόφους, τὰ βουνά, τὰ ὄρη κλπ.

Πεδιάς καλεῖται μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὀμαλόν, καλλιεργήσιμον καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκτεταμένον.

Κοιλιάς καλεῖται πεδιάς μεταξύ δύο ὀρέων.

Ὅροπέδιον καλεῖται πεδιάς ἐπάνω εἰς ὄρος.

Ἐρημος καλεῖται πεδιάς ἀμμώδης, ἄνυδρος, ἄγονος καὶ ἀκατοίκητος. Τόπος δὲ τῆς ἐρήμου, ἔχων ὕδωρ καὶ γῆν γόνιμον, καλεῖται **ὄασις**.

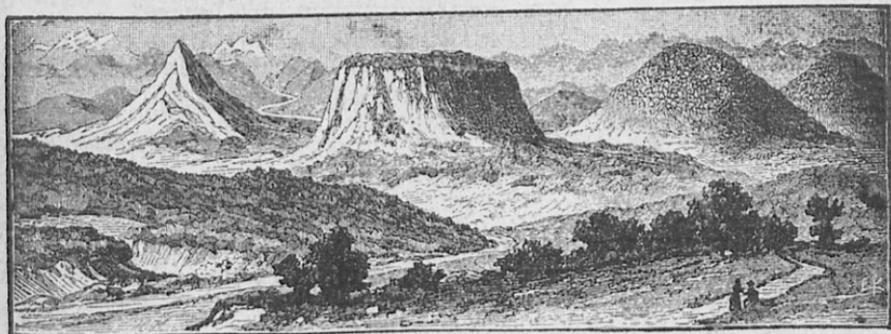
Στέππη καλεῖται πεδιάς ἄδενδρος, ἀκαλλιέργητος καὶ χόρτα ἢ θάμνους μόνον ἔχουσα.

Γήλοφος καλεῖται μικρὸν ὕψωμα γῆς ἐν πεδιάδι ἐπιδεικτικὸν καλλιεργείας.

Λόφος καλεῖται ὕψωμα γῆς ἐν πεδιάδι, ἔχον ὕψος τὸ πολὺ 200 μέτρων.

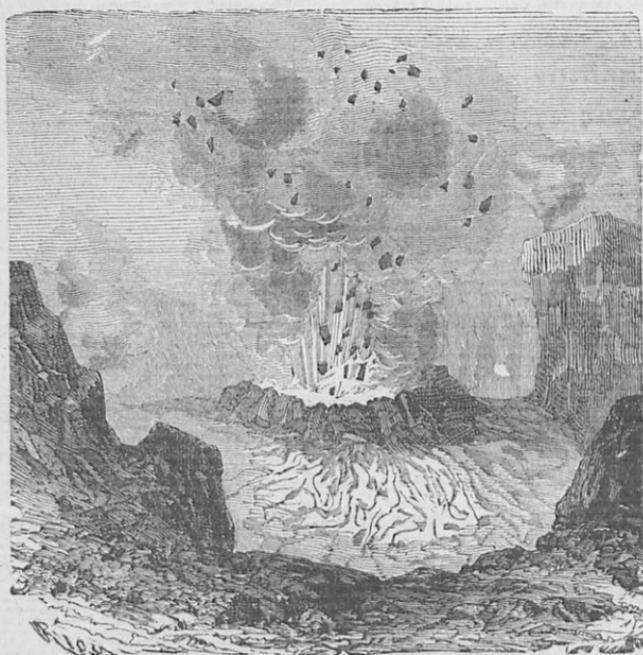
Βουνός καλεῖται ὕψωμα γῆς, ἔχον ὕψος μεγαλύτερον τῶν 200 μέτρων. Σειρὰ δὲ καὶ σύστημα πολλῶν βουνῶν καλεῖται **ὄρος**.

Ὅροσειρὰ ἢ **ὄροστοιχία** καλεῖται σειρὰ ὀρέων, συνδεδεμένων πρὸς ἄλληλα. Τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους καλεῖται **κο-**

ρυφή, τὸ δὲ χαμηλότερον, οἱ πόδες, **ὕπωρειαι**. **Πρόποδες** δὲ καλοῦνται οἱ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ὄρους προτεταγμένοι λόφοι. Τὸ μεταξύ δὲ τῆς κορυφῆς καὶ τῶν ὑπωρειῶν πρηνὲς μέρος καλεῖται **κλιτύς**, τὸ δὲ μὴ πρηνὲς **κρημνώρεια**.

Ἡφαίστειον καλεῖται κωνοειδῆς λόφος ἢ ὄρος συνήθως, τὸ ὁποῖον διὰ μιᾶς ἢ πολλῶν ὀπῶν ἐκπέμπει κατὰ καιροῦ καπνόν, φλόγας καὶ ἄλλας ὕλας βρυστάς καὶ στερεάς. Τινὰ τῶν Ἡφαιστείων παύ-

σαντα πρὸς πολλοῦ νὰ ἐκπέμπωσιν ὕλας καλοῦνται **ἐσθεσμένα**, τὰ δὲ ἄλλα **ἐνεργά**.

° **Ατμόσφαιρα. Κλίμα.**

Ἡ γῆ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ὅστις χρησιμεύει διὰ τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Ὁ ἀήρ σύγκεται ἐξ ἀζώτου (79 μέρη), ὀξυγόνου (21 μέρη) καὶ ἐξ ἀτμῶν ὕδατος, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται **ἀτμόσφαιρα**. Αἱ διάφοροι κινήσεις τοῦ ἀέρος καλοῦνται **ἄνεμοι**.

Κλίμα καλεῖται ὁ βαθμὸς τῆς θερμότητος ἢ τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Τὸ κλίμα τόπου τινὸς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους, τῆς θέσεως τοῦ τόπου (παραλίου ἢ μεσογείου), τῆς διεθύσεως καὶ ἐντάσεως τῶν ἀνέμων καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους (πεδινῆς ἢ ὄρεινῆς).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Φυσικά προϊόντα.

Φυσικά προϊόντα λέγονται ὅσα παράγει ἡ τρέφει ἡ γῆ. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς δύο· εἰς **ὀργανικὰ καὶ ἀνόργανα**. Καὶ ὀργανικὰ μὲν καλοῦνται ὅσα ἔχουσιν ὄργανα, δι' ὧν τρέφονται, αὐξάνουσι, πολλαπλασιάζονται, κινοῦνται καὶ ἀποθνήσκουσιν· ἀνόργανα δὲ ὅσα στεροῦνται ὀργάνων. Τὰ ὀργανικὰ ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο, εἰς **ζῶα καὶ φυτὰ**. Καὶ ζῶα μὲν καλοῦνται τὰ ὄντα, ἅτινα μεταβαίνουσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τοῦ ὕδατος· φυτὰ δὲ ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἐντὸς τῶν ὑδάτων. Τὰ ἀνόργανα εἶναι ἄψυχα, **ὕγρα ἢ στερεά**, ὡς τὸ ὕδωρ, οἱ λίθοι, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ὀρυκτά. **Ὄρυκτά** δὲ λέγονται ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς.

Ἐκτὸς τῶν φυσικῶν προϊόντων εἶναι καὶ τὰ **τεχνητὰ προϊόντα**, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐκ τῶν φυσικῶν ὑπὸ τῆς βιομηχανίας καὶ κωλοφοροῦσι διὰ τοῦ ἐμπορίου.

Γ'. ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Φυλαί. Τὸ τελειότατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων τοῦ Δημιουργοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διαφέρει τῶν ἄλλων ζώων, οὐ μόνον κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπροικίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ γλώσσης, δι' ἧς συνηνοεῖται, καὶ διὰ λογικοῦ, ὕπερ ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Ἄν καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι (1,550 ἑκατομμύρια) ἀποτελοῦσιν ἐν γένος, οὐχ ἥττον ὁμοῦ παρατηροῦνται μικραὶ τινες διαφοραὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, εἰς τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ κρανίου καὶ εἰς τὸ εἶδος τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ἕνεκα τῶν ὁποίων διαιροῦνται εἰς πέντε φυλάς·

α'.) Τὴν **Καυκασίαν ἢ λευκὴν φυλὴν**, ἣτις ἔχει χρῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, πρόσωπον ὄσειδες, τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας καὶ γένειον πυκνόν. Αὕτη κατοικεῖ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἡπείροις.

β'.) Τὴν **Μογγολικὴν ἢ κίτρινην φυλὴν**, ἣτις ἔχει χρῶμα κίτρινον ἢ μελανόχρουν, πρόσωπον πλατύ, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν προσ-

χοντα, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς πρὸς τὰ ἔσω καὶ ρίνα σιμὴν. Αὕτη κατοικεῖ ἐν Ἀσίᾳ, ἐν ταῖς πολιτικαῖς χώραις καὶ ἐν μέρει ἐν Εὐρώπῃ.

γ.) Τὴν **Αἰθιοπικὴν ἢ Νιγηρικὴν** φυλὴν, ἣτις ἔχει χροῶμα μέλαν, μέτωπον στεγόν, ρίνα πλατεῖαν, χεῖλη πλατεῖα καὶ τρίχας μελανὰς καὶ οὖλας. Αὕτη κατοικεῖ ἐν τῇ Ἀφρική.

δ.) Τὴν **Ἀμερικανικὴν φυλὴν**, ἣτις ἔχει χροῶμα χαλκοχρουν (καστανόν), κόμην μακρὰν καὶ μελαιναν, μέτωπον χαμηλόν, τὰ ὀστά τοῦ προσώπου ἐξέχοντα, ρίνα ἀστεοειδῆ καὶ σιαγόνας ἐξεχούσας. Αὕτη κατοικεῖ ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ αὐτόχθονες Ἀμερικανοί, οἵτινες καλοῦνται Ἰνδοὶ ἢ Ἰνδιάνοι καὶ

ε.) Τὴν **Μαλαϊκὴν**, ἣτις ἔχει χροῶμα μελαγχροινόν, μέτωπον προέχον, στόμα μέγα, ρίνα πλατεῖαν καὶ τρίχας οὖλας. Αὕτη κατοικεῖ εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Ἀσίας Μαλάκκαν, εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρηρικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς τὴν Μαδαγασκάρην καὶ τὴν Αὐστραλίαν.

Δίαιτα καὶ πολιτισμός. Κατὰ τὴν δίαιταν οἱ ἄνθρωποι διαίρουσιν α') εἰς **θηρευτὰς καὶ ἀλιεῖς**, ζῶντας ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας· β') εἰς **νομάδας**, στερουμένους σταθερᾶς κατοικίας καὶ ζῶντας πλὴν τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας καὶ διὰ τῆς διατροφῆς ζῶν (κτηνοτροφία) καὶ γ') εἰς **πέπολιτισμένους**, ἔχοντας σταθερὰν κατοικίαν καὶ ἀσχολουμένους περὶ τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Θρησκεία. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ ἄνθρωποι διαίρουσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις· εἰς **μονοθεϊστὰς καὶ πολυθεϊστὰς**. Μονοθεϊσταὶ λέγονται ὅσοι λατρεύουσιν ἓνα μόνον Θεόν, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ Χριστιανοί, οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Πολυθεϊσταὶ δὲ λέγονται ὅσοι λατρεύουσι πολλοὺς θεοὺς, ἦτοι οἱ **εἰδωλολάτραι**.

Ἔθνος, κράτος. Ὅσοι ἄνθρωποι ἔχουσι τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὴν αὐτὴν καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ ὁμιλοῦσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἀποτελοῦσιν **ἔθνος**. Ἡ χώρα δέ, τὴν ὁποίαν κατοικεῖ ἐν ἔθνος ἢ καὶ περισσότερα ἔθνη καὶ ἔχει τοὺς αὐτοὺς νόμους καὶ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν, καλεῖται **κράτος ἢ βασιλείον**. Δύναται ὅμως πολλοὶ ἄνθρωποι ἐνὸς ἔθνους νὰ κατοικῶσιν εἰς ἓν ἢ καὶ περισσότερα κράτη, ὡς τὸ Ἑλληνικόν.

Ἡ χώρα κράτος, ὅπως ἐνδόξως διοικῆται, διαίρεται εἰς **νομοὺς**, ἡ φησὶ ἐπιβλήθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἕκαστος δὲ νομὸς διαίρεται εἰς **ἐπαρχίας**, καὶ ἐκάστη ἐπαρχία εἰς **δήμους**.

Πολιτεύματα. Πολίτευμα καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται ἓν κράτος ἢ βασιλείον. Πολιτεύματα δὲ εἶναι τριῶν εἰδῶν κυρίως· α') **Μοναρχία ἀπόλυτος**, ὅταν ἡ νομοθετικὴ καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι εἰς χεῖρας ἐνὸς καὶ μόνου, τοῦ Μονάρχου· β') **Μοναρχία συνταγματικὴ**, ὅταν ὁ μονάρχης (βασιλεὺς) ἄρχῃ κατὰ νόμους, ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων (Βουλὴ, Γερουσία) ψηφισομένους καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπικυρουμένους· καὶ γ') **Δημοκρατία**, ὅταν ὁ λαὸς ἐκλέγῃ τὸν ἀνώτατον αὐτοῦ ἄρχοντα (πρόεδρον) δι' ὀρισμένην χρονικὴν περίοδον μόνον.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΘΟΛΟΥ

Ἡ **Εὐρώπη** ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ἅτινα χωρίζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας. Ἡ Εὐρώπη εἶναι κατὰ τὴν ἔκτασιν μικροτέρα τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ μεγαλυτέρα τῆς Αὐστραλίας. Κατὰ τὸν πληθυσμὸν ὅμως εἶναι δευτέρα μετὰ τὴν Ἀσίαν, διότι ἔχει **390** περίπου ἑκατομμύρια κατοίκους· κατὰ δὲ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἡ πρώτη ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της.

Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης εἶναι ποικίλον· συνίσταται ὑπὸ ἀπεράντων χαμηλῶν πεδιάδων, ἐκτεινομένων εἰς τὸ ἀνατολικόν, εἰς τὸ δυτικόν καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου αὐτῆς, ἐκτὸς τῶν μεσημβρινωτέρων μερῶν, ἅτινα εἶναι ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά· Ἐρημον οὐδεμίαν ἔχει. Τὰς πεδιάδας διαδέχονται τὰ ὄρη, ἅτινα δὲν εἶναι ὑψηλά, ὡς τῶν ἄλλων ἡπείρων. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος αὐτῆς εἶναι αἱ **Ἄλπεις**, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται εἰς πολλὰ μέρη. Ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Εὐρώπης ἐξάγουσιν ἄργυρον, μόλυβδον, χρυσόν, ὑδράργυρον, ὀρυκτὸν ἄλας, γαιάνθρακα καὶ σίδηρον ἐν μεγάλῃ μάλιστα ἀφθονίᾳ. Ὅπως τὰ ὄρη, οὕτω καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι μεγάλοι, ὡς οἱ ποταμοὶ τῶν ἄλλων ἡπείρων. Ὁ μέγιστος ποταμὸς αὐτῆς εἶναι ὁ **Βόλγας**, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐλλείπουσι τὰ μεγάλα

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

καὶ ἄγρια ζῶα· μόνον ἀκόμη ὑπάρχουσιν ἄρκτοι, λύκοι, ἀλώπεκες, θῶες καὶ ἔλαφοι, ἐνῶ τὰ ἡμερὰ καὶ χρήσιμα ζῴα εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐδοκιμοῦσι καὶ πολλαπλασιάζονται.

Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης, κειμένης ὅλης σχεδὸν ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ, εἶναι εὐκρατον ἐκτὸς τῶν βορειοτάτων μερῶν, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ βορειότατα μέρη ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς θάμνους, ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη βλαστάνουσι πολλὰ ὑπωροφάρα δένδρα καὶ μάλιστα εἰς τὰ μεσημβρινὰ ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, ἡ ἄμπελος, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλλέα καὶ ἄλλα.

Ὅπως τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης ἔχει μεγίστην ποικιλίαν, οὕτω καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἡ θάλασσα εἰς πλείστα μέρη εἰσχωροῦσα σχηματίζει πλείστους μικροὺς καὶ μεγάλους κόλπους καὶ πολλὰς μικρὰς καὶ μεγάλας χερσονήσους. Τοῦτο συνετέλεσε καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Εὐρώπης. Μία ἐκ τῶν πολλῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης εἶναι καὶ ἡ πατρίς μας Ἑλλάς, περὶ ἧς ἐν ἐκτάσει κατωτέρω θὰ μάθωμεν.

Ε Λ Λ Α Σ

Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος κεῖται εἰς τὸ νοτιώτατον μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς δούλης Ἑλλάδος, κατεχομένης ἔτι δυστυχῶς ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, πρὸς Ἀ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Ἡ πατρίς μας ἔχει πλείστα φυσικὰ πλεονεκτήματα· κεῖται ὑπὸ τὸν λαμπρότατον οὐρανὸν καὶ ἔχει ἔδαφος ποικίλον· διότι ἔχει ὄρη ὑψηλὰ καὶ χαρπῆλὰ καὶ σειρὰς ὄρεων, ἅτινα εἶναι κατάφυτα ἐκ δένδρων ἀγρίων καὶ ὑπωροφάρων καὶ παρέχουσι θεὰν ὠραιότητα· πεδιάδας καὶ κοιλάδας ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὄρεων τερπνάς, καταφύτους καὶ εὐφόρους, διαρροεμένους ὑπὸ μεγάλων καὶ μικρῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν σχηματίζουνσι λίμνας, ἄλλοι δὲ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ πηγαῖα ὕδατα ἄφθονα καὶ διαυγῆ, ἅτινα θὰ ἦσαν ἀφρονώτερα, ἂν δυστυχῶς ἀμαθεῖς τινες καὶ ἀπρόσεκτοι δὲν ἔκαιον τὰ ὠραῖα δάση.

Αἱ ἀκταὶ τῆς πατρίδος μας εἶναι ποικίλαι καὶ θελκτικαί, διότι ἡ περιβάλλουσα αὐτὴν θάλασσα ἀπὸ τριῶν μερῶν σχηματίζει πολλὰς Πηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μικρὰς καὶ μεγάλας χερσονήσους καὶ κόλπους μικροὺς καὶ μεγάλους, οἵτινες διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν καὶ καθιστῶσιν αὐτὴν ναυτι-
κωτάτην.

Ἐν τῇ πατρίδι μας βρέχει κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος, ὀλίγον δὲ τὸ θέρος καὶ εἰς πολλὰ μέρη αὐτῆς οὐδόλως. Κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ πίπτει ἐπὶ τῶν ὄρέων ἄφθονος χιὼν, ἥτις ἐνίοτε φθάνει μέχρι τῶν πεδιάδων καὶ τῶν παραλίων μερῶν. Ἡ χιὼν τηκομένη κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος σχηματίζει πολλὰς πηγὰς καὶ χε μάρρους, οἵτινες, καταρρέοντες πρὸς τὰ πεδινὰ μέρη ποτίζουσι αὐτὰ καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς ποταμοὺς ἢ εἰς λίμνας ἢ εἰς θαλάσσας.

Τὸ κλίμα τῆς πατρίδος μας εἶναι ὑγιεινὸν πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἔνθα ἕνεκα ἑλῶν εἶναι νοσῶδες. Εἶναι δὲ καὶ ποικίλον ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ ὑψηλῶν ὄρέων καὶ τῶν πολλῶν κόλπων. Καὶ εἰς μὲν τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους εἶναι ἥπιον, εὐκραεὲς καὶ θερμὸν, εἰς δὲ τὰ μεσογειότερα καὶ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας δροσερὸν καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρέων ψυχρόν. Ἡ μεγάλη δὲ αὕτη ποικιλία τοῦ κλίματος μεγάλως συντελεῖ εἰς τὴν ὑγίειαν, τὸ φίλεργον, τὸ φιλελεύθερον καὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων.

Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος φυσικῶς διαιρεῖται εἰς **Συνεχῆ Ἑλλάδα**, εἰς **Πελοπόννησον** καὶ εἰς **νήσους**. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς **26 νομοὺς**, οἵτινες διοικοῦνται ὑπὸ νομαρχῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Οἱ νομοὶ διαιροῦνται εἰς **68 ἐπαρχίας**, αἵτινες σήμερον διοικοῦνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν νομαρχῶν καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἐπαρχῶν, ὡς ἄλλοτε. Καὶ αἱ ἐπαρχίαι διαιροῦνται εἰς **448 δήμους**, οἵτινες διοικοῦνται ὑπὸ τῶν δημάρχων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἔτος.

Α΄ ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΛΛΑΣ

Ἡ **Συνεχῆς Ἑλλάς** ἀποτελεῖται 1) ἐκ τῆς **Στερεᾶς Ἑλλάδος**, ἥτις ἀποτελεῖ μέρος τοῦ βασιλείου μας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως του μετὰ τὴν ἑνδοξὸν καὶ ἥρωικὴν ἐπανάστασιν τῶν προγόνων μας κατὰ τῶν Τούρκων 2) ἐκ τῆς μικρᾶς ἠωρίδος τῆς **Ἠπείρου** καὶ 3) ἐκ τοῦ πλείστου μέρους τῆς **Θεσσαλίας**, ἅτινα παρεχωρήθησαν εἰς τὸ βασίλειόν μας τῷ 1881.

Φυσική εξέταση τῆς Συνεχοῦς Ἑλλάδος.

Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα τὸ πλεῖστον πεδινή, ἢ μικρὰ χωρὶς τῆς Ἠπείρου εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χώρα ὄρεινὴ, διακλαδουμένων ἐν αὐτῇ πολλῶν ὄρεων, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα εἶναι ὠραῖα καὶ κατάφυτα ἐκ δένδρων ἀγρίων καὶ ὀπωροφόρων. Ἐχει ὅμως αὕτη καὶ πεδιάδας μεγάλας καὶ μικρὰς εὐφόρους καὶ καταφύτους καὶ κοιλάδας τερπνὰς καὶ εὐφόρους, διαρροεμένας ὑπὸ μεγάλων καὶ μικρῶν ποταμῶν. Αἱ ἀκταὶ δὲ αὐτῆς εἶναι ποικίλαι· διότι ποὺ μὲν αὐταὶ ἀπολήγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποτόμως, ποὺ δὲ εἶναι κατάφυτοι καὶ μαγευτικαί, ἔχουσαι κόλπους μικροὺς καὶ μεγάλους ἀσφαλεῖς. Περὶ ὅλων τούτων ἐν ἐκτάσει κατωτέρω θὰ μάθωμεν.

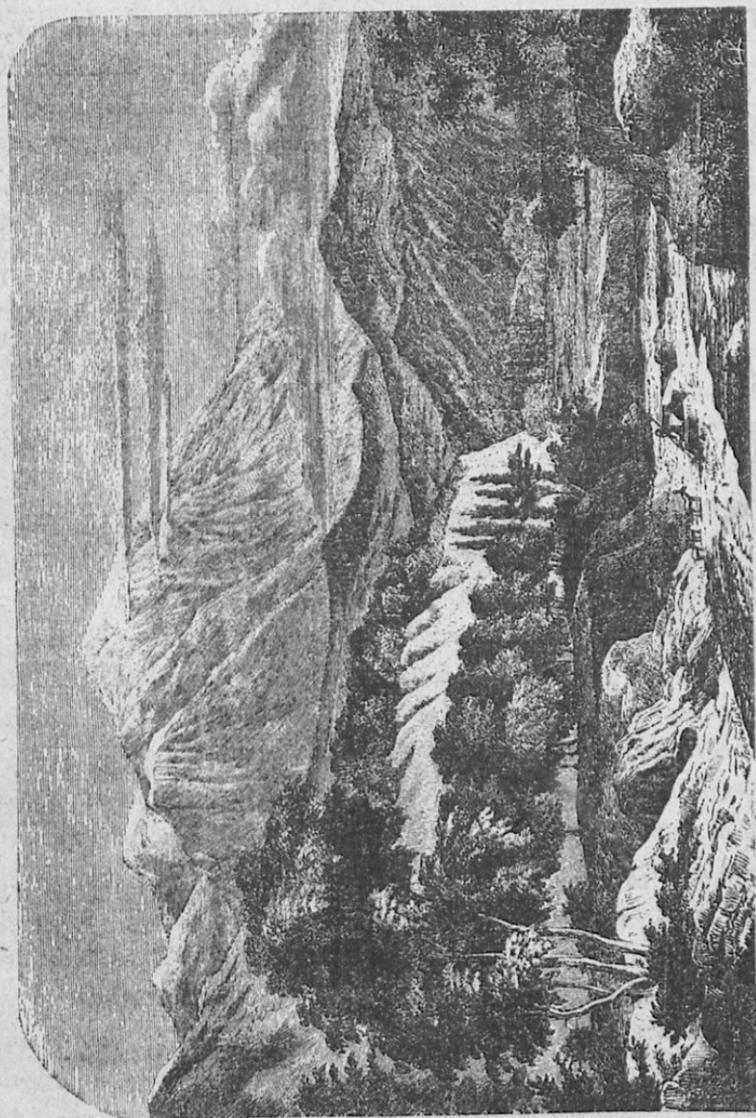
Κόλποι. Ὁ **Θερμαϊκός**, ὅστις βρέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς [Θεσσαλίας. Ὁ **Παγασιτικός**, ὅστις ἔχει σχῆμα πετάλου. Ὁ **Μαλιακός**, ὅστις εἶναι ἀβαθής. Ὁ Ὀπούντιος, ὅστις σχηματίζεται ἐκ τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης, ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ βορείου μέχρι τοῦ νοτίου μέρους τῆς Εὐβοίας. Κατὰ τὸ μέσον τῆς θαλάσσης ταύτης σχηματίζεται ὁ στενὸς πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου, ὅστις νῦν κλύρνηθι. Ὁ **Σαρωνικός** μεταξὺ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου, ὅστις ἐνοῦται νῦν μετὰ τοῦ Σαρωνικοῦ διὰ διώρυγος· καὶ ὁ Ἀμβρακικός, ὅστις εἶναι πλήρης ὑφάλων καὶ σκοπέλων, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν ἡμισυ ἀνήκει εἰς τὸ βασιλείον μας, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος.

Χερσόνησοι. Ἡ Ἀκαρνανικὴ ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει, ἢ τῆς **Μαγνησίας** καὶ ἡ τῆς Ἀττικῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει.

Ὅρη καὶ ἀκρωτήρια. Εἰς τὸ βορειοδυτικώτατον ἄκρον τοῦ βασιλείου μας ὑφύεται τὸ ὄρος **Δίκμων** (Πειστήρι), ὅστις εἶναι τὸ κέντρον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκφύονται τρεῖς ὄρσειραί, δύο πρὸς νότον καὶ μία πρὸς ἀνατολάς. Ἐκ τῶν δύο πρώτων ἡ μὲν δυτικωτέρα διακλαδύεται ἀνά τὴν νότιον Ἠπειρον καὶ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ σχηματίζει τὰ ὄρη **Τσουμέρκα** καὶ **Μακρυνόρος**, ἢ δὲ ἄλλη σχηματίζει τὸ ὄρος **Πίνδου**, ἢ-τι εἶναι ὑψηλὴ, δασώδης καὶ ἔχει πολλὰς καὶ ἀποτόμους κορυφάς. Τῆς Πίνδου δ' ἀκλαδουμένης, νοτιοανατολικῶς μὲν σχηματίζεται τὸ ὄρος **Ὄθρις**, ἣτις χωρίζει τὴν Θεσσαλίαν

Ψηφιοποίηθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, νοτίως δὲ σχηματίζονται τὰ ἐξῆς ὄρη· 1) Ὁ
Τυφρηστός (Βελοῦχι)· 2) ἡ Ὁξυά, τῆς ὁποίας προέκτασις πρὸς νό-
τον εἶναι τὸ Παναιτωλικόν (Ἀραποκέφαλον), ὁ Ἀράκυνθος (Ζυγὸς)

καὶ τὸ χαμηλὸν Χαλκίς (Βαράσσοβα), ὅπερ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο
Ἀντίρριον· 3) ἡ Οἶτη, ἣτις ἐκτεινομένη πρὸς ἀνατολὰς χωρεῖ καὶ
πρὸς νότον καὶ σχηματίζει τὰ ὄρη Καλλιδρομον, Κνημίδα καὶ Πτῶρον·

4) ὁ Κόραξ (Βαρδούσια). 5) ἡ Γκιώνα, τῆς ὁποίας ἡ τραπεζοειδής καὶ ἀπότομος κορυφή εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα τῶν ὄρέων τῆς Ἑλλάδος. 6) ὁ Παρνασός. 7) ὁ Ἑλικών. 8) ὁ Κιθαιρών. 9) ἡ Πάρνης. 10) τὸ Πεντελικόν. 11) ὁ Ὑμητός. καὶ 12) τὸ λοροειδές Λαύρειον, ὅπερ εἰσχωροῦν εἰς τὴν θάλασσαν σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Σούνιον (Κολώνες). Τὸ δὲ ὄρος Γεράνεια (Μακρυπελάγι) εἶναι μεμονωμένον, ὡς καὶ τὰ Ἀκαρνανικὰ εἶναι κεχωρισμένα τοῦ κορμοῦ τῆς Πίνδου. Τὰ Ἀκαρνανικὰ ἐκτείνονται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ σχηματίζουσι πρὸς βορρὰν τὸ ἀκρωτήριο Ἀκτιον.

Ἡ δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινομένη ὄροσειρὰ τοῦ Λάκμωνος σχηματίζει τὰ ὄρη Χάσια, Καμβούνια, Ὀλυμπον, καὶ εἶτα χωροῦσα πρὸς νότον σχηματίζει τὰ ὄρη Ὀσσαν (Κίσσαβον), ἧτις χωρίζεται τοῦ Ὀλύμπου διὰ μαγευτικῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, καὶ τὸ ὠραῖον καὶ κατάφυτον Πήλιον, ὅπερ, καταλήγον εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Σηπιάδα.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Θεσσαλίας, ἧτις εἶναι ἡ μεγίστη, παχυτάτη καὶ εὐφορωτάτη, ἀλλ' ἡ πλείστη σχεδὸν ἀκαλλιέργητος. Ἡ Λαμιακὴ μεταξὺ τῆς Ὀθρουσ, Οἰτῆς καὶ Καλλιδρόμου, ἧτις εἶναι εὐφορωτάτη, παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς ἰδίως καὶ πέπονας εὐχύμους. Ἡ τῆς Ἀταλάντης, παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον, ἧτις εἶναι εὐφορος, παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς, οἶνον καὶ ἔλαιον. Ἡ τῆς Λοκρίδος, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Παρνασοῦ, παράγουσα ἰδίως δημητριακοὺς καρποὺς, βάμβακα καὶ ὄσπρια. Ἡ τῆς Λεβαθείας, βορειοανατολικῶς τοῦ Ἐλικῶνος, ἧτις εἶναι εὐφορωτάτη, παράγουσα ἰδίως βάμβακα καὶ δημητριακοὺς καρποὺς. Ἡ τῶν Θηβῶν, πρὸς βορρὰν τοῦ Κιθαιρώνος, παράγουσα ἰδίως δημητριακοὺς καρποὺς, πέπονας ἐλεκτοὺς καὶ βάμβακα. Ἡ τῆς Ἀττικῆς, ἧτις εἶναι λεπτόγειος. Ἡ τῆς Ἐλευσίνας (Θριάσιον πεδίον), ἧτις ἐπίσης εἶναι λεπτόγειος. Ἡ τῆς Ἀμφίσσης, ἧτις εἶναι κατάφυτος ἀπὸ ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας. Ἡ τοῦ Ἀγρινίου, παράγουσα ἰδίως καπνὸν ἐλεκτὸν καὶ δημητριακοὺς καρποὺς. Ἡ Ἀκαρνανικὴ, παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς. καὶ ἡ τῆς Ἀρτης, παράγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἰδίως ἀραβόσιτον.

Ποταμοί. Ὁ Πηνειός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ, διαρρέων τὴν Θεσσαλίαν, ἐκβάλλει διὰ τῆς κωνήφρατου ἰσθμοῦ εἰς τὸν Ἰόνιον Πέλαγον. Ὁ Σπερχειός,

ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Τυφρηστοῦ, διαρρέει τὴν Λαμιακὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ὁ **Κηφισός**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπορείων τοῦ Παρνασοῦ, διαρρέει τὰς πεδιάδας τῆς Δοκρίδος καὶ τῆς Λεβαθείας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Κοπαΐδα λίμνην. Ὁ **Ἀσωπός**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Κίθαιρῶνος, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν θάλασσαν. Ὁ **Κηφισός**, πηγάζων ἐκ τῆς Πάρνηθος, καὶ ὁ **Ἰλισσός**, πηγάζων ἐκ τοῦ Ὑμητοῦ. Ἀμφότεροι οὗτοι εἶναι μικροί, ἐνοῦνται καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ὁ **Δάφνος** (Μόρνος), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Οἴτης, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ὁ **Εὐνμος** (Φίδαρις), ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος, ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν. Ὁ **Ἀχελῷος** (Ἀσπροπόταμος), ὅστις εἶναι ὁ μακρότερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, διαρρέει τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργινοῦ καὶ τὴν Ἀκαρνανικὴν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· καὶ ὁ **Ἀράχθος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπορείων τῆς Πίνδου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Λίμναι. Ἡ **Ἀσκουρίς** εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου. Ἡ **Βοιβηίς**, (Κάρλα) πρὸς δυσμὰς τοῦ Πηλίου. Ἡ **Ξυνιάς** παρὰ τὴν Ὀθρυν. Ἡ **Κωπαΐς**, ἀποξηρανθεῖσα τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ **Υλίκη** πρὸς βορρᾶν τῆς πεδιάδος τῶν Θηβῶν. Ἡ **Τριχωνίς** καὶ ἡ **Δυσιμάχεια** πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἀρακύνθου· καὶ ἡ **Ὀζηρὸς** καὶ ἡ **Ἀμβρακία** ἐν τῇ Ἀκαρνανικῇ πεδιάδι.

Λιμνοθάλασσαι. Ἡ τοῦ **Μεσολογγίου** πρὸ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀλιεύονται ἰχθύες, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἐξαιρετὸν αὐγοτάραχον.

Ἡ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Α΄. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 6 νομῶν· 1) **Ἀττικῆς**· 2) **Βοιωτίας**· 3) **Φθιώτιδος**· 4) **Φωκίδος**, ἀποτελοῦντας τὴν Ἀνατολικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· 5) **Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας**· καὶ 6) **Εὐρυτανίας**, ἀποτελοῦντας τὴν Δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα.

1. ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

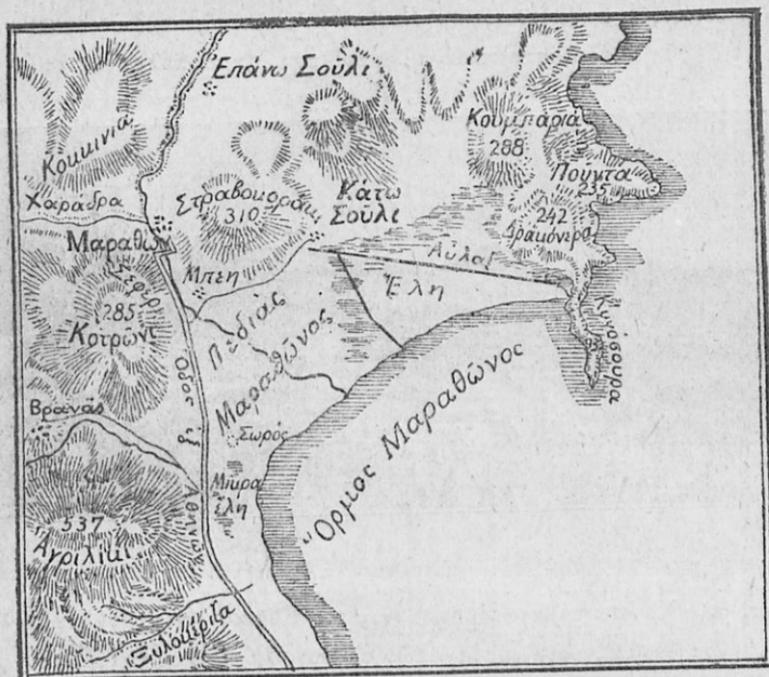
Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης· Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σης καὶ τῆς Βοιωτίας. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων **Σαλαμίνας, Αἰγίνης** καὶ **Ἀγκιστρίου**.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἕδαφος τῆς Ἀττικῆς καὶ τῶν νήσων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρειον καὶ λεπτόγειον.

Ὄρη. Τὸ **Λαύρειον**, τὸ ὁποῖον, διευθυμένον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ εἰσχωροῦν εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο **Σούμιον** (Κολῶνες), ἐπὶ τοῦ ὁποίου σφύζονται στῦλοι τινες τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Σουνιαδος Ἀθηνᾶς. Τὸ **Λαύρειον** εἶναι ὄρος σχετικῶς ὑψηλόν, δασῶδες ἐκ πευκῶν καὶ περιέχει μέταλλα, ἥτοι σίδηρον, ἄργυρον, ψευδάργυρον καὶ πρὸ πάντων μόλυβδον. Ὁ ὕμνητος, ὅστις διευθύνεται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. καὶ τελευτᾷ εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Ἐπ' αὐτοῦ φύονται εὐώδη θυμάρια, ἐκ τῶν ἀνθέων τῶν ὁποίων τρέφονται μέλισσαι, αἵτινες μᾶς δίδουσιν εὐώδες καὶ περίφημον μέλι. Τὸ **Πεντελικόν**, ὅπερ διευθύνεται ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον δασῶδες καὶ ὀνομαστὸν διὰ τὰ λευκὰ μάρμαρα, ἅτινα ἐξορύσσουσιν. Ἡ **Πάρησις**, ἥτις διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἐκτεταμένων δασῶν ἐξ ἐλατῶν καὶ πευκῶν καὶ ἡ **Γεράνεια** (Μακρυπελάγη), ἥτις, διευθυνομένη ἐκ Δ. πρὸς Α., ἀπολήγει εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, ἔνθα σχηματίζει τὸν ἀπότομον βράχον **Κακὴ Σκάλα** λεγόμενον. Ἐνταῦθα λέγουσιν ὅτι ἦσαν αἱ Σκιρωνίδες πέτραι, ἐφ' ὧν ἐκάθητο ὁ ληστὴς Σκίρων, ὅστις ἐκρῆμιζε τοὺς διαβάτας εἰς τὴν θάλασσαν.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς Ἀττικῆς (Ἀθηνῶν), ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων, ἐξ ὧν παράγεται ἐξαιρετος ῥητινίτης οἶνος. Ἡ τῆς Ἐλευσίνας (Θριάσιον πεδῖον), ἥτις εἶναι λεπτόγειος καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀλίγους δημητριακοὺς καρπούς. Εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην ἡ θεὰ Δημήτηρ ἐδίδαξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν καλλιεργίαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Οἱ δὲ Ἐλευσίριοι κατόπιν ἀνήγειον αὐτῇ ναόν, εἰς ὃν ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, καὶ τοῦ ὁποίου ναοῦ σφύζονται ἀκόμη ἐρείπια. Ἡ τῶν **Μεγάρων**, παράγουσα οἶνον καὶ ἔλαιον. Ἡ τῶν **Μεσογαίων** (Μεσόγαϊα), παράγουσα οἶνον καὶ δημητριακοὺς καρπούς καὶ ἡ τοῦ **Μαραθῶνος**, ἥτις εἶναι ὀνομαστή, διότι ἐκεῖ τῷ 490 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας καὶ ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα. Πλησίον τῆς παραλίας ὑπάρχει λόφος τις, τὸν ὁπίσθιν οἱ κάτοικοι καλοῦσι **σωρόν**. Οὗτος εἶναι ὁ κοινὸς τάφος τῶν 192 πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ.

Ποταμοί. Ὁ Κηφισός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Πάρνθου ρέει διὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀττικῆς καὶ τὸ μὲν θέρος ποτίζει τοὺς κήπους, τὸν δὲ χειμῶνα ἐκβάλλει εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον· καὶ ὁ Ἰλισσός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ, ρέει καὶ οὗτος διὰ τῆς πεδιάδος καὶ πρὶν χυθῆ εἰς τὸν Σαρωνικὸν ἐνοῦται μετὰ τὸν Κηφισόν, ὁ Ἰλισσὸς ἔχει ὕδωρ μόνον κατὰ τὰς μεγάλας βροχάς.

Λίμνες ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

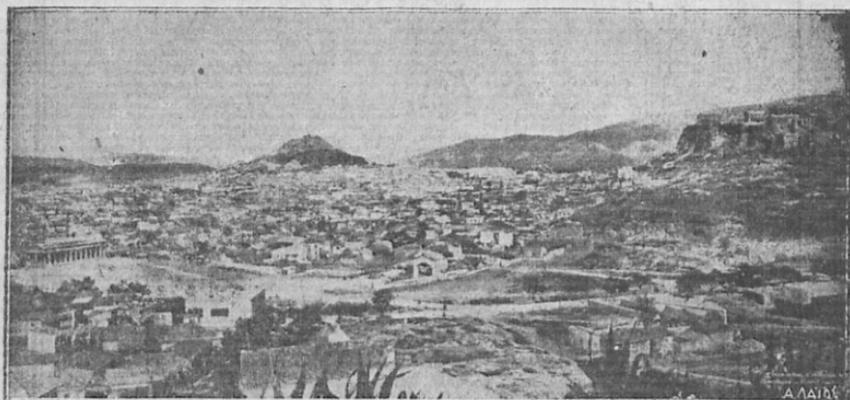
Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 3 ἐπαρχίας· 1) Ἀττικῆς, 2) Μεγαρίδος καὶ 3) Αἰγίνης· καὶ ἔχει 341,250 κατοίκους.

Ἐπαρχία Ἀττικῆς. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Ἀθήνας, αἵτινες εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τοῦ βασιλείου. Αἱ Ἀθηναῖοι ἔχουσιν ὠραίας καὶ καταφύτους πλατείας, εὐθείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς, μεγάλα καὶ ὠραία δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα, ὡς εἶναι τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Διαδόχου, τὸ Βουλευτήριον, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Χρημεῖον, ἡ Βιβλιοθήκη,

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Ὠδεῖον, τὸ Ἐθνικὸν ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Ζάππειον, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, οἱ ναοὶ τῆς Μητροπόλεως, τῆς Ἁγίας

Ἀθῆναι.

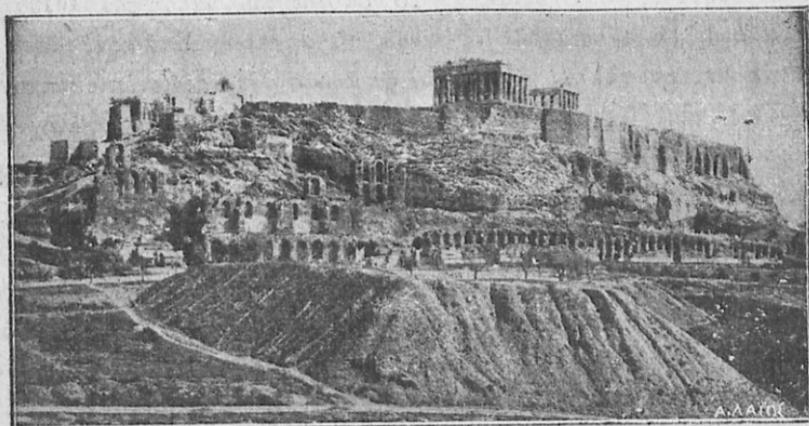
Εἰρήνης, τῆς Χρυσοσπηλαιωτίσσης κλ., τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον καὶ ἄλλα. Τὰς Ἀθῆνας ὀνομάζουσι ἐστὶν τῶν φώτων, διότι ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσι πλεῖστα ἀνώτερα καὶ κατώτερα σχολεῖα δημόσια καὶ ἰδιωτικά, εἰς ἃ

Ἀκαδημία.

μεταβαίνουσι πολλοὶ νέοι ἐκ τῆς ἐλευθέρως καὶ δούλης Ἑλλάδος καὶ ἐκπαιδεύονται. Τοιαῦτα εἶναι τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Ῥιζάρειος σχολή, τὸ Μαράσλειον διδασκαλεῖον, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Στρατιωτικὴ σχολή. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

των Εὐελπίδων, τὰ Γυμνάσια καὶ ἡ Γεωργικὴ σχολή. Ἐκτὸς τούτων
ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ὡς εἶναι τὸ θερα-
πευτήριον «Ὁ Εὐαγγελισμός», τὸ Πτωχοκομεῖον, τὸ Ἀμαλίσιον ὄρφα-

Ἀκρόπολις.

νοτροφεῖον, τὸ ὀφθαλμιατρεῖον, τὸ Δημοτικὸν νοσοκομεῖον «ἡ Ἑλπίς»,
τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τοῦ Χατζῆ-Κώστα καὶ τὸ Βρεφοκομεῖον.

Ποσειδῶν.

Ἄλλ' ὅλα ταῦτα τὰ οἰκοδομήματα δὲν ἔχουσι τόσην ἀξίαν κατὰ
τὴν ὀραϊότητα καὶ τὴν τέχνην, ὅσην τὰ λείψανα τῶν περικαλλῶν
μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, ὡς εἶναι ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μὲν ὁ Παρ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

θενών, τὸ Ἐρέχθειον, ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου νίκης καὶ τὰ Προπύλαια, πλησίον δὲ τῆς Ἀκροπόλεως τὸ Ὠδεῖον τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Κυρρήστου, τὸ Θησεῖον, οἱ 16 στῦλοι τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὁ ὕψος (ἢ πύλη) τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ ἀρχαῖον Στάδιον, ὅπερ νῦν ἀνεκαινίσθη, καὶ ἄλλα, χάριν τῶν ὁποίων πολλοὶ ξένοι ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὰς Ἀθήνας. Αἱ Ἀθηναίαι εἶναι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 167,480 κατοίκων. Φημίζονται δὲ διὰ τὸν γλυκὺν καὶ γαλανὸν οὐρανὸν των, διὰ τὰς σεληνιαίας νύκτας τοῦ φθινοπώρου καὶ τὸ εὐμετάβλητον τοῦ κλίματος.

Ὁ Πειραιεὺς, ὅστις εἶναι τὸ ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν καὶ πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη, ὑπερβαίνουσα ὅλας τὰς ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Οὗτος ἔχει ὠραίας πλατείας, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων εἶναι ἐστημένος ὁ ἀνδρῆς τοῦ Καραϊσκάκη, εὐθείας ὁδοὺς, καλὰς οἰκοδομὰς καὶ μεγάλα βιομηχανικὰ καταστήματα, οἷον μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα, ὑφαντουργεῖα, κλωστήρια, οἰνοπνευματοποιεῖα, χαρτοποιεῖα, ἀτμομύλους καὶ ἄλλα. Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς εἶναι εὐρυχωρότατος καὶ ἀσφαλέστατος καὶ πάντοτε πλήρης ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων διαφόρων ἐθνῶν. Ὁ Πειραιεὺς συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν δι' ηλεκτροκινήτου σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξίτου ὁδοῦ καὶ ἔχει 68,000 κατοίκους.

Τὸ **Νέον Φάληρον**, ὅπερ κεῖται εἰς θέσιν παράλιον τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ μαγευτικὴν καὶ εἶναι εὐχάριστος διαμονή, κατὰ τὸ θέρος, διότι ἔχει ὠραίας καὶ κομψὰς οἰκίας, θέατρον καὶ θαλάσσια λουτρά. Ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Φαλήρου τούτου εὐρίσκεται ὁ τάφος τοῦ Καραϊσκάκη, ὅστις πολεμῶν κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1827 καὶ πληγωθεὶς ἀπέθανε. Τὸ **Παλαιὸν Φάληρον**, ὅπερ ἔχει λαμπρὰν τοποθεσίαν, θαλάσσια λουτρά καὶ ὠραίας οἰκίας. Παρ' αὐτὸ εἶναι ὁ Ζωολογικὸς κήπος, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκονται πολλῶν εἰδῶν ζῶα καὶ πτηνά. Τὸ **Ἀμαρουσίον** (2,280 κ.), κομὸπολις κατάφυτος καὶ τερπνοτάτη θερινὴ διαμονή. Ἡ **Κηφισιά** (2,120 κ.), κομὸπολις κατάφυτος καὶ τερπνοτάτη θερινὴ διαμονή τῶν πλουσίων, οἵτινες ἔκτισαν ὠραίας ἐπαύλεις μὲ ὠραιότατους κήπους. Τὸ **Μερίδιον** (Ἀχαρναί), κομὸπολις γεωργικὴ (3,550 κ.). Ἡ **Δεκέλεια** (Γατσίον), κειμένη πλησίον τῆς Πάρνηθος καὶ χρησιμεύουσα ὡς θερινὴ ἐπαυλις τοῦ Βασιλέως μας. Ὁ **Μαραθῶν**,
Φηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

παρὰ τὴν ὁμώνυμον γνωστὴν πεδιάδα (1,140 κ.). Τὸ Κορωπί (4,340 κ.). Τὸ Μαρκόπουλον (2,630 κ.) καὶ ἡ Κερατέα (3,550 κ.), κωμοπόλεις ἐν τοῖς Μεσογεοίσι· καὶ τὰ Ἔργαστήρια (Λαυρεῖον), ἅτινα εἶναι πόλις παράλιος, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Λαυρεῖου ὄρους καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλουργεῖα. Τὰ Ἔργαστήρια συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχουσι 10,100 κατοίκους.

Ἐπαρχία Μεγαρίδος. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὰ **Μέγαρα**, ἀπέχοντα τῆς θαλάσσης 20 περίπου λεπτά τῆς ὥρας καὶ ἔχοντα 7,930 κατοίκους, ἀσχόλουμένους εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὰ Μέγαρα συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηρο-

δρομῶν καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ Ἐλευσίς, ἐν τῇ ὁποίᾳ σφύζονται ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Τελεστηρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, εἶναι κώμη παράλιος, ἔχει σαπωνοποιεῖον, ἀτμομύλους καὶ 2,370 κατοίκους, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Μεγάρων διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Ἐλευσίνος ὁδὸς ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ἰερά. Ἡ Μάνδρα, κωμόπολις Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἔχουσα 3,670 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοφυτεῖαν, ἐλαιοφυτεῖαν καὶ συλλογὴν τῆς ῥητίνης. Τὰ **Βίλια**, κωμόπολις γεωργικὴ, ἔχουσα 2,680 κατοίκους. Τὸ **Κριεκούκιον**, κωμόπολις γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, ἔχουσα 3,120 κατοίκους. Ἡ νῆσος **Σαλαμίς**, ἥτις εἶναι ἐπίσημος διὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν τῷ 480 π. Χ. Ταύτης τὸ ἀνατολικὸν πρὸ πάντων μέρος καλύπτεται ὑπὸ δασῶν ἐκ πευκῶν. Εἰς τὴν θέσιν δὲ Ἀράπης εἶναι ὁ Ναύσταθμος καὶ μία μεγάλη σιδηρὰ καὶ πλωτὴ δεξαμενὴ, ἐν ἣ καθαρίζονται τὰ πλοῖα. Ἡ Σαλαμίς ἔχει 8,450 κατοίκους ὀμιλοῦντας τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ ἀσχολουμένους εἰς τὴν ὀλοτομίαν, ἀλείαν καὶ γεωργίαν.

Ἐπαρχία Αἰγίνης. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου. Ἡ νῆσος Αἰγίνα, ἐπὶ τῆς ὁποίας σφίζονται ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, εἶναι ὄρεινὴ τὸ πλεῖστον καὶ ἔχει ἐν βουνόν, Κανατοβοῦνι καλούμενον, ἐκ τοῦ χόματος τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι κατασκευάζουσιν ὕδριας. Ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχει ἡ πόλις Αἰγίνα, ἥτις εἶναι πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἔχει 5,420 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἐπὶ τῆς νήσου ὑπάρχουσι καὶ 8 ἄλλα χωρία καὶ ἐν μέγα οἰκοδόμημα, κτισθὲν ἐπὶ Καποδιστρίου καὶ χρησιμεῖον νῦν ὡς φυλακῆ. Καὶ ἡ νῆσος Ἀγκιστριον, ἥτις εἶναι μικρὰ, κατάφυτος ἐκ πευκῶν, ἐξ ὧν ἐξάγουσι ῥητίνην, καὶ ἔχει 780 κατοίκους.

2. ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ὁ νομὸς αὗτος κεῖται πρὸς Β. τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς καὶ μεταξὺ τῶν νομῶν Φθιώτιδος, Φωκίδος καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῆς Εὐβοικῆς θαλάσσης.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι πεδινόν.

Ὄρη. Ὁ Κιθαιρών, ὅστις διευθυνόμενος ἐκ Δ. πρὸς Α., εἶναι ὄρος ἀπότομον καὶ κατάφυτον ἐξ ἐλατῶν καὶ τρέφει ἐλάφους, ἀγριοχοίρους καὶ ἄλλα ζῷα. Ὁ Ἐλικών, ὅστις εἶναι ὑψηλότερος τοῦ Κιθαιρώνος, χωρεῖ ἐκ Β. πρὸς ΝΑ. καὶ εἶναι κατάφυτος ἐξ ἐλατῶν καὶ τὸ ὠραιότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τούτου ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληγες ὅτι κατάκουν αἱ Μοῦσαι. Ὁ Παρνασός, ὅστις εἶναι ὑψηλότερος τῶν προειρημένων, διευθύνεται ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ κεῖται με-

ταξὺ τῶν νομῶν Βοιωτίας, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. Οὗτος ἦτο τὸ ἱερὸν ὄρος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν καὶ ἔχει πολλὰς κορυφάς, τῶν ὁποίων ὑψηλότεραι εἶναι ἡ *Λυάκουρα* καὶ ὁ *Γεροντόβραχος*, εἰς τὰς χαράδρας τῶν ὁποίων διατηρεῖται κατὰ τὸ θέρος χιόν. Τὰ ὑψηλότερα τοῦ ὄρους τούτου εἶναι γυμνά ἕνεκα τοῦ πολλοῦ ψύχους καὶ τῶν πολλῶν χιόνων, τὰ δὲ χαμηλότερα δασώδη, ἔνθα βόσκουσι πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ἐξαιρετος τυρὸς καὶ βούτυρον. Εἰς τὸν Παρνασσὸν μεταβαίνουνσι πολλοὶ καὶ ἰδίως ξένοι περιηγηταί, διὰ τὰ ἰδῶσι τὰ εἰσέπια τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ἅτινα κεῖνται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, τὴν *Κασταλίαν* πηγὴν (βρῦση τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου), τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἐνόμιζον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κάμνη τοὺς ἀνθρώπους ποιητάς, καὶ τὸ *Κωρύκειον* ἄντρον, ὅπερ ἔχει ἀρκετὸν βάθος καὶ διαιρεῖται εἰς μεγάλας καὶ βαθεῖας αἰθούσας. Τοῦτο σήμερον λέγεται σπήλαιον τοῦ Ὀδυσσεῶς, διότι οὗτος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 διεφύλαξεν ἐν αὐτῷ τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἄλλους Ἕλληνας καὶ τὸ *Πτόφον*, ὅπερ διευθύνεται ἐξ Α. πρὸς Δ. καὶ εἶναι κατάφυτον ἐκ πευκῶν.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς *Λεβαδείας*, ἣτις ἔχει κλίμα νοσηρὸν καὶ παράγει βάμβακα ἄφθονον, σῖτον, ἀραβόσιτον, σῆσαμον καὶ οἶνον καὶ ἡ τῶν *Θηβῶν*, ἣτις εἶναι ἐκτεταμένη καὶ λιπαρὰ καὶ παράγει πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, πολὺν βάμβακα, ὄσπρια καὶ πέπονας γλυκυτάτους.

Ποταμοί. Ὁ Ἀσωπός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ποτίζει τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν θάλασσαν καὶ ὁ Κηφισὸς τῆς Βοιωτίας, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπορείων τοῦ Παρνασοῦ, ποτίζει τὰς πεδιάδας τῆς Λοκρίδος καὶ Λεβαδείας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Κοπαΐδα λίμνην.

Λίμναι. Ἡ *Κωπαΐς*, ἣτις ἦτο ἡ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη ἀποξηρανθεῖσα κατὰ τὰ $\frac{4}{5}$, διοχετευθέντων τῶν ὑδάτων διὰ διωρύχων εἰς τὰς παρακειμένας λίμνας Ὑλίκην καὶ Τρεφίαν καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπετέλεσεν ἀγροὺς ἐκτεταμένους καὶ εὐφροτάτους. Ἡ Ὑλίκη, ἣτις σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων πολλῶν μικρῶν ποταμῶν, δέχεται τὰ ὕδατα τῆς Κοπαΐδος καὶ συγκοινωνεῖ μετ' αὐτῆς ὑπογείως καὶ ἡ μικρὰ *Τρεφία* ἢ *Παραλίμνη*.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγρὸν καὶ νοσιῶδες.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς δύο ἐπαρχίας 1) *Λεβαδείας* καὶ 2) *Θηβῶν* καὶ ἔχει 65,820 κατοίκους.

Ἐπαρχία Λεβαδείας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεβαδεία**, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ καὶ ἦτις εἶναι μὲν πόλις ὠραία, ἔχουσα ὠραίαν θέαν καὶ ἄφθονα ὕδατα, δι' ὧν ἐργάζονται πολλὰ κλωστήρια καὶ ἐκκοιστήρια, ἀλλ' ἔχει κλίμα νοσιῶδες, ἔνεκα τῶν πέριξ ἐλῶν. Αὕτη ἔχει 7,090 περίπου κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ὑφαντουργίαν, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ *Χαιρώνεια* (Κάπραινα), ὀνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, ὧν ἔπεσεν ὁ ἱερός λόχος, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου οἱ Θηβαῖοι ἀνήγειραν τότε μαρμάρινον λείοντα. Τοῦτον ἀνακαλυφθέντα τῷ 1878 εἰς τεμάχια συνηρμολόγησαν καὶ ἔστησαν νῦν. Ἡ *Χαιρώνεια* εἶναι πατρίς τοῦ Πλουτάρχου καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ *Ἀράχωβα*, ὀνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ Καραϊσκάκη κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1826 μὲ 3,515 κατοίκους. Ταύτης οἱ μὲν ἄνδρες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυτεῖαν καὶ κτηνοτροφίαν, αἱ δὲ γυναῖκες εἶναι ὠραῖαι, εὐρωστοὶ καὶ ὑφαίνουσι τοὺς ὀνομαστοὺς τάπητας. Τὸ *Δίστομον* (1,530 κατ.), κωμόπολις ὠραία καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰς νίκας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ *Δαύλεια* (1,970 κατ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ. Ἡ *Σκριποῦ* (1,130 κατ.), παρὰ τὸν ἀρχαῖον Ὀρχομενόν, καὶ ἡ *Πετρομαγούλα* (1,360 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί. Ὁ Ἅγιος *Γεώργιος* (950 κ.), παρὰ τὴν *Πέτραν*, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Δ. Ὑψηλάντης τῷ 1829 ἐνίκησε τοὺς Τούρκους τελευταίαν νίκην, καὶ τὸ *Κυριάκιον* (1,320 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί.

Ἐπαρχία Θηβῶν. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι αἱ **Θῆβαι**, πόλις ἀσχαιοτάτη τῆς Βοιωτίας καὶ πατρίς τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ Πελοπίδου. Ἡ πόλις αὕτη ὑπέστη πλείστας ζημίας κατὰ τὰ ἔτη 1893 καὶ 1894 ὑπὸ τῶν σεισμῶν, εἶναι δενδρόφυτος καὶ ἔχει μετὰ τῶν προαστείων *Πυρὶ* καὶ *Ἀγίων Θεοδώρων* 6,010 κατοίκους γεωργούς, κτηνοτρόφους καὶ ἐμπόρους. Συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ *Ἐρμιόπολις* καὶ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ *Ἐρμιόπολις* καὶ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ *Ἐρμιόπολις* καὶ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ *Ἐρμιόπολις* καὶ τῆς Λεβαδείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

βάμβακα, σήσαμον και πέπονας εκλεκτούς· τρέφει δὲ πολλὰ ποίμνια και ἀγέλας βοῶν. Ἡ τῆς Ἀταλάτης, παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον, παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον και ἔλαιον· και ἡ τῆς Λοκρίδος, ἥτις κεῖται μεταξὺ Καλλιδρόμου, Γκιώνας και Παρνασοῦ, και παράγει σίτον, βάμβακα, ὕσπρια και οἶνον.

Ποταμοί. Ὁ Σπερχειός (Ἀλαμάνα), ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Τυφροστοῦ και δεχόμενος πολλὰ παραποτάμια ἐκ τῶν ὀρέων Ὀθρυος και Οἴτης, διαρρέει τὴν Λαμιακὴν πεδιάδα και ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ὁ ποταμὸς οὗτος πλημμυρεῖ κατὰ τὸν χειμῶνα και ἐπιφέρει μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς παρακειμένους ἀγρούς, διὰ δὲ τῆς ἰλύος, ἣν συμπαρασύρει, καθιστᾷ τὸν κόλπον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀβαθέστερον. Ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Σπερχειοῦ πολέμων ὁ Ἀθανάσιος Διάκος τῷ 1821 συνελήφθη και ὑπέστη ἐν Λαμιά μαρτυρικώτατον θάνατον· και ὁ Κηφισός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπορείων τοῦ Παρνασοῦ, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Λοκρίδος και ἐκβάλλει εἰς τὴν Κοπαΐδα λίμνην.

Λίμναι. Ἡ Ξυνιάς παρὰ τὴν Ὀθρυν.

Τὸ κλῆμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ὕγιεινὸν και μόνον εἰς τινὰ ἀνατολικά παράλια αὐτοῦ εἶναι νοσῶδες.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας· 1) Φθιώτιδος, 2) Λοκρίδος και 3) Δομοκοῦ· και ἔχει 112,330 κατοίκους.

Ἐπαρχία Φθιώτιδος. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Λαμίαν**, ἥτις εἶναι πρωτεύουσα και τοῦ νομοῦ και κεῖται εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς πεδιάδος, μεταξὺ δύο λόφων, τῶν ὁποίων ὁ πρὸς Λ. καλεῖται Ἀκρολαμία, ἐφ' ἧς ὑπάρχει φρούριον. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς και πλατείας, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων εἶναι ἐστημένος ὁ ἀνδριὰς τοῦ Διάκου, σιδηροφυεῖα, βυρσοδεφεῖα και 9,690 κατοίκους, Πλησίον τῆς Λαμίας, παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὑπάρχουσιν ἀλατοπηγεῖα, ἐν οἷς παρασκευάζεται ἀφθονον και καλὸν ἅλας. Ἡ Στυλὶς, παράλιος, ἔχουσα 2,140 κατοίκους, νηματοποιεῖον ἀτμοκίνητον, ἀτμόμυλον και μέγαν ἐλαιῶνα. Αὕτη εἶναι ἐπίνειον τῆς Λαμίας, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου και ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ Γαρδίκιον (1,220 κατ.), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κρεμαστὴν Λάρισαν, κομόπολις γεωργική. Ἡ Σούρπη (1,730 κ.), κομόπολις γεωργική, παράγουσα ἠφιόποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Σπερχειάς (Ἄγᾶ) (960 κατ.), κωμόπολις γεωργική καὶ ἐμπορική καὶ τὸ **Γαρδίκιον** (Ὀμιλαίων) (1,330 κ.), κωμόπολις ποιμενική.

Ἐπαρχία Λοκρίδος. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ἀταλάντη**, ἥτις ἀπέχει τῆς παραλίας τοῦ Ὀπουντίου κόλπου 1 1/2 ὥραν, ἔχει 1,900 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοφυτεῖαν καὶ ἐλαιοφυτεῖαν, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαμίας καὶ Λεβαδείας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Αὕτη ὑπέστη πλίστας ζημίας τῷ 1894 ὑπὸ σεισμῶν, κατακρημνισθεισῶν ὄλων σχεδὸν τῶν οἰκιῶν τῆς. Μετὰ τῆς Ἀταλάντης συνέχεται ἡ **Νέα Πέλλα**, συνοικισθεῖσα ὑπὸ Μακεδόνων, ἀγωνισαμένων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Καὶ αὕτη ὑπέστη τὰς αὐτὰς ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν. ἔχει δὲ καταφύτους κήπους ἐκ πορτοκαλλεῶν καὶ λεμονεῶν καὶ ὀλίγους κατοίκους, ὧν αἱ γυναῖκες ὑφαίνουσιν ὠραίους τάπητας καὶ τὸ ὄνομαστὸν ὕφασμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ ῥάπτουσι τὰς κάλτσας τῶν εὐζώνων. Αἱ **Λειβανάται**, πατρὶς τοῦ Ἀνδρούτσου. Αὗται ἔχουσι 1,510 κατοίκους, γεωργοὺς καὶ κτηνο-ρόφους, ὀμιλοῦντας τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Ἀταλάντης καὶ τῆς Λαμίας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Καὶ αἱ **Λειβανάται** ὑπέστησαν πλείστας ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν τῷ 1894. Ὁ **Μῶλος** (1,520 κατ.), κωμόπολις γεωργική, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Λαμίας καὶ τῶν **Λειβανιτῶν** δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ **Ἐλάτεια** (**Δραχμάνιον**) (1,340 κ.), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐλάτειαν, τῆς ὁποίας σώζονται εἰρεῖπια, τὸ πάλαι πόλις διάσημος καὶ στρατηγικὴ θέσις καὶ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος θεωρουμένη. Αὕτη ὑπέστη πολλὰς ζημίας τῷ 1894 ὑπὸ σεισμῶν συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῆς Ἀταλάντης καὶ τῆς Λεβαδείας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ **Βελίτσα** (1,510 κ.), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασοῦ, κωμόπολις γεωργική καὶ ποιμενική. Τὸ **Δαδίον**, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασοῦ μετὰ 4,920 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὸ **Δαδίον** συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἐλατείας δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν καὶ μετὰ τῆς Λεβαδείας καὶ Λαμίας διὰ σιδηροδρόμου καὶ τὸ **Μαρτίον** (1,590 κ.), κωμόπολις ποιμενική καὶ γεωργική, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀταλάντης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Ἐπαρχία Δομοκοῦ. Αὕτη εἶναι μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν **Δομοκόν**, ὅστις γεῖται ἐπὶ ὑψωμάτων, ἐξ ὧν φαίνεται ἅπαντα σχεδὸν ἡ Θεσσαλία. Ὁ **Δομοκὸς** ἔχει φρούριον,

κλίμα υγιεινόν και 1,550 κατοίκους, ασχολουμένους εις τήν γεωργίαν, τήν κτηνοτροφίαν και τὸ ἐμπόριον, και συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαμίας δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ Ὀμβριακή (970 κ.), παρὰ τήν Εὐνιάδα λίμνην, κωμόπολις γεωργική και ἡ Ἀβαρίτσα (530 κ.), κωμόπολις ποιμενική τὸ πλεῖστον και γεωργική.

4. ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος και ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τῆς Αἰτωλίας και Βοιωτίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Ὁ Κόραξ, ὅστις διευθύνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. και εἶναι τὸ πλεῖστον δασώδης. Ἡ Γκιώνα, ἥτις χωρεῖ ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ., εἶναι δασώδης και τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος και ὁ Παρνασός.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Ἀμφίσσης, ἥτις εἶναι κατάφυτος ἀπὸ ἀμπελώνας και ἐλαιῶνας.

Ποταμοί. Ὁ Λάφνος (Μόρνος και παρὰ τοῖς ἀρχαίαις Ὑλαιθος), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Οὔτης, διέρχεται μετὰ τῶν Γκιώνας και Κόρακος και τῶν ὀρίων τοῦ νομοῦ τούτου και τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας και ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι υγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 2 ἐπαρχίας· 1) Παρνασιδος και 2) Λαριδος· και ἔχει 62,250 κατοίκους.

Ἐπαρχία Παρνασιδος. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἀμφίσσα (Σάλωνα), ἥτις εἶναι πρωτεύουσα και τοῦ νομοῦ, κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Γκιώνας και ἀπέχει 1 1/2 περσίου ὥραν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ἔχει ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα, βυρσοδεφεῖα και χαλκεῖα και 5,680 κατοίκους και συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαμίας και τῆς Ἀραχῳθῆς δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ Ἰτέα, κώμη παράλιος και ἐπίνειον τῆς Ἀμφίσσης, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ Χρισσόν (1,450 κ.), ὅπερ εἶναι μία τῶν ὠραιοτέρων κωμοπόλεων τῆς Ἑλλάδος και τὸ ὅποιον εἶναι ἐκτισμένον ἐν μέσῳ καταφύτων κήπων, ποτιζομένων δι' ἀφθόνων πηγαίων ὑδάτων. Τὸ Καστρί (1,070 κ.), ἐνθα ἔκειτο τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἀφισρωμένον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ὀλίγον ψυχρὸν ἰδίως εἰς τὰ βορειοανατολικά, νοσῶδες δὲ εἰς τὰ βορειοδυτικά ἕνεκα ἐλῶν.

Πολιτικὴ ἑξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας· 1) *Μεσολογγίου*, 2) *Ναυπακτίας*, 3) *Τριχωνίας*, 4) *Βάλτου* καὶ 5) *Βονίτσης* καὶ *Σηρομέρου*· καὶ ἔχει 141,410 κατοίκους.

Ἐπαρχία Μεσολογγίου. Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Μεσολόγγιον**, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, παράλιον καὶ ὀνομαστὸν διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ἔξοδον τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων τῷ 1826. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ πηλώδους ἐδάφους, εἰς τὴν ἄκραν ἀβαθοῦς λιμνοθαλάσσης, ἔχει 7,720 κατοίκους καὶ περικλείεται ὑπὸ ξηρᾶς τάφρου καὶ ἀσθενοῦς φρουρίου. Πρὸς τὸ φρούριον δὲ ὑπάρχει μέγας καὶ κατάφυτος κήπος, ὅστις καλεῖται *Ἡρῶν*. Ἐν αὐτῷ εἰσι τεθαμμένοι ὁ Μάρκος Βότσαρης, ὁ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, ὁ Λόρδος Βύρων καὶ ἄλλοι ἀγωνισταί. Ἐντὸς τῆς λιμνοθαλάσσης εἶναι τὰ ἰχθυοτροφεῖα, ἐν οἷς συλλαμβάνονται ἄφθονοι ἰχθύες, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἐξαίρετον αὐγοτάραχον. Ἐν τῇ λιμνοθαλάσσει ταύτῃ κεῖνται τὰ νησίδια *Κλείσοβα* καὶ *Βασιλάδι*, ἅτινα εἶναι ὀνομαστά διὰ τὰς ἐνδόξους μάχας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Πρὸς Β. τοῦ Μεσολογγίου ὑπάρχει ἄλλο νησίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ *Αἰτωλικόν*, ὅπερ ἔχει 3,830 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἀλιείαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν. Τὸ Αἰτωλικὸν μετὰ τῆς ξηρᾶς μὲν συνδέεται διὰ ξυλίνης γεφύρας, μετὰ τοῦ Μεσολογγίου δὲ συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου. Τὰ *Σταμνά* (1,120 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ *Νεοχώριον* (1,900 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ἡ *Γαβαλοῦ* (900 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Ἐπαρχία Ναυπακτίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ναυπακτος**, ἥτις εἶναι παράλιος, ἔχει φρούριον καὶ 3,400 κατοίκους. Παράγει δὲ οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀλίγην σταφίδα καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Μεσολογγίου δι' ἀραξιοῦ ὁδοῦ. Ἐνταῦθα οἱ Δωριεῖς κατεσκεύασαν τὰ πλοῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεραιώθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ *Πλάτανος* (1,210 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ. Ἡ *Κόνισκα* (1,050 κ.), ἡ *Κλεπὰ* (1,130 κ.) καὶ τὰ *Μεγάλα Δομποτινά* (820 κ.), κωμοπόλεις ποιμενικαὶ τὸ πλεῖστον καὶ γεωργικαί.

Ἐπαρχία Τριχωνίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Ἀγρίνιον** (Βραχῶρι), ἐπὶ εὐφόρου τόπου, ὅστις παράγει οἶνον, ἔλαιον, σταφίδα, καπνὸν ἐξαίρετον καὶ βαλανίδια, τρέφει πολλὰ ποίμνια καὶ ἔχει πολλὰς μορέας, διὰ τῶν ὁποίων τρέφονται μεταξοσκώληκες. Τὸ Ἀγρίνιον ἔχει 8,040 κατοίκους καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Μουσταφοῦλι** (1,360 κ.), κωμόπολις γεωργικῆ. Τὸ **Κεφαλόβρυσον** (880 κ.) καὶ ὁ **Μπερίκος** (430 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί· καὶ τὸ **Καινούριον** (410 κ.), παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν **Θέρμον**, ἐν τῇ ὁποία συνήρχετο τὸ Συνέδριον τῶν Αἰτωλῶν.

Ἐπαρχία Βάλτου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ὁ **Καρδασαράς**, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ἡ πόλις αὕτη ἐξάγει ἄφθονα βαλανίδια, καπνὸν καὶ ξυλάνθρακας, ἔχει 2,380 κατοίκους καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀγρινίου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Σύντεκνον** (1,460 κ.), κωμόπολις ὄρεινῆ, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν· καὶ ἡ **Λεπενού** (1,320 κ.), κωμόπολις γεωργικῆ, παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς **Στράτου**, τῆς ἀρχαίας πρωτεύουσας τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἐπαρχία Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Βόνιτσα**, εἰς τοὺς πρόποδας λόφου ὑψηλοῦ παρὰ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ ἐπὶ τοποθεσίας μαγευτικῆς. Αὕτη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἔδρα τῶν **κλεφτῶν**, ἔχει φρούριον ὀχυρὸν καὶ κλίμα τερπνὸν μὲν, ἀλλὰ νοσῶδες, ἕνεκα τῶν εὐρισκομένων αὐτόθι ἐλῶν. Ἐξάγει δὲ βαλανίδια, τυρὸν καὶ βούτυρον καὶ ἔχει 1,490 κατοίκους. Παρὰ τὴν Βόνιτσαν κεῖται τὸ χαμηλὸν ἀκρωτήριο **Ἄκτιον** (Πούντα), ἔχον φρούριον ὀχυρὸν. Ἡ **Ζαβέρδα** (1,700 κ.), κωμόπολις παράλιος. Ἡ **Κατοῦνα** (1,970 κ.), κωμόπολις γεωργικῆ καὶ ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας. Ὁ **Μύτικας** (480 κ.), κωμόπολις παράλιος. Ὁ **Ἀστακός** (3,040 κ.), εἰς τὸν μυχὸν μικροῦ κόλπου, χρησιμεύων ὡς ἐπίνειον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξάγονται τὰ προϊόντα τῆς χώρας καὶ ἰδίως βαλανίδια καὶ ξυλοκέρατα· καὶ ἡ **Κατοχή** (1,460 κ.), κωμόπολις μεσόγειος καὶ γεωργικῆ.

6. ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μετὰξὺ Φθιώτιδος, Θεσσαλίας καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Φυσική εξέταση. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Ὁ *Τυφρηστός* καὶ τὰ *Ἄγραφα*, ἅτινα διευθύνονται ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ., εἶναι κατάφυτα ἐκ δρυῶν καὶ συνέχεια τῆς Πίνδου.

Πεδιάδας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Ποταμοὺς ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει, ἀλλὰ παραποτάμους τινὰς τοῦ Ἀχελώου, οἷον τὸν *Ἀγραφιώτικον*, πηγάζοντα ἐκ τῶν Ἀγράφων, καὶ τὸν *Μέγδοβαν*, πηγάζοντα ἐκ τῆς Πίνδου.

Λίμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ *κλίμα* τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ψυχρόν.

Πολιτικὴ εξέταση. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς *Εὐρυτανίας*, καὶ 47,200 κατοίκους.

Ἐπαρχία Εὐρυτανίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Καρπενήσιον**, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ *Τυφρηστοῦ*, ἔχον 2,900 κατοίκους, τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι εἶναι ἰδίως κτηνοτρόφοι καὶ γεωργοί, οἱ δὲ λοιποὶ, ἕνεκα τοῦ ὄρεινοῦ τοῦ ἐδάφους, μεταβαλίνουσιν εἰς διαφόρους πόλεις καὶ ἰδίως εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα. Τὸ *Καρπενήσιον* συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς *Λαμίας* δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τοῦ *Καρπενησίου* κεῖται ἡ θέσις *Κεφαλόβρυσου*, ἔνθα ἔπεσεν ὁ *Μάρκος Βότσαρης* τῷ 1823 πολεμῶν κατὰ τῶν *Τούρκων*. Ὁ *Φουρνᾶς* (1470 κ.). τὰ *Ἄγραφα* (650 κ.) καὶ ἡ *Γρανίτσα* (970 κ.) πρὸς Β. τοῦ *Καρπενησίου*, κωμοπόλεις ποιμενικαί. Τὸ *Κρικέλλον* (510 κ.), κωμόπολις ποιμενικὴ πρὸς Ν. τοῦ *Καρπενησίου*. Ὁ *Προυσὸς* (1,240 κ.) καὶ ὁ *Ἅγιος Βλάσιος* (1,020 κ.), κωμοπόλεις τὸ πλεῖστον ποιμενικαί.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

7. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ

Ἄπκσα ἡ χώρα ἡ κειμένη εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ νομοῦ *Αἰτωλίας* καὶ *Ἀκαρνανίας* μέχρι τοῦ *Γενοῦσου* ποταμοῦ καλεῖται Ἡπειρος καὶ εἶναι ἑλληνικὴ. Ἐκ ταύτης ὅμως μόνον ὁ νομὸς *Ἄρτης* ἀνήκει νῦν εἰς τὸ βασιλείον μας, παραχωρηθεὶς τῷ 1881, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος κατέχει δυστυχῶς ἡ *Τουρκικὴ αὐτοκρατορία*. Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται μετὰ τοῦ *Ἀχελώου* καὶ τοῦ *Ἀράχθου* ποταμοῦ, ὅστις χωρίζει

τὸ βασιλείον μας τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, τῆς δούλης Ἠπείρου, τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἀκαρνανίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ὄρεινόν, διακλαδουμένων ἐν αὐτῷ τῶν **Τσουμέρκων**, ἅτινα εἶναι τὰ μόνα ὄρη τοῦ νομοῦ καὶ τὰ ὁποῖα χωροῦσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι κατάφυτα τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἐλατῶν, ἐξ ὧν κόπτουσιν ἄφθονον ζυλαίαν.

Πεδιὰς μία καὶ μόνη εἶναι, ἡ τῆς Ἄρτης, ἣτις ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς πόλεως Ἄρτης μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ εἶναι ἐλώδης καὶ παράγει ἰδίως ἀρχόσιτον, καπνόν, ἔλαιον καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Ποταμὸς εἶναι μόνον ὁ Ἄραχθος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν βορειῶν ὑποσειῶν τῆς Πίνδου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον.

Τὸ **κλίμα** τοῦ νομοῦ εἶναι εἰς μὲν τὰ βόρεια ὑγιεινὸν καὶ ψυχρόν, εἰς δὲ τὰ νότια ὑγρὸν καὶ νοσώδες.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Ἄρτης, καὶ 41,280 κατοίκους.

Ἐπαρχία Ἄρτης. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἄρτα, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, ἀπέχει 4 ὥρας τοῦ Ἀμβρακικοῦ καὶ κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου. Αὕτη ἔχει 6,860 κατοίκους, ἐν οἷς καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ Τούρκοι ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν, φρούριον, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι μέγας στρατών, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Καρθασσαρὰ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀράχθου εἶναι παλαιὰ λιθινὰ γέφυρα, δι' ἧς μεταβαίνουν οἱ κάτοικοι εἰς τὰ κτήματά των, ἅτινα κεῖνται εἰς τὴν ἀντιπέραν ὄχθην καὶ ἅτινα παράγουσι διάφορα προϊόντα καὶ ἰδίως λεμόνια καὶ πορτοκάλια. Ἡ **Κόπρανα** εἰς τὸν μυχόν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἐπίνειον τῆς Ἄρτης, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Πέτα** (1,680 κ.), κωμόπολις ὀνομαστή, διότι τῷ 1822 ἐφονεύθησαν πολλοὶ Σουλιῶται καὶ φιλέλληνες, μαχόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ **Σκουληκαριά** (1,100 κ.) καὶ τὸ **Βουλγαρέλιον** (1,490 κ.), κωμοπόλεις τὸ πλεῖστον γεωργικαί. Τὰ **Ἀγναντα** (1,220 κ.) καὶ τὰ **Πράμαντα** (2,410 κ.), κωμοπόλεις ὄρειναι· καὶ αἱ **Καλαρρῦται** (870 κ.), κωμόπολις ὄρεινὴ καὶ εἰς τὰ βορειότατα τοῦ νομοῦ. Τινὲς τῶν κατοίκων τῶν κωμοπόλεων τούτων, ἕνεκα τοῦ ὄρεινοῦ τοῦ ἐδάφους, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, οἱ πλεῖστοι δὲ μεταβαίνουν εἰς ἄλλας πόλεις, μετερχό-

ἠφιόποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μενοι διάφορα επαγγέλματα, ὡς τὸ τοῦ χρυσοχόου, τὸ τοῦ ράπτου, τὸ τοῦ πανδοχέως καὶ τὸ τοῦ κτίστου, καὶ ἐπανέρχονται τὸν χειμῶνα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Ἄπασα ἡ χώρα ἡ ἐκτεινομένη πρὸς Α. τοῦ νομοῦ Ἄρτης καὶ πρὸς Β. τῆς Εὐρυτανίας καὶ τῆς Φθιώτιδος μέχρι τῶν Χασίων, τῶν Καμβουνίων καὶ τῶν βορείων ὑπωρειῶν τοῦ Ὀλύμπου καλεῖται **Θεσσαλία**. Ταύτης τὸ πλεῖστον μέρος παρεχωρήθη εἰς τὸ βασιλείον μας τῷ 1881, τὸ δὲ ὀλιγώτερον μένει εἰσέτι δυστυχῶς δούλον εἰς τὴν Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ Θεσσαλία περιβάλλεται ὑπὸ ὄρεων καὶ εἰς ἀρχαιοτάτας ἐποχὰς ἀπετέλει λίμνην, ἣτις ἀπεξηράνηθη, διότι τὰ ὕδατα διέβρωσαν τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν καὶ ἐχύθησαν εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἡ ἐλευθέρη Θεσσαλία διαιρεῖται εἰς 4 νομούς: 1) **Τρικκάλων**, 2) **Καρδίτσης**, 3) **Λαρίσης** καὶ 4) **Μαγνησίας**.

8. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται πρὸς Α. τοῦ νομοῦ Ἄρτης καὶ πρὸς Β. τοῦ νομοῦ Καρδίτσης καὶ φθάνει μέχρι τῆς δούλης Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινὸν καὶ μόνον πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Ἡ Πίνδος, εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ νομοῦ, ἣτις, διευθυνομένη ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ., ἔχει πλείστας κορυφὰς καὶ διακλαδοῦται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα: Αὕτη εἶναι δασώδης ἐκ καστανεῶν, δρυῶν, πευκῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων ἀγρίων δένδρων, σχεδὸν πάντοτε χιονοσκεπής, καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Ἐπ' αὐτῆς ζῶσι καὶ πολλὰ ἄγρια ζῶα, οἷον ἔλαφοι, δορκάδες, ἀγριόχοιροι καὶ λύκοι καὶ τὰ Χάσια, εἰς τὰ βορειότατα τοῦ νομοῦ, ἀποτελοῦντα τὰ ὄρια τοῦ βασιλείου μας καὶ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν καὶ μόνην πεδιάδα, ἀλλὰ μεγίστην ἐκτεινομένην ἀπὸ Β. μέχρι Ν. τοῦ νομοῦ. Ἡ πεδιάς αὕτη ἔχει διάφορα ὀνόματα, ὡς πεδιάς τῶν **Τρικκάλων** καλεῖται ἢ περὶ τὰ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τρικκαλα, και πεδιάς της **Καλαμπάκας** ή περί την **Καλαμπάκαν**. Αύτη είναι εύφορωτάτη, αλλά δυστυχώς πολὺ μέρος μένει ἀκαλλιέργητον, ἔνεκα ἐλλείψεως ἐργατῶν και μέσων. Παράγει δὲ ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, σήσαμον, ὀλίγην ὄρυζαν εἰς τὰ ἐλώδη μέρη και τρέφει ἀγέλας βοῶν, βουβάλων, ἵππων και πολλὰ ποίμνια αἰγῶν και προβάτων.

Ποταμὸς εἰς και μόνος ὑπάρχει, ὁ **Πηνεῖος** (**Σαλαμβριᾶς**), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὧν σημαντικώτερος εἶναι ὁ **Ληθαῖος** (**Τρικκαλινός**), και, διαρρέων τὸν νομὸν **Λαρίσης**, ἐκβάλλει εἰς τὸ **Αἰγαῖον πέλαγος**.

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ **κλίμα** τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν και ὀρεσερὸν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, ὑγρὸν δὲ τὸν χειμῶνα και θερμότατον τὸ θέρος εἰς τὰ πεδινά.

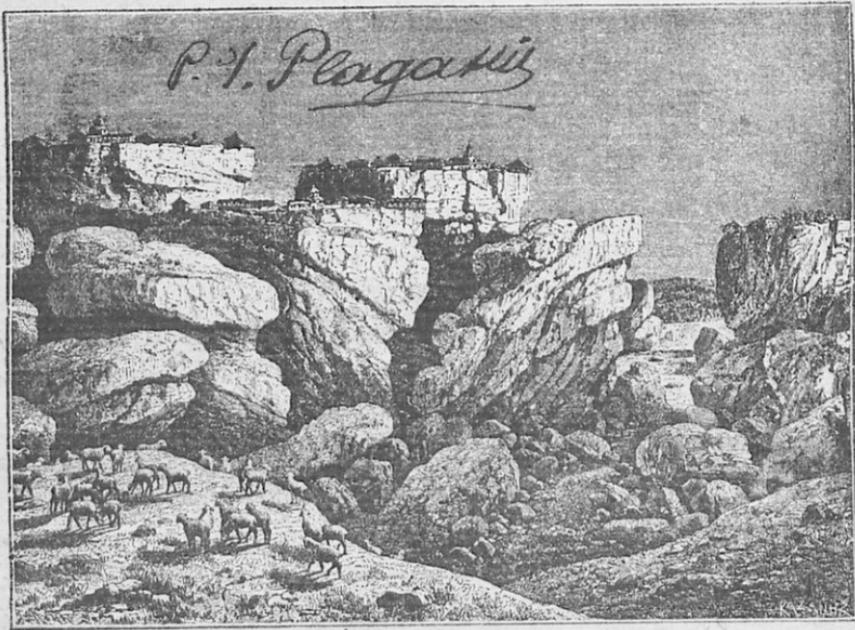
Πολιτικὴ ἐξέταση. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) **Τρικκάλων** και 2) **Καλαμπάκας** και ἔχει 90,550 κατοίκους.

Ἐπαρχία Τρικκάλων. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὰ **Τρίκκαλα**, ἃτινα εἶναι πρωτεύουσα και τοῦ νομοῦ και κεῖνται ἐπὶ τοῦ **Ληθαίου** και εἰς τοὺς πρόποδες τῶν **Χασίων**. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει φρούριον, 17,810 κατοίκους, ἐν οἷς και τινες Ἑβραίους και **Τούρκους**, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν και τὸ ἐμπόριον. Οἱ κάτοικοι τὸ πόσιμον ὕδωρ λαμβάνουσιν ἐκ φρεάτων και ἐκ διαφόρων πηγῶν, εὐρισκομένων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ **Ληθαίου**. Τὸ **Νεοχώριον** (1,550 κ.), τὸ **Τσιότι** (1,340 κ.), κομοπόλεις γεωργικαὶ τὸ πλεῖστον. Τὸ **Ζάρκον** μὲ 1,360 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν και ὑφαντουργίαν. Τοῦτο κεῖται παρὰ τὰ ἑλληνοτουρκικὰ ὄρια και συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν **Τρικκάλων** δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὰ **Μεγάλα Καλύβια** (1,450 κ.) και ἡ **Βαρυμπόπη** (1,040 κ.), κομοπόλεις γεωργικαὶ και τὸ **Γαρδίκιον** εἰς τὰς ὑπορείας τῆς Πίνδου, οὗτινος οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν και τὴν ὑφαντουργίαν.

Ἐπαρχία Καλαμπάκας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Καλαμπάκα**, ἥτις εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν **Τούρκων** κατὰ τὸ 1854, ἔχει 2,310 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν και βομβυκοτροφίαν, και συγκοινωνεῖ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το **Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς**

μετὰ τῶν Τρικκάλων διὰ σιδηροδρόμου. Βορειοδυτικῶς τῆς Καλαμπάκας κείνται τὰ Μετέωρα, ἅτινα εἶναι βράχοι ὑψηλοί, κωνικοὶ καὶ

Μετέωρα.

ἀπότομοι. Ἐπὶ τῶν κορυφῶν τούτων εἶναι 21 μοναί, πᾶσαι ἐτοιμό-
ροποι, πλὴν 7 μόνον, ἐν αἷς ζῶσι μοναχοί. Εἰς ταύτας ἀναβαίνουν
οἱ ἄνθρωποι ἢ ἐντὸς κοφίνων ἀνασυρομένων ὑπὸ τῶν μοναχῶν ἢ διὰ
κλιμάκων κρεμαστῶν. Μόνον εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου
δύναται τις νὰ μεταβῆ πεζῇ ἢ ἑφιππος διὰ μικρᾶς στενωποῦ.
Ἡ Καστανιά (1,250 κ.) καὶ τὸ Μαλακάσιον (1,080 κ.), κομπού-
λεις ὄρειναι καὶ ποιμενικαί. Παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Μαλακασίου ἐκτί-
σθη ἡ Νέα Κουτσούφλια (750 κ.), τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀπετέφρω-
σαν τὸ χωρίον των, παραχωρηθὲν τῇ Τουρκίᾳ μετὰ τὸν ἀτυχῆ μας
πόλεμον, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὴν μονὴν, ἀφοῦ παρέλαβον τὰς εἰκόνας τῆς
ἐκκλησίας καὶ τὰ ὄσα τῶν γονέων των. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν δὲ τῆς
Πίνδου κείνται πολλὰ ὄρεινὰ χωρία τοῦ Ἀσπροποτάμου, ὧν τινὰ ὑπά-
γονται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τρικκάλων. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων
(Ἀσπροποταμίται) ὁμιλοῦσι τὴν Βλαχικὴν γλῶσσαν καὶ ἀσχολοῦνται
εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ὑφαντουργίαν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

9. ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νομῶν Λαρίσης, Φθιώτιδος, Εὐρυτανίας καὶ Τρικκάλων.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι πεδινόν.

Ὅρη μεγάλα ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει πλὴν λόφων τινῶν.

Πεδιὰς εἶναι ἡ τῆς Καρδίτσης, ἥτις παράγει ἀφθόγους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ καπνὸν καὶ τρέφει ἀγέλας βοῶν, βουβάλων, ἵππων καὶ πολλὰ ποίμνια προβάτων.

Ποταμοὺς ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει πλὴν παραποτάμων τινῶν (ὁ Ἀπιδανός (Φαρσαλίτικος), ὁ Ἐυπεύς καὶ ὁ Ὀνόχωνος (Σοφραδίτικος) τοῦ Πηνειοῦ).

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμώτατον τὸ θέρος.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Καρδίτσης, καὶ 92,950 κατοίκους.

Ἐπαρχία Καρδίτσης. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Καρδίτσα**, ἥτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος καὶ κατάφυτος ἐκ πολλῶν μεγάλων δένδρων. Αὕτη ἔχει 9,670 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῶν ζώων καὶ τῶν κουκκουλιῶν, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Τρικκάλων διὰ σιδηροδρόμου. Παρὰ τὴν Καρδίτσαν ἐκτίσθη μέγα κατάστημα ζαχαροποιίας, ἐν ᾧ ἐξάγεται ζάχαρις ἐκ τεύτλων. Τὸ **Φανάριον** (1,970 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ ἐπὶ τῶν πλευρῶν λόφου καὶ ἐπὶ θέσεως ὠραίας, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Καρδίτσης καὶ τῶν Τρικκάλων διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Μουζάκ**, (1,780 κ.), ἡ **Παραπράσταινα** (1,270 κ.) καὶ ὁ **Παλαμᾶς** (3,810 κ.), κωμοπόλεις μεγάλαι καὶ γεωργικαί. Οἱ **Σοφάδες** (2,410 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Καρδίτσης διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Ρεντίνα** (1,360 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ. Τὸ **Ζωγλόπι** (780 κ.) καὶ ὁ **Μεσενικόλας** (1,370 κ.), κωμοπόλεις τὸ πλεῖστον γεωργικαί.

10. ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

Ὁ νομὸς οὗτος εἶναι μεγαλύτερος τοῦ προηγούμενου καὶ ἐκτείνε-

ται ἀπὸ τοῦ νομοῦ Καρδίτσης μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἀπὸ τῆς δούλης Θεσσαλίας μέχρι τῶν νομῶν Μαγνησίας καὶ Φθιώτιδος.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολάς εἶναι ὄρειόν, τὸ δὲ ἄλλο πεδινόν.

Ὄρη. Ὁ Ὀλυμπος, ὅστις εἶναι τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχει πόλλας κορυφάς, τῶν ὁποίων αἱ ὑψηλόταται εἶναι γυμναὶ καὶ χιονοσκεπεῖς σχεδὸν πάντοτε, αἱ δὲ χαμηλόταται δασώδεις. Ὁ Ὀλυμπος ἀποτελεῖ τὸ ὄριον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ μόνον αἱ μεσημβριναὶ διακλαδώσεις αὐτοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευον, ὅτι ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου κατοικοῦν οἱ θεοὶ τῶν κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῆς δουλείας τοῦ ἔθνους μας ἦτο τὸ καταφύγιον καὶ ἡ ἔδρα τῶν κλεφτῶν. Ὁ Ὀλυμπος τρέφει πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἐξάαιρετος τυρὸς καὶ βούτυρον. Ἐπ' αὐτοῦ ζῶσι καὶ πολλὰ ἄγρια ζῷα, οἷον ἀγριοχίροι, δορκάδες, λύκοι καὶ ἄλλα. Ἡ Ὄσσα (Κίσαβος), ἥτις διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν., εἶναι κωνοειδῆς, δασώδης καὶ χαμηλοτέρα τοῦ Ὀλύμπου. Τὰ ὄρη ταῦτα χωρίζει μία κοιλάς ἐπιμήκης, κατάφυτος καὶ ὠραιοτάτη, καλουμένη *Τέμπη* καὶ τὸ *Μαυροβούνιον*, συνέχεια τῆς Ὀσσης καὶ δασώδες.

Πεδιάδες. Πεδιάδα μίαν καὶ μόνην ἔχει καὶ ὁ νομὸς οὗτος διακοπτομένην ἐνιαχοῦ ὑπὸ μικρῶν λόφων. Ἡ πεδιάς αὕτη ἔχει διάφορα ὀνόματα, ὡς ἡ περὶ τὴν Λάρισαν καλεῖται πεδιάς τῆς *Λαρίσης*, καὶ ἡ περὶ τὴν Φάρσαλον καλεῖται πεδιάς τῶν *Φαρσάλων*. Ἡ πεδιάς τούτου εἶναι ξηρά, ἄδενδρος, ἡλιοκαῆς καὶ μόνον εἰς τὰ ἄκρα, τὰ παρὰ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, ἔχει δένδρα σκιερὰ. Αὕτη εἶναι εὐφορωτάτη, ἀλλὰ πολὺ μέρος αὐτῆς μένει δυστυχῶς ἀκαλλιέργητον ἕνεκα ἐλλείψεως ἐργατῶν καὶ μέσων. Παράγει δὲ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, σάσαμον, ὄσπρια, ἀραβόσιτον, χόρτον καὶ τρέφει ἀγέλας βοῶν, ἀγελάδων, βουβάλων, ἵππων καὶ πολλὰ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν.

Ποταμὸς εἶναι ὁ Πηνειὸς (Σαλαμβριας), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου, διαρρέει τὸν νομὸν Τρικιάλων, εἰσέρχεται εἰς τὸν νομὸν τούτον, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὡς τὸν *Τιταρήσιον* (Ξεριᾶν), καὶ ἐκβάλλει διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Λίμνες. Ἡ Ἀσκουρίς, ἥτις κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν σχεδὸν ὑπὸ λόφων. Ἡ Νεσσωνίς, ἥτις εἶναι ἐλώδης καὶ ἡ Βοιβηίς (Κάρλα), ἥτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἀνήκει καὶ εἰς τὸν νομὸν Μαγνησίας.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ πρὸς ἀνατολὰς μὲν εἶναι ὑγιεινὸν καὶ δροσερὸν, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) Λαρίσης, 2) Τυρνάβου, 3) Ἀγυιάς καὶ 4) Φαρσάλων· καὶ ἔχει κατοίκους 95,070.

Ἐπαρχία Λαρίσης. Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Λάρισα, ἥτις εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ καὶ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει μεγάλη λιθίνη γέφυρα. Ἡ Λάρισα ἔχει ἀκρόπολιν, μέγαν στρατῶνα καὶ 18,000 κατοίκους, ἐν οἷς καὶ τινες Ἑβραῖους καὶ Τούρκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οἱ κάτοικοι λαμβάνουσι τὸ πόσιμον ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ, ὕπερ θέτουσιν ἐντὸς πίθων καὶ τὸ πίνουσιν, ἀφοῦ καθαρισθῆ (κατασταλάξῃ). Αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ζάγκου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ μετὰ τῆς Λαμίας διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Μέγα Κεσερλῆ (1,680 κ.), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ὀσσης, κωμόπολις κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων καὶ γεωργικῆ καὶ ποιμενικῆ. Τὰ Ἀμπελάκια (1,560 κ.), ἐπὶ ὑψομάτων τῆς Ὀσσης, κωμόπολις κατάφυτος καὶ ὠραία τὴν θέαν καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἄλλοτε ὑραντουργεῖά της. Ταύτης οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, ὑλοτομίαν καὶ ἀνθρακοποιίαν. Τὸ Τοπουσλάρ (1,500 κ.), συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Λαρίσης διὰ σιδηροδρόμου, τὸ Τσορμακλῆ (650 κ.), τὸ Νεμπεγλέρ (1,290 κ.). Αἱ Νεαὶ Καρυαὶ (500 κ.), κωμόπολις συνοικισθεῖσα ὑπὸ προσφύγων, καταδιωχθέντων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐρωμυλίας ὑπὸ τῶν βαρβάρων Βουλγάρων. Τὸ Μαῖμουλι (1,240 κ.) καὶ τὸ Γκερλῆ (530 κ.), συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Λαρίσης διὰ σιδηροδρόμου, εἶναι κωμοπόλεις γεωργικαί.

Ἐπαρχία Τυρνάβου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ὁ Τύρναβος, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ὀρηκτικοῦ Τιταρησίου (Ξεριᾶ ἢ Εὐρώπου) καὶ ἐν μέσῳ ἀμπέλων καὶ δάσους μορεῶν. Ἐν αὐτῷ κατασκευάζονται περίφημα κατὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ χρώματος βαμβακερὰ υφάσματα. Ὁ Τύρναβος ἔχει μέγαν στρατῶνα,

6,260 κατοίκους, ασχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βομβυκοτροφίαν, τὴν ὑφαντουργίαν καὶ τὴν γεωργίαν, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Καζακλάρ** (2,630 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ γεωργικὴ με' ἄφθονα ὕδατα ἐν μέσῳ δάσους ἐκ δένδρων ἀγρίων καὶ ὀπωροφόρων. Τὸ **Δερελῆ** (1,850 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ἡ **Ραψάνη** (2,150 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου, παράγουσα ἄφθονον καὶ καλὸν οἶνον.

Ἐπιρχία Ἀγυιάς. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ἀγυιά**, ἔχουσα ἄφθονα ὕδατα, πλείστας μορέας καὶ πολλὰ καὶ διάφορα καρποφόρα δένδρα. Αὕτη ἔχει 2,810 κατοίκους ασχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς μετὰξης, τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ οἴνου καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Κεραμίδιον** (1,220 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ κατάφυτος ἰδίως ἐκ καστανεῶν καὶ τὸ **Τσάγεσι** (540 κ.), κόμη παράλιος καὶ ναυτικὴ.

Ἐπαρχία Φαρσάλων. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Φάρσαλος**, ἐπὶ θέσεως τερπνῆς μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑγιεινῆς, ἕνεκα τῶν πέριξ ἐλῶν. Αὕτη ἔχει 2,450 κατοίκους, ασχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν καπνοφυτείαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης καὶ τῆς Καρδίτσας διὰ σιδηροδρόμου.

11. ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μετὰξὺ τῶν νομῶν Λαρίσης καὶ Φθιώτιδος καὶ τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον πεδινόν.

Ὅρη. Τὸ **Πήλιον**, ὑπερ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καί, ἀπολήγον εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο **Σηπιάδα**. Τὸ ἄρος τοῦτο, ἕνεκα τοῦ γλυκέος κλίματος καὶ τῶν ἀφθόνων ὑδάτων, εἶναι κατάφυτον ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, οἶον καστανεῶν, μηλεῶν, κερσεῶν, ἀπιδεῶν καὶ ἄλλων, καὶ ἐλαιῶν ἰδίως κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν.

Πεδιὰς εἶναι ἡ τοῦ **Ἀλμυροῦ**, ἥτις παράγει ἐξαιρετικὸν καπνὸν καὶ βάμβακα.

Ποταμοὺς ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

κωμόπολις Φωραιστάτη, κατάφυτος και τερπνή. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν 24 κωμοπόλεων τοῦ Πηλίου εἶναι ἔλαιον, μέταξα, σῦκα, οἶνος, γεώμηλα, μῆλα, κάστανα, ἀπίδια, λεπτοκάρυα καὶ ἄλλα διάφορα ὀπωρικά, ὧν πλεῖστον ποσὸν ἀποστέλλεται εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ κάτοικοι τῶν κωμοπόλεων τούτων εἶναι λίαν ἐργατικοὶ καὶ ἐπιχειρηματικοί, πολλοὶ δὲ τούτων ἀποδημοῦσιν ἰδίως εἰς Αἴγυπτον καὶ Ῥωμουνίαν χάριν ἐμπορίου, εἰς ὃ διακρίνονται. Καὶ πρὸς Δ. τοῦ Βόλου κεῖνται αἱ Φεραὶ (Βελεστίνας), ἡ πατρίς τοῦ Ῥήγα, τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, εἰς ἣν μετ' ὀλίγον ἡ πατρίς μὲς εὐγνωμονοῦσα θὰ στήσῃ ἐκεῖ ἀνδριάντα. Αἱ Φεραὶ κεῖνται ἐπὶ ὑψώματος, περιβάλλονται ὑπὸ δασῶν καὶ φυτειῶν καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ μεγάλην πηγὴν, τὴν Ὑπέρειαν, ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ὁποίας ποτίζονται ὅλοι οἱ κῆποι καὶ ἐροάζονται ὑδρόμυλοι. Αὗται ἔχουσι 2,040 κ., ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Βόλου, τῆς Λαρίσης καὶ τῶν Φαρσάλων διὰ σιδηροδρόμου.

Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ὁ Ἀλμυρός, ὅστις ἀπέχει 1 1)2 ὥραν τῆς παραλίας τοῦ Παγασιτικοῦ καὶ ἔχει 6,380 κ. Παράγει δὲ βάμβακα, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν. Παρὰ τὸν Ἀλμυρὸν συνοικίζεται ὑπὸ προσφύγων ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας νέα πόλις, ἡ Εὐξεινόπολις. Ἀϊδίμιον, χωρίον μικρὸν, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει γεωργικὴ σχολή, Κασσαθέτειος καὶ Τριανταφυλλίδειος καλουμένη. Ἡ Νέα Ἀγχιάλος (5,000 κ.), συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἀγχιάλου, ἦτις καίται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν καὶ κατεστράφη ὑπὸ τῶν ἀγρίων Βουλγάρων. Ὁ Πλάτανος (1,010 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, παράγουσα πολλὸν βάμβακα καὶ καπνόν· καὶ ἡ Γοῦρα (1,080 κ.), ἐπὶ τῆς Ὄθρουσ, κωμόπολις κτηνοτροφικὴ.

Ἐπαρχία Σκοπέλου. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σκοπέλου, Σκιαθοῦ, Ἀλοννήσου καὶ τινῶν ἀκατοικήτων νησιδίων, εἰς ἃ μεταβαλίνουσιν ἀλιεῖς καὶ ἀνθρακεῖς διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν μόνον. Ἡ νῆσος Σκόπελος εἶναι δασώδης καὶ παράγει ἐκλεκτὸν οἶνον, ἔλαιον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ὀπώρας. Ἐχει δὲ ὁμώνυμον πόλιν, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας μὲ 4,660 κατ., ἀσχολουμένους εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων των. Αὕτη ἔχει

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κωμόπολιν ἄξιαν λόγου τὴν *Γλωσσαν* (Πλατάνην) μὲ 1,350 κατοίκους.

Ἡ νῆσος **Σκιάθος** εἶναι κατάφυτος ἐκ πευκῶν, ἀμπέλων, ἔλαιων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ ὀπώρας. Ἔχει δὲ ὁμώνυμον πόλιν μὲ 3,390 κατοίκους ναυτικούς καὶ ἄλιεις· καὶ ἡ νῆσος **Ἀλόνησος**, ὅστις εἶναι δασώδης καὶ ἄγονος καὶ ἔχει ὁμώνυμον κώμην μὲ 690 κατοίκους ἄλιεις καὶ ποιμένας.

Β'. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Ἡ μεγάλη καὶ ὠραία Πελοπόννησος κεῖται πρὸς Ν. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ βασιλείου μας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του. Καλεῖται δὲ Πελοπόννησος ἐκ τοῦ Πέλοπος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ταντάλου, ὅστις ἐλθὼν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν κατόκησεν ἐν αὐτῇ. Ἡ Πελοπόννησος πρότερον ἠνοῦτο μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος δι' ἰσθμοῦ, νῦν ὅμως, ἀποκοπέντος αὐτοῦ, ἐνοῦται διὰ μεγάλης καὶ ὑψηλῆς σιδηρᾶς γεφύρας. Ἡ Πελοπόννησος ἔχει μεγίστην ποικιλίαν ἐδάφους· τὰ ὑψηλά, μεγαλοπρεπῆ καὶ δασώδη αὐτῆς ὄρη διαδέχονται εὐφορώταται κατάφυτοι ἐκ σταφίδαμπέλων, ἀμπέλων, ἔλαιων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων πεδιάδες μεγάλαι καὶ μικραί, καὶ κοιλάδες τερπναί καὶ ὠραῖαι, ἃς διαρρέουσι μεγάλοι καὶ μικροὶ ποταμοὶ καὶ πλείστοι χεῖμαρροι. Τὴν αὐτὴν ποικιλίαν ἔχει καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς, διότι ἐκτὸς τῶν μεγάλων χερσονήσων ἔχει καὶ μικρὰς τινας, αἵτινες ἀπολήγουσιν εἰς ἀκρωτήρια· ἔχει δὲ προσέτι ἐκτὸς τῶν μεγάλων κόλπων, οὓς θὰ μάθωμεν, καὶ πλείστους μικροὺς, εἰς οὓς καταφεύγουσι τὰ πλοῖα ἐν καιρῷ τρικυμίας. Ἡ ποικιλία δὲ αὐτῆ τῶν ἀκτῶν τῆς Πελοποννήσου πολὺ συνετέλεσε καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων αὐτῆς· Ἐν γένει δὲ ἡ Πελοπόννησος εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ πλουσιωτέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος οὐχὶ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα· ὁμοιάζει δὲ πρὸς σχῆμα φύλλου πλατάνου.

Φυσικὴ ἐξέτασις τῆς Πελοποννήσου.

Εἶπομεν, ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου εἶναι ποικιλώτατον, αἱ δὲ ἀκτὰι αὐτῆς ὁμοίως. Νῦν θὰ μάθωμεν περὶ ὅλων τούτων ἐκτενῶς.

Κόλποι. Ὁ *Σαρωνικὸς* μεταξὺ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ *Ἀργολικὸς*, ὅστις εἶναι βαθὺς καὶ μέγας. Ὁ *Λακωνικὸς* καὶ ὁ *Μεσσηνιακὸς* πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες

εἶναι μεγάλοι καὶ βαθεῖς. Ὁ *Κυπαρισσιακὸς* πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου, ὅστις εἶναι πλατὺς καὶ ἀνοικτός. Ὁ τῶν *Πατρῶν*, πρὸς Β. τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ ὁποῦ σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Ἰβίου καὶ Ἀντιροῦ καὶ ὁ *Κορινθιακὸς* μεταξὺ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου.

Χερσόνησοι. Ἡ Ἀργολικὴ μεταξὺ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ἡ Ἀνατολικὴ Λακωνικὴ (τοῦ Πάρνωνος) καὶ ἡ Δυτικὴ Λακωνικὴ (τῆς Μάνης) ἐκατέρωθεν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ ἡ Μεσσηνιακὴ πρὸς Δ. τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου.

Ὄρη καὶ ἀκρωτήρια. Τὸ κέντρον τῶν ὄρέων τῆς Πελοποννήσου κεῖται εἰς τὸ μέσον σχεδὸν αὐτῆς, ἔνθα σχηματίζεται καὶ μέγα ὄροπέδιον (τὸ τῆς Ἀρκαδίας). Πρὸς βορρᾶν τοῦ ὄροπεδίου τούτου κεῖνται τὰ δύο ὑψηλά καὶ δασώδη ὄρη *Κυλλήνη* (Ζήρεια) καὶ Ἀροάνια (Χελμός). Ἀπὸ τῆς Κυλλήνης ἐκτείνονται δύο ὄροσειραί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία χωρεῖ πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει τὰ ὄρη τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου Ἀραχναῖον καὶ Δίδυμα, ἅτινα ἀπολήγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουν τὸ ἀκρωτήριο Σκύλαιον, ἡ δὲ ἄλλη χωρεῖ πρὸς νότον καὶ περικλείουσα τὸ Ἀρκαδικὸν ὄροπέδιον ἐξ ἀνατολῶν σχηματίζει τὰ ὄρη Λύρκειον, Ἀρτεμίσιον, Παρθένιον καὶ Πάρνωνα, ὅστις, διακλαδούμενος εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Λακωνικὴν χερσόνησον καὶ ἀπολήγων εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο τῆς Μαλέας (Κάβο-Μαλιᾶς).

Ἀπὸ δὲ τῶν Ἀροανίων ἐκτείνονται ἐπίσης δύο ὄροσειραί, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία χωρεῖ πρὸς νότον καὶ σχηματίζει πρῶτον μὲν τὰ ὄρη Μαίναλον καὶ Ταῦγετον, ὅστις, καταλαμβάνων ὀλόκληρον τὴν Δυτικὴν Λακωνικὴν χερσόνησον καὶ ἀπολήγων εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Ταίναρον, δεῦτερον δὲ τὴν βορειοδυτικὴν ὄροσυστάδα τῆς Ἀρκαδίας (Γορτυνία). Ἐκ τῆς δυτικῆς δὲ πλευρᾶς τοῦ ὄροπεδίου διακλαδοῦνται ὄρη, ἅτινα καταλαμβάνουσι τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ εἶναι τὸ Λύκαιον, τὰ Νόμια, ἡ Ἰθώμη, τὸ Αἰγαλέον καὶ ὁ Μαθίας (Λυκὸδημος), ὅστις, ἀπολήγων εἰς τὴν θάλασσαν, σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Ἀκρίταν. Ἡ δὲ ἄλλη ὄροσειρὰ τῶν Ἀροανίων χωρεῖ πρὸς δυσμὰς καὶ σχηματίζει τὰ ὄρη Ἐρύμανθον (Ὠλεγον) καὶ Φολόην καὶ τὸ σχεδὸν μεμονωμένον Πα-

ναχαϊκόν, ὅπερ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον **Ῥίου**.

Μακρὰν δὲ πάντων τῶν ὁρέων τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς τὰ βορειοδυτικὰ αὐτῆς ὑψοῦνται λόφοι, οἵτινες σχηματίζουν τὰ ἀκρωτήρια **Χελωνάταν** καὶ **Κατάκωλου** (Ἰχθύν).

Πεδιάδες. Ἡ **Κορινθιακή**, εὐφορωτάτη εἰς σταφίδα ἰδίως καὶ δημοτριακοὺς καρπούς. Ἡ **Ἀργολικὴ**, παράγουσα ἰδίως καπνόν, βάμβακα, σταφίδα καὶ παντὸς εἶδους λαχανικά. Ἡ **Λακωνικὴ**, κατάφυτος ἀπὸ μορέας, ελαίας, πορτοκαλλέας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα, παράγουσα καὶ δημοτριακοὺς καρπούς. Ἡ **Μεσσηνιακὴ**, εὐφορωτάτη καὶ κατάφυτος ἀπὸ πολλῶν εἰδῶν ὀπωροφόρα δένδρα, ελαίας, ἀμπέλους καὶ σταφίδαμπέλους. Ἡ τῆς **Κυπαρισσίας**, κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, σταφίδαμπέλων καὶ πορτοκαλλεῶν. Ἡ τῆς **Ἡλίδος** εὐφορωτάτη, παράγουσα πρὸ πάντων ἄφθονον σταφίδα. Ἡ τῆς **Ἀχαΐας**, κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, σταφίδαμπέλων καὶ ελαιῶν. Ἡ τοῦ **Αἰγίου**, κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, σταφίδαμπέλων καὶ ελαιῶν καὶ ἡ ὑψηλὴ καὶ ἐκτεταμένη τῆς **Μεγαλοπόλεως**, παράγουσα δημοτριακοὺς καρπούς.

Ποταμοί. Ὁ **Κορινθιακὸς Ἀσωπός**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Κυλλήνης, διαρρέει τὴν Κορινθιακὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Ὁ **Ἰναχος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Λυρκείου καὶ τοῦ Ἀρτεμισίου, διαρρέει τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Ὁ **Ἐρασίνοσ**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου, ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον. Ὁ **Εὐρώτας**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, διαρρέει τὴν Λακωνικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον. Ὁ **Πάμισοσ**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Νομίων, διαρρέει τὴν Μεσσηνιακὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Ἡ **Νέδα**, ἥτις, πηγάζουσα ἐκ τοῦ Λυκαίου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Ὁ **Ἀλφειός** (Ρουφιάς), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ὁ **Πηγεῖοσ**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ὁ **Σελινοῦσ**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ ὁ **Κρᾶθισ**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροανίων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λουτράκιον (1,180 κ.), ἔχον ἰαματικὰ λουτρά καὶ συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Μεγάρων δι' ἀραξιτῶν ὁδῶν. Ἡ **Περαχώρα**, (1,590 κ.), τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν συλλογὴν τῆς ῥητίνης. Τὸ **Κιᾶτον** (1,910 κ.) καὶ τὸ **Ξυλόκαστρον** (1,760 κ.), κωμοπόλεις κατὰφυτοὶ καὶ εὐφοροὶ, παράγουσαι ἔλαιον καὶ σταφίδα καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Τὰ **Τρίκαλα** (1,020 κ.), εἰς τὰς ὑπὸ ὕψους τῆς Κυλλήνης, καὶ ἡ **Γκοῦρα** (1,090 κ.), παρὰ τὴν Φενεόν, κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί· καὶ ὁ Ἅγιος **Γεώργιος** (2.340 κ.), κωμόπολις εὐφορος, παράγουσα ἐκλεκτὸν μέλανα οἶνον. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ **Νεμέα**, ἐν ἧ ὁ Ἡρακλῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐφόνησε τὸν λέοντα καὶ ἐτελοῦντο τὰ **Νέμεια**, καὶ πλησίον ταύτης κεῖνται τὰ περίφημα στενὰ **Δερβενάκια**, ἐνθα οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν κατετρόπωσαν τὸν στρατὸν τοῦ Δράμαλη τῷ 1822. Παρακειμένως τῶν Δερβενακίων καὶ εἰς ὑψηλὴν τοποθεσίαν οἱ Ἕλληνες εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης ταύτης φιλοδόμησαν ναῦσκον τοῦ Ἁγίου Σώστου, ὅστις καὶ σήμερον σφύζεται.

13. ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Κορινθίας μέχρι τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον πεδινόν.

Ὅρη. Τὸ **Λύρκειον**, ὅπερ εἶναι συνέχεια τῆς Κυλλήνης καὶ χαμηλότερον καὶ χωρεῖ ἐκ Β. πρὸς Ν. Τὸ **Ἀρτεμίσιον** καὶ τὸ **Παρθένιον**, ὅπερ εἶναι συνέχεια τοῦ Λυρκείου, χωροῦσιν ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ εἶναι τὸ πλεῖστον γυμνά. Τὸ **Ἀραχναῖον**, ὅπερ χωρεῖ ἐκ Δ. πρὸς Α., εἶναι χαμηλότερον τῶν ἄλλων καὶ δασώδες· καὶ τὰ **Δίδυμα**, ἅτινα χωροῦσιν ἐκ Β. πρὸς Ν., εἶναι σχεδὸν μεμονωμένα καὶ ἀπολήγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνθα σχηματίζουσι τὸ ἀκρωτήριον **Σκύλλαιον**.

Πεδιὰδες. Ἡ Ἀργολικὴ, παράγουσα καπνόν, βάμβακα, σταφίδα, γλυκάνισον, οἶνον, ἔλαιον, χασίς, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ παντὸς εἶδους λαχανικά. Ἐν αὐτῇ σπεύρονται καὶ καλαμοειδῆ τινα φυτὰ, ἐξ ὧν κατασκευάζονται τὰ σάρωθρα.

Ποταμοί. Ὁ Ἰναχος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Λυρκείου καὶ τοῦ Ἀρτεμισίου, διαρρέει τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα καὶ χύνεται ἐντὸς ἁμμοῦ πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, καὶ ὁ Ἐρασίνοσ, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου, ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Λίμνες. Ἡ Λέρνη, ἥτις εἶναι ἐλώδης. Παρ' αὐτὴν ἐφόρευσεν Ὁρακλῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν τὴν Λερναίαν Ὑδραν.

Τὸ κλῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας· 1) Ναυπλίας, 2) Ἄργους, 3) Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας καὶ 4) Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος· καὶ ἔχει κατοίκους 81,950.

Ἐπαρχία Ναυπλίας. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ναύπλιον, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, ἔχει 5,410 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, καλὰς οἰκοδομὰς καὶ πλατείας, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων εἶναι ἐστημένος ὁ ἀνδριάς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Ναύπλιον ἔχει ὀχυρὰ φρούρια, τὸ Παλαμῆδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι αἱ φυλακαί, ἐν αἷς ἐγκλείονται οἱ βρῦποινοι, τὴν Ἀκροναυπλίαν (Ἰτζ-Καλὲ) καὶ τὸ Μπούρτζι, ὅπερ εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ βραχῶδους νησιδίου καὶ χρησιμεύει ὡς φυλακὴ τῶν δεμίων. Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου μας ἀπὸ τοῦ 1829-1834. Ἡ Πρόνοια (1850 κ.), ὠραῖον πρᾶστειον, συνῆλθε τῷ 1832 ἢ Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις, ἡ ἐπικυρώσασα τὴν ἀναγόρευσιν τοῦ Ὁθωνοσ ὡς βασιλέωσ τῆσ Ἑλλάδοσ. Παρ' αὐτὴν σφίζονται τὰ περίφημα Πελασγικὰ τεῖχη τῆσ ἀρχαιότητῆσ πόλεωσ Τίρυνθοσ, πλησίον τῆσ ὁποίασ ὁ πρῶτοσ Κυβερνήτῆσ τῆσ Ἑλλάδοσ Καποδίστριασ συνέστησε Γεωργικὴν σχολὴν, λειτουργοῦσαν ἕδη. Τὸ Λυγουριό (1,710 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Ναυπλίου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Παρ' αὐτὸ σφίζεται ἀκέραιον σχεδὸν τὸ θέατρον τῆσ Ἐπιδάουρου, ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ ἄλλαι ἀρχαιότητες. Παρ' αὐτὴν κεῖται ἡ Νέα Ἐπίδαυροσ (1100 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ὀνομαστή, διότι ἐν αὐτῇ ἐγένετο ἡ πρώτη Ἐθνικὴ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τῷ 1822, ἡ κηρύξασα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆσ Ἑλλάδοσ· καὶ τὸ Μέρμπακα (870 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ.

Ἐπαρχία Ἄργους. Ταύτησ πρωτεύουσα εἶναι τὸ Ἄργοσ, παρὰ τοὺσ πρόποδασ βράχου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ ἀκρόπολις Λά-

ρισα, ἔχον 8,830 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ συγκοινωνοῦν μετὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Οἱ Μύλοι, συγκοινωνοῦντες μετὰ τοῦ Ἄργους διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον τούτων εἶναι πολλὰ ἔλη, ἅτινα ἐσχημάτιζον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὴν λίμνην Λέρνην, ἐν ᾗ ὁ Ἡρακλῆς κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐφόνευσε τὴν ἐννεακέφαλον Ὑδραν. Ὁ Ἀχλαδόκαμπος (1,740 κ.), ἐπὶ καταφύτων πλευρῶν τοῦ Παρθενίου, συγκοινωνῶν μετὰ τῶν Μύλων διὰ σιδηροδρόμου. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἀσχολοῦνται τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐλαιοφυτεῖαν καὶ ἀμπελοφυτεῖαν. Ἡ Κάρυα (1,060 κ.) καὶ τὸ Μπουγιᾶτι (790 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί· καὶ τὸ Κουτσοπόδι (1,420 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ἐλκιῶν, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Ἄργους διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον τῆς κωμοπόλεως ταύτης καὶ παρὰ τὸ Χαρβάτι κεῖνται τὰ περίφημα ἐρεῖπια τῶν Μυκηθῶν, τῆς ἐδρᾶς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐνθα δι' ἀνασκαφῶν εὐρέθησαν πολυτιμώτατα χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, χαλκᾶ καὶ ἄλλα ἀντικείμενα κατατεθέντα εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον. Τὰ μόνα δὲ σωζόμενα σήμερον μνημεῖα τοῦ μεγαλείου τῶν ἀρχαίων Μυκηθῶν εἶναι τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀρχαίων τειχῶν μετὰ τῆς καλουμένης «Πύλης τῶν λεόντων» καὶ ὁ «θησαυρὸς τοῦ Ἀτρέως» ἢ «ἀτάφος τοῦ Ἀγαμέμνονος» καὶ πολλοὶ ἄλλοι τάφοι.

Ἐπαρχία Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τῶν Μεθάνων, μικροῦ τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ τῶν νήσων Ὑδρας καὶ Πόρου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν. Ἡ νῆσος Ὑδρα εἶναι μακρὰ, πετρώδης καὶ ἄγονος, ἀλλ' ὀνομαστή διὰ τὸν μέγαν ἡρωισμόν τῶν κατοίκων της κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, διὸ ἔχουσι καὶ τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγωσι 2 βουλευτάς, καὶ διὰ τὴν μεγαλοφυῖαν τῶν ναυάρχων της Μιαοῦλη, Τομπάζη, Τσαμαδοῦ καὶ ἄλλων. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος πόλις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 5,550, κατοίκους, οἵτινες λαμβάνουσι τὸ ὕδωρ ἐκ φρεάτων καὶ δεξαμενῶν. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀνέρχονται εἰς 5,700, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν ἰδίως καὶ τὴν ναυτιλίαν καὶ ὀμιλοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν. Ἡ νῆσος Πόρος εἶναι μικρὰ, δασώδης, ἐν μέρει ἠφαιστειογενής, καὶ παράγει πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ῥητίνην. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος πόλις,

ἔχουσα 4,370, κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν καλλιεργίαν τῶν ὠραίων κήπων, οὓς ἔχουσιν ἐπὶ τῆς νήσου καὶ τῆς ἀντικρῆ παραλίας τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης σφύζονται τὰ ἔρεϊπια τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ἔνθα κητοκτόνησεν ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος Δημοσθένης διὰ δηλητηρίου. Ἡ μικρὰ χερσονήσος τῶν Μεθάνων εἶναι ὄρεινὴ, ἡφαιστειογενῆς καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὰ εἰς τὴν νοτίαν παραλίαν αὐτῆς λουτρὰ τῶν Μεθάνων ἢ τῆς Βρωμολίμνης, εἰς ἃ κατ' ἔτος πολλοὶ μεταβαίνουσιν. Ὁ Δαμαλᾶς (510 κ.), ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τροιζῆνα, καὶ ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος, παράγουσα λεμόνια καὶ γλυκύτατα πορτοκάλια. Ἐνταῦθα συνῆλθεν ἡ τρίτῃ Ἑθνικῇ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τῷ 1827, ἡ τὸν Καποδίστριον ὡς Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος ἐκλέξασα· καὶ τὸ Κάτω Φανάριον (790 κ.), κωμόπολις γεωργικῆ καὶ ποιμενικῆ.

Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ νοτιοδυτικῆς τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ τῆς νήσου Σπετσῶν. Ἡ νήσος Σπέτσαι εἶναι μικροτέρα τῆς Ἰθάρας καὶ οὐχὶ τόσον τραχεῖα καὶ ὄρεινὴ καὶ παράγει σῦκα, ἔλαιον, ἀμύγδαλα, ξυλοκέρατα καὶ ῥητίνην. Καὶ ἡ νήσος αὕτη εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν κατοίκων της κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, διὸ καὶ οὗτοι ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγῃσι 2 βουλευτάς. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος πόλις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἔχουσα 4,290 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν ναυτιλίαν ἰδίως καὶ ἐμπελοῦντας τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Παρὰ τὰς Σπέτσας ὑπάρχει μικρὸν νησίδιον, ὅπερ λέγεται Σπετσοπούλα καὶ εἶναι κατὰφυγον ἀπὸ πύκας, ἐλαίας καὶ ἀμπέλους.

Τὸ Κρανίδιον ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἐπὶ γηλόφου καὶ 1 ¹/₂ ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχον 6,040 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν σοπογγαλιεῖαν, τὴν ναυτιλίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν. Ἐπίγειον τοῦ Κρανιδίου εἶναι ἡ κώμη Χέλιον. Ἡ Ἐρμιόνη (Καστρί) (2,240 κ.), κωμόπολις παράλιος, πλησίον τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ἰαματικὰ ὕδατα· καὶ οἱ Δίδυμοι (1,180 κ.), κωμόπολις μεσόγειος, γεωργικῆ καὶ ποιμενικῆ.

14. ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ μέσον τῆς Πελοποννησιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πονήσου μεταξύ του νομού Ἀργολίδος, του Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ τῶν νομῶν Λακεδαίμονος, Μεσσηνίας, Τριφυλίας, Ἠλείας, Ἀχαΐας καὶ Κορινθίας.

Φυσικὴ ἑξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

Ὄρη. Τὸ Λύρκειον, τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ τὸ Παρθένιον, ἄτινα χωρίζουσι τὸν νομὸν τοῦτον ἀπὸ τῆς Ἀργολίδος. Ὁ Πάριων, ὅστις, διευθυνόμενος ἐκ ΒΔ. πρὸς Ν. εἶναι εἰς τὰς κορυφὰς ἀπόκορημος, πετρώδης καὶ γυμνός, εἰς δὲ τὰς κλιτύας κατὰφυτος. Ὁ Πάρων ἐμπεριέχει ὠραία μαῦρα μάρμαρα καὶ χωρίζει τὴν Ἀρκαδίαν τῆς Λακεδαίμονος. Τὸ Αὐκαίου, ὅπερ χωρεῖ ἐκ Δ. πρὸς ΝΑ., εἶναι δασώδες καὶ χωρίζει τὴν Ἀρκαδίαν τῆς Ὀλυμπίας. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπῆρχεν ὁ Ναός τοῦ Πανός, τοῦ προστάτου τῶν ποιμένων καὶ τὸ Μαίναλον, ὅπερ εἶναι ὑψηλότερον τοῦ Λυκαίου, εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ νομοῦ καὶ χωροῦν πρὸς Ν. στρέφεται πρὸς Α. καὶ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Πάρωνος. Αἱ ἀνατολικαὶ καὶ δυτικαὶ διακλαδώσεις τοῦ ὄρους τοῦτου εἶναι κατὰφυτοι ὑπὸ ἐλατῶν, κέδρων καὶ ἄλλων δένδρων. Ἐπ' αὐτοῦ βόσκουσι πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἄριστος τυρὸς καὶ βούτυρον.

Πεδιάδες, αἵτινες εἶναι μᾶλλον ὄροπέδια, τοῦ νομοῦ τοῦτου εἶναι ἡ τῆς Μαντινείας (Τριπόλεως) καὶ ἡ τῆς Τεγέας, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποί, ἀραβόσιτος, χασίς καὶ ἄμπελοι. Ἡ τῆς Μεγαλοπόλεως, ἥτις εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ὑψηλὴ καὶ παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ὄσπρια, οἶνον καὶ ἔλαιον· καὶ ἡ τῆς Κυνουρίας (Ἄστρους), ἥτις εἶναι μικρὰ καὶ ἐπιμήκης, παράγει δημητριακοὺς καρπούς, χασίς, βάμβακα, ὄσπρια καὶ στολίζεται ἀπὸ λεμονίας, πορτοκαλλίας, ἐλαίας, κερασσίας καὶ συκᾶς.

Ποταμοί. Ὁ Ἀλφειός (Ρουφίας), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, χωρίζει τοὺς νομοὺς Τριφυλίας καὶ Ἠλείας, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· καὶ ὁ Λάδων, παραπόταμος τοῦ Ἀλφειοῦ.

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν, πλὴν ἐλωδῶν τινῶν μερῶν.

Πολιτικὴ ἑξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἑπαρ-

χίας· 1) *Μαντινείας*· 2) *Γορτυνίας*· 3) *Μεγαλοπόλεως* καὶ 4) *Κυνουρίας*· καὶ ἔχει 162,330 κατοίκους.

Ἐπαρχία Μαντινείας. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Τρίπολιν**, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Μαινάλου καὶ εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου, τῆς ὁποίας ἦτο πρωτεύουσα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἡ πόλις αὕτη ὠνομάσθη Τρίπολις, διότι συνέκτισαν αὐτὴν αἱ περίξ τρεῖς ἀρχαῖαι πόλεις *Μαντινεία*, *Τεγέα* καὶ *Παλλάντιον*. Ἡ Τρίπολις ἔχει 10,790 κατοίκους, ἀσχολούμενους εἰς τὴν χαλκουργίαν, σιδηρουργίαν, μεταξουργίαν, ὑφαντουργίαν, ἀμπελοφυτεῖαν καὶ γεωργίαν, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἄργους διὰ σιδηροδρόμου. Τὰ *Τσιπιανά* (2,150 κ.), πρὸς δυσμὰς τῶν ὁποίων κεῖνται λείψανα τειχῶν καὶ θέατρον τῆς ἀρχαίας Μαντινείας, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐνίκησε τῷ 362 π. Χ. τοὺς Σπαρτιάτας καὶ εὗρε τὸν θάνατον. Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Μαντινείας εἶναι σήμερον ἡ θέσις *Παλαιόπολις*, ἐν τῷ δήμῳ Μαντινείας, οὗτινος ἔδρα εἶναι ἡ *Πικέρνη* (750 κ.). Τὸ *Λεβίδιον* (2,530 κ.), παρὰ τὸν ἀρχαῖον Ἄρκαδικὸν Ὀρχομενόν, οὗτινος σφύζονται λείψανα, κωμόπολις γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Τριπόλεως δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ *Βαλτέτσι* (410 κ.), κωμόπολις ὄρεινῆ, ἀλλ' ὀνομαστὴ διὰ τὴν πρῶτην νίκην τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων τῇ 11 Μαΐου 1821. Τὸ *Πιαλί* (490 κ.), εἰς τὴν ἀρχαίαν Τεγέαν, τῆς ὁποίας σφύζονται ἔρείπια. Ἡ *Βλαχοκερασιά* (1,640 κ.) καὶ αἱ *Κολλῖναι* (1,640 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί.

Ἐπαρχία Γορτυνίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Δημητσάνα*, ἣτις εἶναι πατρίς τοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. καὶ τοῦ ὑψώσαντος τὴν σημαίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως Ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ. Αὕτη πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ἀκμάζουσαν ἑλληνικὴν σχολὴν καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἧς πολλὰ χειρόγραφα καὶ βιβλία ἔσχισαν οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἔκαμην φουσέκια. Ἡ *Δημητσάνα* ἔχει 2,100 κατοίκους, ἀσχολούμενους εἰς τὴν ὑλοτομίαν, τὴν γεωργίαν, τὴν ποιμενικὴν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν μεγάλης ποσότητος πυρίτιδος. Ἡ *Βυτίνα* (1,440 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, ἔνθα ἰδρῦθη Γεωργικὸς σταθμός, ἐν ᾧ διδάσκονται ἡ δασονομικὴ καὶ ἄλλα. Ὁ *Βαλτεσινικός* (1,630 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Ἡ *Κοντοβάζαινα* (1,200 κ.) καὶ ἡ *Βερ-*

Ποταμοί. Ὁ Εὐρώτας, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Λακεδαίμονος, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, τὸν Οἰνοῦτα, τὸν Μαρῖον καὶ ἄλλους, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν πλὴν ἑλωδῶν τινῶν μερῶν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Λακεδαίμονος καὶ 2) Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς· καὶ ἔχει 87,110 κατοίκους.

Ἐπαρχία Λακεδαίμονος. Τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Σπάρτη, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ καὶ κεῖται παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα καὶ ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Σπάρτης. Ἐν αὐτῇ σφύζονται ἔτι ἑρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ τάφου τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ Θεάτρου. Ἡ Σπάρτη εἶναι πόλις νέα, κτισθεῖσα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἔχει 4,460 κατοίκους καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Τριπόλεως δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι μὲν γλυκὺ, ἀλλ' οὐχὶ πολὺ ὑγιεινόν, ἕνεκα τῶν πέριξ ἑλωδῶν τὰ προϊόντα τῆς εἶναι ἔλαιον, οἶνος, λεμόνια, πορτοκάλια, μέταξα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Ὁ Μυστράς (620 κ.), ὅστις ἦτο ἔδρα τῶν Παλαιολόγων, ἔχει φρούριον καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ Καστανιά (1,450 κ.), ἔχουσα ἐκτεταμένον ἐλαιῶνα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ Γεωργίσιον (1,680 κ.), κωμόπολις, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυτείαν, ἐλαιοφυτείαν καὶ γεωργίαν, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ Ἀράχωβα (1,490 κ.), ἡ Βαμβακοῦ (910 κ.), τὰ Βρέσθαινα (1,100 κ.) καὶ ἡ Βρουλιᾶς (1,180 κ.), ἐπὶ λόφου καταφύτου ὑπὸ ἐλαιῶν. Τούτων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυτείαν, ἐλαιοφυτείαν, σκωληκοτροφίαν καὶ γεωργίαν. Ἡ Γκορτσά (1,230 κ.) καὶ τὸ Γεράκι (1,500 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί. Ἡ Ἀναβρυτή (1,380 κ.), εἰς τὰς κλιτύας τοῦ Ταυγέτου, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν, τὴν ὑποδηματοποιίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν. Τὸ Σκλαβοχώριον, παρὰ τὰς ἀρχαίας Ἀμύκλας, ἐν αἷς ὑπῆρχεν ὁ περίφημος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐωρτάζοντο τὰ Ἰακίνθια, συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Οἱ Γοράνοι (900 κ.), κωμόπολις ὄρεινῆ· καὶ ἡ

Ψηφιδόποιηθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Λεβέτσοβα (1,830 κ.), κομμόπολις γεωργική, συγκοινωνουσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λαμηρᾶς. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι, οἱ **Μολαοί**, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας, ἔχοντες 1,650 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἀμπελοφυτεῖαν καὶ ἐλαιοφυτεῖαν, καὶ συγκοινωνοῦντες δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν μετὰ τῆς Σπάρτης καὶ τῆς παραλίας τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, ὅθεν ἐξάγονται ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς ἐπαρχίας. Ἡ Ἄπιδιὰ (630 κ.), τὰ Νιῶτα (1210 κ.), ἡ **Κρεμαστή** (700 κ.), τὸ **Κυπαρίσσιον** (870 κ.) παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κυπαρισσίαν, τῆς ὁποίας σφίζονται λείψανα, καὶ ἡ **Ῥηχέα** (1,110 κ.), τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, ὕλοτομίαν καὶ ἀσθεστοποιίαν. Πρὸς Ν. τῆς Ῥηχέας κεῖται τὸ ἀκρωτήριον **Ἰέραξ** μὲ ὁμώνυμον λιμένα περιεργότατον καὶ πρὸς Ν. τούτου τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως **Ἐπιδαύρου**. Ἡ **Μονεμβασία**, ἐπὶ νησιδίου, ὅπερ ἐνοῦται μετὰ τῆς ζηρᾶς διὰ γεφύρας λιθίνης, ἐχούσης μῆκος 150 μέτρων. Αὕτη ἔχει 530 κατοίκους, φρούριον ὀχυρὸν, μεγαλοπρεπέστατον Βυζαντινὸν ναὸν μετὰ ὠραίων εἰκόνων καὶ πολυτίμων ἑρῶν κειμηλίων. Ἡ **Μονεμβασία** παρεδόθη πρώτη τῇ 23. Ἰουλίου 1821 εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ τῶν Τούρκων, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῶν Μολαῶν δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ **Συκέα** (1,340 κ.), τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ αἱ **Βοιαί** (1,620 κ.) (Νεάπολις), παρὰ τὰς ἀρχαίας Βοιάς, τῶν ὁποίων σφίζονται λείψανα, κομμόπολις παραλίας καὶ εὐφορος, παράγουσα ἄφθονα κρόμυα. Ἀπέναντι ταύτης κεῖται ἡ νῆσος **Ἵουου Γνάθος** (Ἐλαφόνητος), ἔχουσα ἀσφαλῆ ὄρμον, εἰς ἣν καταφεύγουσι τὰ ὑπὸ τρικυμίας πρὸ τῆς Μαλέας κακουχούμενα πλοῖα, καὶ ὁμώνυμον μικρὰν κόμην.

16. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ

Ὁ νημὸς οὗτος κεῖται μετὰ τῆς Λακεδαίμονος, τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, τῆς Μεσογαίου θαλάσσης, τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ τῆς Μεσσηνίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρος εἶναι ὁ **Ταύγετος**.

Πεδιάδας, ποταμοὺς καὶ λίμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ **κλῆμα** τοῦ νομοῦ εἶναι ὕγεινόν.

Πολιτική ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας· 1) Γυθείου, 2) Οἰτύλου καὶ 3) Κυθήρων· καὶ ἔχει 61,530 κατοίκους·

Ἐπαρχία Γυθείου. Αὕτη περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν νοτιο-ανατολικὴν κατωφέρειαν τοῦ Ταυγέτου, ἣτις καλεῖται *Ἀνατολικὴ Μάνη*. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Γύθειον**, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, παράλιον καὶ ἔχει 5,430 κατοίκους καὶ ὠραίαν προ-κυμαίαν. Τὸ Γύθειον καὶ ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ, καὶ παράγει ἔλαιον, βαλανίδια καὶ κουκκούλια. Ἀντικρὺ τοῦ Γυθείου κεῖται ἡ μικρὰ καὶ ἐπίπεδος νῆσος *Κρανῆ* (Μαραθονῆσι), ἐφ' ἧς εἶναι ὁ φάρος τοῦ λιμένος. Ἡ *Πανίτσα* (900 κ.), εἰς τὰς ὑπὸ ὑψείας τοῦ Ταυγέτου, κωμόπολις ὄρεινὴ καὶ πλησίον ταύτης ἡ κώμη *Πολυάραβος*, ἐπίσημος, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν κατετροπώθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁ ἐξ Ἀράβων τὸ πλεῖστον συγκεῖμενος στρατὸς τοῦ Ἰβραήμ. Τὸ *Μαυροβούμιον* (920 κ.), κωμόπολις πεδινὴ καὶ μεσημβρινή, παράγουσα κολοκύνθας, πέπωνας κλπ. πρωιμώτερον τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ *Σκουτάριον* (360 κ.), παράλιον, καὶ ὁ *Κότρωνας* (370 κ.), κώμη μικρά· καὶ ἡ *Λαγεία* (600 κ.) εἰς τὰ νότια τῆς ἐπαρχίας.

Ἐπαρχία Οἰτύλου. Αὕτη περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν δυτικὴν κατωφέρειαν τοῦ Ταυγέτου μέχρι τοῦ Ταινάρου, ἣτις καλεῖται *Δυτικὴ Μάνη*. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ἀρεόπολις**, ἣτις εἶναι παράλιος καὶ ἔχει 1,020 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν, τὴν συλλογὴν βαλανιδίων καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Πρὸς Β. ταύτης κεῖται ἡ *Οἰτύλος* (1,030 κ.), παράλιος, καὶ αἱ μικρότεροι κωμοπόλεις ἡ *Πλάτσα* (640 κ.), ἡ *Καρδαμύλη* (440 κ.), ἔχουσα παλαιὸν φρούριον, ὁ *Κάμπος* (600 κ.) καὶ ὁ *Ἀλμυρός*, παρὰ τὸν ὅποιον ἀπεκρούσθη γενναίως ὁ Ἰβραήμ. ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, θελήσας νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Δυτικὴν Μάνην. Οἱ κάτοικοι τούτων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐλαιοφυτείαν, τὴν συλλογὴν βαλανιδίων καὶ τὴν ὑλοτομίαν ἀρίστης οἰκοδομησίμου καὶ ναυπηγησίμου ξυλείας. Πρὸς Ν. δὲ τῆς Ἀρεοπόλεως κεῖνται αἱ κωμοπόλεις *Πύργος* (1,030 κ.), παράλιος, καὶ ἡ *Κίττα* (730 κ.) εἰς τὰ νότια τῆς ἐπαρχίας. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπέρχονται εἰς διαφόρους πόλεις μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα. Ἐν γένει δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Μάνης εἶναι ὀλιγαρχεῖς, νοήμονες, φιλόξενοι καὶ γενναῖοι· οὐδέποτε δὲ ὑπεδουλώθησαν.

Ἐπαρχία Κυθήρων. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων καὶ ἀπετέλει πρὸ τοῦ 1863 μέρος τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Ἰονίου κράτους (Ἑπτανήσου.) Ἡ νῆσος Κύθηρα εἶναι ὄρεινὴ καὶ πετρώδης καὶ ἔχει τὴν παραλίαν ἀπότομον καὶ τραχεῖαν· ἔχει ὅμως καὶ λοφώδεις τόπους, εἰς οὓς καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ συκῆ καὶ ἄλλα. Πόλεις αὐτῆς εἶναι τὰ **Κύθηρα** (Τσιρίγο), πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, μὲ 990 κατοίκους. Ὁ **Μυλοπόταμος** (810 κ.), κατάφυτος καὶ ἔχων ἄφθυνα ὕδατα, ὁ **Ποταμός** (900 κ.), ἔχων ἐνετικὸν πύργον, καὶ ὁ **Καραβάς** (540 κ.), κωμοπόλεις εὐφοροί. Οἱ Κυθηριοί, ἕνεκα τῆς μικρότητος καὶ τῆς μετρίας εὐφορίας τῆς χώρας των, ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα· καὶ ἡ νῆσος Ἀντικύθηρα, ἥτις εἶναι ὄρεινὴ καὶ πετρώδης μὲ 790 κατοίκους, Κρήτας τὸ πλεῖστον, ζῶντας ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ διὰ τῆς διὰ τῶν πλοίων των μεταφοράς τῶν ταξιδευόντων μεταξὺ Κρήτης καὶ Πελοποννήσου.

17. ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Ἀρκαδίας, τῆς Λακεδαίμονος, τῆς Λακωνικῆς, τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς Τριφυλίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς τὸν κόλπον εἶναι πεδινόν.

Ὄρη. Τὰ **Νόμια**, ἅτινα ἐνούμενα μετὰ τοῦ Λυκαίου χωροῦσιν ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ εἶναι κατάφυτα κυρίως ὑπὸ δρυῶν. Ἡ **Ἰθώμη**, ἥτις εἶναι ἠφαιστειογενής, σχεδὸν μεμονωμένη, ἀπόκρημνος καὶ χαμηλοτέρα τῶν Νομίων. Ἐπ' αὐτῆς κατέφυγον οἱ Μεσσήνιοι κατὰ τὸν α'. Μεσσηνιακὸν πόλεμον σώζονται δὲ νῦν τείχη καὶ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς Ἰθωμάτα. Τὸ **Αἰγαλέον**, χωροῦν ἐκ Β. πρὸς Ν. μακρότερον τοῦ προηγουμένου, καὶ ὁ **Μαθίας** (Λυκόδημος), ὅστις εἶναι σχεδὸν μεμονωμένος, χαμηλὸς καὶ εἰς τὰς ὑπορείας κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν, καὶ διευσθύνεται πρὸς Ν. μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα σχηματίζεται τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίτας.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς **Μεσσηνίας**, ἥτις εἶναι εὐφροωτάτη, καλῶς καλλιεργημένη καὶ κατάφυτος ἀπὸ συκῆς, μορέας, λεμονέας, πορτοκαλ-

λέας, κισσός, ελάιαι, ἀμπέλους καὶ σταφιδάμπέλους, ὥστε φαίνεται ὡς κῆπος. Αὕτη καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦτο τοιαύτη καὶ ὀνομαζέτο **Μακαρία**. Πάντες δὲ οἱ περιηγηταὶ μετὰ θαυμασμοῦ ὀμιλοῦσι περὶ τῆς ἀκμαίας βλαστήσεως τῆς Μεσσηνίας, ἐν τῇ ὁποία πλεῖστα φυτὰ προκόπτουσι καὶ πάντες οἱ καρποὶ καὶ αἱ ὀπώραι πρωιμώτερον ὀριμάζουσι.

Ποταμοί. Ὁ **Πάμισος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Νομίων καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον.

Λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ **κλῆμα** τοῦ νομοῦ εἶναι ὕγεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας:

1) **Καλαμῶν**, 2) **Μεσσήνης** καὶ 3) **Πυλίας**· καὶ ἔχει 128 χιλιάδας κατοίκους.

Ἐπαρχία Καλαμῶν. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Καλάμας**, αἵτινες εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, κείνται εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ 20 λεπτὰ τῆς ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσι 13,130 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν πλούσιων κτημάτων των καὶ τὸ ἐμπόριον, αἱ δὲ γυναῖκες ὑφαίνουσι διάφορα ποικιλόχρσα καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. Αἱ Καλάμαι εἶναι μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἑλλάδος· ἐξάγουσι σῦκα, ἐξαίρετους ἐλαίας, ἔλαιον, σταφίδα, μέταξαν, μεταξωτὰ ὑφάσματα, πορτοκάλια καὶ ἄλλα, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Τριπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τὴν παραλίαν τῶν Καλαμῶν ἔγινε νέος συνοικισμὸς, αἱ **Νεαὶ Καλάμαι** (2,280 κ.), καὶ κατεσκευάσθη ὠραῖος τεχνητὸς λιμὴν χάριν τῆς συγκοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἡ **Θουρία** (Καμάρι) (1,560 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Καλαμῶν διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Ἀσλάναγα** (1,880 κ.), κωμόπολις εὐφορὸς παρὰ τὸν Πάμισον. Τὰ **Ἀρφαρὰ** (1,590 κ.) καὶ πρὸς νότον ἡ **Σίτσοβα** (910 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί.

Ἐπαρχία Μεσσήνης. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Μεσσήνη** (Νησίον), ἥτις κείνται εἰς θέσιν περίοπτον καὶ ἐν μέσῳ ἐκτεταμένης, εὐφοροτάτης καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένης πεδιάδος. Αὕτη ἔχει 6,040 κατοίκους, ἐξάγει οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, πορτοκάλια, σταφίδα, γεώμηλα, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Καλαμῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ **Ἀριστο-**

μένης (610 κ.), κόμη εὐφορος. Ἡ Ἀνδρούσα (870 κ.), ἐπὶ ὄροπε-
δίου καταφύτου. Τὸ Μαυρομμάτι (500 κ.), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς
Ἰθώμης καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Μεσσηνίας, ἣν συνόκισεν ὁ
Ἐπαμεινώνδας. Τὸ Μελιγαλά (1,830 κ.), κωμόπολις ὠραία, εὐφορος
καὶ γεωργική, παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Τριπόλεως-Καλα-
μῶν καὶ τὸ Διαβολίσιον (970 κ.), κωμόπολις εὐφορος, παράγουσα
ἄφθονον ἔλαιον, καὶ παρὰ τὴν ἰδίαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν.

Ἐπαρχία Πύλου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πύλος,
ἣτις εἶναι παράλιος, ἐκτισμένη ἐπὶ κοιλώματος λόφου καὶ πατρὶς τοῦ
σοφοῦ Νέστορος. Αὕτη ἔχει φρούρια, χρησιμεύοντα ὡς φυλακὰς, καὶ
εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέςτατον λιμένα, ἐν τῷ ὁποίῳ τῷ 1827 οἱ
στῆλοι τῆς Γαλλίας, τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Ῥωσσίας κα-
τέστρεψαν τὸν Τουρκοαιγυπτιακὸν στόλον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνερχό-
μενοι εἰς 2,100 ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν
σταφιδάμπελων τῶν. Πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Πύλου κεῖται ἡ ἐπιμηκὴς,
ἐρημος, πετρώδης καὶ μικρὰ νῆσος Σφακτηρία, ἣτις εἶναι ὀνομαστή,
διότι τῷ 1825 ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπολέμησαν γενναϊότατα κατὰ τῶν
Τούρκων, τῷ δὲ 425 π. χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Κλέωνα
ἐνίκησαν τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐπ' αὐτῆς πρὸς τιμὴν τῶν κατὰ τὴν ναυ-
μαχίαν τοῦ 1827 πεσόντων ξένων ἰδρύθη μνημεῖον. Ἡ Μεθώνη
(1,670 κ.), παράλιος, ἔχουσα ὄχυρον φρούριον καὶ καλὸν λιμένα, ἐν
τῷ ὁποίῳ ὁ Μισούλης τῷ 1825 ἐπυροπόλησε Τουρκικὰ τινὰ πλοῖα.
Αὕτη ἐξάγει οἶνον καὶ σταφίδα καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Πύλου δι'
ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πρὸς Ν. τῆς Μεθώνης κείνται αἱ ἐρημόνησοι Οἰνοῦσαι,
αἵτινες εἶναι τρεῖς καὶ καλοῦνται Σαπιέντσα, Πρασόνησον καὶ Σχίζα.
Ἡ Κορώνη (2730 κ.), παράλιος εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, ἔχουσα
ὄχυρον φρούριον καὶ ἐξάγουσα ἔλαιον καὶ σῦκα. Πρὸς Ν. ταύτης κεί-
νται ἡ ἐρημόνησος Θηγανοῦσα (Βενέτικον). Ἡ Δορυγία (1,280 κ.), κω-
μόπολις μεσόγειος. Τὸ Πεταλίδιον (1,070 κ.), κωμόπολις παράλιος,
συνοικισθεῖσα ὑπὸ Λακωνῶν καὶ τὸ Χατζῆ (730 κ.), κωμόπολις εὐ-
φορος, πλησίον τῆς ὁποίας κείνται τὸ ὀνομαστὸν χωρίον Μανιάκι, ἐνθα
ἔπεσεν ἥρωικῶς ὁ γενναῖος Παπαφλέσας μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰβραήμ.

18. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κείναι μετὰ τῆς Μεσσηνίας, Ἀρκαδίας, Ἡλείας
καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Φυσική εξέταση. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

Ὅρη. Τὸ *Λύκαιον*, ὅπερ χαμηλούμενον πρὸς Δ. εἶναι κατὰφυτον ὑπ' ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων καὶ συκῶν, καὶ τὰ *Νόμια*.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς *Κυπαρισσίας*, παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ ὁμόνομου κόλπου, ἧτις εἶναι κατὰφυτος ὑπ' ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων καὶ πορτοκαλλεῶν.

Ποταμοί. Ὁ Ὀ *Ἀλφειός* (*Ρουφιᾶς*), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Μεγαλοπόλεως, χωρίζει τὸν νομὸν τοῦτον ἀπὸ τὸν τῆς Ἡλείας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· καὶ ἡ *Νέδα*, ἧτις, πηγάζουσα ἐκ τοῦ *Λυκαίου ὄρους*, ἐκβάλλει εἰς τὸν *Κυπαρισσιᾶκόν κόλπον*.

Λέμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ *κλέμα* τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγεινόν.

Πολιτικὴ εξέταση. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 2 ἑπαρχίας: 1) *Τριφυλίας* καὶ 2) *Ὀλυμπίας*· καὶ ἔχει 90,530 κατοίκους.

Ἐπαρχία Τριφυλίας. Τῆς ἑπαρχίας ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Κυπαρισσία*, ἧτις εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ *Ψυχροῦ*, μιᾶς τῶν κορυφῶν τοῦ *Αἰγαίου*, καὶ συνίσταται ἐκ τῆς *Παλαιᾶς πόλεως* καὶ τῆς *Νέας*, συνοικιζομένης εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἀπεχούσης 20 λεπτὰ σχεδὸν τῆς ὥρας τῆς *Παλαιᾶς*. Ἡ *Κυπαρισσία* ὑπέστη πλείστας ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν τοῦ 1886 καὶ 1889, ἔχει 5,800 κατοίκους, παράγει σταφίδα, ἔλαιον, σίτον, μέλι καὶ βαλανίδια, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς *Πύλου* δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ τῶν *Μελιγαλῶν* διὰ σιδηροδρόμου. Τὰ *Φιλιατρά*, ἐπὶ πεδιάδος καταφύτου ἐξ ἔλαιων καὶ σταφιδαμπέλων, ἔχοντα 7,100 κατοίκους. Καὶ ταῦτα ὑπέστησαν πλείστας ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν τοῦ 1886 καὶ 1899· συγκοινωνοῦσι δὲ μετὰ τῆς *Κυπαρισσίας* καὶ τῆς *Πύλου* δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Οἱ *Γαργαλιᾶνοι*, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καὶ ἐπὶ ὑψώματος ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος καταφύτου ὑπὸ ἔλαιων καὶ σταφιδαμπέλων. Οἱ *Γαργαλιᾶνοι* ἔχουσι 6,060 κατοίκους, ὑπέστησαν πλείστας ζημίας ὑπὸ τῶν σεισμῶν καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν *Φιλιατρῶν* καὶ τῆς *Πύλου* δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Πλησίον τῶν *Γαργαλιᾶνων*, παρὰ τὴν παραλίαν, εὐρίσκονται τὰ *θειοῦχα λουτρά* τοῦ *Βρωμονερίου*. Ἀπέναντι τῶν *Γαργαλιᾶνων* κεῖται ἡ ἐρημόνησος *Πρώτη*. Ἡ *Διγούδιστα* (2,890 κ.), κομὸπολις εὐφορος καὶ πλουσία, συγκοι-

νωνουσα μετὰ τῶν Φιλιατρῶν καὶ τῆς Πύλου δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ **Ῥαφτόπουλον** (480 κ.) καὶ ὁ **Ἀετός** (1,420 κ.) κομποπόλεις γεωργικαί. Τὸ **Σιδηρόκαστρον** (870 κ.), ὁ **Σουλιμᾶς** (1,250 κ.) καὶ τὸ **Ψάρι** (1,710 κ.), κομποπόλεις, ὧν οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ ποιμένες τὸ πλεῖστον.

Ἐπαρχία Ὀλυμπίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ἀνδρίτσα**, ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ Λυκαίου, ἔχουσα ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 1,840 κατοίκους ἐμπόρους, γεωργοὺς καὶ κτηνοτρόφους, καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Καρυταίνης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ **Ζοῦρτσα** (1,810 κ.), κομποπολις γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Ἡ **Ζαχάρω** (1,730 κ.), ἡ **Ζάχα** (1090 κ.) καὶ τὰ **Κρέστενα** (1,940 κ.), κομποπόλεις μᾶλλον γεωργικαί, καὶ ἡ **Ἀγουλινίτσα**, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ, κομποπολις πλουσία καὶ ὠραία, ἔχουσα 2,680 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς σταφίδος καὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Παρ' αὐτὴν ἐκτείνεται καὶ ἡ ὠραία λιμνοθάλασσα, ἔνθα θηρεύονται ἄφθονοι ἄγρια νῆσσα καὶ ἀλιεύονται παχύτατοι ἰχθύες.

19. ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μετὰ τῆς Τριφυλίας, τοῦ Ἴονιου πελάγους, τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς Ἀρκαδίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς δυσμὰς εἶναι πεδινόν.

Ὅρη. Ἡ **Φολὴ**, ἣτις διευθύνεται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ., εἶναι χαμηλὴ καὶ διακλαδοῦται εἰς πολλὰ μέρη, ἅτινα εἶναι κατάφυτα ἐκ πευκῶν, δρυῶν καὶ ἐλατῶν. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τοῦ νομοῦ ὑψοῦνται λόφοι, οἵτινες σχηματίζουν εἰς τὰ ἀκρωτήρια **Χελωνάταν** καὶ **Κατάκωλον** (Ἰχθύν).

Πεδιάδες. Ἡ τῆς **Ἡλιδος**, ἣτις εἶναι εὐφορωτάτη, παράγουσα πρὸ πάντων ἄφθονον σταφίδα, καὶ ἡ τῆς **Μανωλάδος**, ἣτις ἀνήκει εἰς τὸν Διάδοχον καὶ εἶναι κατάφυτος ὑπὸ δρυῶν καὶ ἄλλων δένδρων παρεχόντων ξυλείαν οἰκοδομήσιμον καὶ ναυπηγήσιμον, βαλανίδια καὶ ῥητίνην.

Ποταμοί. Ὁ **Πηνεῖος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου ὄρους δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος, καὶ ὁ **Ἀλφειός**.

Λίμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ κλῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Ἠλείας, καὶ 103,810 κατοίκους.

Ἐπαρχία Ἠλείας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ὁ **Πύργος**, ὅστις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, μεσόγειος καὶ ἐπὶ λόφου ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος, καταφύτου ἐκ σταφιδαμπέλων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐμπορικὴ, ἔχει 13,690 κατοίκους, ἐξάγει πολλὴν σταφίδα καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κυπαρισσίας διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Α. τοῦ Πύργου κεῖται ἡ ἀρχαία **Ὀλυμπία**, ἣτις ἦτο τόπος ἀφιερωμένος εἰς τὸν Δία. Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες καὶ ἔκειτο ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, πλεῖστα ἀγάλματα λαμπρᾶς τέχνης καὶ διὰ τοὺς ἀγῶνας προσωρισμένα οἰκοδομήματα καὶ τὰ κατοικητήρια τῶν ἱερέων. Τὸν χώρον τοῦτον ἐκάλυψεν ὁ Ἄλφειδὸς διὰ τῆς ἰλῦος του καὶ τελευταῖον (1875—1881), γενομένων ἀνασκαφῶν, ἀνευρέθησαν πλεῖστα ἀγάλματα, ὡς τὸ τοῦ Ἐρμῆ τοῦ Πραξιτέλους καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, ἅτινα φυλάσσονται εἰς τὸ αὐτόθι μουσεῖον, ἐγεροθὲν δαπάνη τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Α. Συγγροῦ. Εἰς τὸν χώρον τοῦτον μεταβαίνουνσι πολλοὶ καὶ ἰδίως ξένοι κατ' ἔτος διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις ἐνώνει τοῦτον μετὰ τοῦ Πύργου, διὰ νὰ θαυμάσωσι τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα. Τὸ **Κριεκούκιον** (1,250 κ.), παρὰ τὸν ἱερὸν χώρον τῆς Ὀλυμπίας, κωμόπολις γεωργικὴ, καὶ τὸ **Στρέφι** (1,050 κ.). Τὸ **Λαυτξόϊ** (670 κ.) καὶ ἡ **Δίβρη** (1,620 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί. Πρὸς Α. τοῦ Πύργου κεῖνται αἱ εὐφοροὶ κωμοπόλεις **Κολύρι** (1,200 κ.) καὶ **Βαρβάσαινα** (1,120 κ.), καὶ πρὸς δυσμὰς τούτου, ἐπὶ στένῃς λωρίδος παραλίας τοῦ ἀκρωτηρίου Κατακόλου, ἡ κωμόπολις **Κατάκωλον** (690 κ.), ἣτις εἶναι ἐπίνειον τοῦ Πύργου καὶ συγκοινωνεῖ μετ' αὐτοῦ διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Ἀμαλιάς** (8,500 κ.), πλουσία καὶ ὠραία, ἣς οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ ἔμποροι. Ἡ **Γαστούνη** (2,590 κ.), κωμόπολις εὐφοροτάτη, ἐν μέσῳ ἐκτεταμένης πεδιάδος. Ἀμφότεραι αἱ κωμοπόλεις αὗται συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Βαρθολομιὸν** (2, 460 κ.) καὶ ἡ **Ἀνδραβίδα** (2,750 κ.), κωμοπόλεις εὐφοροτάται, παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Πύργου—Πατρῶν. Τὰ **Λεχαινά** (2,930 κ.), κωμόπολις εὐφορος, παράγουσα σταφίδα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Γαστούνης διὰ σιδηροδρόμου. Ταύτης ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γλαρέντζα**, κώμη παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν

κείνται τὰ ἱαματικά ὕδατα τῆς Κυλλήνης, ἥτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Λεχαινῶν διὰ σιδηροδρόμου· καὶ ἡ **Μανωλάς** (1,000 κ.), ἐπὶ πεδιάδος εὐφορωτάτης καὶ καταφύτου, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Λεχαινῶν διὰ σιδηροδρόμου.

20. ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ

Ὁ νόμος οὗτος κεῖται εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοῦ Ἴονίου πελάγους, τῆς Ἡλείας, τῆς Ἀρκαδίας καὶ τῆς Κορινθίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν εἶναι πεδινόν.

Ὄρη. Τὰ **Ἀροάνια**, ἅτινα διευθύνονται ἐξ Α. πρὸς Δ. καὶ χωρίζουσι τὸν νομὸν τοῦτον τοῦ νομοῦ Κορινθίας. Κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τούτων καταπίπτει τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς τῆς **Στυγὸς** ἀπὸ ὑψηλῶν ἀποτόμων πετρῶν εἰς ἄγριον χάος βράχων, διασκορπιζόμενον εἰς κόνιν πρὶν φθάσῃ κάτω. Τὸ **Παναχαϊκόν**, ὅπερ εἶναι σχεδὸν μεμονωμένον, χαμηλόν, κατάφυτον καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐθνα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον **Ῥίου**, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι φυλακαί. Ὁ **Ἐρυμάνθος**, ὅστις διευθύνεται ἐξ Α. πρὸς Δ. καὶ στρέφει πρὸς Β., καὶ εἶναι ὑψηλὸς μὲ ἀποτόμους κορυφάς, τῶν ὁποίων ἡ πρὸς νότον τοῦ Παναχαϊκοῦ καὶ ἡ ὑψηλοτέρα καλεῖται **Ὠλενος**. Ἐπὶ τοῦ Ἐρυμάνθου, οὗτινος αἱ ὑπώρειαι εἶναι κατάφυτοι καὶ τρέφουσι πολλὰ ποίμνια, ὁ Ἡρακλῆς συνέλαβε, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τὸν ἄγριον κάπρον.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς **Ἀχαιίας**, ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπ' ἀμπέλων, σταφιδαμπέλων, ἐλαιῶν, καὶ ὀπωροφόρων δένδρων· καὶ ἡ τοῦ **Αἰγίου**, ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ σταφιδαμπέλων, ἀμπέλων καὶ ἐλαιῶν.

Ποταμοί. Ὁ **Σελινοῦς**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, καὶ ὁ **Κρᾶθις** (Ἀκράτας), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροάνιων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ **κλῆμα** τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἑπαρ-

χίας· 1) Πατρῶν· 2) Αἰγιαλείας καὶ 3) Καλαβρύτων· καὶ ἔχει 150,920 κατοίκους.

Ἐπαρχία Πατρῶν. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὰς Πάτρας, αἵτινες εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ, παράλιος, κανονικωτάτη καὶ νέα, κτισθεῖσα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ὅτε κατεστράφη ἡ παλαιά. Αὕτη ἔχει εὐρυτάτας ὁδοὺς, ἀποληγούσας εἰς δενδροφύτους πλατείας ἢ εἰς τὴν παραλίαν, ὠραίας οἰκοδομὰς, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὧν ὁ ἀρχαιότερος εἶναι ὁ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ὁποίου ὕψωσεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τῷ 1821, ὠραίαν προκυμαίαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα. Αἱ Πάτραι ἔχουσι 37,400 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν καλλιέργιαν τῶν κτημάτων τῶν, διεξάγουσι μέγα ἐμπόριον μετὰ πολλῶν πόλεων τοῦ βασιλείου μας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ Κάτω Ἀχαΐα (1,600 κ.), κωμόπολις εὐφορωτάτη καὶ γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Πατρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ Προστοβίτσα (780 κ.), ἡ Χαλανδρίτσα (940 κ.), ἡ Γουρζούμισα (1,010 κ.) καὶ ὁ Σαλμενῆκος (230 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί.

Ἐπαρχία Αἰγιαλείας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ Αἶγιον, ὅπερ εἶναι πόλις παράλιος, ἐμπορικὴ καὶ ἐπὶ δύο λόφων ἐκτισμένη. Τὸ Αἶγιον ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς, ἂν καὶ ἔχει ὑποστῆ πολλὰς ζημίας ἐκ πυρπολήσεων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐκ σεισμῶν (1888), καὶ ἔχει 7,880 κατοίκους. Ἐξάγει δὲ σταφίδα, ἔλαιον, πορτοκάλια καὶ κίτρα, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ Τεμένη (1,030 κ.), κωμόπολις εὐφορος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Αἰγίου διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Ν. τοῦ Αἰγίου, 2 ὥρας μακρὰν αὐτοῦ, κεῖται ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ἔχουσα 100 περίπου μοναχοὺς. Τὸ Διακοπτόν (560 κ.), κωμόπολις μεσόγειος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Αἰγίου διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ Ἀκράτα (820 κ.), κωμόπολις εὐφορος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Αἰγίου διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἡ Ἀρφαρά (630 κ.), κωμόπολις μεσόγειος.

Ἐπαρχία Καλαβρύτων. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὰ Καλάβρυτα, εἰς τὰς ὑπορείας τῶν Ἀρρανίων, ἔχουσα 1,300 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὰ Καλάβρυτα συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν Πατρῶν δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ μετὰ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τοῦ Διακοπτοῦ διὰ σιδηροδρόμου ἔδοντωτοῦ. Πρὸς Β. τῶν Καλαβρῶ-
των καὶ ἐπὶ πλευρᾷ κρημνώδους βουνοῦ κεῖται ἡ πλουσιωτέρα καὶ με-
γαλυτέρα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἐν ᾗ ὑπάρχει εἰκὼν
τῆς Παναγίας, ἣν λέγουσιν ὅτι κατεσκευάσεν ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς,
καὶ διαμένουσιν 130 μοναχοί. Πρὸς Δ. τῶν Καλαβρῶτων καὶ εἰς ἀπό-
στασιν μιᾶς ὥρας κεῖται ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας, ἔνθα ὁ Ἀρχιε-
πίσκοπος Πατρῶν Γερμανὸς ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως τῆ
23 Μαρτίου 1821. Ἡ ἔνδοξος ἐκείνη σημαία σώζεται ἐν τῷ ναῷ
τῆς μονῆς, εἶναι ὅμως διάτρητος καὶ πεπαλαιωμένη. Ἡ Κερπινή
(620 κ.), κωμοπόλις ὄρεινὴ, πλησίον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Τὸ Μά-
νεσι (500 κ.), ἡ Κέρτεση (1,310 κ.), πρᾶγούσα ἄφθονα καὶ νόστιμα
φασόλια, τὸ Λειβάρτζι (990 κ.), τὸ Σοπωτόν (660 κ.), ἡ Στρέξοβα
(1,830 κ.), ἡ Φίλια (910 κ.), τὰ Μαζεῖκα (1,480 κ.), τὰ Σουδενά
(620 κ.), κωμοπόλεις μᾶλλον ὄρειναί, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται
εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ γεωργίαν. Ἡ Σελιάννα (730 κ.) καὶ
τὸ Βαλεμῆ (770 κ.), κωμοπόλεις ὄρειναι καὶ ποιμενικαὶ μᾶλλον. Πολ-
λοὶ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τούτων μεταβαίνουνσι καθ' ὠρισμένας
ὥρας τοῦ ἔτους εἰς τὰς ἐπαρχίας Κορινθίας, Αἰγιακείας καὶ Πατρῶν
πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας.

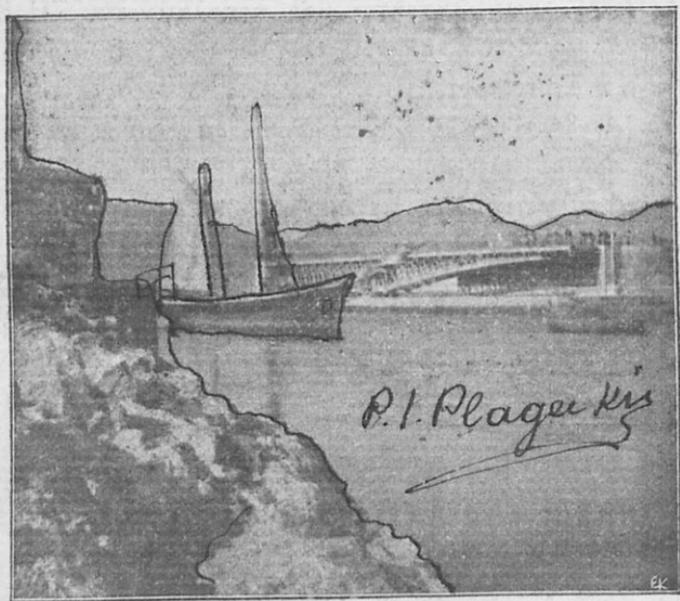
Γ'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

α'. Νῆσοι εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος ἐξαπλοῦται τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ἐν τῷ
ὀπιῳ εἶναι νῆσοι ὠραῖαι καὶ τερπναί. Αἱ πλεῖσται τούτων ἀνήκουσιν
εἰς τὸ βασίλειόν μας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς τὴν
Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν. Αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὸ βασίλειόν μας εἶναι ἡ
Εὐβοία, αἱ Σποράδες καὶ αἱ Κυκλάδες. Καὶ αἱ μὲν Σποράδες κα-
λοῦνται οὕτω, διότι κεῖνται σποράδην ἐν τῷ πελάγει καὶ διακρίνονται
εἰς Βορείους Σποράδας καὶ εἰς Νοτίους Σποράδας. Βόρειοι Σπορά-
δες εἶναι ἡ Σκίαθος, ἡ Σκόπελος, ἡ Ἀλόνησος καὶ ἡ Σκύρος.
Νότιοι δὲ ἡ Σαλαμίς, ἡ Αἴγινα, τὸ Ἀγκίστριον, ὁ Πόρος, ἡ Ὕδρα
καὶ αἱ Σπέτσαι, περὶ ὧν ἐμάθομεν. Αἱ δὲ Κυκλάδες καλοῦνται οὕτω,

διότι σχηματίζουν κύκλον τρόπον τινά περί τὴν Δῆλον, ἥτις τὸ πάλαι ἐθεωρεῖτο ὡς ἱερά.

Ἡ νῆσος Εὐβοία εἶναι ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶναι τεμάχιον τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀποσπασθὲν ἀπ' αὐτῆς διὰ μεγάλων ρηγμάτων. Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶναι ὅμοια κατὰ τὸ ἔδαφος μὲ τὰ ὄρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς Εὐβοϊκῆς θαλάσσης, ἐν ἣ σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου. Ἐν τῷ

Πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου.

πορθμῷ τούτῳ γίνεται δις τοῦ ἡμερονυκτίου παλίρροια. Ἡ Εὐβοία ἐνοῦται μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος διὰ κινητῆς σιδηρᾶς γεφύρας τοποθετημένης ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου.

Αἱ ἀνωτέρω νῆσοι, πλὴν ἐκείνων, περὶ ὧν ἐμάθομεν, διακίρουνται εἰς δύο νομούς· 1) Εὐβοίας καὶ 2) Κυκλάδων.

21. ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται πρὸς Ἀ. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήτων Εὐβοίας καὶ Σκύρου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν, ὧν τινες ἀκατοίχῃτοι.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ριζοπούλις & Ριζοπούλις

Φυσική εξέταση. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη τοῦ νομοῦ σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἐπὶ τῆς Εὐβοίας. Τὸ **Τελέθριον**, ὅπερ διευθύνεται ἐξ Α. πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν., εἶναι δασώδες καὶ διακλαδοῦται εἰς διάφορα μέρη, σχηματίζοντα πρὸς μὲν τὸν Μαλιακὸν κόλπον τὸ ἀκρωτήριο **Κηναῖον** (ἢ Κήναιον), πρὸ τοῦ ὁποίου κεῖνται αἱ **Διχάδες** νῆσοι, πρὸς δὲ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς νήσου τὸ **Ἀρτεμίσιον**, ἔνθα ἐγένετο ἡ πρώτη ναυμαχία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν τῷ 480 π. Χ. Τὸ **Κανδήλιον**, ὅπερ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ εἶναι ὑψηλότερον, ἀπότομον καὶ κρημνώδες πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ λίαν δασώδες, ἐξ οὗ κόπτονται ξυλείαν ναυπηγήσιμον καὶ οἰκοδομήσιμον. Ἐξ αὐτοῦ ἐξάγουσι καὶ λευκόλιθον. Ἡ **Δίρφος**, ἣτις εἶναι σειρὰ ὄρεων καταφύτων καὶ διακλαδουμένων εἰς πολλὰ μέρη. Εἰς τὰς ὑπωρείας ταύτης βόσκουσι πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ ἡ **Ὀχη**, ἣτις ἐπίσης εἶναι σειρὰ ὄρεων διακλαδουμένων μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα σχηματίζουσι τὰ ἀκρωτήρια **Καφηρέα** πρὸς ἀνατολὰς καὶ **Γεραιστόν** πρὸς δυσμὰς.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς **Χαλκίδος** (Ληλάντιον πεδίου), ἣτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ὑπωροφύρων δένδρων, καὶ ἡ τοῦ **Ξηροχωρίου**, ἣτις παράγει ἐξαιρετὸν οἶνον, σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον καὶ καπνόν.

Ποταμοί. Ὁ **Δήλας**, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Δίρφος, διαρρέει τὸ Ληλάντιον πεδίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐριπον πορθμὸν, καὶ ὁ **Κάλλας**, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τελεθρίου, διαρρέει τὴν πεδιάδα τοῦ Ξηροχωρίου καὶ ἐκβάλλει παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον.

Λίμνη εἶναι ἡ **Δυστός**, ἣτις εἶναι μικρά.

Τὸ **κλῆμα** τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ εξέταση. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) **Χαλκίδος**, 2) **Καρυστίας**, 3) **Ξηροχωρίου** καὶ ἔχει 116,910 κατοίκους.

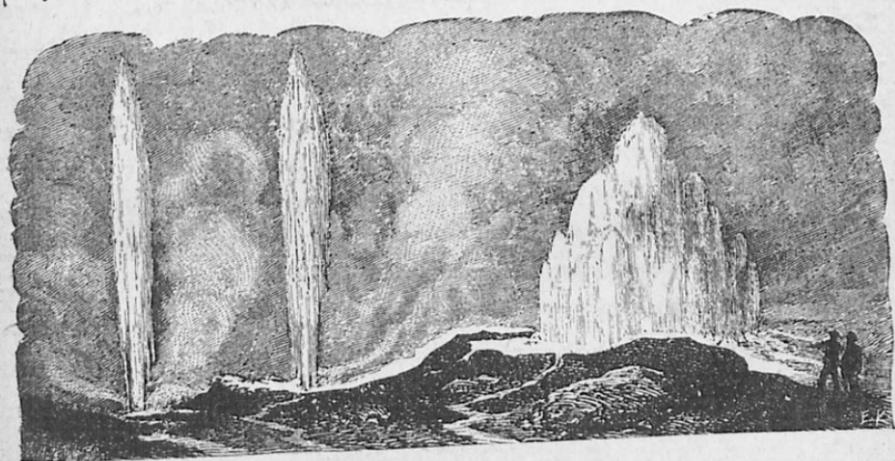
Ἐπαρχία Χαλκίδος. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Χαλκίδα**, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα καὶ τοῦ νομοῦ καὶ παράλιος παρὰ τὸν Εὐριπον πορθμὸν. Αὕτη ὑπέστη πλείστας ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1894, ἔχει οἰνοπνευματοποιεῖα, ἀτμομύλους, κλωστήρια καὶ 10,960 κατοίκους, ἐν οἷς καὶ ὀλίγους Ἑβραίους καὶ Τούρκους. Ἡ Χαλκίς

συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Θηβῶν καὶ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Ἐρέτρια** (Νέα Ψαρά), εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν, γενομένην τῷ 1824, κατόκησαν οἱ Ψαριανοί, οἵτινες ἔχουσι καὶ τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγῃσι δύο βουλευτάς. Αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Χαλκίδος δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ ἔχει 870 κατοίκους. Οἱ **Καθενοὶ** (720 κ.) καὶ ἡ **Στενή** (1,460 κ.), κομμόπολεις γεωργικαὶ καὶ ποιμενικαί. Τὰ **Ψαχνά** (1,960 κ.), κομμόπολις εὐφορος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Χαλκίδος δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ **Λίμνη** (3,180 κ.), κομμόπολις εὐφορος καὶ παράλιος, παράγουσα ἐκλεκτὸν οἶνον καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Ψαχνῶν δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Παρὰ τὴν Λίμνην ὑπάρχει ὄρυχθιον λευκολίθου, ὅστις χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν ἀγγείων καὶ κτεργασίαν τοῦ γάλυθος εἰς διάφορα μηχανουργεῖα τῆς Εὐρώπης. Τὸ **Μαντούδιον** (1,020 κ.) καὶ ἡ **Ἁγία Ἄννα** (1,370 κ.), κομμόπολεις εὐφοροὶ, παράγουσαι οἶνον καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς Χαλκίδος δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Ἐπαρχία Καρυστίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Κύμη**, ἥτις ἔχει 3,650 κατοίκους καὶ εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἐξαιρετὸν οἶνον, τὰ περίφημα σῦκα, τὸ ἔλαιον καὶ τοὺς γαιάνθρακας. Οἱ **Καλημεριᾶνοι** (800 κ.), κομμόπολις γεωργικὴ. Αἱ **Κοιίστραι** (660 κ.), κομμόπολις γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κύμης δι' ἀμαξιτοῦ. Τὸ **Αὐλωνάριον** (1,420 κ.), κομμόπολις εὐφορος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κύμης δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὸ **Ἀλιβέριον** (1520 κ.), κομμόπολις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κύμης καὶ τῆς Χαλκίδος δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὰ **Στύρα** (980 κ.), κομμόπολις ποιμενικὴ καὶ γεωργικὴ, παρὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσε μαχόμενος ὁ Ἥλιος Μαυρομιχάλης τῷ 1822, ἐκστρατεύσας πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐν Εὐβοίᾳ ἐπαναστάσεως καὶ ἐπιχειρήσας τὴν ἄλωσιν τῶν φρουρίων Χαλκίδος καὶ Καρύστου καὶ ἡ **Κάρυστος** (1,800 κ.), εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ὀχης, κατάφυτος ἐκ καρποφόρων δένδρων, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ παράγουσα οἶνον, λεμόνια, πορτοκάλια καὶ περιζήτητον μέλι. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὑπάγονται ἡ νῆσος **Σύρος**, ἥτις εἶναι δασώδης καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἥρωος Θησέως. Αὕτη ἔχει ὁμώνυμον πόλιν μὲ 3,970 κατοίκους, παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφει ποίμνια αἰγῶν καὶ τὰ τέσσαρα νησίδια **Πεταλίας**, ἧτις εἶναι κτήμα τῶν βασιλέως μας. Τούτων τὸ μεγαλύτερον ἠφροποιήθηκε ἀπὸ τὸ Νοστίπουτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

εἶναι δασυδεις καὶ κατάφυτον ὑπ' ἀμπέλων, ἐξ ὧν παράγεται ἐκλεκτὸς οἶνος.

Ἐπαρχία Ξηροχωρίου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Ξηροχώριον**, ὅπερ ἔχει 2,850 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων των, τὴν κεραμοπλαστικὴν καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν, παράγει δὲ ἐξαιρετὸν οἶνον, ἔλαιον, καπνὸν καὶ δημητριακοὺς καρπούς, καὶ ἔχει ἐπίνειον τοῦς Ὁρεοὺς (820 κ.), μετὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὰ **Καμάρια** (500 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ. Ἡ **Αἰδηψός** (1,100 κ.), κωμόπολις μεσόγειος καὶ εὐφορωτάτη, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Ξηροχωρίου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Πλησίον τῆς Αἰδηψοῦ καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν ἀνα-

βλύζουσιν ἐκ πολλῶν πηγῶν ἱαματικὰ ὕδατα, εἰς τὰ ὁποῖα πολλοὶ κατ' ἔτος μεταβαλίνουσιν. Ὁ **Ἅγιος** (980 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ γεωργικὴ καὶ τὰ **Γιάλτρα** (870 κ.), κωμόπολις εὐφορος ἐξάγουσα ἐκλεκτὸν οἶνον.

22. ΝΟΜΟΣ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐξ 23 νήσων καὶ ἄλλων τινῶν ἀσημάντων νησιδίων.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ἐν γένει ὄρεινόν. Δὲν ὑπάρχουσιν ὅμως μεγάλα ὄρη, ὡς ἐν Εὐβοίᾳ, ἀλλὰ μικρὰ καὶ χαμηλά, ὧν τινα εἶναι κατάφυτα. Τούτων τὸ μεγαλύτερον εἶναι τὸ **Δρίος** (1,003 μέτρ.) ἐν τῇ νήσῳ **Νάξῳ**, τῇ μεγίστῃ τῶν Κυκλάδων. Ἐπίσης ποταμοὶ μεγάλοι καὶ πεδιάδες δὲν ὑπάρχουσιν,

ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς μεγαλυτέρας νήσους, ὡς θὰ μάθωμεν, ὑπάρχουσι κοιλάδες καὶ μικραὶ τινες πεδιάδες, τῶν ὁποίων ὀλίγα, καλλιεργούμεναι, παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, αἱ δὲ πλεῖσται εἶναι κατὰφυτοὶ ὑπὸ ἀμπέλων, συκῶν, λεμονεῶν, πορτοκαλλεῶν, κιτρεῶν καὶ μορεῶν.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι λίαν ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διακίρεται εἰς 7 ἐπαρχίας· 1) Σύρου· 2) Κέας· 3) Ἄνδρου· 4) Τήνου· 5) Νάξου· 6) Μήλου καὶ 7) Θήρας· καὶ ἔχει 130,380 κατοίκους.

Ἐπαρχία Σύρου. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Δήλου, Μυκόνου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν ἀκατοικήτων. Ἡ νῆσος **Σῦρος** εἶναι μικρά, πετρώδης καὶ ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος γόνιμον εἰς διάφορα προϊόντα, ὧν κυριώτερα εἶναι οἱ κύαμοι καὶ αἱ τομάται. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ἡ πόλις **Ἐρμούπολις**, ἧτις εἶναι παράλιος καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας. Αὕτη ἐκτίσθη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ Χίων, Σμυρναίων, Ψαριανῶν, Κρητῶν καὶ ἄλλων ἐγκαταστάτων ἐκεῖ, διότι ἡ νῆσος ἔμεινεν ἀπρόσβλητος, ὡς μὴ λαβοῦσα μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνα. Ἡ Ἐρμούπολις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν βραχῶδους λόφου καὶ ἔχει πλεῖστα βιομηχανικά-καταστήματα, οἷον νηματοργεῖα, ὑαλοποιεῖα, σιδηρουργεῖα, μέγα ναυπηγεῖον, ἀτμήλατον νεωλεῖον, δεξαμενὴν πρὸς καθαρισμόν τῶν πλοίων καὶ ζαχαροπλαστεῖα, ἐν οἷς κατασκευάζονται τὰ περίφημα λουκούμια. Πρὸς δὲ ἔχει ἐξάριστον λιμένα, ἐν ᾧ ἐλλιμενίζονται πολλὰ πλοῖα, ἅτινα ἐκτελοῦσι τὴν συγκοινωνίαν τῆς Ἐρμούπολεως μετὰ πολλῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει 17,780 κατοίκους· στερεῖται δὲ ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι φέρουσι τοῦτο μακρόθεν ἢ συνάγουσι τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Παρὰ τὴν Ἐρμούπολιν κεῖται ἡ Ἄνω Σῦρος ἐπὶ βραχῶδους καὶ κωνοειδοῦς λόφου. Ταύτης οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 2,480 καὶ εἶναι ὅλοι σχεδὸν δυτικῶς τὸ θρήσκευμα. Αἱ δύο αὗται πόλεις ἐνοῦνται διὰ μιᾶς εὐρείας καὶ ἀνοφεροῦς ὁδοῦ. Ἡ νῆσος **Δῆλος** εἶναι νοσώδης καὶ ἀκατοίκητος καὶ χρησιμεύει ὡς λοιμοκαθαρτήριον. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο διάσημος διὰ τὴν ἐκεῖ γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, οὗτινος σφύζονται ἐρείπια. Ἡ νῆσος **Ρήμεια** (Μεγάλῃ Δῆλος) εἶναι ἀκατοίκητος καὶ

κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον τῶν Δηλίων, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ταφῆς αὐτῶν ἐν τῇ ἑαυτῶν νήσῳ. Ἡ νῆσος **Μύκονος** εἶναι ξηρὰ καὶ ἄγονος, ἔχει 4,480 κατοίκους ναυτικούς καὶ γεωργούς, καὶ παράγει οἶνον, μέλι καὶ τυρόν. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος κωμόπολις μὲ 1,870 κατοίκους καὶ ἡ κόμη **Ἄνω Μεριὰ** μὲ 1,280 κατοίκους· καὶ ἡ νῆσος **Γύαρος** εἶναι ἀκατοίκητος καὶ συχάζεται ὑπὸ ποιμένων ἐκ Σύρου.

Ἐπαρχία Κέας. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων **Κέα**, **Κύθου** καὶ **Σερίφου**. Ἡ νῆσος Κέως (Τζιά) εἶναι κατάφυτος ὑπὸ δρυῶν, ἔχει ἄφθονα ὕδατα, 3,820 κατοίκους καὶ παράγει ἐξάριστον οἶνον, βαλανιδιά, δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ λαχανικά. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος πόλις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, ἐκτισμένη ἐπὶ κωνοειδοῦς λόφου, καὶ ἔχουσα 3,300 κατοίκους ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν κτημάτων τῶν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἡ νῆσος **Κύθος** (Θερμιά) εἶναι ὄρεινὴ καὶ πετρώδης καὶ γνωστὴ διὰ τὰ θερμά ἱαματικά λουτρά, ἔχει 3,200 κατοίκους καὶ παράγει κυρίως κριθίν. Κωμοπόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ **Κύθος** μίαν ὥραν μακρὰν τῶν λουτρῶν μὲ 1,570 κατοίκους ἰδίως γεωργούς καὶ ἡ **Δρυοπίς** μὲ 1,630 κατοίκους· καὶ ἡ νῆσος **Σερίφος** εἶναι μικρὰ, λίαν πετρώδης καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὸν σιδηρόλιθον, τὸν ὁποῖον μεταφέρουσιν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, καὶ ἔχει 4,030 κατοίκους. Ἡ νῆσος παράγει ἐξάριστον οἶνον, κατασκευάζεται δ' ἐν αὐτῇ καὶ ἄριστος τυρός. Ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ ἀποτόμου βράχου καὶ 1 $\frac{1}{2}$ ὥραν μακρὰν τῆς θαλάσσης κεῖται ὁμώνυμος κωμόπολις μὲ 2,170 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, ποιμενικὴν καὶ ναυτιλίαν.

Ἐπαρχία Ἄνδρου. Αὕτη ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τῆς νήσου **Ἄνδρου**, ἥτις εἶναι ἡ βορειοτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐπιμήκης, ὄρεινὴ καὶ χωρίζεται τῆς Εὐβοίας διὰ στενοῦ πορθμοῦ πολὺ ἐπικινδύνου εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, ἔνεκα τῶν ὑπαρχόντων πολλῶν σκοπέλων. Ἐχει ὅπως πολλὰς κοιλάδας, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται κιτρέαι, λεμοναί, πορτοκαλλέαι, συκαί, ἐλαταί, ἄμπελοι, μορέαι καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα, τῶν ὁποίων πολλοὶ καρποὶ ἐξάγονται εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει πολλὰ ἱαματικά ὕδατα, κλίμα τὸ μὲν χειμῶνα ψυχρόν, τὸ δὲ θέρος δροσερὸν καὶ ὑγιεινόν, καὶ 18,040 κατοίκους, ὧν οἱ μὲν ἄνδρες εἶναι ἐργατικώτατοι, πολλὰ δὲ γυναῖκες ἀπέρχονται εἰς διαφόρους

πόλεις ως υπηρέτριαι ἢ τροφοί. Ἐπ' αὐτῆς κείται ἡ *ὁμώνυμος* πόλις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας με 1,870 κατοίκους, τὸ *Γαύριον* με 450 κατοίκους καὶ τὸ *Κόρθιον* με 210 κατοίκους.

Ἐπαρχία Τήνου. Αὕτη ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τῆς νήσου *Τήνου*, ἣτις εἶναι τραχεῖα καὶ ὄρεινὴ καὶ μόνον εἰς τινὰ αὐτῆς μέρη σπείρονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὄσπρια καὶ καλλιεργοῦνται ἄμπελοι, ἐλαῖα καὶ μορέα. Αὕτη χωρίζεται τῆς Ἄνδρου διὰ λίαν στενοῦ πορθμοῦ, ἐπικινδύνου τοῖς ναυτιλλομένοις, ἔνεκα τῶν πολλῶν ἐν αὐτῷ σκοπέλων, ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ δροσερόν, ἄφθονα ὕδατα καὶ 11,820 κατοίκους, ὧν πολλοὶ ἔνεκα τῆς ἀφορίας τοῦ ἐδάφους ἀπέρχονται ἀλλαχοῦ, μετερχόμενοι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ λαζευτοῦ τῶν μαρμάρων. Πολλοὶ τῶν κατοίκων εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα, ἔχοντες μάλιστα καὶ καθολικὸν σχολεῖον, ἐν ᾧ φοιτῶσι καὶ ὀρθόδοξοι Ἕλληνας. Ἐπ' αὐτῆς κείται ὁμώνυμος πόλις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, παράλιος με 2,620 κατοίκους. Ὑπεράνω τῆς πόλεως ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας κείται ὁ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ χιλιάδας συρρέουσιν ἐκ πάντων τῶν ἑλληνικῶν τόπων προσκυνηταὶ τῇ 25 Μαρτίου καὶ τῇ 15 Αὐγούστου. Ἡ *Κώμη* (570 κ.), κομὸπολις ὄρεινὴ, καὶ ὁ *Πύργος* (1,110 κ.), κομὸπολις ὀνομαστὴ διὰ τὰ πλεσίον αὐτῆς λατομεῖα λευκῶν καὶ πρασίνων μαρμάρων.

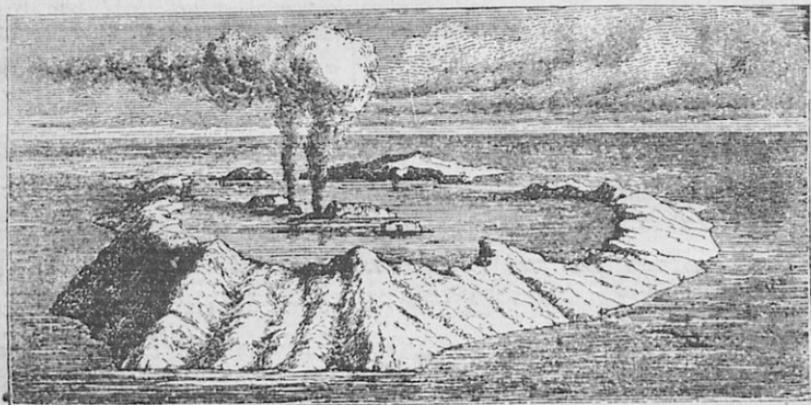
Ἐπαρχία Νάξου. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων *Νάξου*, *Πάρου*, *Ἰωλίου* (Ἄντιπάρου) καὶ τινων μικρῶν ἀκατοικητῶν. Ἡ νήσος *Νάξος* εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τῶν Κυκλάδων, καὶ ἔχει ὕψιστον τῶν ὄρέων τῶν Κυκλάδων, *Ἄριος* καλούμενον. Αὕτη εἶναι εὐφοροτάτη, παράγουσα ἐξαιρετὸν οἶνον, λεμόνια, πορτοκάλια, ἐκλεκτὰ κίτρα, σῦκα, ἐλαιον, τῶν ὁποίων γίνεται ἐξαγωγή εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ μέταξαν. Ἐχει δὲ ἄφθονα ὕδατα καὶ χλοερούς λειμῶνας, εἰς οὓς βόσκουσι ποίμνια προβάτων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἐκλεκτὸς τυρὸς καὶ μυζήθρα. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται λευκὰ μάρμαρα καὶ σκληρὸν τι ὄρυκτόν, *σμύρις* καλούμενον, ὅπερ ἀποστελλόμενον εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν καὶ καθαριζόμενον χρησιμεύει πρὸς λεύκανσίν τῶν μετάλλων καὶ τῶν πολυτίμων λίθων. Ἡ *Νάξος* ἔχει 16,700 κατοίκους, ὧν πολλοὶ εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Ἐπ' αὐτῆς κείται ὁμώνυμος κομὸπολις, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας με 1,890 κατοίκους καὶ αἱ κομὸπολεις *Τρίπο-*

δες (770 κ.), Φιλότιον (1,800 κ.), ἡ Ἀπίρανθος (2,200 κ.) καὶ ἡ Κωμιακή (1,320 κ.). Ἡ νῆσος Πάρος εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὸν ἀρχαῖον καὶ ὠραῖον ἑκατόμυλον γὰρ τῆς Παρθένου καὶ τὰ λατομεῖα τῶν λευκῶν μαρμάρων, ἅτινα δυστυχῶς νῦν δὲν ἐκμεταλλεύονται. Αὕτη εἶναι εὐφορος καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένη, ἔχει ὠραίους κήπους λεμονεῶν, πορτοκαλεῶν, κισσεῶν καὶ συκῶν, καλοὺς λιμένας, 7,730 κατοίκους καὶ παράγει οἶνον καὶ σταφίδα. Κωμοπόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ Παροικία (2,720 κ.), ἡ Νάουσα (1,370 κ.), αἱ Λεῦκαι (1,930 κ.) καὶ ὁ Τσιπίδος (850 κ.)· καὶ ἡ νῆσος Ὠλίαιρος εἶναι μικρά, ἠφαιστειογενὴς καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὸ μέγα σπήλαιον, ὅπερ ἔχει βάθος 100 ποδῶν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ εἶναι πλήρες ποικιλοχρῶμων σταλακτιτῶν καὶ ἔχει ὁμώνυμον κόμην μὲ 770 κατοίκους.

Ἐπαρχία Μήλου. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Μήλου, Κιμῶλου, Σίφνου, Φολεγάνδρου, Σικίνου καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν, ὧν τινες ἔχουσιν ὀλίγους κατοίκους. Ἡ νῆσος **Μῆλος** εἶναι ἠφαιστειογενὴς καὶ ἔχει θερμὰς πηγὰς. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγονται μυλόλιθοι, ἄφθονον θεῖον, στυπτηρία καὶ τὸ ἀργυροῦχον μέταλλον τῆς βαρυτίνης. Παράγει δὲ ἐξαιρετὸν οἶνον, βάμβυκα, ὀλίγους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ διαφόρους ὀπώρας. Αὕτη ἔχει πολλὰ ἀρχαῖα λείψανα, ἀσφαλέστατον λιμένα καὶ 5,400 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιεργίαν τῶν κτημάτων τῶν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Εἶναι δὲ γνωστοὶ οἱ Μήλιοι ὡς ἐπιδέξιοι πωροεῖς κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, διὸ καὶ συχνάκις προσλαμβάνουσιν αὐτοὺς ὡς τοιοῦτους πλοῖα Εὐρωπαϊκά. Ἐπ' αὐτῆς κείνεται ἡ κωμόπολις Πλάκα, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας μὲ 880 κατοίκους. Ὁ Ἀδάμας (530 κ.), συνοικισμὸς Κρητῶν, ἀποδημησάντων ἐκεῖ κατὰ διαφόρους καιροὺς. Ὁ Τριοβάσαλος (760 κ.) καὶ ἡ Τρυπητή (890 κ.). Ἡ νῆσος **Κιμῶλος** εἶναι μικρά, ἠφαιστειογενὴς, ἄγονος τὸ πλεῖστον καὶ ἔχει θερμὰς πηγὰς. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ. Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει 2,020 κατοίκους καὶ μίαν κωμόπολιν ὁμώνυμον. Ἡ νῆσος **Σίφνος** ἦτο ἄλλοτε ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἅτινα πρῶίμως ἐξηντλήθησαν καὶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐκαλύφθησαν. Αὕτη εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ, ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει ὀλίγους δημητριακοὺς καρποὺς, οἶνον καὶ ἔλαιον. Ἐχει δὲ 3,780 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν κατασκευὴν ψαθίνων πέλων καὶ πηλίνων ἀγ-

γείων, πρὸς γάνωσιν τῶν ὁποίων μεταχειρίζονται τὸν λιθάργυρον, ὅστις εὐρίσκεται ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τῇ νήσῳ. Ἀπ' αὐτῆς κείνται αἱ κομποπόλεις Ἀπολλωνία (770 κ.), καὶ ὁ Ἀρτεμών (1,230 κ.). Ἡ νῆσος **Φολέγανδρος** εἶναι ἀλίμενος, ὄρεινὴ καὶ μὲ ἀκτὰς ὑψηλὰς καὶ ἀποτόμους. Ἐν γένει τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι τραχὺ καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐκαλεῖτο *σιδηρᾶ*. Παράγει δὲ ὀλίγον ἔλαιον καὶ οἶνον καὶ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχει 970 κατοίκους καὶ κομποπολιν *ὁμόνυμον*· καὶ ἡ νῆσος **Σίεινος** εἶναι ὄρεινὴ, ἀλίμενος, παράγει ὀλίγον οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ ἔχει μίαν κομποπολιν *ὁμόνυμον* μὲ 630 κατοίκους.

Ἐπαρχία Θήρας. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Θήρας Ἐθρασίας, Ἴου, Ἀμοργοῦ καὶ Ἀνάφης, καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν, ὧν τινες ἔχουσιν ὀλίγους κατοίκους. Ἡ νῆσος **Θήρα** (Σαντορίνη) ἔχει

πολλὰς θερμὰς πηγὰς καὶ εἶναι ξηρά, ἀνυδρὸς ἢ μάλλον ἠφαιστειογενής· παράγει δὲ ἐκλεκτὸν οἶνον καὶ βάμβακα. Ἐξ αὐτῆς ἐξάγεται καὶ Θηραϊκὴ γῆ (πορσελάνη). Ἐπειδὴ ἡ νῆσος εἶναι ἀνυδρὸς, οἱ κάτοικοι ἔχουσι δεξαμενὰς, ἐν αἷς συνάγουσι τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, ὅπερ πίνουσιν, ἢ φρέατα, ἐκ τῶν ὁποίων ὑδρεύονται. Αὕτη ἔχει 11,150 κατοίκους, ὧν τινες εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα, κομποπόλεις δὲ τὴν **Θήραν** (Φήραν ἢ Φηρά), ἧτις εἶναι πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἔχει 940 κατοίκους, τὴν **Ἐπάνω Μεριάν** (Οἶα) (1,500 κ.), τὸν **Πύργον** (960 κ.) καὶ τὸ **Ἐμπορεῖον** (1,090 κ.). Ἡ νῆσος Θήρα ἔχει ἠφαιστειὸν ἐνεργεῖον κατὰ χρονικὰ διαλείμματα, ὅπερ παρήγαγε τὰ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νησίδιζ παλαιὰν *Καϊμένην*, νέαν *Καϊμένην* καὶ τῷ 1866 τὸν *Γεώργιον* καὶ τὴν *Ἀφρόεσσαν*, ἐμπροσθεν τῆς Θήρας. Ἡ νῆσος *Θηρασία*, ἐξ ἧς ἐξάγεται Θηραϊκὴ γῆ, εἶναι μικρὰ καὶ ἔχει 680 κατοίκους καὶ εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων. Ἡ νῆσος *Ἴος* ἔχει βαθύν, κυκλοτερῆ καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, κωμόπολιν *ὀμώνυμον* μὲ 2,090 κατοίκους καὶ παράγει δημοτριακοὺς καρπούς, οἶνον ἔλαιον καὶ τυρόν. Ἡ νῆσος *Ἀμοργὸς* εἶναι δασώδης, μακρόστενος καὶ κρημνώδης πρὸς νότον καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον καὶ πολλὰς ὀπώρας. Ἐχει δὲ 4,140 κατοίκους καὶ δύο κωμοπόλεις, τὴν *Χώραν* (Κάστρον) (850 κ.), ἐκτισμένην πέριξ βράχου, καὶ τὴν *Δαγκαδάν* (650 κ.)· καὶ ἡ νῆσος *Ἀνάφη* εἶναι μικρὰ, ξηρά, ἀλίμενος καὶ ἔχει *ὀμώνυμον* κωμόπολιν μὲ 580 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμενικὴν.

β'. Νῆσοι εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Ἑλλάδος ἐξαπλοῦται τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ἐν τῷ ὀποίῳ ὑπάρχουσιν ὠραῖαι καὶ τερπναὶ νῆσοι, *Κέρκυρα*, *Παξοί*, *Λευκάς*, *Ἰθάκη*, *Κεφαλληνία* καὶ *Ζάκυνθος*, καὶ τινες μικραὶ, αἵτινες καλοῦνται *Ἰόνιοι*. Αὗται μετὰ τῶν Κυθίων καλοῦνται καὶ *Ἐπτάνησος*, ὡς ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ των. Αἱ νῆσοι αὗται κατὰ διαφόρους καιροὺς περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν διαφόρων, οἷον Ἑνετῶν, Γάλλων καὶ ἄλλων, καὶ τῷ 1814 περιῆλθον εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ἀγγλων. Ἄν καὶ εἶχον εὐτυχίαν καὶ εὐνομίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας (Ἀγγλίας), οὐχ ἤττον ὅμως μετὰ μεγίστου πόθου ἐπεδίωξαν τὴν μετὰ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἔνωσιν καὶ ἐπέτυχον αὐτὴν τῷ 1863, παραχωρηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἅμα τῇ ἐλεύσει τοῦ Βασιλέως μας Γεωργίου εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ νῆσοι αὗται ἔχουσιν ἔδαφος μᾶλλον ὀρεινόν, ἀλλὰ τὰ ὄρη αὐτῶν εἶναι χαμηλά, πλὴν τῆς *Αἴνου* (1,620 μ.), ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ κατάφυτα, πεδιάδας ὠραίας καὶ κατάφυτους, ποταμοὺς δὲ καὶ λίμνας ἀναξίας λόγου, ὡς κατωτέρω θὰ μάθωμεν. Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι διαιροῦνται εἰς 4 νομοὺς: 1) *Κερκύρας*, 2) *Λευκάδος*, 3) *Κεφαλληνίας* καὶ 4) *Ζακύνθου*.

23. ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων *Κερκύρας*, *Ὀθωνῶν*, *Ἐρικούσης*, *Μαθράκης* (Μαλθακῆς), *Παξοῦ* καὶ *Ἀντιπάξου* καὶ κεῖνται εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ βασιλείου μας.

Φυσική εξέταση. Τὸ ἔδαφος τῆς Κερκύρας εἰς μὲν τὰ ΒΔ. εἶναι ὄρεινόν, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ πεδινόν. Τῶν ἄλλων δὲ νήσων εἶναι μάλλον ὄρεινόν.

Ὅρη. Ὁρος σπουδαιότερον τοῦ νομοῦ εἶναι μόνον ἐν τῇ νήσῳ Κερκύρῃ ὁ **Παντοκράτωρ**, ὅστις ἔχει δύο κορυφάς. Τὰ ὄρη δὲ τῶν ἄλλων νήσων εἶναι χαμηλὰ καὶ κατάφυτα ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμυγδαλεῶν καὶ ἄλλων δένδρων.

Ἀκρωτήρια τῆς νήσου Κερκύρας ἕξια λόγου εἶναι τὸ τῆς **Ἀγίας Αἰκατερίνης**, τὸ τῆς **Λευκίμμης**, τὸ τῆς **Ἀμφιπάγου** καὶ τὸ **Φαλακρόν**.

Ποταμοὶ καὶ λέμναι ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἕξιοι λόγου δὲν ὑπάρχουσιν.

Τὸ **κλίμα** τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύτατον καὶ ἰδίως τῆς νήσου Κερκύρας καὶ λίαν ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ εξέταση. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) **Κερκύρας** καὶ 2) **Παξῶν**· καὶ ἔχει, 99,580 κατοίκους.

Ἐπαρχία Κερκύρας. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων **Κερκύρας**, **Ὀθωνῶν**, **Ἐρικούσης** καὶ **Μαθράκης**. Ἡ νήσος **Κέρκυρα** ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ ἥπιον, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης μεταβαίνουν ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀνοιξιν χάριν ἀναψυχῆς. Μόνον τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ὑγρὸν καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι ἀκμαία καὶ ἡ νήσος ὅλη καταπράσιнос. Εἶναι δὲ αὕτη κατάφυτος καὶ ἰδίως ἐξ ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων, καὶ παράγει οἶνον καὶ ἄφθονον ἔλαιον. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ὁμώνυμος πόλις, ἡ **Κέρκυρα** ἥτις εἶναι παράλιος καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας. Αὕτη ἔχει δύο συνεχόμενας ὠραίας πλατείας, ἐν τῇ μεγαλυτέρᾳ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ὁ ἀνδριὰς τοῦ πρώτου Κυβερνήτου μας Ἰωάννου Καποδιστρίου, καὶ ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, ἐν οἷς διακρίνεται ὁ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἐν τῷ ὑποίῳ φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἁγίου. Πρὸς δὲ ἔχει ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως μας, ὠραίας καὶ ὑψηλὰς οἰκοδομὰς, πολλὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, οἷον νοσοκομεῖον, πτωχοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, φρενοκομεῖον καὶ πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, οἷον ἐπιπλοποιεῖα, ἐργοστάσια στεατικῶν κηρίων, ἀλεξιβροχίων, χειροκτίων καὶ ἄλλα. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει εὐρύχωρον λιμένα, δι' οὗ γίνεται μέγα ἐμπόριον ἐξαγωγῆς σάπωνος, οἴνου,

ἐλαίου καὶ ἄλλων προϊόντων τῆς νήσου. Πλησίον τῆς πόλεως κείνται τὰ ὠραῖα καὶ τερπνὰ προάστεια **Μανδούκιον** (3,580 κ.), **Γαρίτσα** (2,460 κ.), **Ἅγιος Ῥόκος** (2,560 κ.) καὶ **Ἀνεμόμυλος** (690 κ.), ἅτινα συγκοινωνοῦσι μετ' αὐτῆς δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως μετὰ τῶν προαστείων ἀνέρχονται εἰς 27,400, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι, καὶ φημίζονται διὰ τὴν φιλομουσίαν των. Ὀμιλοῦσι δὲ οἱ πλεῖστοι πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ἄλλαι

Κέρκυρα.

κωμοπόλεις ἐν τῇ νήσῳ εἶναι πρὸς Β. μὲν τῆς Κερκύρας ὁ **Ποταμὸς** (1,800 κ.), τὸ **Σκριπερόν** (960 κ.) καὶ οἱ **Καρουσάδες** (1,330 κ.), αἵτινες συγκοινωνοῦσι μετ' αὐτῆς δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ, καὶ ἡ **Περίθεια** (1,060 κ.), οἱ **Μαγουλάδες** (1,120 κ.) καὶ οἱ **Γραννάδες** (1,200 κ.)· πρὸς Ν. δὲ τῆς Κερκύρας οἱ **Καστελλᾶνοι** (820 κ.), τὸ **Γαστούρι** (1,190 κ.), ἔνθα ὑπάρχει ὠραιότατη ἔπαυλις τῆς μακαρίτιδος αὐτο-

κρατειρας τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ (ἀγορασθεῖσα πρό τινας ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας) μετὰ ὠραιότητας ἀνακτόρου, ὅπερ καλεῖται Ἀχιλλεῖον, οἱ Βουνιατάδες, ὁ Ἅγιος Ματθαῖος (1,530 κ.) καὶ ἡ Λευκίμμη (Πεντάχωρον) (4,140 κ.), αἵτινες συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς πόλεως δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Αἱ νῆσοι Ὄθωνοί (800 κ.), Ἐρικουσα (520 κ.) καὶ Μαθράκη (280 κ.) εἶναι μικραὶ καὶ ὄρειναὶ μάλλον.

Ἐπαρχία Παξῶν. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Παξοῦ καὶ Ἀντιπάξου. Ἡ νῆσος Παξὸς εἶναι χαμηλὴ, πετρώδης καὶ ἀνυδροσ. Παράγει δὲ ἀμύγδαλα καὶ τὸ ἐκλεκτότερον ἔλαιον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔχει 4,060 κατοίκους, οἵτινες ἀντλοῦσι τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ ἐκ δεξαμενῶν, κατεσκευασμένων εἰς διάφορα μέρη τῆς νήσου. Ἐπ' αὐτῆς κεῖται ἡ κωμόπολις Γαῖος (500 κ.), ἥτις εἶναι πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἄλλαι μικρότεραι· καὶ ἡ Ἀντιπάξος εἶναι μικρά, γόνιμος, ἄδενδρος καὶ ἔχει ὀλίγους κατοίκους (70), ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἀλιεῖαν.

24. ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Τάφου, Ἰθάκης, Καστοῦ, Καλάμου καὶ τινων ἄλλων μικρῶν ἀκατοικήτων.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τῆς μὲν νήσου Λευκάδος εἶναι ὄρεινόν πλὴν τῶν παραλίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχουσι καὶ ὠραῖαι πεδιάδες, τῆς δὲ νήσου Ἰθάκης ὄρεινόν.

Ὅρη. Ἐπὶ τῆς νήσου Λευκάδος ὑπάρχει ὄρσειρά, ἥτις φέρει διάφορα ὀνόματα, Μεγανόρος, Ἐλάτη καὶ Σταυρωτᾶς, καὶ ἥτις, ὑψομένη εἰς τὸ μέσον, ἀπολήγει πρὸς νότον εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνθα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Λευκάταν. Ἐπὶ δὲ τῆς νήσου Ἰθάκης εἶναι τὸ ὄρος, Νήριτον, ὅπερ εἶναι γυμνὸν καὶ πετρώδες, πλὴν μερῶν τινων, ἅτινα καλύπτουσι ἐλαῖαι καὶ ἄμπελοι.

Ποταμοὺς καὶ λίμνας ὁ νομὸς οὗτος δὲν ἔχει.

Τὸ κλῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας· 1) Λευκάδος καὶ 2) Ἰθάκης· καὶ ἔχει 41,190 κατοίκους.

Ἐπαρχία Λευκάδος. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Τάφου καὶ τινων ἄλλων μικρῶν. Ἡ νῆσος Λευκὰς κεῖται πλησίον τῆς Ἀκαρνανίας καὶ λέγουσιν ὅτι ἦτο ἠνωμένη μετ' αὐτῆς

διὰ στενοῦ ἰσθμοῦ, τὸν ὁποῖον ταμόντες οἱ Κορίνθιοι μετέβαλον εἰς πορθμόν. Ὁ πορθμὸς οὗτος εἶναι καὶ σήμερον τοσοῦτον ἀβαθής, ὥστε δύναται τις νὰ διέλθῃ αὐτὸν πεζῶ. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς νήσου καὶ τινα μεσόγεια αὐτῆς μέρη εἶναι κατάφυτα ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμπέλων καὶ σταφιδαμπέλων. Ἡ νῆσος ἔχει 27,790 κατοίκους καὶ ὁμώνυμον πόλιν, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἔχει 5,420 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν καλλιέργιαν τῶν κτημάτων των. Ἐξάγει δὲ ἔλαιον, σταφίδα καὶ οἶνον ἐξαιρετον καὶ ὑπέρτερον τῶν ἄλλων οἴνων κατὰ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα, εἰς τὸ νότιον δὲ μέρος τῆς πόλεως κεῖνται αἱ ἀλυκαὶ τῆς Λευκάδος, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται ἄφθονον ἄλας. Ἡ **Καρυά** (2,180 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς πρωτεύουσας δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Ἡ **Ἄνω Ἐξάνθεια** (870 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ παράλιος. Ὁ **Ἅγιος Πέτρος** (1,140 κ.), κωμόπολις μεσόγειος καὶ εὐφορος. Ὁ **Σύβρος** (610 κ.), μεσόγειος, καὶ τὸ **Κατωχώριον** (1,010 κ.), κωμόπολις εὐφορος καὶ παρὰ τὴν ἀκτὴν. Ἡ νῆσος **Τάφος** (Μεγανῆσι) κεῖται μετὰ τῆς Λευκάδος καὶ τῆς Ἀκαρνανίας, ἔχει 1,690 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν καλλιέργιαν τῶν κτημάτων των καὶ τὴν ἀλισίαν, καὶ κωμόπολιν τὸ **Βαθὺ** μὲ 870 κατοίκους.

Ἐπαρχία Ἰθάκης. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων **Ἰθάκης**, **Καστοῦ**, **Καλάμου** καὶ ἄλλων μικρῶν ἀκατοικητῶν. Ἡ νῆσος Ἰθάκη εἶναι τραχεῖα, ὄρεινὴ καὶ σύγκειται ἐκ δύο τμημάτων, δι' ἰσθμοῦ συνδεομένων. Αὕτη ἦτο πατρίς τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεῶς Παράγει δὲ οἶνον, ἔλαιον, ἀμύγδαλα καὶ ὀλίγην σταφίδα, καὶ ἔχει 9,720 κατοίκους, διακρινομένους διὰ τὴν φιλοπονίαν των, τὴν νοημοσύνην καὶ τὸ ἐπιχειρηματικόν των πνεῦμα. Ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἰς τὸν μυχὸν ἀσφαλοῦς λιμένος, ὅστις κλείεται πανταχόθεν ὑπὸ ὕψωμάτων, κεῖται ἡ ὁμώνυμος πόλις **Ἰθάκη** (**Βαθὺ**), ἣτις εἶναι πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας. Ἡ πόλις αὕτη ἀνέρχεται ἀπὸ τοῦ λιμένος ἀμφιθεατρικῶς εἰς τοὺς πέριξ λόφους καὶ ἔχει 3,770 κατοίκους ναυτικούς, γεωργοὺς καὶ ἐμπόρους. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ὑπάρχει μικρὸν νησίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένοι φυλακαί. Τὸ **Κιόμιον** (1,640 κ.), ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Ἡ **Ἀνωγὴ** (910 κ.), ἡ **Ἐξωγὴ** (570 κ.) καὶ ὁ **Σταυρός** (460 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί, συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς Ἰθάκης δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ νῆσος **Καστὸς** εἶναι

μικρά, παράγει έλαιον, κριθήν και οίνον, και έχει *ομώνυμον κόμην* με 340 κατοίκους· και ή νήσος *Κάλαμος* είναι επίσης μικρά, παράγει έλαιον, οίνον, δημητριακούς καρπούς και αμύγδαλα, και έχει *ομώνυμον* κομόπολιν με 1,250 κατοίκους, ασχολουμένους εις την γεωργίαν τὸ πλείστον και τὴν ναυτιλίαν.

25. ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τῆς Κεφαλληνίας εἰς τὰ νοτιοανατολικά εἶναι ὄρεινόν, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ πεδινόν.

Ὅρη. Ἡ *Αἶνος*, ἥτις εἶναι ὑψηλὴ και κατάφυτος ὑπὸ ἐλατῶν και διακλαδοῦται καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις και σχηματίζει πρὸς βορρᾶν μὲν τὸ ἀκρωτήριον *Φισκάρδον*, νοτιοανατολικῶς δὲ τὰ ἀκρωτήρια *Κάπρον* και *Μόνσα*.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς *Κραναίας* και ἡ τοῦ *Λιβαδίου*, αἵτινες εἶναι κατάφυτοι ὑπὸ ἀμπέλων, σταφιδάμπέλων και ἐλαίων, και καλῶς κεκαλλιεργημένοι.

Ποταμοὶ και λίμναι ἄξιοι λόγου ἐν τῷ νομῷ δὲν ὑπάρχουσιν. Τὸ *κλέμα* τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν και πολὺ εὐχάριστον.

Ἡ νήσος Κεφαλληνία σείεται ὑπὸ σεισμῶν, εἶναι τραχεῖα και έχει δύο κόλπους, τὸν τοῦ *Ἀργοστολίου* και τὸν τῆς *Σάμης*. Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶναι ἄδενδρα ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἀλλ' ἐνιαχοῦ μέχρις αὐτῶν τῶν κορυφῶν κεκαλλιεργημένα· παράγει δὲ σταφίδα, οἶνον ἐξαίρετον, έλαιον και δημητριακούς καρπούς, και έχει 71,240 περίπου κατοίκους, διακρινομένους διὰ τὴν φιλομουσίαν των, τὴν δραστηριότητά των και τὸ ἐπιχειρηματικόν των πνεῦμα. Πολλοὶ τῶν κατοίκων μεταβαίνουνσι χάριν ἐμπορίου εἰς διάφορα Κράτα, ἔνθα γίνονται πλούσιοι, ἔνεκα τῆς δραστηριότητός των και τῆς εὐφυΐας των. Πολλοὶ τούτων μετὰ ταῦτα χρησιμοποιοῦσι τὸν πλοῦτόν των διὰ τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα και δι' ὅλον τὸ ἔθνος.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας· 1) *Κραναίας*, 2) *Πάλης* και 3) *Σάμης*· και έχει 71,240 κατοίκους.

Ἐπαρχία Κραναίας. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ἀργοστόλιον*, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα και τοῦ νομοῦ, πόλις ὠραία και κείται
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ κόλπου, ἐπὶ κατωφερείας λόφου. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξάγεται ὁ ἐκλεκτός οἶνος, τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ ἡ σταφίς, ἔχει 9,210 κατοίκους ἐμπόρους, βιομηχάνους καὶ γεωργούς· συνδέεται δὲ μετὰ τῆς ἀπέναντι ὄχθης τοῦ κόλπου διὰ μεγάλης λιθίνης γεφύρας, κτισθείσης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Ἐξω τῆς πόλεως εἶναι οἱ περίεργοι μύλοι, οἵτινες κινοῦνται διὰ θαλασσίου ὕδατος, ὅπερ ἔπειτα βυθίζεται εἰς χάσμα τῆς γῆς, ἐγγὺς τῆς παραλίας κείμενον. Τὰ *Βαλσαμᾶτα* (1,090 κ.), κωμόπολις εὐφορος, παρὰ τὴν ὁποίαν κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, ἐν τῇ ὁποίᾳ φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἁγίου. Τὰ *Φαρακλάτα* (1,450 κ.) καὶ τὰ *Δειληνάτα* (1,990 κ.), κωμοπόλεις εὐφοροί, συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῶν Βαλσαμάτων καὶ τοῦ Ἀργοστολίου δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὰ *Μεταξάτα* (390 κ.), ἔνθα αἱ γυναῖκες κατασκευάζουσιν ὠραῖα ἐργόχειρα, κομψὰ τρίχαπτα καὶ ἄλλα ἐκ τῶν ἰνῶν τῆς Ἀμερικανικῆς ἀλόης. Οἱ *Πεσσάδες* (470 κ.), τὰ *Χιονάτα* (240 κατ.) καὶ ὁ *Ἀσπρογέρακας* (350 κ.), κῶμαι εὐφοροί. Ἄπασαι αἱ ἀνωτέρω κωμοπόλεις καὶ κῶμαι συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ Ἀργοστολίου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ.

Ἐπαρχία Πάλης. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ληξούριον*, ὅπερ εἶναι παράλιον καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ κόλπου καὶ ἐπὶ εὐφόρου πεδινῆς θέσεως. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει 4,900 κατοίκους, ἀσχολουμένους εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀργοστολίου δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ. Τὰ *Χαυδάτα* (890 κ.) καὶ τὰ *Μονοπαλάτα* (850 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί, συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ Ληξουρίου, δι' ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ· καὶ τὰ *Καρδακάτα* (460 κ.), κωμόπολις γεωργικὴ καὶ εὐφορος.

Ἐπαρχία Σάμης. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Σάμη* (Αἰγιαλός), παρὰ τὴν ὁποίαν σφίζονται ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Σάμης· αὕτη ἔχει 710 κατοίκους, γεωργούς τὸ πλεῖστον, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ τοῦ Ληξουρίου δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Ἡ *Ἁγία Εὐφημία* (530 κ.) καὶ τὰ *Μακρωώτικα* (1,340 κ.), κωμοπόλεις γεωργικαί· καὶ ἡ *Ἄσσος* (750 κ.), ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Σάμης καὶ τοῦ Ληξουρίου δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν.

26. ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς νήσου *Ζακύνθου* καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν νησιδίων ἀκατοικήτων.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ἠφαιστειῶδες καὶ ὄρεινόν τὸ πλεῖστον.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Ζακύνθου εἶναι λίαν χαμηλά, κατάφυτα καὶ εὐδιάβατα. Τὸ ὑψηλότερον αὐτῶν εἶναι ὁ *Σκοπός*, ὅστις ἔχει ὕψος 400 μόνον μέτρων.

Πεδιάδες. Ἡ *Νερουλή*, κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἦτις εἶναι κατάφυτος καὶ εὐφορωτάτη, παράγουσα ἔλαιον, οἶνον, σταφίδα καὶ ὀπώρας.

Ποταμούς καὶ λίμνας ὁ νομὸς δὲν ἔχει.

Τὸ *κλῆμα* τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν.

Ἡ νήσος *Ζάκυνθος* σείεται ὑπὸ σεισμῶν, εἶναι καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καταπράσιнос ὑπὸ τῶν πολλῶν δένδρων καὶ τῶν διαφόρων ἀνθέων, καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται *Ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς*. Ἡ νήσος αὕτη ἔχει εἰς τὸ νότιον μέρος λαμπρὸν λιμένα, *Κερίου* καλούμενον, πλησίον τοῦ ὁποίου ($\frac{1}{4}$ τῆς ὥρας) ὑπάρχουσι πολλὰ πηγαὶ ἀσφάλτου (πίσσης). Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 42,510 κατοίκων, οἵτινες εἶναι ζωηροί, φαιδροί, φιλόμουσοι, εὐφυεῖς, φιλόπονοι καὶ φίλοι τῶν διασκεδάσεων, ἀσχολοῦνται δὲ πρὸ πάντων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς.

• **Πολιτικὴ ἐξέτασις.** Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν τῆς *Ζακύνθου*, καὶ 42,510 κατοίκους.

Ἐπαρχία Ζακύνθου. Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Ζάκυνθος*, ἦτις εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νήσου καὶ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ὑπέστη πλείστας ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1893, ἔχει ὠραίας πλατείας, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων εἶναι ἐκτισμένη ἡ προτομὴ τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ, πολλοὺς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ἐν οἷς διακρίνεται ὁ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου τούτου, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, καὶ πολλὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, οἷον σαπωνοποιεῖα καὶ ὑφαντήρια μεταξίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, καὶ 13,500 κατοίκους. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει πολλὰς καὶ ὠραίας ἐξοχάς, εἰς

Ἡ φηφιοποίηθη ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀς μεταβαίνουνσιν οἱ κάτοικοι χάριν ἀναψυχῆς. Κομποπόλεις τῆς γῆσου εἶναι τὸ Βανᾶτον (730 κ.), τὸ Γερακάριον (Ἄνω, Μέσον καὶ Κάτω) (1,920 κατ.), παρὰ τὸ ὅποιον ὑπάρχει θειοῦχος πηγή «βρωμόνερο» καλουμένη, τὸ Καταστάριον (1,270 κ.), αἱ Βολίμαις (1,520 κ.) (Ἄνω, Μέσαι καὶ Κάτω), τὸ Σκουληκάδου (950 κ.), ὁ Κοιλωμένος, (700 κ.), ὁ Πεισιμώντας (1,110 κ.) καὶ τὸ Μαχαιράδου (1,400 κ.). Αἱ κομποπόλεις αὗται ὑπέστησαν πλείστας ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1893, εἶναι εὐφορώταται καὶ τερπναί, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς πρωτευούσης δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Πρὸς νότον δὲ τῆς γῆσου Ζακύνθου κεῖνται αἱ ἐρημόνησοι Στροφάδες.

Γενικά τινα περὶ Ἑλλάδος.

Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἐν ἀναπτύξει, διότι ἡ μὲν κατὰ ξηρὰν ἐνεργεῖται διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν πολλῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, ἃς ἐν ἐκάστῳ νομῷ ἐμάθομεν, ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν διὰ τῶν πλείστων ιστιοφόρων (3,200) πλοίων καὶ τῶν πολλῶν ἀτμοπλοίων (257), ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ μὲν ἀνήκουσιν εἰς ἀτμοπλοϊκὰς ἐταιρείας, ἐχούσας ἔδρας τὸν Πειραιᾶ ἢ τὴν Ἐρμούπολιν (Σύρον), τὰ δὲ εἰς ιδιώτας.

Ἡ βιομηχανία ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ λιθάνθρακος εἶναι ἐν μικρᾷ ἀναπτύξει. Ἡ μικρὰ ὅμως λεγομένη βιομηχανία, οἷον ἡ ἐριουργία, ἡ βαμβακουργία, ἡ μεταξουργία, ἡ οἶνοποιία, ἡ ξυλουργικὴ, ἡ κηροπλαστικὴ, ἡ γλυπτικὴ, ἡ τυπογραφικὴ, ἡ σιδηρουργία καὶ ἡ μηχανουργία, βαίνει πρὸς ἀνάπτυξιν. Νῦν ἤρξαντο γὰρ κατασκευάζωνται καὶ μικρὰ ἀτμόπλοια.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀρκούντως ζωηρόν, διότι γίνεται μὲν εἰσαγωγὴ διαφόρων ζώων καὶ πραγμάτων, οἷον βοῶν, προβάτων, σίτου, σιδήρου, διαφόρων ὑφασμάτων καὶ πανίων καὶ διαφόρων χημικῶν καὶ φαρμακευτικῶν προϊόντων ἀξίας 140 ἑκατομμυρίων περίπου, γίνεται ὅμως ἐξαγωγή διὰ τὰς ξένας χώρας σταφίδος, πολλῆς, κονιάκ, οἴνου, ἐλαίου, ἐλαίων, σύκων, μετᾶξης, βαλανιδίων καὶ ἄλλων προϊόντων ἀξίας 102 ἑκατομμυρίων. Κέντρα δὲ τοῦ ἐμπορίου εἶναι ἡ Κέρκυρα, αἱ Πάτραι, αἱ Καλάμαι, τὸ Γύθειον, ἡ Ἐρμούπολις, ὁ Πειραιεὺς, ὁ Βόλος καὶ τινες ἄλλαι πόλεις.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, ἀνερχόμενοι εἰς 2,631,952, εἶναι ἀπό-

γονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, πλὴν 200,000 περίπου, οἵτινες εἶναι Ἀλβανικῆς καταγωγῆς. Εἶναι δὲ περίεργοι, εὐπιστοί, εὐφρεῖς, ζωηροί, ἐργατικοί, λιτοδίαιτοι, φιλόνομοι καὶ φιλοπάτριδες, καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς ὑπὸ ἀνευθύνου κατὰ κληρονομίαν διαδοχικοῦ Βασιλέως καὶ ὑπευθύνου ἐπταμελοῦς ὑπουργείου. Οἱ ὑπουργοὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ ὑποδειχθῶσιν ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τῶν βουλευτῶν, οἵτινες ἀνέρχονται σήμερον εἰς 177 καὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἐκ τῶν ὑπουργῶν εἷς εἶναι ἀνώτερος τῶν ἄλλων καὶ καλεῖται πρωθυπουργὸς ἢ πρόεδρος τοῦ Ἰπουργικοῦ Συμβουλίου. Εἶναι δὲ τὰ ὑπουργεῖα 7, τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπερ φροντίζει περὶ διοικήσεως, περὶ τῶν σιδηροδρόμων, τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν λιμένων, τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας, τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγραφείων, τῆς ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν δημάρχων, τῆς υἱείας τῶν πολιτῶν καὶ ἄλλων.

2) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ὅπερ φροντίζει περὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἔθνους μας πρὸς τὰ ἄλλα κράτη (διὰ τῶν πρέσβειων καὶ τῶν προξένων) καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐν αὐτοῖς διαμενόντων.

3) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, ὅπερ φροντίζει περὶ τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ, ὅστις ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 26,000 περίπου, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 120,000, καὶ περὶ τοῦ ὑλικοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν στρατώνων.

4) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, ὅπερ φροντίζει περὶ τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ, ὅστις ἀνέρχεται εἰς 4,100, ναύτας καὶ περὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων, ἀνερχομένων εἰς 51, ὧν 3 εἶναι θωρηκτά.

5) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσεως, ὅπερ φροντίζει περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Μονῶν, τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν Διδασκαλείων, τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου, τῶν Γυμνασίων, τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τῶν Δημοτικῶν. Ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων ὑπάρχουσι πολλὰ (39 γυμνάσια, 306 Ἑλληνικὰ σχολεῖα, 1,631 δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων καὶ 1,452 γραμματοσχολεῖα) καὶ διὰ τοῦτο ἡ παιδεία εἶναι ἱκανῶς διαδεδομένη. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζει μὲν ὡς κεφαλὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἶναι ὅμως αὐτοκέφαλος. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ πενταμελοῦς Συνό-

δου, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὡς ἰσοβίου προέδρου, καὶ τεσσάρων Ἐπισκόπων, καλουμένων πρὸς τοῦτο κατ' ἔτος παρὰ τοῦ Βασιλέως κατὰ πρότασιν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημόσιας Ἐκπαιδείσεως.

6) Τὸ ὑπουργεῖον τῆς *Δικαιοσύνης*, ὅπερ μεριμνᾷ ἵνα ἀπονέμηται ἡ Δικαιοσύνη εἰς τοὺς πολίτας ὑπὸ τῶν διαφόρων δικαστηρίων, οἷον τῶν Εἰρηνοδικείων (232), τῶν Πταισματοδικείων (18), τῶν Πρωτοδικείων (26), τῶν Ἐφετείων (5) καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅστις εἶναι τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Κράτους. Ὁ αὐτὸς ὑπουργὸς φροντίζει καὶ περὶ τῶν Κακούρημοδικείων, ἅτινα δικάζουσι τοὺς φονεῖς, τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς λοιποὺς κακούργους, καὶ περὶ τῶν φυλακῶν καὶ

7) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν *Οἰκονομικῶν*, ὅπερ φροντίζει περὶ τῆς εἰσπραξέως τῶν διαφόρων φόρων διὰ τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων του, οἷον τῶν εἰσπρακτόρων, τῶν ταμιῶν, τῶν τελωνῶν καὶ ἄλλων. Ἐκ τῶν φόρων τούτων πληρώνονται ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους. Εἰσπράττει δὲ τὸ δημόσιον κατ' ἔτος 125,000,000 περίπου δραχμῶν, ἃς καὶ ἐξοδεύει διὰ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ ἀνάγκας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος εἶπομεν ὅτι κεῖται εἰς τὰ νότια τῆς ἡπείρου Εὐρώπης. Εἶναι δὲ τοῦτο μόνον μέρος τῆς μεγάλης χερσονήσου τῆς Εὐρώπης, ἣτις καλεῖται *Ἑλληνικὴ Χερσόνησος*. Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος ἢ Βαλκανικὴ (τοῦ Αἴμου) εἶναι μία τῶν τριῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης καὶ κατέχει τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος αὐτῆς.

Αὕτη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ *Κάτω Δουνάβεως* ἢ *Ἰστρου* καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ *Σαίου*, τῶν *Καρπαθίων* ὄρεων καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως *Προύθου*. Βρέχεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Αἱ θάλασσαί καὶ τὰ πελάγη ταῦτα σχηματίζουνσι πολλοὺς μικροὺς καὶ μεγάλους κόλπους, ὧν ἐπισημότεροί εἶναι ὁ τοῦ *Πύργου*, ὁ *Μέλας* (τῆς Θράκης), ὁ *Στρυμονικός*, ὁ *Θερμαϊκός*, οἱ τῆς Ἑλλάδος, οὓς ἐμάθομεν, ὁ τῆς *Αἰλώνας*. Πρὸς δὲ σχηματίζουνσι πορθμούς, ὡς τὸν *Βόσπορον* καὶ τὸν *Ἑλλήσποντον*, καὶ χερσονήσους μικρὰς καὶ μεγάλας, ὧν

ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ **Θρακική**, (Καλλιπόλεως) καὶ ἡ **Χαλκιδική**, ἥτις διαιρεῖται εἰς τρεῖς μικροτέρας.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Κατέχεται ὑπὸ πολλῶν ὄροπέδιων καὶ πλείστον ὄρέων, ἅτινα εἶναι συνέχεια τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ἄλπεων καὶ ἅτινα δύνανται νὰ διαίρηθῶσιν εἰς τρία ὁγκώδη συστήματα. Τούτων τὸ μὲν ἓν, τὸ Ἑλληνο-Ἰλλυρικόν, ὑψοῦται ἀπὸ τὴν βορειοδυτικωτάτην ἄκρην τῆς χερσονήσου καὶ διὰ διαφόρων ὄροσειρῶν καταλαμβάνει τὰ νοτιοδυτικὰ αὐτῆς. Εἶναι δὲ αἱ ὄροσειραὶ αὗται αἱ ἐξῆς: Αἱ **Διναρικαὶ Ἄλπεις**, τὰ ὄρη τῆς **Βοσνίας** (Δορμίτωρ), ὁ **Κῶμος**, τὸ **Σκάρδον**, τὰ **Κανδαοῦια**, τὰ **Κεραῦνια**, ἅτινα σχηματίζουν τὸ ἀκρωτήριον Ἀκροκεραῦνια, τὸ **Βόϊον**, ἡ **Τύμφη** καὶ ὁ **Δάκμων**, ἐξ οὗ ἐκφύονται αἱ ὄροσειραὶ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δὲ ἕτερον, τὸ **Μακεδονοθρακικόν**, ὑψοῦται ἀπὸ τὰ βορειοανατολικά τῆς Μακεδονίας καὶ ἐκτείνεται πρὸς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ πρὸς τὴν ἀνατολικῶς κειμένην Θράκην, καὶ σχηματίζει τὰς ὄροσειρὰς **Σκόμιον**, **Ρίλου**, **Ὀρβηλον**, **Ροδόπην** καὶ **Παγγαῖον**. Καὶ τὸ ἕτερον, ὅπερ εἶναι συνέχεια τῶν Καρπαθίων ὄρέων, σχηματίζει τὴν ὄροσειρὰν τοῦ **Αἴμου** (Βαλκανίων), ὅστις διαιρεῖται εἰς **Ἵψηλὸν Αἶμον** καὶ εἰς **Μικρὸν Αἶμον**.

Πεδιᾶδες ὑπάρχουσι πλείστα μικραὶ καὶ μεγάλαι, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶναι τὸ **βαθύπεδον τοῦ Δουνάβεως**, πρὸς Β. τοῦ Αἴμου, ὅπερ εἶναι εὐφορώτατον. Ἡ πεδιάς τοῦ **Ἐβρου** (ἐν Θράκῃ), ἥτις εἶναι εὐφορώτατη καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια καὶ ἀγέλας βοῶν. Ἡ τῆς **Κάτω Μακεδονίας**, ἥτις εἶναι εὐφορώτατη εἰς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ καπνόν, καὶ κατάλληλος εἰς βοσκὴν ποιμνίων καὶ ἀγελῶν βοῶν, ἵππων καὶ ἡμιόνων. Τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Κοσσυφοπεδίου**, ὅπερ εἶναι εὐφορον καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ ἀγέλας ἵππων, ἡμιόνων καὶ βοῶν, καὶ πλείστα ἄλλα μικρότερα, ἃς κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστης χώρας θὰ μάθωμεν.

Ποταμοὶ εἶναι πολλοί, ἀλλ' οἱ μεγαλύτεροι εἶναι οἱ ἐξῆς: ὁ **Δούναβις**, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης (ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας), ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Οὗτος δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ εἶναι ὁ δεύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. Ὁ **Ἐβρος**, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ τοῦ Ρίλου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, εἶναι ἐν μέρει πλωτὸς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος. Ὁ **Νέστος**, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Ῥοδόπης, ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος. Ὁ **Στρυμών**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους, ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον. Ὁ **Ἀξιός**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Κάτω Μακεδονίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ **Ἀλιάκμων**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν ὄρέων Τύμφης καὶ Βοΐου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Οἱ τῆς Ἑλλάδος, οὓς ἐμάθομεν. Ὁ **Ἀῶσος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης, ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ὁ **Ἄψος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Βοΐου, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ὁ **Γενοῦσος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Κανδαουίων, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν· καὶ ὁ **Δρίλων**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν.

Λέμναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Χερσονήσῳ εἶναι μικραί. Τούτων μεγαλύτεραι εἶναι αἱ ἑξῆς: Ἡ **Λεβεάτις**, παρὰ τὸν Δρίλιωνα ποταμὸν. Ἡ **Δυχνίτις**, παρὰ τὰ Κανδαοῦα. Ἡ **Πρέσπα**, ἡ **Ὀρεστιάς** (Καστορίας), ἡ τοῦ **Ὀστρόβου**, ἡ **Βόλβη**, πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν Χερσόνησον, καὶ ἡ **Κερκινίτις**, ἣτις σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. Αὗται τρέφουσι πολλοὺς ἰχθῦς.

Τὸ **κλῆμα** τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Μόνον εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, ἕνεκα τῶν ὑψηλῶν ὄρέων, εἰς ἃ πίπτει πολλὴ χιὼν κατὰ τὸν χειμῶνα, εἶναι ψυχρόν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 1) τὸ **Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος**· 2) τὴν **Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν**, περιλαμβάνουσαν τὰς χώρας **Ἡπειρον**, **Ἀλβανίαν**, μικρὸν μέρος τῆς **Θεσσαλίας**, **Μακεδονίαν**, **Θράκην** καὶ τινὰς γήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους· 3) τὴν αὐτόνομον **Κρητικὴν πολιτείαν**· 4) τὴν αὐτόνομον **Ἀνατολικὴν Ῥωμουλίαν**· 5) τὴν φόρου ὑποτελῆ εἰς τὴν Τουρκίαν **ἡγεμονίαν τῆς Βουλγαρίας**· 6) τὸ **Νοβιπαζάρ**, Τουρκικὴν ἐπαρχίαν, κατεχομένην στρατιωτικῶς ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας· 7) τὴν **Βοσνίαν** καὶ **Ἐρζεγοβίνην**, διοικουμένης ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας· 8) τὴν ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν τοῦ **Μαυροβουνίου**· 9) τὸ βασίλειον τῆς **Σερβίας**· καὶ 10) τὸ βασίλειον τῆς **Ῥωμουσίας**.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου εἶναι διαφόρων ἔθνων. Ἐκ τούτων ἐπικρατέστερον εἶναι τὸ **Ἑλληνικόν**, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τοὺς κυρίως Ἕλληνας καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν Ἀλβανούς. Δεύτερον εἶναι τὸ **Σλαυικόν**, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουσιν οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι,

εἰ Μαυροβούνιοι καὶ οἱ Ἐρζεργβίνιοι. Τρίτον εἶναι τὸ **Τουρκικόν**, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουσιν οἱ κύριοι τῆς χώρας ταύτης Τούρκοι, οἵτινες εἶναι **Ταταρικῆς** καταγωγῆς, καὶ τέταρτον τὸ **Ῥωμουνικόν**, τὸ ὁποῖον εἶναι κρᾶμα τῶν ἀρχαίων Δακῶν, τῶν Ῥωμαίων ἀποίκων, τῶν ἐγκαταστάτων κατὰ τὴν δευτέραν μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα ἐπὶ Τραϊανοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν Δακίαν (παρὰ τὸν Δούναβιν), καὶ διαφόρων γερμανικῶν καὶ σλαυικῶν φύλων ἀποικισάντων εἰς Ῥωμουλίαν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Πρὸς Β. τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κεῖνται χώραι **Ἑλληνικαί**, αἵτινες εἶναι ἀκόμη δυστυχῶς ὑποτεταγμέναι εἰς τὴν **Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν**. Ἡ αὐτοκρατορία αὕτη κατέχει χώρας καὶ νήσους οὐχ μόνον τῆς ἠπείρου Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠπείρου Ἀσίας. Ἡμεῖς ὅμως νῦν θὰ μάθωμεν ἐκείνας τῆς Εὐρώπης, αἵτινες εἶναι ὑποτεταγμέναι εἰς αὐτὴν καὶ αἵτινες μὲ ἐν ὄνομα λέγονται **Εὐρωπαϊκῆ Τουρκία**.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας, Αὐστρουγγαρίας καὶ Μαυροβουνίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἶπομεν ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ τῆς δούλης **Ἠπείρου**, τῆς **Ἀλβανίας**, τοῦ μικροῦ μέρους τῆς **Θεσσαλίας**, τῆς **Μακεδονίας**, τῆς **Θράκης** καὶ τινῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Αἱ χώραι αὗται καλοῦνται **ἄμεσοι κτήσεις** τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας διότι διοικοῦνται, ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν **Γενικῶν Διοικητῶν ἢ Νομαρχῶν**, καλουμένων **Βαλὴ πασάδων**. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν χωρῶν τούτων κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, μετὰ τῆς ὁποίας ποθεῖ νὰ ἐνωθῇ.

α'. ΑΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

1. ΔΟΥΛΗ ΗΠΕΙΡΟΣ

Ἡ δούλη Ἠπειρος κεῖται εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, ἀπ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ **Γενάρου**, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Ἡ φωτοποίησις ἀπὸ τοῦ Μισππούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γους, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν ὀρέων Τύμφης καὶ Βοῦτου.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος εἶναι ποικίλον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

Ὄρη. Ὁ Τόμαρος, τὰ Τσουμέρκα, ἡ Πίνδος, ὁ Λάκμων, ἡ Τύμφη, τὸ Βόιον, τὰ Κανδαοῦια, διευθυνόμενα ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ τὰ Κεραῦνια, ἅτινα διευθυνόμενα ἐκ ΝΑ. πρὸς ΒΔ. σχηματίζουν τὸ ἀκρωτήριον Ἀκροκεραύνιον. Τὰ ὄρη τῆς Ἠπείρου εἶναι ὑψηλά, βραχῶδη, κατάφυτα καὶ συνέχονται πρὸς ἄλληλα.

Πεδιᾶδες. Ἡ Ἀμβρακικὴ καὶ ἡ τοῦ Φαναρίου, αἵτινες παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, καπνόν, ἔλαιον καὶ οἶνον. Ἐν αὐταῖς καὶ εἰς τὰς ὑπορείας τῶν ὀρέων τρέφονται πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

Ποταμοί. Ὁ Λούρος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Τομάρου, ποτίζει τὴν Ἀμβρακικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ Ἀχέρων, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Σουλίου, ποτίζει τὴν πεδιάδα τοῦ Φαναρίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ὁ Θύαμις, ὅστις, πηγάζων ἐκ διαφόρων ὄροσειρῶν (Νεμέοτζικα), ἐκβάλλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος. Ὁ Ἀῶος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης, ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ὁ Ἀψος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῦτου, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Γενοῦσος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Κανδαοῦιων ὀρέων, ῥέει μεταξύ τῶν ὀρέων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

Λίμναι. Ἡ Ἀχερουσία, ἥτις εἶναι μικρά, καὶ ἡ Παμβώτις, ἥτις τρέφει περιφύμους ἐγγέλεις καὶ ἰχθῦς, καὶ διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τὴν λίμνην τῆς Λαψίστης, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα διὰ χωνευτῶν καὶ ὑπογείων ὀχετῶν χύνονται εἰς τὸν Θύαμιν, καὶ εἰς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα βυθίζονται εἰς ἕξι χωνεύτρας καὶ ἄγνωστον ποῦ διοχετεύονται. Ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ ὑπάρχει νησίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μόνη τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐν ἧ ἔφρονεῦθη ὁ Ἀλῆ-πασᾶς.

Τὸ κλίμα τῆς Ἠπείρου εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ἐλίγον ψυχρὸν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ἡ Ἠπειρος διοικητικῶς ἀποτελεῖ ἓνα μόνον νομόν, τὸν τῶν Ἰωαννίνων. Πόλεις αὐτῆς ἐπισημότεραι, ἐν αἷς

υπάρχουσι καὶ ἑλληνικὰ σχολεῖα, εἶναι αἱ ἐξῆς : Τὰ *Ἰωάννινα*, ἅτινα εἶναι ἡ σπουδαιότερα, ἡ μεγαλυτέρα καὶ ἡ ὠραιότερα πόλις, καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, καὶ κεῖται ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καὶ καταφύτου κοιλάδος. Τὴν φυσικὴν καλλονὴν τῶν Ἰωαννίνων αὐξάνει καὶ ἡ ὠραία λίμνη μετὰ τῶν παρὰ τὰς ὄχθας αὐτῆς ἀπείρων καλάμων, τὰ περίξ μαγευτικὰ καὶ ταπεινὰ βουνὰ καὶ αἱ πολλαὶ ὑψηλαὶ οἰκίαι, αἵτινες εἶναι ἐντὸς κήπων μεγάλων καὶ πολυδένδρων. Ἐν Ἰωαννίνοις ὑπάρχει μέγας στρατὸν, ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, οἷον γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον καὶ ἄλλα, συντηρούμενα διὰ μεγάλων δωρεῶν τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους μας Ζωσιμαδῶν καὶ Καπλανῶν, καὶ πολυτελέστατον ὄρφανοτροφεῖον τοῦ Γεωργίου Σταύρου. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει καὶ φρούριον ὀχυρόν, τάφρον βαθεῖαν καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 33,000 κατοίκων, τὸ πλεῖστον Ἑλλήνων.

Νοτιοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων ἔκειτο τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, ὅπερ ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν Δία. Ἡ *Παραμυθία*, παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀχέροντος, ὑποστάσα πλείστας ζημίας ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1865, μὲ 2,800 κατοίκους. Νοτιοδυτικῶς αὐτῆς κεῖται ἡ περιοχὴ τοῦ περιβοήτου Σουλίου, πατρίδος τῶν Τζαβελλαίων, Βοτσαραίων καὶ ἄλλων, ἀγωνισαμένων ἥρωικῶς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Ἡ *Πάργα*, μὲ 2,500 κατοίκους, παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουσι μεγάλοι ἐλαϊῶνες καὶ πολλαὶ λεμονεαί, πορτοκαλλεαὶ καὶ κιτρεαί. Ταύτην οἱ Ἄγγλοι ἐπώλησαν τῷ 1819 εἰς τὸν Ἀλῆ-πασᾶν ἀντὶ χρημάτων, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀνορούζαντες τὰ ὄστα τῶν πατέρων των καὶ καύσαντες αὐτὰ ἔλαβον τὴν κόνιν καὶ ἀπῆλθον ὅλοι εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἡ *Πρέβεζα*, πᾶρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, πόλις ἐμπορικὴ μὲ 6,000 κατοίκους. Βορειοανατολικῶς τῶν Ἰωαννίνων κεῖται τὸ *Ζαγόριον*, περιλαμβάνον 46 χωρία, ὧν τινὰ μὲν κεῖνται ἐπὶ βουνῶν καταφύτων, τινὰ δὲ ἐπὶ βουνῶν γυμνῶν. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων τούτων οἱ μὲν πλείονες ἀποδημοῦσιν εἰς διάφορα μέρη, ἔνθα μετέρχονται διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ ἐπανέρχονται μετὰ πολλὰ ἔτη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ δὲ μένοντες ἐκεῖ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν καλλιεργίαν τῶν ὀλίγων ἀλλὰ τερπνῶν καὶ εὐφόρων κοιλάδων. Οἱ Ζαγορήσιοι διακρίνονται διὰ τὴν περὶ τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπίδοσιν. Τὸ *Μέτσοβον*, ὅπερ κεῖται ἐν μέσῳ ὄρεων καταφύτων καὶ εἶναι ἡ κυριώτερα ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας μετακίνησιν εἰς τὴν Ἡπειρον ἐκ τῆς

Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας. Τὸ Μέτσοβον ἔχει ὠραίας οἰκίας μετὰ κήπων καταφύτων, ἐκτεταμένην πλατεῖαν, γηροκομεῖον, συντηρούμενον δαπάναις τοῦ αἰδιίμου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γ. Ἀβέρωφ. Εἶναι δὲ πατρίς ἐξαιρετῶν ἀνδρῶν, χρησιμοποισάντων τὸν μέγαν αὐτῶν πλοῦτον ὑπὲρ τῆς ἰδιαιτέρας των πατρίδος καὶ τοῦ Ἔθνους μας, τοῦ Τοσίτσα, τοῦ Στουρνάρα καὶ τοῦ Γ. Ἀβέρωφ, καὶ ἔχει 8,500 κατοίκους. Ἡ Κόνιτσα, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καὶ κέντρον Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ μὲ 3,000 κατοίκους. Τὸ Ἀργυρόκαστρον, πόλις ἀξιόλογος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 12,000 κατοίκους. Τὸ Πρεμμέτι μὲ 5,000 κατοίκους, παρὰ τὸ ὅποιον κεῖται ἡ κώμη Χαταχόβα, πατρίς τοῦ εὐεργέτου τοῦ Ἔθνους μας Ἀρσάκη. Τὸ Λάμποβον, πατρίς τῶν εὐεργετῶν τοῦ Ἔθνους μας Ζαππῶν. Τὸ Τεπελένιον, μὲ 2,000 κατοίκους, πατρίς τοῦ διαβόητου Ἀλῆ-πασᾶ. Ἡ Χειμάρρα, ἐπὶ ὄρεινῆς θέσεως, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Ἡ Αὐλών, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 6,000 κατοίκους καὶ τὸ Βεράτιον, μεσόγειος πόλις, παρὰ τὸν Ἄψον ποταμόν, μὲ 10,000 κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπείρου ἀνέρχονται εἰς 698,000, ὧν αἱ 300 χιλιάδες εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τοῦρκοι καὶ ὀλίγοι Ἀλβανοί. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἡπείρου διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των, τὴν φιλομουσίαν των καὶ τὴν φιλοπατρίαν των. Διὰ τὴν τραχύτητα δὲ τῆς χώρας ἀναγκαζόμενοι νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλας χώρας, ἔνθα μετέρχονται διάφορα ἐπαγγέλματα, ἐπανέρχονται πλούσιοι καὶ φιλοτιμουῦνται νὰ εὐεργετῶσιν οὐ μόνον τὰς ἰδιαιτέρας πατρίδας των, κτίζοντες ναοὺς ἢ σχολεῖα ἢ ἄλλα φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγάλην πατρίδα των, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐν Ἀθήναις ἰδρῶμενα δημόσια καταστήματα. Ὁ πόθος δ' αὐτῶν εἶναι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς των Ἑλλάδος.

2. ALBANIA

Ἡ Ἀλβανία, ἥτις εἶναι μέρος τῆς ἀρχαίας Ἰλλυρίας, κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἡπείρου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τοῦ Νοβιπαζάρ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἡπείρου καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Τὰ Κανδοῦϊα, ἅτινα διακλαδοῦνται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐν αὐτῇ καὶ εἶναι λίαν ὑψηλὰ καὶ κατάφυτα.

Πεδιάς είναι μία μεγάλη, ή τῆς **Σκόδρας**, ἐν ἣ καλλιεργούνται δημητριακοὶ καρποί, βάρβαξ καὶ ἄμπελοι. Παρὰ τὴν παραλίαν δὲ ὑπάρχουσι πολλὰ μικρά, ἐν αἷς καλλιεργούνται τὰ αὐτὰ προϊόντα καὶ ἡ ἐλαία.

Ποταμοί. Ὁ **Δρίλων**, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Μικροῦ Δρίλωνος, πηγάζοντος ἐκ τοῦ ὄρους Σκάρδου τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐκ τοῦ Μέλανος Δρίλωνος, πηγάζοντος ἐκ τῆς λίμνης Λυχνίτιδος τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ **Γενοῦσος**.

Λίμνη εἶναι ἡ **Λεβεάτις** (Σκόδρας), ἥτις ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον.

Τὸ **κλῆμα** τῆς Ἀλβανίας εἶναι εἰς μὲν τὰ ὄρεινά μέρη ὑγιεινὸν καὶ ψυχρὸν, εἰς δὲ τὰ πεδινὰ θερμὸν καὶ νοσῶδες.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ἡ Ἀλβανία ἀποτελεῖ ἓνα μόνον νομόν, τὸν τῆς **Σκόδρας**, οὗτινος πρωτεύουσα εἶναι ἡ ὁμόνυμος πόλις. Ἡ Σκόδρα εἶναι πόλις ὄχυρά καὶ βιομήχανος, ἔχει χυτήριον ὕπλων καὶ 36,000 κατοίκους. Τὸ **Ἀλέσσιον** (Λισσός), πόλις παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἐμπορικὴ, ἐν ἣ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ ἦρωσ τῶν Ἀλβανῶν Γεώργιος Καστριώτης (Σκενδέρμπης). Ἡ **Κρόια**, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἐπὶ ἀποτόμου βράχου καὶ πατρὶς τοῦ Γ. Καστριώτου μὲ 7,000 κατοίκους. Τὸ **Δυρράχιον**, ἡ ἀρχαία Ἐπίδαμνος, ἀποικία τῶν Κερκυραίων, πόλις παράλιος, ἐμπορικωτάτη, εὐλίμενος, λίαν ὄχυρά, μὲ 10 χιλιάδας κατοίκους, διατηροῦντας Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Τὰ **Τύρρανα**, ἡ ὠραιοτάτη πόλις τῆς Ἀλβανίας, κειμένη ἐν μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος μὲ 18,000 κατοίκους. Τὸ **Ἐλβασσάν**, ἐπὶ τοῦ Γενοῦσου ποταμοῦ, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ, ἔχουσα Ἑλληνικὸν σχολεῖον, 22,000 κατοίκους καὶ παρ' ἑαυτὴν μέγαν καὶ πλούσιον ἐλαιῶνα· καὶ ἡ **Δίβρη** μὲ 14,000 κατοίκους. Ἀμφότεραι διοικητικῶς ὑπάγονται εἰς τὸν νομόν Βιτωλίω.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχονται εἰς 500,000 περίπου, εἶναι λίαν πολεμικοί, ὀμιλοῦσι γλῶσσαν συγγενῆ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα μὲ ἡμᾶς. Οἱ πλείστοι δυστυχῶς τούτων ἠσπάσθησαν τὸν Ἰσλαμισμόν, ἄλλοι δὲ ἐγένοντο καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα καὶ μόνον περὶ τὰς 70,000 εἶναι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, οἵτινες καλλιεργοῦσι μετὰ μεγάλου ζήλου τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὡς γρασμένε. Τὸ αὐτὸ δὲ πράττουσι καὶ οἱ μωαμεθανοὶ Ἀλβανοί. Ἐκ

τῶν Ἀλθανῶν οἱ μὲν εἰς τὰ βόρεια κατοικοῦντες καλοῦνται *Γκέκηδες*, οἱ εἰς τὰ νότια *Τόσκηδες*, οἱ περὶ τὰ Κεραύνια *Διάπηδες* καὶ οἱ ἐν τῇ Ἠπείρῳ *Τσάμηδες*.

3. ΔΟΥΛΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

(Ἐπαρχία Ἐλασσῶνος).

Τὸ μικρὸν τοῦτο μέρος τῆς Θεσσαλίας, τὸ μὴ παραχωρηθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐπαρχία Ἐλασσῶνος, ὑπάγεται νῦν διοικητικῶς εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει ὄρη τὸν Ὀλυμπον καὶ τὰ Καμβούνια, σπουδαιοτάτην στρατηγικὴν θέσιν, λαμπρὰς τοποθεσίας καὶ εὐφορωτάτας πεδιάδας, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος καὶ αἱ μορέαι διὰ τοὺς μεταξοσκώληκας. Πρὸς δὲ ἔχει ὄρους καὶ χλοερὺς λειμῶνας, ἔνθα βόσκουσι πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ ἀγέλιι ἵππων καὶ ἡμιόνων. Ποταμὸν ἔχει ἓνα μικρὸν, τὸν *Τιταρήσιον* (Σαραντόπορον), ὅστις εἶναι παραπόταμος τοῦ Πηνειοῦ τῆς Θεσσαλίας.

Πόλεις. Ἡ Ἐλασσών, πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας μὲ 1,500 κατοίκους. Ὁ Πλαταμόν, παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, ἔχων φρούριον ὀχυρὸν καὶ 3,000 κατοίκους. Τὸ Λιτοχώριον, οὐτινος οἱ δραστήριοι κάτοικοι, 3,000 περίπου, ζῶσι τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀλιείας. Τὸ Βλαχολίβαδον, μὲ 4,000 κατοίκους, ποιμένας τὸ πλεῖστον καὶ ὀμιλοῦντας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ Δισκάτα μὲ 4,500 κατοίκους ποιμένας καὶ κτηνοτρόφους. Ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι Ἕλληνες, πλὴν ὀλίγων Τούρκων, καὶ ποθοῦσι τὴν ἑνωσὴν τῶν μετὰ τῆς μητρὸς τῶν Ἑλλάδος.

4. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἡ Μακεδονία κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Νοβιπαζάρ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς δούλης Ἠπείρου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Θεσσαλίας καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Θράκης, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ Νέστου ποταμοῦ.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν.

Ὅρη. Τὸ Σκάρδον, διευθυνόμενον ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ εἶτα στρε-

φόμενον πρὸς Α. Ὁ Ὑ**ορβήλος**, διευθυνόμενος ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Ἄμφοτέρα τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι ὑψηλότατα, ἀπότομα καὶ κατάφυτα ἐξ ἀγρίων δένδρων, ἐξ ὧν κόπτεται ἄφθονος ξυλεία. Τὸ **Παγγαῖον**, διευθυνόμενον πρὸς Ν., περίφημον τὸ πάλαι διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου. Ὁ Ἄ**θως** (Ἄγιον ὄρος), εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, διευθυνόμενος ΝΑ. μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον **Νυμφαῖον** (Ἄγιος Γεώργιος). Ὁ Ἄ**θως** εἶναι κατάφυτος καὶ ἔχει ἄφθονα ψυχρὰ ὕδατα, ὠραιοτάτας τοποθεσίας καὶ 21 ὀρθόδοξα μοναστήρια, κατοικούμενα ὑπὸ 10,000 μοναχῶν. Ὁ Ὀ**λυμπος**. Βορειοδυτικῶς τούτου ὁ **Πίερος**, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διέτριβον αἱ Μοῦσαι καὶ ὁ Ἀπόλλων· καὶ τὰ **Καμβοῦνια**, διευθυνόμενα ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ., ἅτινα εἶναι κατάφυτα.

Πεδιᾶδες ὑπάρχουσι πλεῖσται μικραὶ καὶ μεγάλαι, ἅπασαι εὐφορώταται εἰς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, καπνὸν καὶ οἶνον ἐξαίρετον καὶ κατάλληλοι εἰς βοσκὴν πολλῶν ποιμνίων αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μεγάλων ἀγελῶν ἵππων, ἡμιόνων καὶ βοῶν. Τούτων μεγαλύτεραι εἶναι τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Κοσσυφοπεδίου** εἰς τὸ βόρειον μέρος, ἡ πεδιάς τοῦ **Μοναστηρίου** (Βιτωλίων), ἡ τῆς **Θεσσαλονίκης**, ἡ τῶν **Σερρῶν** καὶ ἡ πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς τῆς **Δράμας**.

Ποταμοί. Ὁ Ἀ**λιάκμων**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Τύμφης καὶ Βοΐου, ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Ἀ**ξίος**, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Μακεδονίας, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου, ποτίζει τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον. Ὁ **Στρυμών**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους τῆς Βουλγαρίας, σχηματίζει τὴν μεγάλην λίμνην **Κερκινίτιδα** καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομαζόμενον κόλπον, καὶ ὁ **Νέστος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου, ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

Λίμναι. Ἡ **Λυχνίτις** (Ἄχρίς), ἡ **Πρέσπα**, ἡ Ὀ**ρεστιάς** (Καστορίας), ἡ τοῦ Ὀ**στρόβου**, ἡ **Βόλβη** καὶ ἡ **Κερκινίτις**. Ἄπασαι εἶναι μεγάλαι καὶ τρέφουσι πολλοὺς ἰχθύς.

Κόλποι. Ὁ **Θερμαϊκός** (Θεσσαλονίκης), ὁ τῆς **Κασσάνδρας**, ὁ **Σιγγιτικός**, ὁ **Στρυμονικός** καὶ ὁ τῆς **Καβάλλας**.

Χερσόνησος εἶναι μία πρὸς νότον, ἡ **Χαλκιδική**, ἣτις ἀπολήγει εἰς τρεῖς μικροτέρας, τὴν **Παλλήνην** (Κασσάνδρας), τὴν **Σιθωνίαν** καὶ τὴν **Ἀκτὴν** (Ἄθω).

Ἀκρωτήρια. Τὸ *Αἰναῖον* (Καραμπουρνου) εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, τὸ *Ποσειδίου*, τὸ *Καναστραίου*, τὸ *Δρέπανου* καὶ τὸ *Νυμφαίου* (Ἅγιος Γεώργιος).

Τὸ *κλίμα* εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πολιτικὴ ἑξέτασις. Ἡ Μακεδονία διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς τρεῖς νομούς, τὸν τῆς *Θεσσαλονίκης*, τὸν τοῦ *Μοναστηρίου* ἢ *Βιτωλίων* καὶ τὸν τοῦ *Κοσσυφοπεδίου*.

α' ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(1,180,000 κ.).

Πόλεις. Ἡ *Θεσσαλονίκη*, ἥτις εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, παράλιος εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, παρέχει λαμπρὸν θέαμα εἰς τὸν εἰσπλέοντα, διότι κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας μικροῦ ὄρους καὶ ἔχει ὠραίας οἰκοδομὰς, μεγάλην καὶ ὠραίαν προκυμαίαν, πολλοὺς καὶ μεγάλους μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, μεταβληθέντας εἰς τζαμιά, ὧν κάλλιστος καὶ μέγιστος εἶναι ὁ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τοῦ πολιούχου τῆς πόλεως, τοῦ μαρτυρήσαντος αὐτόθι, καὶ πολλὰ ἐκπαιδευτήρια Ἑλληνικά, οἷον γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον, ὑποδιδασκαλεῖον καὶ πολλὰ κατώτερα. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐμπορικωτάτη, ἐξάγει δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα καὶ ἄλλα προϊόντα, ἔχει 155,000 κατοίκους, ὧν οἱ ἡμίσεις τοῦλάχιστον Ἑβραῖοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Αὐστρουγγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμων. Ἡ *Γιάνιτσα*, μὲ 10,000 κατοίκους, παρὰ τὴν ὁποίαν κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως *Πέλλης*, τῆς πατρίδος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Τὰ *Βοδενά*, ἐπὶ μαγευτικῆς θέσεως κείμενα, ἔχουσιν ὠραίαν θέαν, δύο Ἑλληνικά σχολεῖα, 15,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ *Νιάουσα*, ἥτις, καταστραφεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐντελῶς, ἀνωκοδομήθη· παράγει δὲ ἐξαιρετον οἶνον, ὠραῖα μάλλινα ὑφάσματα καὶ ἔχει 6,000 κατοίκους καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Ἡ *Βέρροια*, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας, ἀρχαιοτάτη πόλις μὲ 16,000 κατοίκους καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον. Ἡ *Δοῦράνη*, πρὸς Β. τῆς Θεσσαλονίκης, παρὰ μικρὰν ὁμώνυμον λίμνην, μὲ 4,000 κατοίκους. Ἡ *Στρούμνιτσα*, πλησίον ἐνὸς παραποτάμου τοῦ Στρυμόνος, ἔχουσα Ἑλληνικά σχολεῖα καὶ 15,000 κατοίκους. Τὰ *Βελεσσά*, παρὰ τὸν Ἄξιόν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις, ἔχουσα 15,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ

τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Αἱ **Σέρραι**, παρὰ τὴν Κερκινίτιδα λίμνην, ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, ἔχουσα γυμνάσιον καὶ 41,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Δράμα**, ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου καὶ εὐφόρου πεδιάδος, ἔχουσα 10,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Σερρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Καβάλλα**, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ἐξάγουσα ἄφθονον καὶ ὀνομαστὸν καπνὸν μετὰ 8,000 κατοίκους, Ἑλληνας τὸ πλεῖστον. Τὸ **Μελένικον**, πρὸς Β. τῶν Σερρῶν, ἔχον 9,000 κατοίκους καὶ παράγον ἐξαιρετοῦ οἴνον· καὶ τὸ **Νευροκόπιον** (Νικόπολις), παρὰ τὴν δεξιὰν ἄκτῃν τοῦ Νέστου ποταμοῦ, μετὰ 3,500 κατοίκους κτηνοτρόφους.

Εἰς τὸν νομὸν Θεσσαλονίκης ἀνήκει καὶ ἡ **Χαλκιδικὴ χερσόνησος**, ἣτις ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς λίμνης Βόλβης ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Στρυμονικοῦ καὶ ἀπολήγει πρὸς νότον εἰς τρεῖς μικρὰς χερσονήσους, ὡς εἶπομεν. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς βροθεὶ μετάλλων, τὸ δὲ δυτικὸν καὶ νότιον εἶναι εὐφορον ὄροπέδιον. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ κατάφυτος καὶ ἔχει μικρὰς, ἀλλ' ἀξιολόγους κωμοπόλεις, κατοικουμένας μόνον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς χερσονήσου, τῆς Ἀκτῆς, ὑφύεται τὸ κατάφυτον καὶ κατάρρυτον καὶ ὄρειον ὄρος ὃ Ἄθως ἢ Ἁγιὸν Ὄρος, ὅπερ εἶναι εἰς τῶν κραταιοτάτων στύλων τῆς Ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων, κατοικούμενα ὑπὸ 10,000 μοναχῶν, πρὸ πάντων Ἑλλήνων καὶ Ῥώσων, ὀλίγων δὲ Σέρβων καὶ Βουλγάρων· τῶν μοναστηρίων τούτων τὰ πλεῖστα ἐκτίσθησαν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Πλὴν τῶν μονῶν ὑπάρχουσι καὶ 12 σκῆται, καλύβαι καὶ κελιά. Τὰς μονὰς ταύτας διοικεῖ ἡ ἐν **Καρναῖς** ἐδρεύουσα Ἱερὰ Σύναξις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάστη μονὴ πέμπει ἓνα ἀντιπρόσωπον. Κωμοπόλεις ἐπισημότεραι εἶναι τὰ **Βασιλικά** (2,500 κ.), ἡ **Γαλάτιστα** (2,500 κ.), ἡ **Πολύγυρος**, (3,000 κ.), οὐ μακρὰν τῆς ὁποίας ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ὀλυθος, καταστραφεῖσα τῷ 348 π. χ. ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Β', ἡ **Κασσάνδρα**, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ποτειδαίαν, ἀποικίαν τῶν Κορινθίων, ἡ Ἱερισσός (2,000 κ.), εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀκάνθον, πλησίον τῆς ὁποίας κεῖται τὸ χωρίον **Πρόβλακας**, ἔνθα ὁ Ξέρξης διώρυξε τὸν Ἴσθμὸν τῆς χερσονήσου Ἀκτῆς. Πρὸς Β.

τούτου κείνται τὰ ἐρείπια τῶν **Σταγείρων**, τῆς πατρίδος τοῦ φιλοσόφου Ἀριστοτέλους.

β') ΝΟΜΟΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ἢ ΒΙΤΩΛΙΩΝ

(850,000 κ.).

Πόλεις. Τὸ **Μοναστήριον** (Βιτώλια), πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καὶ ἐπὶ πεδιάδος μεγάλης καὶ εὐφορωτάτης, διαρρομένης ὑπὸ πολλῶν ποταμίσκων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ δευτέρα τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν πληθυσμὸν, ἔχει γυμνάσιον, παρεναγωγεῖον, ἐμπόριον καὶ μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 60,000 κατοίκους, Ἕλληνας τὸ πλεῖστον, Ἀλβανούς, Βουλγάρους καὶ Ἑβραίους, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ **Περλεπές**, ἔχων ἀξιώλογον ἐμπόριον καὶ 18,000 κατοίκους. Τὸ **Κρίτσοβον**, ἐπὶ γραφικῆς θέσεως με 5,200 κατοίκους. Τὸ **Κρούσοβον**, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας, καταστραφέν τελείως πρὸ 2 ἐτῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἕνεκα τῶν φιλελληνικῶν αἰσθημάτων τῶν κατοίκων του. Ἡ **Αχρίς**, παρὰ τὴν Λυχνίτιδα λίμνην, πόλις ὄχυρά καὶ ἐπὶ ὑψηλῆς καὶ ὠραίας τοποθεσίας με 16,000 κατοίκους. Ἡ **Πρέσπα**, παρὰ τὴν ἐμώνυμον λίμνην με 2,000 κατοίκους. Ἡ **Μοσχόπολις**, πατρίς τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Σίνα. Ἡ **Κορυτσά**, ἔχουσα γυμνάσιον, διατηρούμενον ὑπὸ τῶν κληροδοτημάτων τοῦ Πάγκα, καὶ 15,000 κατοίκους. Ἡ **Καστορία**, ἐπὶ μικρᾶς χερσονήσου τῆς ὁμωνύμου λίμνης, πόλις ἐμπορική, ἰδίως εἰς γουναρικά, ἔχουσα γυμνάσιον καὶ 15,000 κατοίκους. Ἡ **Φλωρίνα**, ἐπὶ τερπνῆς κοιλάδος, με 8,500 κατοίκους. Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς πόλεσι καὶ κομποπόλεσι λαλεῖται, πλὴν τῆς ἑλληνικῆς, καὶ ἡ βλαχικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ἀνέκαθεν οἱ κάτοικοι ἀντέχονται ἑρρωμένως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ ἔχουσι τὴν τύχην των συνδεδεμένην. Ἡ **Κοζάνη**, ἔχουσα βιβλιοθήκην καὶ γυμνάσιον καὶ 6,000 κατοίκους. Ἡ **Σιάτιστα**, παρ' ἣν ἔπεσε πρῶτος ἥρωικῶς ὁ Παῦλος Μελάς, μαχόμενος κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Μακεδονικῆς ἐλευθερίας. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐμπορική, παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον καὶ ἔχει 6,000 κατοίκους. Τὰ **Γρεβενά**, κομποπολις ὄρεινὴ με 2,000 κατοίκους. Πέριξ τούτων, καὶ ἰδίως πρὸς δυσμὰς, κείνται πολλὰ χωρία, ὧν ἐπισημότερα εἶναι ἡ **Σαμαρίνα** καὶ ἡ **Ἀβδέλλα**, τῶν ὁποῦ οἱ κάτοικοι ὀμιλοῦσι τὴν βλαχικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ **Σέρβια**, ἐπὶ θέσεως μαγευτικῆς καὶ δεσποζούσης τῆς διόδου τῶν Καμβουνίων καὶ τοῦ

Πιέρου, με 3,000 κατοίκους. Εἰς τὸν νομὸν τούτων ὑπάγεται ἡ ἐπαρχία Ἐλασσῶνος καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἀλβανίας Ἐλβασσὰν καὶ Δίβρη, αἵτινες τοπογραφικῶς ἀνήκουσι τῇ Ἀλβανίᾳ.

γ'. ΝΟΜΟΣ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟΥ

(950,000 κ.).

Ὁ νομὸς οὗτος, ἀποτελούμενος ἐκ τοῦ βορείου τμήματος τῆς Μακεδονίας, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται μέχρι τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας, περιλαμβάνει μέρος τῆς ἀνατολικῆς καὶ βορείου Ἀλβανίας (τῆς ἀρχαίας Ἰλλυρίας).

Πόλεις. Τὰ Σκόπια, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀξιοῦ, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ πατρίς τοῦ ποτὲ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ὀχυρά, ἐμπορική, ἔχει 50,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Βελεσσῶν διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον ταύτης ἔπαθον οἱ Βούλγαροι πανωλεθρίαν τῷ 1002 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ἡ Πρεσρένη, πόλις ὀχυρά καὶ ἐμπορική, ἔχουσα 25,000 κατοίκους, Ἀλβανοὺς τὸ πλεῖστον. Τὸ Ἰπέκιον, πόλις ὀχυρά με ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον ἄλλοτε καὶ 18,000 κατοίκους, Ἀλβανοὺς τὸ πλεῖστον. Ἡ Πριστίνα, παρὰ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγένοντο φονικαὶ μάχαι μεταξὺ Τούρκων καὶ Σέρβων, καθ' ἃς οἱ Σέρβοι ἠττηθέντες ἀπώλεσαν τὴν ἐλευθερίαν των (1447). Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ὀχυρά καὶ ἐμπορική καὶ ἔχει 15,000 κατοίκους· καὶ ἡ Μητροβίτσα, ἔχουσα 12,500 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Σκοπίων διὰ σιδηροδρόμου. Αἱ τέσσαρες τελευταῖαι πόλεις τοπογραφικῶς ἀνήκουσι τῇ Ἀλβανίᾳ, διοικητικῶς ὅμως ὑπάγονται εἰς τὸν νομὸν τοῦτον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μακεδονίας ἀνέρχονται εἰς 2,980,000 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 1,560,000 εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀλβανοί, Ἑβραῖοι, Σέρβοι, Βλάχοι, Βούλγαροι καὶ ἄλλοι. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας εἶναι φιλοπάτριδες, φιλόπονοι, εὐφυεῖς, φιλόμουσοι καὶ γενναῖοι, καὶ ποθοῦσι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς των Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ἐχθροὶ αὐτῶν Βούλγαροι, Βλάχοι καὶ ἄλλοι παρεμβάλλουσι διάφορα προσκόμματα εἰς αὐτοὺς καὶ φροντίζουσι διὰ βραδουργιῶν καὶ ψευδῶν πληροφοριῶν καὶ διὰ τῆς συστάσεως σχολείων, πρὸς διάδοσιν τῆς γλώσσης των, νὰ παραστήσωσιν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ὅτι ἡ χώρα

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

αὕτη ἡ Ἑλληνικωτάτη, εἶναι ἰδική των καὶ ὅτι αὐτοὶ δικαιούνται νὰ καταλάβωσιν αὐτήν! Οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας δὲν ἐπικρατοῦσι μόνον κατὰ τὸν πληθυσμόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν καθόλου ἀγάπτυσιν. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς χεῖρας Ἑλλήνων· ἡ δὲ παιδεία εἶναι ἀρκούντως διαδεδομένη διὰ τῶν πλείστων ἐκπαιδευτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὑπ' αὐτῶν συντηρουμένων. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας καὶ ἰδίως οἱ εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς καὶ παρὰ τὰ ὄρια τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας οἰκοῦντες ὑφίστανται πλείστας καὶ ποικίλας βασάνους ὑπὸ ἐπιδρομῶν Βουλγάρων, ἵνα ἐγκαταλείψωσι τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ γλῶσσαν, ἀλλ' ὑπ' ἀκραίφονος φιλοπατρίας κατεχόμενοι ἐμμένουσιν εἰς τὰ πάτρια καὶ ἐρωμένως ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνίζονται, ἀποτελοῦντες οὕτως ἀπόρρητον προμαχῶνα κατὰ τοῦ Βουλγαρισμοῦ.

5. ΘΡΑΚΗ

Ἡ Θράκη κεῖται πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας καὶ ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον καὶ ἐν μέρει ὄρεινόν.

Ὄρη. Ἡ Ῥοδόπη, ἥτις διευθύνεται ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ εἶναι ὑψηλοτάτη καὶ δασώδης. Τὸ Ἴσμαρον, διευθυνόμενον ἐκ Δ. πρὸς ΝΑ., εἶναι χαμηλότερον καὶ δασώδες, καὶ τὸ Ἰερόν, ὅπερ διευθύνεται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. καὶ εἶναι δασώδες καὶ χαμηλότερον.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλαι μικρότεραι, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ὁ καπνός, ὁ βᾶμβαξ, ἡ ἄμπελος καὶ αἱ μορέαι.

Ποταμοί. Ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἐβρος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Σκομίου καὶ τοῦ Ῥίλου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, τὸν Τονζου, τὸν Ἄρδαν, τὸν Ἐργίνην καὶ ἄλλους, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

Λίμνας ἡ Θράκη ἀξίας λόγου δὲν ἔχει.

Κόλποι. Ὁ τῆς Αἴνου, ὁ Μέλας καὶ ὁ Κεράτιος.

Πορθμοί. Ὁ Ἑλλήσποντος καὶ ὁ Βόσπορος.
Χερσόνησοι. Ἡ Θρακικὴ (Καλλιπόλεως) καὶ ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀκρωτήρια. Ἡ Μαστούσια, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλήσποντου καὶ ἡ Θουριάς εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

Τὸ κλίμα τῆς Θράκης εἶναι εὐκρατον καὶ υγιεινόν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ἡ Θράκη διαίρεται διοικητικῶς εἰς δύο νομίους, τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α'. ΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(1,135,000 κ.).

Πόλεις. Ἡ Κωνσταντινούπολις καίτιαι εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου καὶ εἶναι ἐπισημὴ ἐπὶ τῆς γῆρας, διὰ καὶ Ἐπτάλοφος

Κωνσταντινούπολις

λέγεται. Αὕτη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐλέγετο Βυζάντιον καὶ ἦτο ἀποικία τῶν Μεγαρέων, μετωνομάσθη δὲ Νέα Ῥώμη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτε μετετέθη εἰς αὐτὴν ἡ ἔδρα τῆς Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας (330 μ. Χ.), ἔπειτα δὲ ἐκλήθη Κωνσταντινούπολις πρὸς Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τιμὴν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Αὕτη εἶναι πρωτεύουσα τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, χρησιμεύει ὡς κύριον ὀρυκτῆριον τῆς διὰ ξηρᾶς ἐπιμιξίας τῶν κατοίκων τῶν δύο Ἡπειρῶν Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ στολιζέται ὑπ' ἀρχαίων μνημείων, οἷον τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τοῦ μεταβληθέντος εἰς τζαμίον, τοῦ Ἴπποδρόμου, ἔνθα σφάζεται ὁ κορμὸς τῶν συμπεπλεγμένων τριῶν ὄψεων, τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ χωριζόμεναι ἐβάσταζον τὸν χρυσοῦν τρίποδα, ὃν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην ἀφιέρωσαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα, καὶ πολλῶν ἄλλων. Ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ τῆς θαλάσσης παρατηρουμένη παρέχει γραφικώτατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον θέαμα. Αἱ οἰκίαι ὁμῶς αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ξύλινοι καὶ αἱ ὁδοὶ στεναί. Διαίρεται δὲ εἰς πολλὰ τμήματα, ὧν σπουδαιότερον εἶναι τὸ Φανάριον, ἔνθα ὑπάρχει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐκ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ ὁποίου ἐκρεμάσθη ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', ἥτις μένει ἔκτοτε κλειστή, καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή. Ἐν Φαναρίῳ κατόικουν οἱ εὐγενέστατοι τῶν Ἑλλήνων, ἐξ ὧν διωρίζοντο οἱ μεγάλοι διερμηνεῖς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. Πέραν τοῦ Κερατίου κόλπου κεῖνται τὰ προάστεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γαλατᾶς καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ Πέραν ἢ Σταυροδρόμιον, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἔνθα εὐρίσκονται τὰ παρθεναγωγεῖα Ζάππειον, Παλλὰς καὶ ἄλλα, καὶ τὸ ἐμπορικὸν κέντρον. Ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου εὐρίσκονται καὶ ἕτερα προάστεια, ἅτινα εἶναι ἀληθεῖς παράδεισοι διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῶν καλλονάς, ἐν οἷς εἶναι τὰ Θεραπειά, τὸ Νεοχώριον, ὁ Βαθυρρύαξ, τὸ Ἀρναούτ-κιοῖ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου ἡ Χρυσόπολις ἢ τὸ Σκούταρι. Πρὸς δυσμὰς δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κεῖται ἡ παράλιος κώμη Ἁγιος Στέφανος, ἔνθα τῷ 1878 συνωμολογήθη ἡ μεταξὺ Ρωσίας καὶ Τουρκίας εἰρήνη, δι' ἧς ἐτέθη τέρμα εἰς τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον. Ἡ Κωνσταντινούπολις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχει μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς 1,120,000 κατοίκους, ὧν 400,000 εἶναι Ἕλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι καὶ ἄλλοι.

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ βασιλεῖς αὕτη τῶν πόλεων, εἶναι μία τῶν σπουδαιωτάτων ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, διότι εἶναι ἡ κλεῖς τὸν τρόπον τινὰ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου καὶ ἡ γέφυρα

μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀφ’ ἧς ἐπὶ 1000 καὶ πλέον ἔτη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ ἐπ’ ὀλίγιστον χρόνον διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς ἐπιδραμόντας Φράγκους (1204—1276 μ. Χ.), ὑπέκυψε καὶ αὕτη εἰς τὸ μοιραῖον τέλος καὶ ὑποστᾶσα τὴν ἀγρίαν ἐπιδρομὴν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰσλάμ κλῶθη τὴν 29ην Μαΐου 1453, ἡμέραν Τρίτην, ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β'. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις τὰς σφαγὰς καὶ τὰς λεηλασίας, αἵτινες ἐπηκολούθησαν τὴν πτώσιν τῆς πόλεως ταύτης, ἧτις ἐρρωμένως ἀντιπαρθεῖσα ὑπέκυψε τέλος μετὰ πολύμηνον πολιορκίαν καὶ φρικώδη δεινοπαθήματα τῶν πολιορκουμένων εἰς τὰ βάθορα στίφη τῶν Τούρκων. Ὁ τελευταῖος Ἕλληνας αὐτοκράτωρ, ὁ Κωνσταντῖνος ΙΒ', μαχόμενος ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ὡς τελευταῖος στρατιώτης, ἔπεσε πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ παρέδωκεν οὕτω τὴν πόλιν τῷ αἰμοχαρεῖ νικητῇ, καταλιπὼν ἡμῖν ἀξιολύπητον παράδειγμα θανάτου ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἂν καὶ διατελεῖ ὑπὸ τοὺς Τούρκους ἐπὶ 452 ἔτη, ἔμεινεν ὅμως Ἑλληνικωτάτη. Οἱ μόνοι δέ, οἵτινες δικαιοῦνται ἐθνολογικῶς καὶ ἱστορικῶς νὰ καταλάβωσιν αὐτήν, εἶναι οἱ Ἕλληνες, καὶ διὰ τοῦτο διακαῶς πόθος παντὸς Ἑλλήνος ἐλευθέρου καὶ δούλου, εἶναι νὰ ἴδῃ καὶ πάλιν τὴν Κωνσταντινούπολιν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἀναστήλωθῃ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων αὐτῆς ἡ κυανόλευκος ἡμῶν σημαία καὶ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὁ πάνσεπτος ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως ὑπάγονται καὶ αἱ τέσσαρες μικραὶ νῆσοι τῆς Προποντιδῆς, *Πριγκιπόνησοι* καλούμεναι, αἵτινες εἶναι κατάφυτοι ἐκ πευκῶν καὶ ὠραιστάτων κήπων. Αὗται εἶναι ἡ *Χάλκη*, ἐφ’ ἧς ὑπάρχουσι ἐλληνικὴ ἐμπορικὴ σχολή καὶ Θεολογικὴ σχολή, ἡ *Πρίγκιπος*, ἡ *Ἀντιγόνη* καὶ ἡ *Πρώτη*. Αἱ νῆσοι αὗται χρησιμεύουσιν ὡς τερπνόταται θερινὰ διαμονὰ τῶν πλουσίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

β'. ΝΟΜΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(1,065,000 κ.).

Πόλις. Ἡ Ἀδριανούπολις, ἧτις εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει κτισθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ ἐπὶ τοῦ μέρους, ἔνθα ἐνοῦται ὁ Τόνζος καὶ ὁ Ἄρδαξ μετὰ τοῦ Ἐβρου. Αὕτη στολιζέται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν τζαμιῶν, διότι ἦτο ἄλλοτε καθέδρα τοῦ Σουλτάνου,

είναι πόλις ἐμπορικὴ, ἔχει σημαντικὴν βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφανμάτων, γυμνάσιον, πᾶρθεναγωγεῖον καὶ ἄλλα κατώτερα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 70,000 κατοίκους, ὧν οἱ πλεῖστοι Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Διδυμότειχον**, πόλις ἐμπορικὴ πλησίον τοῦ Ἑβρου, ἔχουσα 12,000 κατοίκους καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Κωνσταντινουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Δεδεαγάτς** μὲ 8,500 κατοίκους, πόλις παράλιος καὶ ἐπίνειον τῆς Ἀδριανουπόλεως, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Γιουμουρτζίνα** μὲ 12,000 κατοίκους καὶ ἡ **Ξάνθη** μὲ 8,000 κατοίκους, πόλις μεσόγειοι, παράγουσαι ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν καπνὸν καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ Δεδεαγάτς διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Αἶνος** μὲ 10,000 κατοίκους, ἔνθα ἀλιεύονται οἱ ἰχθύες, οἵτινες καπνιστοὶ εἶναι γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα **νίτικα**. Ἡ **Καλλιπόλις**, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἔχουσα 30,000 κατοίκους καὶ σχολεῖα Ἑλληνικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων. Πρὸς νότον ταύτης ἔκειντο οἱ **Αἰγὸς ποταμοί**, ἔνθα οἱ Σπαρτιαῖται κατεναυμάχησαν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ νοτιώτερον τούτων ἔκειτο ἡ ἀρχαία **Σηστός**, ἔνθα ὁ Εὐεξῆς ἐξευξέ τὸν Ἑλλήσποντον. Ἡ **Περίστασις** μὲ 6,500 κατοίκους, πόλις παράλιος εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Ἑλλήσποντου. Ἡ **Γάνος**, παράλιος πόλις εἰς τὴν Προποντίδα μὲ 4,000 κατοίκους. Ἡ **Ραιδεστός**, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 25,000 κατοίκους. Ἡ **Ἡράκλεια** εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Περιόθου καὶ ἡ **Σηλυμβρία**, κωμοπόλις παράλιος. Ἡ **Μήδεια** μὲ 4,500 κατοίκους καὶ ἡ **Ἀγαθόπολις** μὲ 2,100 κατοίκους, πόλις παράλιος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ἡ **Βιζύη** μὲ 3,500 κατοίκους, πόλις μεσόγειος καὶ αἱ **Σαράντα Ἐκκλησίαι**, πόλις μεσόγειος ἐν μέσῳ κήπων καὶ ἀμπελώνων μὲ 15,000 κατοίκους, ἔχουσα Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ πᾶρθεναγωγεῖον.

Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάρχονταί καὶ αἱ νῆσοι τῆς Θράκης, ἐν τῷ Θρακικῷ πελάγει κείμεναι, **Θάσος**, **Σαμοθράκη**, **Ἰμβρος** καὶ **Λήμνος**.

Ἡ νῆσος **Θάσος** καλύπτεται ὑπὸ ὄρους στρογγύλου, καταλήγοντος πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος εἰς ἀποτόμους καὶ βραχῶδεις ἀκτὰς, καὶ ἔχει σχῆμα στρογγύλον. Αὕτη εἶναι κατάφυτος ἐκ δρυῶν, ἐλατῶν, πευκῶν, ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων καὶ ἔχει θαυμασίαν λευκὰ μάρμαρα καὶ μέταλλα σιδήρου καὶ χρυσοῦ. Παράγει δὲ ἐξαιρέτητον οἶνον, μέλι, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δημητριακούς καρπούς και ξυλείαν. Οί κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι Ἕλληνες καὶ ἀνέρχονται εἰς 17,000 περίπου. Ἡ νῆσος αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν Κεδίβην τῆς Αἰγύπτου. Πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ **Θάσος** (8,500 κ.) ὁ **Ἅγιος Θεόδωρος** καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Ἡ νῆσος **Σαμοθράκη** καλύπτεται ὑπὸ ὄρέων καταφύτων καὶ εἶναι παντελῶς ἀλίμενος.

Πόλις αὐτῆς εἶναι ἡ **Χώρα**, κατοικουμένη ὑπὸ 10,000 Ἑλλήνων, ζώοντων ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀνθρακείας.

Ἡ νῆσος **Ἰμβρος** εἶναι χαμηλὴ καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὄρέων γυμνῶν καὶ μόνον ὀλίγον μέρος αὐτῆς εἶναι καλλιεργήσιμον. Πόλεις αὐτῆς εἶναι τὸ **Κάστρον** καὶ ἄλλαι μικρότεραι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 18,000 καὶ εἶναι Ἕλληνες καὶ

Ἡ νῆσος **Λήμνος** εἶναι μεγαλυτέρα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ χαμηλοτέρα. Ἡ θάλασσα εἰσχωροῦσα χωρίζει αὐτὴν εἰς δύο μέρη, ἅτινα ἐνοῦνται δι' ἰσθμοῦ. Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶναι χαμηλὰ καὶ γυμνά. Ἡ νῆσος ἦτο ἱερὰ τοῦ Ἡφαιστού, ὅστις κατέπεσεν ἐπ' αὐτῆς βίφθεις ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου. Πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ **Ἡφαιστεία**, τὸ **Κάστρον** καὶ ἄλλαι μικρότεραι μὲ 20,000 κατοίκους, οἵτινες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.

Οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης ἀνέρχονται εἰς 2,200,000, ὧν τὸ 1 ἑκατομμύριον περίπου εἶναι Ἕλληνες, ποθοῦντες τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Βούλγαροι καὶ λοιποί. Ἡ Τουρκικὴ αὐτοκρατορία ἔχει ἤδη συνταγματικὸν πολίτευμα μοναρχικόν, ὑπὸ μονάρχην τὸν Σουλτάνον.

β'. ΕΜΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

Ἀπασαί αἱ χώραι τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, ἃς ἐμάθομεν ὑπόκεινται αὐτῇ διοικουνται, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ Βελῆ πασάδων καὶ καλοῦνται ἔμμεσοι κτήσεις. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι, αἵτινες εἶναι μὲν ὑποτελεῖς τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἀπολαβοῦσιν ὅμως αὐτονομίας τινός, διοικουμένηαι ὑπὸ Διοικητῶν Χριστιανῶν ἢ ὑπ' ἄλλων, καὶ καλοῦνται ἔμμεσοι κτήσεις. Αὗται εἶναι ἡ **Κρήτη**, ἡ **Ἀνατολικὴ Ῥωμυλία**, τὸ **Νοβιπαζάρ**, ἡ **Βοσνία** καὶ **Ἐρζεγοβίνη**, καὶ ἡ νῆσος **Σάμος**, ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν ἠπειρὸν Ἀσίαν.

1. ΚΡΗΤΗ

Ἡ Κρήτη κεῖται πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Κυκλάδων καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερα νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς τὸ ὅποιον ἔχει κόλπους καὶ λιμένας ἀσφαλεῖς, ἐνῶ ἡ πρὸς τὴν Ἀφρικτὴν πλευρὰ στερεῖται τοιούτων ἀσφαλῶν.

Φυσικὴ ἐξέτασις. Τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης εἶναι ὄρεινόν τὸ πλεῖστον, ἀλλ' εὐφορώτατον.

Ὅρη. Τὰ *Λευκά*, ἐπὶ τῶν ὁποίων προκόπτει λαμπρῶς ἡ καστα-
νέα. Ἡ *Ἰδη* (Ψηλορείτης), παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς ὁποίας ἔλεγον
ὅτι ἔκειτο ὁ μυθολογούμενος Λαβύρινθος, καὶ ἡ *Δίκτη* (Λασηθιώτικα).
Ὅλα τὰ ὄρη τῆς Κρήτης συνέχονται καὶ διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α.

Κρήτη

καὶ δὲν εἶναι πολὺ δασώδη· τρέφουσιν ὅμως εἰς τὰς ὑψορεῖας τῶν
πολλὰ ποίμνια, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων παρασκευάζεται ἄριστος
τυρὸς καὶ μυζήθρα, καὶ πλείστας μελίσσαις, αἵτινες δίδουσιν ἐκλεκτὸν
μέλι.

Πεδιάδες ὑπάρχουσιν ὀλίγαι μεγάλαι ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς
τῆς νήσου· ἐπὶ δὲ τῆς νοτίας ὑπάρχει ἡ υπερβάλλουσα ὕλας κατὰ τὸ
μέγεθος καὶ τὴν εὐφορίαν, ἡ τῆς *Μεσσαράς*. Ἐν αὐταῖς καλλιεργεῖται
ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, αἱ λεμονεαί, αἱ πορτοκαλλεαί καὶ οἱ δημητριακοὶ
καρποί.

Ποταμοί. Ὁ *Ἰάρδανος* (Πλατανιάς), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν
Λευκῶν ὄρεων, ἐκβάλλει εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος· καὶ ὁ *Καταρράκτης*
(Ἀναποδάρες), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς Δίκτης, διαρρέει τὴν πεδιάδα
τῆς Μεσσαράς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος.

Λίμνας ἀξίας λόγου δὲν ἔχει.

Κόλποι. Ὁ τῆς Κισάμου, ὁ τῶν Χανίων, ὁ τῆς Σούδας, ὁ τοῦ Ἀλμυροῦ (Ἀμφιμαλλικός), ὁ τοῦ Μιραμπέλλου καὶ ὁ τῆς Σητείας πρὸς τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ ὁ τῆς Μεσσαράς πρὸς τὸ Λιβυκόν.

Λιμένες δὲ ἄξιοι λόγου εἶναι ὁ τοῦ Καστελλίου, ὁ τῆς Σούδας, ὁ τῆς Σπιναλόγγας εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ ὁ τῶν Σφακίων εἰς τὸ Λιβυκόν.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Τρητόν, τὸ Ψάκον, τὸ Κύαμον, τὸ Δράπανον καὶ τὸ Σαμώνιον ἐν τῷ Κρητικῷ πελάγει, καὶ τὸ Λίθιον ἐν τῷ Λιβυκῷ πελάγει.

Τὸ κλέμα εἶναι ὑγιεινότερον καὶ θερμότερον.

Πολιτικὴ ἐξέτασις. Ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ ἰδίαν Πολιτείαν αὐτόνομον ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου, διοικεῖται δὲ ὑπὸ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ διοριζομένου ὑπὸ τῶν τεσσάρων Προστατῖδων τῆς νήσου Δυνάμεων, Ἰταλίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσίας.

Πρῶτος Ὑπάτος Ἀρμοστὴς διορίσθη ὑπὸ τῶν τεσσάρων Προστατῖδων Δυνάμεων ἡ Α. Β. Γ. ὁ βασιλόπαις Γεώργιος τῷ 1898. Ἀποχωρήσαντος δὲ τούτου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1906 διορίσθη ὑπὸ τῶν τεσσάρων Δυνάμεων, ἀλλὰ τῇ ἐπισήμῳ ὑποδείξει πλέον τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, δεύτερος τοιοῦτος ὁ συνετὸς τῆς Ἑλλάδος πολιτευτῆς καὶ πρόην προθυπουργὸς κ. Ἀλέξανδρος Ζαήμες.

Ἡ Κρήτη κέκτηται ἰδίαν Πολιτοφυλακὴν, ὀργανωθεῖσαν καὶ διοικουμένην ἤδη ὑπὸ ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν ἐκ τῆς ἐλευτέρας Ἑλλάδος μεταπεμφθέντων.

Ἐπίσης ὑπὸ Ἑλλήνων ὑπαλλήλων ὀργανώθησαν καὶ ἡ ταχυδρομικὴ καὶ ἡ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία, ὡς καὶ ἡ δικαστικὴ, ὧν τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν μετακαλεῖται ἐξ Ἑλλάδος.

Ἐκτὸς τοῦ ἰδίου στρατοῦ ἡ Κρήτη κέκτηται ἰδίαν σημαίαν, ἴδιον γραμματόσημον καὶ ἴδιον νόμισμα.

Ὁ Ὑπάτος Ἀρμοστὴς εἶναι ὁ ἀνώτατος τῆς Πολιτείας ἄρχων ἀσκῶν μετὰ τῆς Βουλῆς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὸ ἀναγνωρισθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Κράτους συνταγματικὸν πολίτευμα δι' ὑπευθύνων τεσσάρων συμβούλων (ὑπουργῶν). Ἡ δὲ Κρητικὴ Βουλὴ σύγκριται ἐξ 65 βουλευτῶν, Χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Ἡ Κρητικὴ Πολιτεία διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε νομοὺς : 1) Χανίων· 2) Ρεθύμνης· 3) Ἡρακλείου· 4) Λασηθίου· καὶ 5) Σφακίων.

1. ΝΟΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ (72,000 κ.)

Πόλεις. Τὰ *Χανιά*, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ καὶ πρωτεύουσα τῆς νήσου καὶ τοῦ νομοῦ. Αὕτη εἶναι ἔδρα τοῦ Ἄρμοστοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν, ἔχει γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον, πολλὰ κατώτερα σχολεῖα, δικαστήρια, 21,000 κατοίκους καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τείχους ἐνετικῶ μετὰ εὐρειῶν τάφρων, αἵτινες νῦν εἶναι μεταβεβλημένοι εἰς λαχανοκήπους. Ἡ *Χαλέπα*, προάστειον τῶν Χανίων τερπνότατον, ἐπὶ ὑψώματι, ἔνθα εὐρίσκεται τὸ σύνθημα ἀνάκτορον τοῦ Ἄρμοστοῦ καὶ διαμένουσιν οἱ πρόξενοι, μὲ 2,000 κατοίκους· καὶ τὸ *Καστέλλιον* Κισσάμου, ἔχον 2,000 κατοίκους καὶ φρούριον ἐνετικόν.

2. ΝΟΜΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ (59,300 κ.)

Πόλεις. Ἡ *Ρέθυμνος*, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος μὲ φρούριον ὄχυρόν, γυμνάσιον, δικαστήρια, σαπωνοποιεῖα καὶ 16,500 κατοίκους. Νοτιοανατολικῶς αὐτῆς κεῖται ἡ περιώνυμος μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου, τὴν ὁποίαν οἱ ἐν αὐτῇ ἐγκλεισμένοι Χριστιανοὶ ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἀέρα τῷ 1866 καὶ ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ οἱ εἰς αὐτὴν εἰσελθόντες Τούρκοι. Τὰ *Ἀνώγεια* καὶ τὸ *Ἀτσιπόπουλον*, κῶμαι μικραί.

2. ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (91,500 κ.)

Πόλεις. Τὸ *Ἡράκλειον*, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἄλλοτε δὲ καὶ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου. Αὕτη ἔχει φρούριον ὄχυρόν, γυμνάσιον, διδασκαλεῖον, παρθεναγωγεῖον, δικαστήριον, μουσεῖον μετὰ πολυτιμοτάτων ἀρχαιοτήτων καὶ 26,500 κατοίκους. Παρὰ τὸ *Ἡράκλειον* σφύζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ, καθέδρα τοῦ Μίνωος, πλησίον τῆς ὁποίας κεῖται ὁ μυθολογούμενος *Λαβύρινθος*, ἔνθα ἐφυλάσσετο ὁ Μινώταυρος. Οἱ *Ἅγιοι Δέκα*, κῶμη κειμένη εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος, τῆς ὁποίας εὐρέθησαν πολῦτιμοι ἀρχαιοτάτητες.

4. ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ (53,000 κ.)

Πόλεις. Ἡ *Νεάπολις*, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ, πόλις μεσόγειος, ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας, ἔχουσα γυμνάσιον, 3,000 κατοίκους καὶ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἐπίγειον τὸν **Ἅγιον Νικόλαον**. Ἡ **Ἱεράπετρα**, ἔχουσα 2,500 κατοίκους καὶ φρούριον ὀχυρὸν, καὶ ἡ νῆσος **Σπιναλόγῃα**, ἥτις εἶναι βραχύδης καὶ λίαν ὀχυρά, ἔχουσα φρούριον ἐνετικόν.

5. ΝΟΜΟΣ ΣΦΑΚΙΩΝ (25,000 κ.)

Πόλεις. Ἡ **Γεωργιούπολις**, ἡ πρόψη Ἀλμυρός, οὕτω μετονομασθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ πρόψη Ἀρμοστοῦ πρίγκιπος Γεωργίου. Αὕτη εἶναι πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ ἔχει 2,500 κατοίκους. Τὰ **Σφακιά**, κώμη παράλιος μὲ μικρὸν ναυτικὸν καὶ κατοίκους φημιζομένους ἐπὶ ἀνδρείᾳ. Ἡ **Βάμος**, κωμόπολις πλουσία μὲ 3,000 κατοίκους, καὶ ἡ **Κάνδανος**, κώμη εὐφορος μὲ ὀλίγους κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀνέρχονται εἰς 350,000 περίπου καὶ εἶναι Ἕλληνες ὀρθόδοξοι πλὴν 30,000, οἵτινες πρεσβεύουσι τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν μετὰ φανατισμοῦ, λησμονοῦντες δυστυχῶς καὶ τὴν ἐθνικὴν τῶν καταγωγῆν. Οἱ Κρητὲς χάριν τῆς ἐλευθερίας τῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἠγωνίσθησαν κατὰ διαφόρων λαῶν καὶ κατὰ τῶν Τούρκων οὐδέποτε ἔπαυσαν ἀγωνιζόμενοι καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ ἔκτοτε μόνου τῶν πολλακίς. Διὰ τὴν ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Τούρκων κατόρθωσαν μόνον νὰ τύχωσιν αὐτονόμου Πολιτείας. Οἱ Κρητὲς διακρίνονται διὰ τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν δεξιότητα εἰς τὰ ὅπλα. Εἶναι δὲ αὐστηροὶ εἰς τὰ ἥθη, σώφρονες, ἀρεϊμάνιοι εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἐν μόνον ὄνειρον ἔχουσι, τὴν ἐνωσίν τῶν μετὰ τῆς μητρὸς τῶν Ἑλλάδος.

2. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ

Ἡ ἐπαρχία αὕτη τῆς Θράκης ἐγένετο αὐτόνομος τῷ 1878 ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ διατελῇ ὑπὸ πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν κυριαρχίαν τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας. Τῷ 1885 ὅμως κατελήφθη αἰφνιδίως καὶ αὐθαιρέτως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ ἔκτοτε κυβερνᾶται ὡς μέρος τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας, ἧς ὁ ἡγεμὼν νῦν ἀνεγνωρίσθη ὡς Γενικὸς Διοικητὴς αὐτῆς.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ Θράκης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Θράκης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι μᾶλλον πεδινόν.

Ὅρη. Ὁ Αἶμος, ὅστις διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ εἶναι ὑψηλότετος, δασώδης, δυσδιάβατος καὶ χωρίζει τὴν Ἀνατολικὴν Ῥωμουλίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὸ Σκόμιον, χωροῦν ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ ἡ Ῥοδόπη.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ ἡ τῆς Ἰαμπόλεως καὶ ἄλλαι μικραί, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, καὶ βόσκουσι πολλὰ ποίμνια καὶ πολλὰί ἀγέλαι βοῶν καὶ ἵππων.

Ποταμοί. Ὁ Ἐβρος καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ Τόνζος καὶ Ἄρδας.

Τὸ κλῆμα τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμουλίας εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Ἡ Φιλιππούπολις, πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμουλίας, ἐπὶ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ καὶ ἐπὶ τριῶν λόφων ἐκτισμένη. Αὕτη εἶναι πόλις ὠραία, ἔδρα Ἑλληνος Μητροπολίτου, ἔχει γυμνάσιον, διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα κατώτερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 35,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ Στενῆμαχος, πόλις καθαρῶς Ἑλληνική, κατοικουμένη ὑπὸ 15,000 Ἑλλήνων βωμαλέων καὶ διατηρούντων τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα ἄγνόν καὶ ζωηρόν.

Τὸ Τατάρ-Παζαρτζίκ, ἔχον 15,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Τὸ Ἐσκί-Ζαγορά καὶ τὸ Γενί-Ζαγορά (Παλαιὰ καὶ Νέα Ζαγορά), πόλεις ἐμπορικαί, μὲ 15,000 κατοίκους. Τὸ Καζανλικ μὲ 12,000 κατοίκους, περίφημον διὰ τοὺς μεγάλους ροδῶνας, ὁπόθεν παρᾶγεται περίφημον ροδέλαιον. Ἡ Σήλυμνος, ἀξιόλογος πόλις, παράγουσα ἐξαιρετον οἶνον καὶ ἔχουσα κλά ἐπιουργεῖα καὶ 15,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ Ἰαμπόλις, πόλις ἐμπορική, ἔχουσα 9,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Φιλιππουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου πόντου κεῖνται αἱ πόλεις Σφζόπολις (4,000 κ.), Πύργος (7,000 κ.), συγκοινωνῶν μετὰ τῆς Ἰαμπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Ἀγχιάλος (6,000 κ.) καὶ Μεσημβρία (2,500 κ.).

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμουλίας ἀνέρχονται εἰς 1,060,000, ὧν ὑπὲρ τὰς 120,000 εἶναι Ἕλληνες, οἵτινες μυρίας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται καταδιώξεις, ἐνεκα δὲ τῶν ὁποίων οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμουλίας ἐγκατέλειψαν καὶ ἐγκαταλείπουσιν αὐτὴν κατὰ χιλιάδας, ἀφικνούμενοι δὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα περιθάλλονται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις

καὶ δι' ἐξόδων τῆς Ἰδρυσε πρὸς συνουκισμόν των ἐν Θεσσαλία νέας πόλεις, τὴν Εὐξείνουπολιν, τὴν Ν. Ἀγγιάλον, τὰς Ν. Καρούς κλπ.

3. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία εἶναι ἡγεμονία φόρου ὑποτελής τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ. Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὴν χώραν ἐκείνην τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἣτις ἐκαλεῖτο πρότερον **Κάτω Μοισία**, καὶ ἣτις μετὼν μάλιστα Βουλγαρία ἐκ τῶν Βουλγάρων, λαοῦ βαρβάρου καὶ ληστρικοῦ, μεταναστευσάντων περὶ τὸ 680 μ. Χ. ἐκ τοῦ Βόλγα καὶ καταλαβόντων τὴν χώραν ταύτην.

Ἡ Βουλγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, ἔχει πολλὰ δάση καὶ εἰς τὸ νότιον μὲν μέρος εἶναι ὄρεινόν, εἰς τὸ βόρειον δὲ πεδινόν.

Ὅρη. Ὁ *Αἶμος* καὶ τὸ *Σκόμιον*.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς *Σόφιας* καὶ ἡ τῆς *Σούμλας* καὶ ἄλλαι μικρότερα, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ βόσκειται πολλὰ ζῷα.

Ποταμοί. Ὁ *Δούναβις*, ὅστις, πηγάζων ἐκ τινος ὄρους τῆς Γερμανίας, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι ὁ *Τίμακος*, ὁ *Ὅσκιος* καὶ ὁ *Γάνδρας*, καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον.

Τὸ *κλίμα* εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸν χειμῶνα ψυχρόν.

Πόλεις. Ἡ *Σόφια*, πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, ἔχουσα 48,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Φιλιππουπόλεως διὰ σιδηροδρόμου. Ὁ *Τύρνοβος*, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ μὲ 15,000 κατοίκους. Ἡ *Σούμλα*, ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 25,000 κατοίκους. Ἡ *Βάρνα*, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ παρὰ τὸν Εὐξείνου πόντον ἐν τῷ μυθῷ κόλπου, περικλειομένου ὑπὸ λόφων μὲ 32,800 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Τὸ *Ρουχτσούκιον* παρὰ τὸν Δούναβιν, ἔχον 31,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Βάρνης διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ *Σίστοβον*, παρὰ τὸν Δούναβιν, πόλις ἐμπορικὴ μὲ 12,000 κατοίκους. Ἡ *Νικόπολις*, παρὰ τὸν Δούναβιν, πόλις ἐμπορικὴ μὲ 8,000 κατοίκους. Ἡ *Πλεῦνα*, πόλις ὀνομαστὴ διὰ

τὴν ἐν αὐτῇ πολιορκίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Ῥώσων (1877) μὲν 15,000 κατοίκους. Τὸ Βιδίνιον, παρὰ τὸν Δούναβιν, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ μὲν 15,000 κατοίκους. Τὸ Σαμάκοβον μὲν 11,000 κατοίκους καὶ τὸ Κεστενδήλιον μὲν 10,000 κατοίκους, παρὰ τὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Βουλγαρίας ἀνερχόμενοι εἰς 2,250,000 ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς μικρὰν βιομηχανίαν. Οὗτοι διοικοῦνται ὑπὸ ἡγεμόνος καὶ ἤρξαντο νὰ προοδεύωσιν εἰς τὴν παιδείαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οἱ Βούλγαροι εἶναι συγγενεῖς τῶν Χαζάρων καὶ Τούρκων, ἀλλ' ὅτε κατέλθον τὴν Κάτω Μοισίαν, ἀπόλεσαν τὴν ἐθνικότητά των καὶ ἐκλαυσιθέντες ἐκ τῆς μετὰ τῶν Σλαύων ἐπιμιξίας ἠσπάσθησαν κατὰ τὴν 9ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα τὸν Χριστιανισμόν, ὃν ἐκήρυξαν αὐτοῖς οἱ Ἕλληνας Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Οἱ Βούλγαροι πολλάκις ἐπεχείρησαν ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ διὰ τοῦτο πολλοὶ αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁ Ἰσιμισκῆς καὶ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ἐκήρυξαν ἀμειλίκτους πολέμους κατὰ τῶν ληστῶν τούτων, τῶν ἀπογόνων τοῦ θηριώδους βασιλέως των Κρούμου, καὶ κατόρθωσαν νὰ διαλύσωσι τὸ ληστρικὸν τούτων βασίλειον πολλάκις. Περὶ δὲ τὸ 1394 κατέλαβον τὴν χώραν αὐτῶν οἱ Τούρκοι καὶ μόλις κατὰ τὸ 1878, μετὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ ἀπέτελεσαν ἡγεμονίαν αὐτόνομον. Οἱ Βούλγαροι νῦν εἶναι λαὸς φιλόπονος καὶ ἐργατικὸς, ἀλλ' ἀχάριστος, ἀγνώμων καὶ ὑπουλός. Καὶ πρὸς αὐτὴν δὲ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν ἐκπολιτίσασαν καὶ διασώτησάν αὐτοὺς ἐδείχθησαν ἀγνώμονες, διότι ἐγένοντο σχισματικοί, ἀναγνωρίζοντες τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑδρεόντα Ἐξάρχου Βούλγαρον καὶ παραβαίνουσι πλείστους ἐκκλησιαστικὸς κανόνας καὶ θέλουσι νὰ ἔχωσιν ἰδιαιτέρους ἐπισκόπους εἰς τὰς χώρας, ἐν αἷς ὑπάρχουσι Βούλγαροι. Ἔχουσι δὲ τὴν μωροτάτην ἐλπίδα, ὅτι θὰ δυνηθῶσι νὰ κυριαρχήσωσιν ἐφ' ἀπάσης τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ διὰ τοῦτο ἐκήρυξαν πόλεμον ἐξοντώσεως κατὰ παντὸς Ἕλληνος, νομίζοντες ὅτι θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξαφανίσωσι τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν ἀθάνατον Ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ τῆς βραβάρου αὐτῶν γλώσσης, τῆς Βουλγαρικῆς!

4. ΝΟΒΙΠΑΖΑΡ

Ἡ στενὴ καὶ προμήκης, ἀλλὰ στρατηγικῶς ἀξιόλογος χώρα, Νοβιπαζάρ, κείται μεταξύ τῆς Σερβίας, τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ κατέχεται στρατιωτικῶς ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ χώρα αὕτη εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινὴ καὶ ἔχει ἐπιστροφότεραν πόλιν τὸ Νοβιπαζάρ μὲ 15,000 κατοίκους. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 170 χιλ. κατοίκων, οἵτινες εἶναι Σέρβοι τὴν καταγωγὴν, ὀρθόδοξοι καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

5. ΒΟΣΝΙΑ καὶ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Ἡ χώρα αὕτη εἶναι μὲν ἐπαρχία Τουρκικὴ, κατέχεται ὅμως στρατιωτικῶς καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας. Ὅριζεται δὲ πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς ἰδίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μαυροβουνίου, τοῦ Νοβιπαζάρ καὶ τῆς Σερβίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον καὶ πολὺ ὄρεινόν.

Ὅρη. Αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεις, χωροῦσαι ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ.

Ποταμοί. Ὁ Νάρων, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Σαῦος, παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως, καὶ οἱ τούτου παραπόταμοι, Βίρβος, Βόσνας καὶ Δρίνος.

Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις τῆς μὲν Βοσνίας εἶναι τὸ Σεράγεβον, ἔχον 36,000 κατοίκους καὶ φρούρια καὶ συγκοινωνοῦν διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὸ Σβόρνικον μὲ 13,000 κατοίκους καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ ἡ Βανιαλούκα μὲ 14,000 κατοίκους. Τῆς δὲ Ἑρζεγοβίνης ἡ Μοστέρη, ἐν ἣ κατασκευάζονται ὅπλα, μὲ 17,000 κατοίκους καὶ ἡ Τρεβίγνη μὲ 7,000 κατοίκους παρὰ τὰ ὅρια τοῦ Μαυροβουνίου.

Οἱ κάτοικοι τῆς Βοσνίας καὶ τῆς Ἑρζεγοβίνης ἀνέρχονται εἰς 1,450,000 περίπου καὶ εἶναι Σέρβοι τὴν καταγωγὴν σχεδὸν πάντες. Πρεσβεύουσι δὲ οἱ πλείονες τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν, οἱ δὲ λοιποὶ τὴν

μωαμεθανικήν και τήν καθολικήν, και ασχολοῦνται εἰς τήν κτηνο-τροφίαν.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ

Τὸ Μαυροβούνιον εἶναι μικρὰ ἡγεμονία ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ 1878 και κείται εἰς τήν ἀνατολικήν ἀκτὴν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. τῆς Ἑρζεγοβίνης και πρὸς Δ. τῆς Ἀλβανίας και τοῦ Νοβιπαζάρ.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν και ἄφορον.

Τὰ ὄρη εἶναι κλάδοι τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων, ὧν ἐπισημότεροι εἶναι ὁ Κῶμος και ὁ Δορμίτωρ.

Ποταμὸς εἶναι ὁ **Μοράτσιας**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Δορμίτο-ρας, ἐκβάλλει εἰς τήν Λεβεάτιδα λίμνην, ἣτις ἀνήκει και τῇ Ἀλβανίᾳ.

Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν και ὑγιεινόν.

Πόλεις. Ἡ **Κετίγνη**, πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, κειμένη εἰς δυσπρόσιτον ὄρος, μὲ 3,400 κατοίκους. Ἡ **Ποδγορίτσα** μὲ 6,000 κατοίκους και τὸ **Ἀντίβαρι**, παρὰ τήν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, μὲ 3,000 κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου ἀνέρχονται εἰς 240,000 και ασχο-λοῦνται εἰς τήν κτηνοτροφίαν. Πολλοὶ τούτων διὰ τὸ ἄγονον τῆς χώρας των ἀποδημοῦσιν εἰς ἄλλας χώρας πρὸς ἐργασίαν. Οἱ Μαυρο-βούνιοι εἶναι ἀνδρεῖοι, πολεμικοί, ὀρθόδοξοι και κυβερνοῦνται ὑπὸ ἡγεμόνος. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία και ἡ συγκοινωνία δὲν προοδεύουσιν ἐν Μαυροβουνίῳ.

ΣΕΡΒΙΑ

Ἡ Σερβία ἢ Ἄνω Μοισία ὑπετάγη εἰς τοὺς Τούρκους τῷ 1389 και μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας τῷ 1815 ἀνεκηρύχθη ἡγεμονία ὑποτελής τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 1878 δέ, μετὰ τὸν Ῥωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἐγένετο ἡγεμονία ἀνεξάρτητος, ἀυξηθέντων δὲ τῶν ὀρίων τῆς, και τέλος τῷ 1882 προήχθη εἰς βασιλείον.

Ἡ Σερβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βοσνίας και τοῦ Νοβιπαζάρ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοβιπαζάρ και τῆς Μακεδονίας και πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας και τῆς Ῥωμουνίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ποικίλον και μάλλον ὄρεινόν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας εἶναι κλάδοι τοῦ Αἴμου, ὧν ἐπιση-

μότεροι είναι τὸ **Ρούδικον** καὶ τὸ **Κοπαόνικον**. Τὰ ὄρη εἶναι δασώδη καὶ ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, ἀνθρακωρυχεῖα καὶ θερμὰς πηγὰς.

Πεδιᾶδες. Μεταξὺ τῶν ὀρέων ἐκτείνονται πεδιᾶδες καὶ κοιλάδες, ἐν αἷς καλλιεργῶνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, ὁ καπνός, ὀπωροφόρα δένδρα, βόσκουσι πολλὰ πρόβατα, ἀποφέροντα καλὸν τυρὸν καὶ ἰδίως ἔρια ἐκλεκτά, καὶ τρέφονται μεγάλα ἀγέλαι χοίρων.

Ποταμοί. Ὁ **Δούναβις** καὶ οἱ μέγιστοι παραπόταμοι τούτου **Σαῦος**, **Μοραῦος** καὶ **Τίμακος**.

Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Τὸ **Βελιγράδιον**, πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου, ἔχον ὄχυρὸν φρούριον, πανεπιστήμιον καὶ ἄλλα καθιδρύματα καὶ 65,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Σόφιας διὰ σιδηροδρόμων. Ἐνταῦθα ἐθανατώθη ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας **Ῥήγας** ὁ **Βελεστινλῆς**. Τὸ **Κραγιουγεβάτς**, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Σερβίας, ἔχον χυτήριον πυροβόλων καὶ 14,000 κατοίκους. Ἡ **Νύσσα**, πατρίς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, πόλις ὄχυρά, με 20 χιλ. κατοίκους, συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμων. Ἡ **Βράνια**, ἔχουσα ἐξαιρετα ἐργοστάσια σχοινίων, 12,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Νύσσης καὶ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου καὶ τὸ **Πιρότ**, παρὰ τὰ Βουλγαρικὰ ὄρια, ἔχον ὑφαντήρια ταπήτων καὶ 10,000 κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας ἀνερχόμενοι εἰς 2,452,000 διασκοῦνται συναγματικῶς καὶ εἶναι ὀρθόδοξοι, φιλόπαινοι, ῥωμαλεοὶ καὶ ἀπολλοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ἰδίως τὴν τῶν χοίρων. Ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ παιδεία νῦν ἤρξαντο νὰ ἀναπτύσσωνται.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ

Ἡ Ῥωμουνία εἶναι μέρος τῆς ἀρχαίας **Δακίας**, τῆς κυριευθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης **Τραϊανοῦ** καὶ δι' ἀποίκων ἐξ ἄλλων τῶν χωρῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους οἰκισθείσης. Αὕτη ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν δύο ἡγεμονιῶν **Βλαχίας** καὶ **Μολδαβίας**, ἀδιόκουν ἡγεμόνες Ἕλληνας ἐκ **Φαναρίου**, τῷ δὲ 1866 διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο τούτων ἡγεμονιῶν εἰς μίαν, **Ῥωμουνικήν**, ἀπετέλεσεν ἡγεμονία.

νίαν ὑποτελῆ τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ. Τῷ 1878 δὲ ἐγένετο ἡγεμονία ἀνεξάρτητος καὶ τῷ 1881 ἐγένετο βασιλείον.

Ἡ Ῥωμανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Αὐστρουουγγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρουουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸν καὶ μόνον εἰς τὰ βορειοδυτικὰ εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Αἱ **Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεις**, χωροῦσαι ἐκ Δ. πρὸς Α., ἐνθα ἐνοῦνται μὲ τὰ **Καρπάθια**, χωροῦντα ἐκ Β. πρὸς Ν. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι κατάφυτα ὑπὸ δασῶν, ἐξ ὧν κόπτεται ἄφθονος ξυλεία πρὸς ἐμπορίαν. Ἐξ αὐτῶν ἐξάγονται μέταλλα, ὀρυκτὸν ἄλας καὶ πετρέλαιον.

Πεδιὰς εἶναι μία, ἡ **Ῥωμανικὴ**, ἥτις διαιρεῖται εἰς πολλὰς, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ βόσκουσι πολλὰ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν καὶ μεγάλαι ἀγέλαι βοῶν καὶ χίρων.

Ποταμοί. Ὁ **Δούναβις**, ὅστις εἶναι πλωτός, καὶ οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ **Ἀλούτας**, **Σερέτης** καὶ **Προύθος**.

Τὸ **κλίμα** εἶναι ὑγιεινόν, ἀλλὰ συνήθως τόσον ψυχρὸν κατὰ τὸν χειμῶνα, ὥστε πῆγνυται ὁ Δούναβις.

Πόλεις. Τὸ **Βουκουρέστιον**, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἔχον Πανεπιστήμιον, ἄλλα καθιδρύματα, πολυτελῆ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ 280,000 κατοίκους διαφόρων ἐθνικοτήτων, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Τὸ **Γιούργεβον**, παραδουνάβιος ἐμπορικὴ πόλις, μὲ 21,000 κατοίκους, καὶ ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, μεθ' οὗ συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Κραιῶβα**, ἐμπορικωτάτη πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογα ἀλατωρυχεῖα καὶ 28,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς πρωτεύουσας διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον ταύτης κεῖται τὸ **Δραγατσάμιον**, χωρίον ἱστορικόν, ἐν τῷ ὁποίῳ, τῷ 1821, πολλοὶ τῶν Ἱερολοχιτῶν ἔπεσον ἀνδρείως μαχόμενοι ὑπὲρ πατρίδος κατὰ τῶν Τούρκων. Τὸ **Πλοέστιον**, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα 35,000 κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς πρωτεύουσας διὰ σιδηροδρόμου. Ἡ **Βραΐλα**, παραδουνάβιος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἰδίως εἰς δημητριακοὺς καρποὺς, ἔχουσα 53,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνοῦσα

μετά τοῦ Πλοεστίου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Γαλάζιον**, παραδουνάβιος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις, δι' ἧς γίνεται μέγα ἐμπόριον ἐξαγωγῆς τῆς ζυλείας, τοῦ ἄλατος, τῶν ἐρίων καὶ τοῦ πετρελαίου, ἔχουσα 60,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες, καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Βραΐλας διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Ίάσιον**, πρωτεύουσα τῆς Μολδαυίας, ἔχον Πανεπιστήμιον, ἄλλα καθιδρύματα καὶ 90,000 κατοίκους, ὧν οἱ ἡμίσεις Ἑβραῖοι, καὶ συγκοινωνοῦν μετὰ τῶν ἀνωτέρω διὰ σιδηροδρόμου. Ἐνταῦθα ἐκήρυξε τὴν ἐναρξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1821. Καὶ ἡ **Κωνσταντζα**, εἰς τὸ τῆς Δοβρουτσᾶς τμήμα, ὅπου ἀντήλλαξαν οἱ Ῥῶσοι τῷ 1881 μετὰ τὴν Βεσσαραβίαν. Ἡ **Κωνσταντζα** εἶναι παράλιος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἔχει 10,000 κατοίκους, χρησιμεύει ὡς ναύσταθμος τοῦ Βασιλείου καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς πρωτεύουσῆς διὰ σιδηροδρόμου.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ῥωμουνίας, ἀνερχόμενοι εἰς 5,902,000, εἶναι κατὰ τὰ $\frac{4}{5}$ Ῥωμοῦνοι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν, ἐκρωμαϊσθέντες διὰ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ καὶ ἀναμιχθέντες βραδύτερον μετὰ Σλαύων καὶ Ἑλλήνων, τὸ δὲ $\frac{1}{5}$ εἶναι Ἰουδαῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ Ἕλληνες. Οἱ Ῥωμοῦνοι εἶναι ὀρθόδοξοι, διοικοῦνται συνταγματικῶς καὶ ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, ἣν ἐκτελοῦσιν ἰδίως Ἕλληνες, κατοικοῦντες εἰς τὰς παραδουναβίους πόλεις. Οἱ Ῥωμοῦνοι, ἂν καὶ εὐηργετήθησαν πολὺ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οὐχ ἦττον εἶναι ἄσπονδοι ἐχθροὶ ἡμῶν καὶ καταδιώκουσι ποικιλοτρόπως τοὺς ἐν Ῥωμουνίᾳ ἀδελφούς μας. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐν ἀναπτύξει.

ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἡ Αὐστρουγγαρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωμουνίας καὶ τῆς Ῥωσίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ποικίλον. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς **Αὐστρίας**, ἧτις περιλαμβάνει τὸ βορειοδυτικὸν μέρος καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, καὶ ἐκ τῆς **Οὐγγαρίας**, ἧτις περιλαμβάνει τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινῆ.

Όρη. Ὁ Βοημικὸς Ἀρμύς, χωρῶν ἐκ Β. πρὸς Ν. Τὸ Ἔρτσον χωροῦν ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ Γιγάντεια, χωροῦντα ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Τὰ Σουδήτια, χωροῦντα ἐκ Δ. πρὸς Ν. Τὰ Καρπάθια, χωροῦντα ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ἔπειτα πρὸς Ν., καὶ αἱ Ἄλπεις, αἵτινες διακλαδοῦνται εἰς πολλὰς σειράς, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι διάφορα ὀνόματα, οἷον Νωρικαί, Καρνικαί, Ἰούλιαι, Διναρικαὶ καὶ Τρανσυλβανικαί. Ἄπαντα σχεδὸν τὰ ὄρη ταῦτα περιέχουσι μέταλλα, οἷον σίδηρον, χαλκόν, ἔλαγον χρυσόν, ἄργυρον, μόλυβδον, ὀρυκτὸν ἄλας, καὶ ἔχουσι δάση, ἐξ ὧν κόπτεται ἄφθονος ξυλεία.

Πεδιᾶδες. Μεταξὺ τῶν ὀρέων ἐκτείνονται εὐφοροὶ πεδιάδες, ὧν εὐρυτάτη εἶναι ἡ πρὸς δυσμὰς τῶν Καρπαθίων κειμένη Οὐγγρικὴ. Αὕτη πρὸς Α. εἶναι γυνή, ἐλώδης καὶ ἀμυώδης, πρὸς Δ. δὲ εἶναι εὐφοροτάτη, παράγουσα γεώμηλα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, ἔλαιον καὶ τοσοῦτους δημητριακοὺς καρπούς, ὥστε γίνεται καὶ ἐξαγωγή αὐτῶν. Ἐν αὐτῇ δὲ βόσκουσιν οἱ ὀνομαστοὶ οὐγγρικοὶ ἵπποι, ἐξ ὧν πολλὰ Κράτη, ἐν οἷς καὶ ἡ Ἑλλάς, ἀγοράζουσι διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν ὑπηρεσίαν. Καὶ ἄλλαι μικρότεραι, ἐν αἷς καλλιεροῦνται τὰ αὐτὰ προϊόντα.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις, ὅστις δέχεται πολλοὺς παραποτάμους, ὧν κυριώτεροι εἶναι ἐκ δεξιῶν μὲν ὁ Σαῦος καὶ ὁ Δραῦος, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ὁ Θαῖς.

Λίμναι. Ἡ Βαλατῶν καὶ ἡ τῆς Κωνσταντίας, ἧτις ἀνήκει καὶ τῇ Γερμανίᾳ καὶ τῇ Ἑλβετίᾳ.

Τὸ κλῆμα εἶναι ποικίλον καὶ ὑγιεινόν. Βροχαὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα πρὸς βορρᾶν καθιστῶσιν αὐτὸ συγκεκρασμένον, δοιμὸν τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸν τὸ θέρος.

Πόλεις. Ἡ Βιέννη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτεύουσα τῆς Αὐστρουγγαρίας, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 1,060,000 κατοίκους. Ἐν αὐτῇ κατασκευάζονται περίφημα μουσικὰ ὄργανα, ἐργαλεῖα τῆς φυσικῆς καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης καὶ πλούσια σκεύη. Ἡ Βρῦννη, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἀκμάζει ἰδίως ὁ κλάδος τῆς βιομηχανίας ἡ ἐριουργία, μὲ 120,000 κατοίκων. Ἡ Πράγα, ἐπὶ ὠραιότητις τοποθεσίας, μετὰ λαμπρῶν προαστείων καὶ 295,000 κατοίκων. Ἐν

αὐτῇ κατασκευάζονται πλεῖστα ὑαλικά, ἐνδυμασίαι ἑτοιμοί, τρίχαπτα καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. Τὸ **Γράτς**, ἡ μεγίστη ἐπὶ τῶν Ἄλπεων πόλις μὲ 140,000 κατοίκους. Ἡ **Κρακοβία**, πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Πολωνίας, μὲ 95,000 κατοίκους, καὶ ἡ **Δεμβέργη**, μὲ 160,000 κατοίκους, πόλεις ἐμπορικαὶ καὶ παρὰ τὰ Ῥωσικὰ ὄρια. Ἡ **Βούδα-Πέστη**, ἥτις εἶναι ἑκατέρωθεν τοῦ Δουνάβεως, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος, πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἔχει 770,000 κατοίκους. Τὸ **Σεγδίνου**, παρὰ τὸν **Θάιν**, δευτερεύουσα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἐμπορικὴ, μὲ 110,000 κατοίκους. Ἡ **Κλαουσεμβούργη**, μὲ 50,000 κατοίκους, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος. Ἡ **Κρουστάντη**, ἐν ἧ κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, βιομηχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 45,000 κατοίκους. Ἡ **Φιούμη**, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 40,000 κατοίκους. Ἡ **Τεργέστη**, παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις καὶ τὸ ἐπίνειον τῆς αὐτοκρατορίας, δι' οὗ γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς ἐξαγωγῆς, μὲ 175,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἐν αὐτῇ συνελήφθη ὁ Ῥήγας ὁ Βελεστινλῆς. Καὶ ἡ **Πόλα**, ἐπὶ μικρᾶς χερσονήσου, ἔχουσα 47,000 κατοίκους καὶ ὠραιότατον φυσικὸν λιμένα, ἔνθα εἶναι καὶ ὁ ναύσταθμος τῆς αὐτοκρατορίας.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αὐστρουγγαρίας ἀνέρχονται εἰς 45,000,000, ἐξ ὧν 20 ἑκατομμύρια εἶναι Σλαῦοι, 11 Γερμανοί, 8 Οὐγγροὶ καὶ οἱ λοιποὶ διαφόρων ἄλλων ἐθνικοτήτων. Ὅπως εἶναι διάφοροι φυλαί, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ διάφορα ἥθη, διάφοροι γλῶσσαι καὶ θρησκείαι. Ἐπικρατεστέρα ὅμως θρησκεία εἶναι ἡ Καθολικὴ καὶ γλῶσσα ἡ Γερμανικὴ. Ἡ Αὐστρουγγαρία διοικεῖται ὑπὸ συνταγματικοῦ μονάρχου. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐν μεγάλῃ ἀναπτύξει.

ΙΤΑΛΙΑ

Ἡ Ἰταλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς Ἑλβετίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τοὺς κόλπους τῆς **Γενούης** καὶ τῆς **Νεαπόλεως**, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ **Τάραντος**, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς **Βενετίας**.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ποικίλον καὶ εὐφορον.

Ὅρη. Αἱ Ἄλπεις εἰς τὸ βόρειον μέρος καὶ τὰ Ἀπέννινα, ἅτινα διατέμνουσι κατὰ μῆκος ὅλην τὴν Ἰταλίαν. Ταῦτα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι κατάφυτα ἐκ καστανεῶν, δρυῶν καὶ ἐλαιῶν, εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ γυμνά. Ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχει τὸ ἠφαίστειον Βεζούβιος, ὅπερ εἶναι κωνοειδὲς καὶ καπνίζει πάντοτε.

Πεδιᾶδες. Ἡ Λομβαρδική, ἥτις εἶναι εὐφορωτάτη εἰς δημοτριακοὺς καρπούς, ἀραβόσιτον, ἐλαίας, σῦκα καὶ εἰς τὰ παράλια τελματώδης καὶ κατάλληλος διὰ τὴν καλλιέργιαν τῆς ὀρύζης. Ἡ Τοσκανική, ἥτις εἶναι εὐφορος, ἀλλ' εἰς τὰ παράλια ἐλώδης καὶ νοσώδης καὶ διὰ τοῦτο τὸν χειμῶνα μόνον κατοικήσιμος καὶ εἰς τὴν βοσκὴν βουβάλων μόνον χρήσιμος. Ἡ Ῥωμαϊκή, ἥτις εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη, ἕνεκα τοῦ νοσώδους κλίματος. Ἡ τῆς Καμπανίας, ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων, ἐξ ὧν παράγεται ἐκλεκτὸς οἶνος. Αὕτη διὰ τῆς εὐφορίας τῆς καλεῖται «νῆσος τῆς Ἰταλίας» καὶ «παράδεισος τῆς Εὐρώπης», καὶ ἡ τῆς Ἀπουλίας, ἥτις δὲν εἶναι πολὺ εὐφορος.

Ποταμοί. Ὁ Πάδος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄλπειων, διαρρέει τὴν Λομβαρδικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους. Ὁ Ἄρνος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, διαρρέει τὴν Τοσκανικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Τίβερης, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, διαρρέει τὴν Ῥωμαϊκὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν.

Λέμναι. Ἡ Μείζων, ἀνήκουσα καὶ τῇ Ἑλβετίᾳ, ἡ Κῶμος καὶ ἡ Περούγια.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰταλίας εἶναι γλυκύτατον· θερμὸν τὸ θέρος εἰς τὴν μέσην καὶ νότιον Ἰταλίαν, δροσερὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα εἰς τὴν βόρειον. Ἔνεκα τοῦ γλυκυτάτου κλίματος καὶ τῶν ὠραιωτάτων καὶ τερπνοτάτων τοποθεσιῶν καὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων, ἃ ἔχει ἡ Ἰταλία, πολλοὶ ξένοι ἐπισκέπτονται αὐτὴν κατ' ἔτος.

Πόλεις. Ἡ Ῥώμη, ἑκατέρωθεν τοῦ Τιβέρεως, ἐκτισμένη τὸ πάλαί μὲν ἐπὶ 7 λόφων, νῦν δὲ ἐπὶ 11, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ καθέδρα τοῦ Πάπα. Αὕτη ἔχει πλεῖστα ἀρχαῖα μνημεῖα, οἷον τὸ Πάνθεον, τὸν Πύργον τοῦ Ἀγγέλου, τὸ ἐν μέρει σφζόμενον Κολοσσαῖον (Ἀμφιθέατρον Φλάβειον) καὶ νέα οἰκοδομήματα, οἷον τὸ Βατι-

κανόν, μέγα ανάκτορον τοῦ Πάπα, καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ὑπὸ δὲ τὴν πόλιν, ἣτις ἔχει 515,000 κατοίκους, εἶναι αἱ κατακόμβαι, ἧτοι τὰ καταφύγια τῶν Χριστιανῶν κατὰ τοὺς σκληροὺς χρόνους τῶν διωγμῶν. Ἡ **Φλωρεντία**, ἐπὶ ωραίας τοποθεσίας, ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, ἀνάκτορα καὶ πολυειδῆ καλλιτεχνήματα ἐκ μαρμάρων καὶ πολλὰ ἐργοστάσια μετάξης, ὑφασμάτων καὶ πύλων ἀχυρίων καὶ 216 χιλ. κατοίκους. Τὸ **Λιβόρνου**, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις μετὰ δύο λιμένων καὶ 105,000 κατοίκων. Ἡ **Γένουα**, πόλις παράλιος, ἐμπορικωτάτη, πατρὶς τοῦ Κολόμβου, μὲ 235,000 κατοίκους. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας ταύτης ἀλιεύονται κοράλλια. Τὸ **Τουρίνου**, πόλις ωραία, κανονικὴ καὶ βιομηχανοῦς μὲ 359,000 κατοίκους. Τὸ **Μιλάνου**, πόλις κυκλοτερῆς περιήτου, ωραιότατη, ἔχουσα ἐργοστάσια μετάξης καὶ ὑάλου καὶ 485,000 κατοίκους. Ἡ **Βενετία**, πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἑνετῶν, ἐπὶ πολλῶν νήσων (3 μεγάλων καὶ 114 μικρῶν), συγκοινωνουσῶν διὰ γεφυρῶν καὶ διωρύχων, μὲ 155,000 κατοίκους. Ἡ συγκοινωνία κατὰ τὸ πλεῖστον γίνεται διὰ λέμβων, γονδολῶν καλουμένων, ἃς διευθύνουσιν ἐπιδέξιοι λεμβοῦχοι. Ἡ **Βολωνία**, πόλις βιομηχανοῦς καὶ ἐμπορικῆς μὲ 150,000 κατοίκους. Ἡ **Ἀγκών**, ἐμπορικὴ καὶ παράλιος πόλις καὶ ὑπὸ ἀκροπόλεως προστατευομένη μὲ 65,000 κατοίκους. Τὸ **Βριγησίον**, μικρὸς ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης· καὶ ἡ **Νεάπολις**, ἐπὶ ωραιότατης τοποθεσίας καὶ ἀποικία Ἑλληνικὴ ἔχουσα 545,000 κατοίκους. Παρ' αὐτὴν ἐξάγεται θεῖον καὶ πορσελάνη.

Νῆσοι. Ἡ **Κορσική**, ἣτις εἶναι ὄρεινὴ, τραχεῖα καὶ κατέχεται ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἡ **Σαρδηνία**, ἣτις εἶναι ὄρεινὴ τὸ πλεῖστον καὶ ἀραιῶς κατοικημένη καὶ ἔχει ἐπισημοτέραν πόλιν τὴν **Καλιάρην** μὲ 55,000 κατοίκους. Ἡ **Σικελία**, ἣτις εἶναι καλῶς κεκαλλιεργημένη καὶ ἔχει ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν τὴν **Αἴτνην**. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὸ **Πάνορμον** μὲ 295,000 κατοίκους, ἡ **Μεσσήνη**, ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία μὲ ωραιότατον λιμένα καὶ 150,000 κατοίκους, καὶ ἡ **Κατάνη**, εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης, μὲ 148,000 κατοίκους. Ἐν Σικελίᾳ ἐξάγεται ἄφθονον θεῖον. Καὶ ἡ **Μελίτη**, ἣτις εἶναι εὐφορὸς εἰς δημητριακοὺς καρπούς, βάμβακα, ἀμπέλους καὶ κιντράς, καὶ κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Ἡ Ἰταλία ἔχει ὀλίγας κτήσεις ἐν Ἀφρικῇ, τὴν Ἐρυθραίαν. Οἱ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κάτοικοι τῆς Ἰταλίας ἀνέρχονται εἰς 32,300,000, εἶναι δυτικοὶ τὸ θρήσκευμα, φιλόπονοι, ἀγαπῶσι πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὸν εὐθυμον βίον, καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Ἡ Ἑλβετία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν καὶ ὑψηλότατον καὶ μόνον εἰς τὸ βόρειον μέρος εἶναι μικρὸν ὄροπέδιον μὲ πολλοὺς λόφους.

Ὅρη. Αἱ Ἄλπεις, αἵτινες εἶναι θελκτικώταται καὶ ὠραιόταται καὶ διακλαδοῦνται εἰς πολλὰς σειράς. Αἱ κορυφαὶ τῶν Ἄλπεων καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων, οἵτινες ἀποσπώμενοι πολλάκις κατακρημνίζονται μὲ πολὺν πάταγον εἰς τὰ χαμηλὰ καὶ ἐπιφέρουσι πολλὰς ζημίας. Ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι ὁ Ἅγιος Γοθάρδος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος, ὁ συγκοινωνῶν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς Ἑλβετίας, ὁ Ἅγιος Βερνάρδος, ἔνθα εἶναι ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου, ὀνομαστή διὰ τοὺς σωστικoὺς κύνας. Τὸ Λευκὸν ὄρος καὶ ὁ Ἰόρας χωρῶν ἐκ Ν. πρὸς Β. Μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων τῶν Ἄλπεων ὑπάρχουσι κοιλάδες χλοεραὶ, ἐν αἷς βόσκουσιν ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων καὶ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Αἱ κοιλάδες αὗται εἶναι καλῶς κεκαλλιεργημένα καὶ εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη κατάφυτοι ἐκ δρυῶν, ἐλατῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Ἐκ τῶν κοιλάδων τούτων πηγάζουσιν ἀναρίθμητοι ρύακες καὶ ποταμοί, ὧν τὰ ὕδατα εἰς τινα μέρη κρημνιζόμενα μεθ' ὀρμῆς σχηματίζουσι καταρράκτας, ἀλλαχοῦ δὲ συσσωρευόμενα ἀποτελοῦσι λίμνας μὲ θελκτικώτατας ὄχθας.

Πεδιάδας ἡ Ἑλβετία δὲν ἔχει, πλην τῆς εἰς τὸ βόρειον μέρος ὑψηλῆς, ἧτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ὀπωροφόρων δένδρων.

Ποταμοί. Ὁ Ῥήνος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Γοθάρδου, διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ῥοδανός, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Γοθάρδου, διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Γενεύης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν (Λέοντος).

Λίμναι. Ἡ Κωνσταντία, ἀνήκουσα καὶ τῇ Γερμανίᾳ καὶ τῇ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Αυστροουγγαρία. Ἡ τῆς Ζυρίχης, ἡ τῆς Λυκέρνης, ἡ τῆς Νευσατέλης, ἡ τῆς Γενεύης, καὶ ἡ Μείζων, ἀνήκουσα καὶ τῇ Ἰταλίᾳ.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶναι ποικίλον· εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρεϊνά εἶναι ψυχρὸν, εἰς τὰς βαθεῖας κοιλάδας μέτριον καὶ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ῥοδανοῦ, παρὰ τὴν Γενεύην, γλυκὺ. Ἐν γένει ὁμως τὸ κλίμα ἔνεκα τῆς καθαρότητος τῆς ἀτμοσφαίρας εἶναι πολὺ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Ἡ Βέρνη, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας, πόλις βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆς, ἔχουσα 60,000 κατοίκους καὶ ὠραῖα προάστεια, ὧν οἱ κάτοικοι κατασκευάζουσιν ὠραῖα ἀχυρόπλεκτα ἀντικείμενα καὶ ξύλινα λεπτοουργήματα. Ἡ Λυκέρνη, παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἐν ἀξιοθαυμάστῳ τοποθεσίᾳ, ἦν ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι περιηγηταί, μὲ 35,000 κατοίκους. Ἡ Ζυρίχη, ὀνομαστὴ διὰ τὴν πολυτεχνικὴν σχολὴν καὶ τὰ ἐργοστάσια τῶν βαμβακερῶν καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ ἠλεκτρικῶν μηχανῶν, μὲ 166,000 κατοίκους. Ἡ Βασιλεία, ἔχουσα ἐργοστάσια μετὰξῆς καὶ ὠραιότατα προάστεια καὶ 60,000 κατοίκους· καὶ ἡ Γενεύη, ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας, ἰδίως ὀνομαστὴ διὰ τὰ ὠρολόγια καὶ τὰ κοσμήματα, μετὰ τερπνοτάτων προαστείων καὶ 104,000 κατοίκων.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλβετίας, ἀνερχόμενοι εἰς 3,300,000, ἐξ ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι διαμαρτυρόμενοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοί, εἶναι ἀπόγονοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰδίας φυλῆς, τῆς Ἑλβετικῆς, πλὴν ὀλίγων Γερμανῶν, Γάλλων καὶ Ἰταλῶν. Εἶναι δὲ ἄνθρωποι φιλόπονοι, οἰκονόμοι, καρπερικοί, καθάρειοι καὶ φιλοπάτριδες, καὶ ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, κατασκευάζοντες τὸν γνωστὸν τυρὸν τῆς Ἑλβετίας καὶ τὸ πικτὸν γάλα. Ἡ Ἑλβετία ἔχει πολίτευμα δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακόν· διαιρεῖται δὲ εἰς 25 δημοκρατίας μικράς, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκλέγει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς, οἵτινες συνέρχονται ἐν τῇ Βέρνη καὶ ἐκλέγοντες τὸν πρόεδρον κατ' ἔτος νομοθετοῦσιν.

Ἡ παιδεία εἶναι ἐν ἀκμῇ, διότι πανταχοῦ ὑπάρχουσι σχολεῖα· ἐπίσης ἐν ἀκμῇ εἶναι καὶ ἡ συγκοινωνία.

Γ Α Λ Λ Ι Α

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βρετανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Ἰσπανίας.

Ἡφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πον τῆς *Λυών* (Λέοντος), καὶ πρὸς *A.* ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι μᾶλλον πεδινὸν καὶ εὐφορον.

Ὅρη. Τὰ *Ἄρδεννα*, τὰ *Βόσγια*, ὁ *Ἰόρας*, καὶ αἱ *Ἄλπεις*, ἅτινα ἀποτελοῦσι μακρὰν σειρὰν ἀπὸ *B.* πρὸς *N.* καὶ ἐμποδίζοντα τὴν πνοὴν τοῦ παγεροῦ βορρᾶ καθιστῶσι τὸ κλίμα γλυκὺ καὶ κατάλληλον πρὸς εὐδοκίμῃσιν τῆς ἀμπέλου. Τὸ *Χρυσοῦν*, ὅπερ ἔχει θερμὰς πηγὰς καὶ χωρεῖ ἀπὸ *B.* πρὸς *N.* Αἱ *Κήβενναι* χωροῦσαι ἀπὸ *B.* πρὸς *N.*, ἐξ ὧν ἐξάγουσι γαιάνθρακας, καὶ τὰ *Πυρηναια*, ἅτινα εἶναι λίαν ὑψηλά.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς *Βουργουνδίας* καὶ ἡ τῆς *Καμπανίας*, αἵτινες εἶναι κατάφυτοι ὑπὸ ἀμπελώνων, παραγόντων περιζήτητον οἶνον. Ἡ τῆς *Νορμανδίας*, ἥτις εἶναι λοφώδης, κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ τρέφει σμήνη μελισσῶν. Ἡ τοῦ *Λείγηρος*, παράγουσα ἀφθόλους δημητριακοὺς καρπούς. Ἡ τοῦ *Γαρούνα*, ἥτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων. Ἡ τοῦ *Ῥοδανοῦ* καὶ νοτιώτερον ἡ τῆς *Προβηγκίας*, ἥτις εἶναι ὀνομαστή διὰ τὸ γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν κλίμα.

Ποταμοί. Ὁ *Ῥοδανός*, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ *Γοθάρδου* καὶ διερχόμενος τὴν λίμνην τῆς *Γενεύης*, ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς *Λυών*. Ὁ *Γαρούνας*, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν *Πυρηναιῶν*, διαρρέει τὴν ὀμώνυμον πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ὁ *Λείγηνρ*, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς *Γαλλίας*, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν *Κηβεννῶν*, ποτίζει τὴν ὀμώνυμον πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν ὠκεανόν· καὶ ὁ *Σηκουάνας*, ὅστις, πηγάζων ἐκ τινος ὄροπεδίου (τοῦ *Λογγονικοῦ*), ἐκβάλλει εἰς τὴν *Βρεττανικὴν θάλασσαν*.

Λίμνη εἶναι ἡ τῆς *Γενεύης*, ἀνήκουσα καὶ τῇ Ἑλβετίᾳ.

Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Οἱ *Παρίσιοι*, ἐκατέρωθεν τοῦ *Σηκουάνα*, ἡ ὠραιότατη πόλις τοῦ κόσμου, ἔχουσα ὠραίας πλατείας, εὐρείας ὁδοὺς κεκοσμημένας μὲ δενδροστοιχίας καὶ μεγαλοπροσπεῖς καὶ ὠραίας οἰκοδομάς, δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς. Περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μεγάλων ὀχυρῶν φρουρῶν, εἶναι πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας καὶ ἔχει ἐμπόριον παγκόσμιον, βιομηχανίαν ἀκμαιοτάτην καὶ 3,000,000 κατοίκους. Αἱ *Βερσαλλίαι*, πόλις ὠραιότατη, πλησίον τῶν *Παρισίων*, ἔχουσι ὠραία ἀνάκτορα καὶ 65,000 κατοίκους. Ἡ *Δίλλη*, πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὀχυρὰ μὲ 220,000 κατοίκους. Τὰ *Καλαί*, δι' οὗ διαπεραιοῦνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, 220,000 κατοίκους.

ἔχει ὄχυρον φρούριον καὶ 60,000 κατοίκους. Ἡ **Χάβρη**, παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις μὲ 130,000 κατοίκους. Τὸ **Χερβούργον**, μὲ 42,000 κατοίκους, χρησιμεῖον ὡς πολεμικὸς λιμὴν. Ἡ **Βρέστη**, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 85,000 κατοίκους. Ἡ **Νάντη**, πόλις ἐμπορικωτάτη, χρησιμεύουσα ὡς ἐξαγωγικὸς λιμὴν τῶν προϊόντων τῆς πεδιάδος, μὲ 130,000 κατοίκους. Ἡ **Βορδώ**, ἐμπορικωτάτη πόλις καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴνους τῆς μὲ 258,000 κατοίκους. Ἡ **Τολῶσα**, ἐπὶ τοῦ Γαρούνα, ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἴνους τῆς καὶ τὰ ἀξιόλογα σιδηρὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη, μὲ 150,000 κατοίκους. Τὸ **Μομπελιέ**, μὲ 76,000 κατοίκους, ὀνομαστὸν διὰ τὴν Ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ἧ ἔσπούδασεν ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς. Ἡ **Μασσαλία**, ἀποικία τῶν Φωκαέων, ἡ δευτερεύουσα πόλις τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἀκμαιότατον ἐμπόριον καὶ 490,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ **Τουλὼν**, ἔχουσα τὸν μεγαλύτερον πολεμικὸν λιμένα τῆς Μεσογείου καὶ 100 χιλιάδας κατοίκους. Ὁ Ἅγιος **Στέφανος**, ὀνομαστὸς διὰ τὰ μηχανουργεῖα, κλειδοποιεῖα, ὀπλοποιεῖα καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ καταστήματα, μὲ 138,000 κατοίκους. Παρ' αὐτὸν κεῖνται καὶ τὰ πλουσιώτατα γαιανθρακωρυχεῖα τῆς Γαλλίας καὶ ἡ **Λυὼν**, περίφημος διὰ τὰ πολλὰ καὶ τέλεια ἐργοστάσια τῆς μετὰξῆς μὲ 470,000 κατοίκους.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει πολιτικῶς καὶ ἡ νῆσος **Κύρνος** (**Κορσική**), ἣτις ἔχει πόλεις τὸ **Αἰάκειον**, πατρίδα τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, μὲ 18,000 κατοίκους, καὶ τὴν **Βαστίαν** μὲ 13,000 κατοίκους. Ἀμφότεραι ἔχουσιν ὄχυρους λιμένας. Εἰς τὴν Γαλλίαν εἶναι καὶ ἡ μικρὰ ἡγεμονία **Μονακὸν** μὲ 15,000 κατοίκους.

Ἡ Γαλλία ἔχει κτήσεις καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους.

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 39,700,000, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βομβυκοτροφίαν καὶ ὀλίγον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ Γάλλοι εἶναι εὐφυεῖς καὶ εὐγενεῖς, φαιδροὶ καὶ εὐποροὶ, διότι εἶναι φιλόπονοι καὶ οἰκονόμοι καὶ ὀμιλοῦσι γλῶσσαν, ἣτις εἶναι παγκόσμιος σχεδόν· διοικοῦνται δὲ δημοκρατικῶς καὶ πρεσβεύουσι τὴν καθολικὴν θρησκείαν. Ἡ παιδεία εἶναι ἐν ἀκμῇ καὶ ἰδίως ἡ ἀνωτέρα· ἡ δὲ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ συγκοινωνία ἐπίσης εἶναι ἐν ἀναπτύξει.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β., ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Πορτογαλλίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Τὸ ἔδαφος εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶναι μία ὄροστοιχία, ἣτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Μεσογείου τελευτᾷ εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον, ἔνθα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριο Φινιστέρρον, καὶ ἣτις κατ' ἀρχὰς μὲν φέρει τὸ ὄνομα *Πυρηναία*, ἔπειτα δὲ ἄλλα ὀνόματα. Καὶ ἄλλη ὄροστοιχία, ἣτις ἀρχεται ἀπὸ Β. καὶ καταλήγει εἰς τὸ νότιον. Αὕτη ἔχει πολλὰς διακλαδώσεις καὶ φέρει κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ ὄνομα Ἰβηρικὰ ὄρη, ἔπειτα δὲ ἄλλα ὀνόματα, ὡς *Σιέρρα Γουαδαράμα*, *Τολέδου*, *Σιέρρα Μορένα* καὶ *Σιέρρα Νεβάδα*. Ἐκ τῶν ὄροστοιχιῶν τούτων ἐξάγουσι μάρμαρα, σίδηρον, χαλκὸν καὶ δορυκτὸν ἄλας.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Ἀνδαλουσίας, ἥς μέγα μέρος εἶναι κατάφυτον ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, τὸ δὲ λοιπὸν μένει ἀκαλλιέργητον. Ἡ τῆς Καστιλίας, ἣτις εἶναι μεγάλη, ὑψηλὴ καὶ διαιρεῖται εἰς δύο ὑπὸ ὄρέων. Αὕτη εἶναι ἔρημος σχεδόν, γυμνή, ἄγονος, ἠλιοκαῆς καὶ μόνον κατάλληλος πρὸς βοσκὴν αἰγῶν καὶ προβάτων, παρεχόντων λεπτὰ ἔρια· καὶ ἡ τῆς Καταλωνίας εἰς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος, ἣτις εἶναι εὐφορος καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένη ἰδίως εἰς βάμβακα.

Ποταμοί. Ὁ Δούριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλκιβίρος, οἵτινες, πηγάζοντες ἐκ τῆς δευτέρας ὄροστοιχίας, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· καὶ ὁ Ἐβρος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς αὐτῆς ὄροστοιχίας, ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσογίειον θάλασσαν.

Τὴ **κλιμα** εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Ἡ *Μαδρίτη*, ἐπὶ ὄροπεδίου ὑψηλοῦ, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἄδενδρος καὶ ξηρά, ἔχουσα 510 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Σαραγόσσα*, ἐπὶ τοῦ Ἐβρου, βιομήχανος πόλις μὲ 100 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Βαρκελώνη*, πόλις παράλιος καὶ ὠραία μὲ ἐργοστάσια βάμβακος καὶ 498 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Βαλεντία*, πόλις ὠραία μὲ βιομηχανίαν μετάξης καὶ ῥιπιδίων καὶ 215 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Μουρικία*, παράγουσα ἄφθονον μέταξαν, μὲ 110 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Καρθαγένη*, παράλιος καὶ πολεμικὸς ναύσταθμος τοῦ βασιλείου, μὲ 100 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Μαλάγα*, ἐμπορικὴ πόλις, ἐξ ἧς γίνεται ἐξαγωγή καρπῶν

καὶ ἐκλεκτοῦ οἴνου, μὲ 130 χιλ. κατοίκους. Τὸ **Γιβραλτάρ**, ἐπὶ πε-
τρῶδους στενῆς γλώσσης ξηρᾶς, ἔχον ὄχυρον φρούριον, 27 χιλ. κατοί-
κους καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Ἡ **Σεβίλλη**, ἔχουσα μεγαλοπρε-
πῆς Ἀραβικὸν ἀνάκτορον, μέγιστον ἀμφιθέατρον ταυρομαχικόν, μέγα
ἐργοστάσιον καπνοῦ καὶ σιγάρων καὶ 150 χιλ. κατοίκους· καὶ τὸ **Τολέ-
δου**, πρῶτη πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἔνθα ἐδρεύει ὁ πρῶτος ἀρχιε-
πίσκοπος τῆς χώρας.

Νῆσοι. Αἱ **Βαλεαρίδες**, αἵτινες εἶναι ἡ **Φορμεντέρα**, ἡ **Ἰβίκη**, ἡ
Μαγιόρκα καὶ ἡ **Μινόρκα**, παράγουσαι ἰδίως εὐγευστα πορτοκάλλια.

Ἐπὶ τῶν Πυρηναιῶν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία **Ἀνδόρρα**,
ἔση τὴν ἐπιφανείαν τῇ νήσῳ **Νάξω**, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰσπα-
νίας καὶ τῆς Γαλλίας.

Ἡ Ἰσπανία ἔχει κτήσεις καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους.

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 18,080,000, ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς
τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βομβυκοτροφίαν καὶ τὴν κτηνο-
τροφίαν. Οἱ Ἰσπανοὶ προσθεύουσι τὴν καθολικὴν θρησκείαν, διοικούν-
ται συνταγματικῶς καὶ εἶναι φιλοτάραχοι καὶ φίλοι τῶν ταυρομα-
χιῶν. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία νῦν
ἤρξαντο νὰ ἀναπτύσσωνται.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Ἡ **Πορτογαλλία** ὀρίζεται πρὸς Α. καὶ Β. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας
καὶ πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Τὸ ἔδαφος εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Πορτογαλλίας εἶναι συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς
Ἰσπανίας, ἡ δὲ ὑψηλότερα κορυφή αὐτῶν εἶναι ἡ **Σιέρρα Ἐστρέλλα**,
διευθυνομένη ἐκ Β. Α. πρὸς Ν. Δ.

Πεδιάδας μεγάλας ἡ Πορτογαλλία δὲν ἔχει, ἀλλὰ μόνον λο-
φώδεις κοιλάδας, αἵτινες εἶναι κατάφυτοι ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμπέλων, πορ-
τοκαλλεῶν καὶ φελλεῶν, ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν ὁποίων γίνονται οἱ φελλοί.

Ποταμοὶ εἶναι οἱ τῆς Ἰσπανίας **Δούριος** καὶ **Τάγος**.

Τὸ **κλίμα** εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἕνεκα τῶν ὠκεανείων ἀνέμων.

Πόλεις. Ἡ **Λισσαβὼν**, ἥτις εἶναι πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου,
μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς γῆς διὰ τὴν ὠραίαν τοποθεσίαν, ἔχει
τὸν μεγαλύτερον λιμένα τοῦ κόσμου καὶ 308 χιλ. κατοίκους. Τὸ

Όπόρτον, όνομαστόν διά τούς οίνους του με 160 χιλ. κατοίκους· και ή **Σετουβάλη**, όνομαστή διά τὰ άλατοπηγεία της.

Η Πορτογαλλία έχει κτήσεις εις τήν 'Ασίαν και τήν 'Αφρικήν.

Οι κάτοικοι, άνερχόμενοι εις 5,400,000, άσχολούνται εις τὸ εμπόριον, τήν βιομηχανίαν και τήν καλλιέργιαν τῆς χώρας των. Οι Πορτογάλλοι είναι φιλόπονοι, λιτοί εις τὸν βίον, πρεσβεύουσι τὸ καθολικόν δόγμα και διοικουνται συνταγματικῶς· τήν βουλήν ὅμως εκλέγει ὁ βασιλεὺς και οὐχί ὁ λαός. Η παιδεία, ή βιομηχανία και ή συγκοινωνία είναι παρημελημέναι, ἐνῶ τὸ εμπόριον ἐν ἀναπτύξει πως.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Τὸ βασίλειον τῆς **Μεγάλης Βρεττανίας** ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων νήσων, τῆς **Βρεττανίας** και τῆς **Ίρλανδίας**, και ἄλλων μικρῶν, κειμένων εις τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ 'Ατλαντικῷ ὠκεανῷ, ὅστις σχηματίζει πρὸς Α. τοῦ βασιλείου τήν Γερμανικήν ἢ Βόρειον θάλασσαν, πρὸς Ν. τήν Βρεττανικήν θάλασσαν ἢ τῆς Μάγης και τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, δι' οὗ χωρίζεται τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Τῆς νήσου Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος λέγεται **Σκωτία**, τὸ νότιον **Άγγλία** και τὸ νοτιοδυτικόν **Οὐαλλία**.

Τὸ ἔδαφος τῆς 'Αγγλίας είναι πεδινὸν και μόνον εις τὸ βόρειον μέρος ὑπάρχουσι μικρὰ ὄρη· τὸ δὲ τῆς Οὐαλλίας είναι μᾶλλον ὄρεινόν και τὸ τῆς Σκωτίας ὄρεινόν, μετὰ χαμηλῶν ὅμως ὄρέων.

Όρη. Τὰ **Οὐαλλικά**, ἅτινα διευθύνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. και περιέχουσι ἀπειρὸν σίδηρον, χαλκὸν και γαιάνθρακα. Τὰ **Άγγλικά** ἢ **Πεννικά**, ἅτινα χωροῦσι ἐκ Β. πρὸς Ν. και περιέχουσι σίδηρον και γαιάνθρακα· και τὰ **Σκωτικά**, ἅτινα περιέχουσι σίδηρον, γαιάνθρακα και πολὺν μὲλυθδον.

Ποταμοὶ τῆς Βρεττανίας είναι ἡ **Άγγλική**, ἥτις είναι εὐφορωτάτη και πυκνῶς κατοικημένη.

Ποταμοί. Ὁ **Τάμεσις** και ὁ **Οὐβερὸς**, οἵτινες, πηγάζοντες ἐκ τῶν 'Αγγλικῶν ὄρέων, ἐκβάλλουσι εις τήν Γερμανικήν ἢ Βόρειον θάλασσαν.

Τὸ **κλίμα** είναι ὑγρὸν μὲν και ὀμιχλῶδες, ἀλλ' εὐκρατον και ὑγιεινόν.

Πόλεις. Τὸ **Λονδίνον**, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγίστη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Αὕτη στολιζέται ὑπὸ πλείστον περικαλλῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἔχει τὸ μεγαλύτερον μουσεῖον τοῦ κόσμου, τὸν μεγαλύτερον ζωολογικὸν κήπον, ἄπειρα ἐργοστάσια, πολλοὺς σιδηροδρόμους ὑπογείους, ἐπιγείους καὶ ὑπεργείους καὶ 5,000,000 κατοίκους. Ἡ **Δούβρη**, ἐμπορικὴ πόλις, ἐξ ἧς διαπεραιοῦνται εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ **Πορτσμουθον**, ἐνθα εἶναι ὁ ναύσταθμος τοῦ βασιλείου, μὲ 195 χιλ. κατοίκους. Ἡ **Βριστόλη**, ἔχουσα ἄπειρα οἰνοπνευματοποιεῖα καὶ 320 χιλ. κατοίκους. Ἡ **Βιρμιγγάμη**, ἔχουσα τὰ πρῶτα χαλκουργεῖα καὶ χαλκουργεῖα τοῦ κόσμου καὶ 509 χιλ. κατοίκους. Ἡ **Μαγχεστρία**, ἔχουσα πολλὰ βαμβακοεργοστάσια καὶ 735,000 κατοίκους. Ἡ **Λιβερπούλη**, δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ βασιλείου, ἔχουσα καὶ τὸ πρῶτον βαμβακοεμπόριον τοῦ κόσμου καὶ 604,000 κατοίκους. Ἡ **Νεοκαστέλλη**, ἔχουσα πλείστα σιδηρουργεῖα, ἐν οἷς κατασκευάζονται θερμάστραι, μηχαναὶ κλπ., πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 219 χιλ. κατοίκους. Τὸ **Ἐδιμβούργον**, πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας, ἐπὶ εὐφύρου καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένης πεδιάδος, φημιζόμενον διὰ τὴν ἀμφιθεατρικὴν του θέσιν καὶ ἔχον 305 χιλ. κατοίκους· καὶ ἡ **Γλασκῶβη**, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Σκωτίας, ἔχουσα ναυπηγεῖα καὶ 738 χιλ. κατοίκους.

Ἡ **Ἰρλανδία** εἶναι τὸ πλείστον πεδινὴ καὶ μόνον εἰς τὴν παραλίαν ὑπάρχουσι πολλαχοῦ λόφοι, οἵτινες καταπίπτοντες ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν καθιστῶσι τὴν ἀκτὴν ἀνώμαλον. Οἱ λόφοι οὗτοι ἐμπυδίζουσι τὴν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τοῦτο σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι καὶ ἔλη. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὑγρὸν καὶ ἄγονον καὶ κατάλληλον μόνον διὰ λίμνην καὶ γεώμηλα, ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα ὀμιχλώδης.

Πόλεις εἶναι τὸ **Δουβλίον**, πρωτεύουσα τῆς Ἰρλανδίας, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος μὲ 365,000 κατοίκους· καὶ ἡ **Βελφάστη**, ἔχουσα ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων καὶ 350,000 κατοίκους.

Νῆσοι εἶναι αἱ **Ἐβρίδες**, παρὰ τὴν Σκωτίαν, αἱ **Ὀρκάδες** καὶ βορειώτατα αἱ **Σχετλανδικαὶ** καὶ τινες ἄλλαι μικραὶ.

Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία ἔχει κτήσεις καὶ εἰς τὰς πέντε ἡπείρους.

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 41,500,000, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς. Οὗτοι εἶναι ἐν γένει σοβαροί, ἐπίμονοι, καρτεριοί, ὑπερή-

ανοι, φιλοπονώτατοι, ἐπιχειρηματίαι καὶ φιλοχρήματοι, ὀμιλοῦσι δὲ πάντοτε τὴν γλῶσσαν των καὶ ἀνήκουσιν οἱ μὲν πλείονες εἰς τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὸ τῶν καθολικῶν.

ΒΕΛΓΙΟΝ

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς ἰδίας θαλάσσης καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸν καὶ μόνον πρὸς Ν. εἶναι ὄρεινόν.

Ὅρη. Τὰ Ἄρδευα, ἅτινα εἶναι χαμηλά, δασώδη καὶ περιέχουσι σίδηρον καὶ γαϊάνθρακας πολλούς. Ἄπασα δὲ ἡ λοιπὴ χώρα εἶναι πεδινή, καλῶς κεκαλλιστρομένη καὶ παράγει δημητριακοὺς καρποὺς καὶ λίνον.

Ποταμοί. Ὁ Σκάλδης, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄρδένων, ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Μώσας (Μεύσης), ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Βοσγίων τῆς Γαλλίας, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ διαρρέουσι τὴν χώραν διὰ διωρύχων. Τὸ κλῆμα εἶναι ὀμιχλῶδες καὶ ὑγρὸν, ἀλλ' εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Αἱ Βρυξέλλαι, πρωτεύουσα, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις μὲ 570,000 κατοίκους. Ἡ Ἀντβέρπη (Ἀμβέρση), ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τοῦ Βελγίου μὲ 282,000 κατοίκους. Ἡ Γάνδη, ἐμπορικὴ πόλις μὲ περίφημα ἐργοστάσια λινῶν ὑφασμάτων καὶ 160,000 κατοίκους· καὶ ἡ Δυτίχη (Λιέγη), ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια σιδήρου καὶ χαλκοῦ, ἐν οἷς κατασκευάζονται ἐξάίρετα ὄπλα, καὶ 168,000 κατοίκους. Πλησίον αὐτῆς κεῖνται ἀνθρακωρυχεῖα, εἰσχωροῦντα εἰς τὴν γῆν πλέον τῶν 650 μέτρων.

Οἱ κάτοικοι, ἀνέρχονται εἰς 6,740,000, ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οἱ Βέλγοι εἶναι φιλόπονοι, εὐφυεῖς, φαιδροί, φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ οἱ πλείστοι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Εἶναι δὲ γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς καταγωγῆς. Ἐκ τούτων οἱ μὲν ὀμιλοῦσι τὴν φλαμανδικὴν (φλανδρικὴν) γλῶσσαν, συγγενῆ πρὸς τὴν γερμανικὴν, οἱ δὲ τὴν βαλλονικὴν, συγγενῆ πρὸς τὴν γαλλικὴν. Ἐπίσημος ὁμοῦς γλῶσσα εἶναι ἡ γαλλικὴ. Οἱ Βέλγοι διοικοῦνται συνταγματικῶς. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ μάλιστα ἡ συγκοινωνία εἶναι

ἐν ἀκμῇ, διότι πλὴν τῶν πλείστων σιδηροδρόμων ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ διώρυχες, εὐκολύνουσαι τὰ μάλιστα τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ἡ Ὀλλανδία καλεῖται καὶ **Κάτω Χῶραι**, διότι ἐνιαχοῦ τὰ παράλια αὐτῆς εἶναι χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας προφυλάσσεται διὰ προχωμάτων ἐκ πολυκλάδων δένδρων, λίθων καὶ χωμάτων.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινὸν πανταχοῦ καὶ εὐφορώτατον εἰς σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, γεώμηλα, τεύτλα πρὸς κατασκευὴν τῆς ζακχάρεως, καὶ ἔχει χλοεροὺς λειμῶνας, ἔνθα βόσκουσι βόες καὶ πρόβατα, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ἐξαιρετὸς τυρὸς καὶ ἐκλεκτὸν βούτυρον, πλὴν ὀλίγων τελματωδῶν μερῶν.

Ποταμοί. Ὁ Ῥήνος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου καὶ διερχόμενος τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας καὶ τὴν Γερμανίαν, ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, καὶ οἱ Μώσας καὶ Σκάλδης, οἵτινες, ρέοντες ἐκ τοῦ Βελγίου, ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν.

Τὸ **κλῆμα** εἶναι ὁμοίον μὲ τὸ τοῦ Βελγίου.

Πόλεις. Τὸ Ἀμστελὸδαμον, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, παράλιος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊδέρης, ἐκτισμένη ἐπὶ πασσάλων καὶ διηρημένη εἰς 90 νήσους διὰ διωρύχων. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς, ἔχει 542,000 κατοίκους καὶ πολλὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα, ἐν οἷς διαπρέπει τὸ ἀνάκτορον, ὅπερ στηρίζεται ἐπὶ 14,000 πασσάλων. Ἡ Ἀρλέμη (Χαρλέμη) ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις μετὰ λαμπρῶν λευκαντηρίων τῶν λινῶν ὑφασμάτων καὶ ἀνοθοκομείων, ἔχουσα 60,000 κατοίκους. Ἡ Δεϋδή, ἔχουσα περίφημα ἐργοστάσια ἐριούχων καὶ 50,000 κατοίκους. Ἡ Χάγη, μετ' ἀνακτόρων περικαλλῶν, ἐν οἷς διαμένει ὁ βασιλεὺς, καὶ ὠραίων δασῶν καὶ 205,000 κατοίκων καὶ ἡ Ῥοττερδάμη, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 320,000 κατοίκους.

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει κτήσεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τῇ Αὐστραλίᾳ καὶ τῇ Ἀμερικῇ.

Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 5,100,000 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ

μπόριον, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς καὶ εἰς τὴν
λαϊκίαν τῶν μαινίδων καὶ τοῦ ὄνισκου, ἐκ τοῦ ἥπατος τοῦ ὁποίου
ἀγάουσι τὸ ἔλαιον τοῦ ὄνισκου (μουρούνας). Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι φιλό-
ανοι, ὑπομονητικοί, φιλήσυχοι καὶ ἀγαπῶσι πολὺ τὴν καθαριότητα
καὶ τὴν τάξιν. Εἶναι δὲ γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὀμιλοῦσι διάλεκτόν
τῆς γερμανικῆς γλώσσης καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς μετὰ δύο
ουλῶν. Ἐκ τῶν Ὀλλανδῶν οἱ πλείονες εἶναι διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ
λοιποὶ καθολικοὶ καὶ ὀλίγοι Ἑβραῖοι. Ἡ παιδεία, καὶ ἰδίως ἡ κατω-
τέρα, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εὐρίσκονται ἐν
ελάχιστῃ ἀναπτύξει.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Μεταξὺ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου κεῖται τὸ
Μέγα Δουκάτον τοῦ *Λουξεμβούργου*, ὅπερ εἶναι ἀνεξάρτητον καὶ διοι-
κεῖται συνταγματικῶς ὑπὸ δουκός. Ἡ χώρα τοῦ δουκάτου, ἣτις κατοι-
κεῖται ὑπὸ 236,000 κατοίκων, τὸ πλεῖστον καθολικῶν, ἔχει δάση
ἐκτεταμένα καὶ πολλὰ ποίμνια· πρωτεύουσα δὲ τὸ *Λουξεμβούργον* μὲ
20,000 κατοίκους.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ *Γερμανία* ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἐξ ἧς
ἐξάγεται ἤλεκτρον, τῆς Δανίας καὶ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ.
ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ
τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τῆς Ῥωσίας.

Ἡ Γερμανία ἀποτελεῖται ἐκ 4 βασιλείων, *Πρωσσίας, Βαυαρίας,*
Σαξονίας καὶ *Βυρτεμβέργης*, ἐκ διαφόρων δουκάτων (6 μεγάλων καὶ
5 μικρῶν), ἡγεμονιῶν (7), τριῶν ἐλευθέρων πόλεων καὶ μιᾶς τοπαρχίας
(αὐτοκρατορικῆς χώρας). Πάντα ταῦτα εἶναι μὲν ἐσωτερικῶς ἀνεξάρ-
τητα καὶ αὐτόνομα, ἔχοντα ἰδίους ἡγεμόνας, βουλὰς καὶ στρατόν,
συνδέονται ὅμως πρὸς ἄλληλα ὁμοσπονδιακῶς καὶ ἀποτελοῦσι μίαν
μεγάλην καὶ ἰσχυράν αὐτοκρατορίαν, τὴν *Γερμανικὴν*.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πρὸς βορρᾶν μὲν πεδινὸν καὶ οὐχὶ πολὺ
γόνιμον, πρὸς νότον δὲ ὄρεινόν καὶ γόνιμον.

Ἡ *Ὀρη*. Τὰ *Βόσγια*, χωροῦντα ἐκ Ν. πρὸς Β., ὁ *Μέλας Δρυμός*,

χωρῶν ἐκ Ν. πρὸς Β., ὁ **Γερμανικὸς Ἰόρας**, ὅστις εἶναι συνέχεια τοῦ Γαλλικοῦ Ἰόρα, αἱ **Βαυαρικαὶ Ἀλπεις**, χωροῦσαι ἐκ Δ. πρὸς Α. ὁ **Βοεμικὸς Δρυμὸς**, περὶ οὗ εἴπομεν, ὁ ὠραῖος καὶ κατάφυτος **Θυρίγγιος Δρυμὸς**, χωρῶν ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ., τὸ **Ἐρτσου**, ὅπερ συνέχεται μετὰ τοῦ προηγουμένου καὶ περιέχει μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Τὰ **Γιγάντεια**, τὰ **Σουδητῖα** καὶ τὸ μεμονωμένον **Ἀρτζου**, ἐξ οὗ ἐξάγεται σίδηρος, ἄργυρος, χαλκὸς καὶ ψευδάργυρος. Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας εἶναι τὸ πλεῖστον δασώδη. Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἱαματικὰ πηγαί.

Πεδιᾶδες. Ἡ τοῦ Ῥήνου, ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, ἧτις εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ διαφόρων ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ τῆς **Βαυαρίας**, παράγουσα δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, γεώμηλα, καπνὸν καὶ ἰδίως βρουνίαν, ἐξ ἧς κατασκευάζεται ὁ ζυθος. Ἡ τῆς **Σιλεσίας**, ΒΑ. τῶν **Γιγαντείων ὄρεων**, ἐν ἧ καλλιεργεῖται ἰδίως τὸ τευτλόρριζον, χρησιμεῦον εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ζακχάρσεως, καὶ τινες ἄλλα πρὸς τὸ βόρειον μέρος, αἵτινες εἶναι μὲν μεγάλαι, ἀλλ' ἄφοροι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Ποταμοί. Ὁ Ῥήνος, ὁ **Ουῖσουργις**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ **Θυριγγίου Δρυμοῦ**, ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ Ἀλβις, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν **Γιγαντείων**, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ὁ Ὀδερος, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν **Σουδητῖων**, ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Ὁ **Ουῖστούλας**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν **Καρπαθίων**, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν· καὶ ὁ **Δούναβις**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ **Μέλανος Δρυμοῦ**, ἐκβάλλει εἰς τὸν **Εὐξείνιον πόντον**. Οἱ πλείονες τῶν ποταμῶν τούτων εἶναι πλευστοί.

Λίμναι. Ἡ τῆς **Κωνσταντίας**, ἀνήκουσα καὶ τῆ **Ἑλβετίας**, καὶ τῆ **Αὐστρουγγαρίας**, καὶ πολλὰ μικρὰ πλησίον τῆς Βαλτικῆς θάλασσης.

Τὸ **κλίμα** πρὸς βορρᾶν μὲν εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἀλλ' ὑγιεινόν, πρὸς νότον δὲ εὐκρατον.

Πόλεις. Τὸ **Βερολῖνον**, ὅπερ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, ἐν τῷ μέσῳ πεδινῆς καὶ ἀμυώδους χώρας, ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις αὐτῆς, καὶ ἔχει ὠραιότατας οἰκοδομὰς καὶ πλεῖστα ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά καὶ ἄλλα καθιδρύματα καὶ 1,800,000 κατοίκους. Ἡ **Δρέσδη**, πρωτεύουσα τῆς **Σαξονίας**, ἔχουσα λαμπρὰν πινακοθήκην

καὶ περίφημα μουσεῖα καὶ 388 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Λιψία*, ἡ πόλις τῶν γραμμάτων καὶ τῶν βιβλίων ἐν μέσῳ θελκτικῆς πεδιάδος, ἔχουσα 460 χιλ. κατοίκους. Τὸ *Μόναχον*, πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, τῆς πατριδος τοῦ πρώην βασιλέως μας Ὁθωνος, ἔχον πολυτελεῖς οἰκοδομὰς, πινακοθήκας καὶ ἄλλα καλλιτεχνικὰ καθιδρύματα καὶ 498 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Στουτγάρδη*, πρωτεύουσα τῆς Βυρτεμβέργης, ἐν ὠραία καὶ ἀμπελοφύτῳ κοιλάδι, κέντρον σπουδαίου βιβλιοεμπορίου μὲ 168 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Φραγκφούρτη*, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις μὲ 286 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Κολωνία*, ἐμπορικωτάτη πόλις καὶ φημιζομένη διὰ τὸ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενον ἀρωματῶδες ὕδωρ μὲ 375 χιλ. κατοίκους. Τὸ *Ἀνωβερν*, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις μὲ 226 χιλ. κατοίκους, καὶ αἱ τρεῖς ἐλεύθεραι πόλεις *Βρέμη*, ἔχουσα 165 χιλ. κατοίκους, ἀκραιοτάτην ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον, *Ἀμβούργον*, ὅπερ εἶναι ὁ πρώτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ ἔχει 695 χιλ. κατοίκους, καὶ *Λυβέκκη*, ἔχουσα 85 χιλ. κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέρχονται εἰς 55,950,000 καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν τεχνῶν. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουσιν ὑπομονήν, καρτερίαν, ἀπλότητα, ἐργατικότητα, τρέφουσιν ἀγάπην πρὸς τὰ δάση καὶ ἀφοσιώσιν εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ διοικοῦνται ὑπὸ αὐτοκράτορος. Εἶναι δὲ οἱ πλεῖστοι διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ καθολικοὶ καὶ ὀλίγοι Ἑβραῖοι. Ἡ παιδεία εἶναι ἐν ἀκμῇ, διότι εἶναι διαδεδομένη εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἐπίσης τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία, ἐκτελουμένη διὰ πολλῶν σιδηροδρόμων, ἀμαξιτῶν ὁδῶν, διωρύχων καὶ τῶν ποταμῶν, εἶναι ἐν ἀκμῇ.

Δ Α Ν Ι Α

Ἡ *Δανία* ἢ *Δανιμαρκία* κεῖται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ μεταξὺ τῆς Γερμανικῆς καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ βορείου μέρους τῆς *Ἰουτλανδικῆς* χερσονήσου, τῶν νήσων *Φιοονίας* καὶ *Σηλανδίας* καὶ ἄλλων πολλῶν μικρῶν.

Τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινόν.

Ἡ *Ὀρη* ὕψηλὰ δὲν ἔχει εἰ μὴ μόνον βάρχεις τινὰς χαμηλάς, ἐξ ὧν πηγάζουσι μικροὶ ποταμοί. Αἱ νῆσοι εἶναι κατάφυτοι ἐκ δασῶν καὶ καλῶς κεκαλλιεργημένοι καὶ τρέφουσι πολλὰ ποίμνια καὶ ἵππους. Ἡ δὲ

Ίουτλάνδη μόνον κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν ἔχει ἔδαφος γόνιμον, δάση τινὰ καὶ πολυαριθμοὺς κόλπους.

Τὸ **κλίμα** εἶναι ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ ἥπιον, διότι πανταχόθεν ἡ θάλασσα εἶναι ἐγγύς. Ὁ παγετός καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μέσῳ τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι συχνός καὶ οὐδέποτε διαρκεῖ μακρὸν χρόνον.

Πόλεις. Ἡ **Κοπεγχάγη**, ἐπὶ τῆς Σηλανδίας, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις, ἔχουσα 438 χιλ. κατοίκους μετὰ τῶν προαστείων. Ὀλίγον πρὸ τῆς Κοπεγχάγης κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος **Ἀμὰγερ**, ἐφ' ἧς εἶναι τὸ προάστειον τῆς πρωτεύουσας, **Χριστιανχάβη**. Τὸ στενόν, τὸ μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, χρησιμεύει ὡς λιμὴν τῆς πρωτεύουσας καὶ ναύσταθμος τοῦ βασιλείου. Ἡ **Ὀδεύδη**, ἐπὶ τῆς Φιονίας, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος μὲ 42 χιλ. κατοίκους· καὶ ἡ **Ἀλβόργη**, πόλις ἐμπορικὴ, ἐπὶ τῆς Ίουτλάνδης, μὲ 32 χιλ. κατοίκους.

Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκουσιν αἱ πρὸς βορρᾶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας νῆσοι **Φαροί**, 22 τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν αἱ 17 μόνον κατοικοῦνται ὑπὸ 15 χιλ. κατοίκων, ζώντων ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Αὗται ἔχουσιν ἀποκρήμους ἀκτᾶς, βουνὰ ὑψηλὰ καὶ ὠραίας λίμνας. Καὶ ἡ πρὸς βορρᾶν τούτων **Ἰσλανδία** (νῆσος τῶν πάγων), ἥτις εἶναι σχεδὸν πᾶσα ὄρεινὴ καὶ ἠφαιστειώδης, ἔχουσα πολλὰ ἠφαιστεία, τῶν ὁποίων σπουδαιότερον εἶναι ἡ **Ἐκλα**, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχονται καπνὸς καὶ λάβα. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ θερμαὶ πηγαί, αἷτινες ὡς ἀναβρυτήρια ἐξακοντίζουσιν εἰς μέγα ὕψος ζέον ὕδωρ. Αὕτη ἔχει ἔδαφος γόνιμον μόνον εἰς γεώμηλα, κλίμα ψυχρότατον καὶ 80 χιλ. κατοίκους, ζώντας ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, τῆς θήρας, τῶν πτηνῶν καὶ τῆς ἀλιείας τῶν φωκῶν.

Ἡ Δανία ἔχει κτήσεις ἐν Ἀμερικῇ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀνέρχονται εἰς 2,400,000, εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, ὀμιλοῦσι διάλεκτον τῆς γερμανικῆς γλώσσης καὶ εἶναι διαμαρτυρόμενοι. Οἱ Δανοὶ εἶναι φιλόπονοι, φιλομαθεῖς, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐν ἀκμῇ.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἀπέναντι τῆς Δανίας καὶ πρὸς Β. αὐτῆς ἐκτείνεται μίᾳ μεγάλῃ χερσονήσῳ, ἡ Σκανδιναυική, ἣτις ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας, τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν κόλπων Σούνδου, Καττεγάτου καὶ Σκαγεράκου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ.

Ἡ Σκανδιναυική χερσονήσος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων, αἵτινες διευθύνονται πρὸς Β. καὶ Ν. κυματοειδῶς καὶ καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων. Τὰ ὄρη ταῦτα, ὅσω προχωροῦσι πρὸς νότον, τόσω ὑψοῦνται καὶ διακλαδοῦνται εἰς ἀπείρους ὄγκους, οἵτινες καταπίπτουσι πρὸς τὴν δυτικὴν παραλίαν ἀποτόμως καὶ καθιστῶσι τὴν ἀκτὴν βραχώδη. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ὁ ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ μὲ βαθείας μεγάλας γλώσσας καὶ σχηματίζει πλῆθος κόλπων μικρῶν καὶ μεγάλων. Ἀπέναντι τῆς ἀκτῆς ταύτης ἐκτείνονται νῆσοι γυμναὶ καὶ βραχώδεις, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Δοφόται. Ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἀλπεων ἐξάγουσι χαλκόν, ἄργυρον, τὸν λαμπρότερον σίδηρον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ δὲ τῶν δασῶν των, ἅτινα καλύπτουσι τοὺς πρὸς Α. πρόποδας, κόπτουσι ἀφθονον ξυλείαν ναυπηγήσιμον.

Ἡ Σκανδιναυική χερσονήσος ὀνομαζομένη πρὸς Α. μὲν Σουηδία, πρὸς Δ. δὲ Νορβηγία, καὶ πρὸς ΒΑ. Δαπωνία, ἀποτελεῖ δύο βασίλεια, τὸ τῆς Σουηδίας καὶ τὸ τῆς Νορβηγίας.

Σ Ο Υ Η Δ Ι Α

Τὸ ἔδαφος εἶναι μόνον πρὸς ἀνατολὰς πεδινὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καὶ εἶναι εὐφορον εἰς δημητριακοὺς καρπούς.

Ὅρη. Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις.

Πεδιάδες μόνον εἰς τὸ νότιον μέρος εἶναι κατάλληλοι εἰς σίτον καὶ κριθήν, εἰς τὸ βόρειον δὲ μόνον εἰς βρόμην.

Ποταμοί. Ὁ Γιότα-Ἐλφης, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Καττεγάτην κόλπον, ὁ Δάλ-Ἐλφης, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, ὁ Τορνά-Ἐλφης, ὅστις χωρίζει τὴν Σουηδίαν τῆς Νορβηγίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι μικροί. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ρέουσι παραλλήλως καὶ καταρρακτοειδῶς.

Λίμνες. Ἡ Βένερ, ἡ Βέτερ καὶ ἡ Μαιλάρη, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχουσι μικραὶ νῆσοι, καὶ πλεῖσται μικρότεραι.

Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρότατον, ἰδίως εἰς τὰ βόρεια μέρη, ἀλλ' ὑγιεινόν, τὸ δὲ θέρος γλυκύ, ἰδίως εἰς τὰ παράλια, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον χρονον.

Πόλεις. Ἡ Στοκχόλμη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς ἡπείρου καὶ ἐπὶ δασιδῶν νησιδίων, ἔχουσα ὠραίαν θέαν καὶ 302 χιλ. κατοίκους. Ἡ Οὐψάλη, ἐπίσημος διὰ τὰ περὶ αὐτὴν μεταλλουργεῖα, μὲ 25 χιλ. κατοίκους. Ἡ Φαλουήη, ἔχουσα μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ 20 χιλ. κατοίκους. Ἡ Καλσκρόνα, ἔνθα εἶναι ὁ ναύσταθμος τῆς Σουηδίας, μὲ 26 χιλ. κατοίκους. Ἡ Μαλμόη, ἀπέναντι τῆς Κοπεγχάγης, πόλις ἐμπορικὴ μὲ 68 χιλ. κατοίκους· καὶ ἡ Γε-τεμβέργη (Γοθεμβουργον), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γιότα-Ἐλφν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις μὲ 135 χιλ. κατοίκους.

Εἰς τὴν Σουηδιαν ἀνήκει καὶ ἡ ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσῃ νῆσος Γοτλάνδη, ἔχουσα 53,000 κατοίκους, τὸ πλεῖστον ἄλιεῖς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σουηδίας, ἀνερχόμενοι εἰς 5,120,000, εἶναι γερμανικῆς φυλῆς, ῥωμαλεώτατοι, φιλόξενοι, φιλόπονοι, φίλοι τῆς γυμναστικῆς καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων. Ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν ἀλιεῖαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν καὶ διοικοῦνται συνταγματικῶς. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐν ἀναπτύξει.

Ν Ο Ρ Β Η Γ Ι Α

Τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινότατον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτελεῖται ἐκ κυματοειδῶν ὄροπέδιων (φιέλδων καλουμένων), ἅτινα ἐν τῇ μεσημβρινῇ Νορβηγίᾳ ἔχουσι πολλάκις μέχρι 1000 χιλιομέτρων πλάτος καὶ φέρουσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν μεγάλας ἐνίοτε λίμνας.

Ὅρη. Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις

Πεδιάδας ἡ Νορβηγία δὲν ἔχει.

Ποταμοί. Ὀλίγοι ποταμοὶ διαρρέουσι τὸ ἔδαφος τῆς Νορβηγίας καταρρακτοειδῶς, ὧν ἐπισημότερος εἶναι ὁ Γλόμμενος, ὅστις πρὶν ἢ χυθῆ εἰς τὸν Σκαγεράκην σχηματίζει 20 καταρράκτας μεγαλοπροπεῖς.

Λίμναι εἶναι πλεῖσται μικραὶ ἐπὶ τῶν ὄροπέδιων, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ Μαιζένη.

Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρότατον, πρὸ πάντων εἰς τὰ βόρεια μέρη, ἀλλ' ὑγιεινόν, τὸ δὲ θέρος γλυκύ, ἰδίως εἰς τὰ παράλια, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον χρόνον.

Πόλεις. Ἡ Χριστιανία, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἐπὶ ὠραίας θέσεως, καλῶς καὶ κανονικῶς ὠκοδομημένη, πόλις ἐμπορικὴ μὲ 226 χιλ. κατοίκους. Ἡ Χριστιανσάνδη, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ μὲ 24 χιλ. κατοίκους. Ἡ Βεργένη, ἥτις εἶναι παράλιος καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν ἰχθύων (βακαλάων καὶ ἀριγγῶν) καὶ τῆς ξυλείας, καὶ ἡ Δρουθείμη, παράλιος ἄλλοτε ἔδρα τῶν ἀρχαίων βασιλέων μὲ 25 χιλ. κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς Νορβηγίας, ἀνερχόμενοι εἰς 2,130,000, εἶναι γερμανικῆς φυλῆς, φιλόξενοι, φιλόπονοι, φίλοι τῆς γυμναστικῆς καὶ λίαν εὐσεβεῖς ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν διαμαρτυρομένων. Διοικοῦνται συνταγματικῶς ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν (ἀριγγῶν κυρίως), τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν δασικὴν, τὴν θήραν (πτηνῶν καὶ ἄρκτων) καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι ἐν ἀναπτύξει.

Λαπωνία. Αὕτη κατέχει τὴν βορειοτάτην ἄκρην τῆς χερσονήσου καὶ ἀνήκει κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Φιλλανδίαν τῆς Ῥωσίας, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αὕτη εἶναι γυμνὴ δένδρων, ἔνεκα τοῦ δριμύος ψύχους, καὶ κατοικεῖται ἀραιῶς ὑπ' ἀνδρῶν, μικρὸν ἐχόντων ἀνάστημα καὶ ἀσχίμων ὄντων, Λαπῶνων καλουμένων. Τινὲς τούτων ζῶσι διὰ τῆς ἀλιείας, ἔχοντες ἐδραίας κατοικίας, τινὲς δὲ διὰ τῆς θήρας τῶν ταράνδων καὶ ἄλλων ζώων, καὶ περιπλανῶνται μετὰ τῶν ἑαυτῶν κτηνῶν, ἅτινα παρέχουσιν αὐτοῖς τροφήν καὶ ἐνδύματα. Ἐκ τῶν Λαπῶνων, ἀνερχομένων εἰς 26 χιλ., ὀλίγοι εἶναι ἐθνικοί, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξεχριστιανίσθησαν. Οἱ Λάπωνες ἀγαπῶσι πολὺ τὸ οἰνόπνευμα, τὴν δὲ πατρίδα των τόσον, ὥστε ἀπομακρυνόμενοι ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ νοσταλγίας.

ΡΩΣΙΑ

Ἡ Ῥωσία εἶναι ἴση κατὰ τὴν ἕκτασιν μὲ ὅλην τὴν λοιπὴν Εὐρώπην σχεδὸν καὶ τὸ πολυπληθέστερον κράτος αὐτῆς. Ὅριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὴν Λευκὴν θάλασσαν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, τῆς Βαλτικῆς

ἠφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

θαλάσσης, σχηματιζούσης τὸν Φιννικὸν κόλπον, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Αὐστροουγγαρίας, τῆς Ῥωμουνίας, τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἐν ᾧ προεκβάλλεται ἡ χερσόνησος **Κριμαία**, καὶ τῆς Ἄζοφικῆς θαλάσσης, σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Καυκάσου ὄρους, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς ἠπείρου Ἀσίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ.

Ἡ Ῥωσικὴ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν χωρῶν Πολωνίας, Φιλανδίας, ἐχούσης ἰδίαν βουλὴν καὶ διοίκησιν, καὶ τῆς Ῥωσίας.

Τὸ ἔδαφος εἶναι ποικίλον. Πρὸς ἀνατολὰς εἶναι τὰ **Οὐράλια ὄρη**, ἔχοντα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου· κατὰ τὸ μέσον δὲ τῆς χώρας εἶναι σειρὰ λόφων καὶ ὑψωμάτων, ὧν ὑψηλότερα εἶναι τὰ **Βαλδαία**. Ἡ πρὸς Β. χώρα εἶναι πεδινή, γυμνὴ καὶ ἀκαλλιέργητος, ἔνεκα τοῦ πολλοῦ ψύχους. Ἐνταῦθα εἶναι ἐλώδης, ἀλλαχοῦ εἶναι πετρώδης καὶ τὸν πλείστον χρόνον τοῦ ἔτους παγωμένη. Μόνον εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς χώρας ταύτης εἶναι δάση μεγάλα, ἐν οἷς ζῶσι τάρανδοι, λευκαὶ ἄρκτοι, μαῦραι καὶ κυναὶ ἀλώπεκες, σκίουροι καὶ ἄλλα, εἰς τὴν θήραν τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνται οἱ κάτοικοι. Ἡ πρὸς τὸν Βοθνικὸν κόλπον χώρα εἶναι ἐλώδης καὶ καλύπτεται ὑπὸ πλείστων λιμνῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, παράγει ὅμως ἀφθόους δημητριακοὺς καρποὺς κατὰ τὸ νότιον μέρος. Ἡ μεταξὺ τῆς Βαλτικῆς καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου χώρα ἀποτελεῖ μίαν μεγάλην καὶ βαθεῖαν πεδιάδα, εὐφορον εἰς δημητριακοὺς καρποὺς, καὶ ἰδίως εἰς βρίζαν καὶ λίνον, καὶ κατάφυτον ὑπὸ ὠραίων δασῶν ἐκ δρυῶν καὶ φιλυρῶν ἰδίως. Ἐνταῦθα ζῶσι καὶ σμήνη μελισσῶν, ἅτινα χορηγοῦσιν ἐξαιρετον μέλι, ὅπερ ἀντι-καθιστᾷ παρὰ τοῖς Ῥώσοις χωρικοῖς τὴν σάκχαριν. Ἡ κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν χώρα, **Μαύρη γῆ** καλουμένη, εἶναι ἐξόχως γεωργικὴ, παράγουσα ἀφθόους δημητριακοὺς καρποὺς, καὶ καλύπτεται ὑπὸ πολλῶν δασῶν. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Εὐξείνου χώρα διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν καὶ εἶναι κατάφυτος ἐκ ροιῶν, καστανεῶν, κυδωνεῶν, συκῶν, ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο τούτων χωρῶν ἄρχεται στενὴ τὸ πρῶτον, πρὸς ἀνατολὰς δὲ εὐρυνομένη, ἀπέραντος ἐρημία καὶ ἐκτείνεται πέραν τοῦ Βόλγα ποταμοῦ. Ἐν αὐτῇ δὲν βλέπει τις δένδρα ἢ ἀνθρωπίνην κατοικίαν, εἰμὴ μόνον ἀκάνθας καὶ ὅμοια ταύταις καὶ ἀγέλας ζῶων βοσκούσας.

Ποταμοί. Ὁ **Βόλγας**, ὅστις εἶναι ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ευρώπης. Οὗτος πηγάζει ἐκ τινος λίμνης Βοελοῦγ, κειμένης μεσημβρινῶς τῶν Βαλδαίων ὑψωμάτων, δέχεται ὅλα τὰ ὕδατα τῆς μέσης Ῥωσίας καὶ τῶν Οὐραλίων ὀρέων καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ὁ **Οὐράλης**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων, ἐκβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ὁ **Δνειπέρος**, οὗτινος αἱ πηγαὶ δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῶν τοῦ Βόλγα, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ὁ **Δνειστερος**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Καρπαθίων, ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν πόντον. Ὁ **Δύνας**, οὗ αἱ πηγαὶ δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῶν τοῦ Δνειπέρου, ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Ὁ **Νεύας**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης Λαδόγης, ἐκβάλλει εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον. Ὁ **Δουίνας**, ὅστις πηγάζων παρὰ τὰ Βαλδαία ὑψώματα, ἐκβάλλει εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, καὶ ὁ **Πετοσχόρας**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων, ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν.

Λίμναι. Ἡ **Λαδόγα**, ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης. Ἡ **Ουέγα**. Ἡ **Κασπία**, ἣτις ἀνήκει καὶ τῇ Ἀσίᾳ καὶ εἶναι μεγίστη τῆς γῆς, καλουμένη διὰ τοῦτο **θάλασσα**, καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ.

Τὸ **κλίμα** εἶναι ποικίλον.

Πόλεις. Ἡ **Πετρούπολις**, πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νεύα καὶ ἐπὶ νησιδίων καὶ οὖσα μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τοῦ κόσμου. Αὕτη ἔχει περικαλλῆ καθιδρύματα καὶ 1,400,000 κατοίκους. Ἐπίκειον ταύτης εἶναι ἡ **Κροστάντη**, κειμένη ἐπὶ νησίδος καὶ οὖσα ὁ πρῶτος ναύσταθμος τῆς Ῥωσίας μετὰ ὀχυρωτάτων φρουριῶν καὶ 55,000 κατοίκων. Ἡ **Ἐλσιγφόρτη**, πρωτεύουσα τῆς Φιλλανδίας μὲ 102,000 κατοίκους. Ὁ **Ἀρχάγγελος**, ὁ βορειότερος τῶν διὰ σιδηροδρόμου συνδεδομένων λιμένων καὶ ἡ ἀρετηρία τῆς ἀλιείας τῶν φαλινῶν καὶ φωκῶν μὲ 25,000 κατοίκους. Ἡ **Ρήγα**, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις μὲ 285,000 κατοίκους. Ἡ **Μόσχα**, πρῶτην πρωτεύουσα καὶ νῦν καθέδρα δευτέρα μετὰ πολλῶν ἀνακτόρων, μονῶν, ναῶν, καὶ ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ῥωσίας. Ἐν τῷ μέσῳ ταύτης καὶ ἐπὶ λόφου κεῖται ἡ συνοικία **Κρεμλῖνον**, ἔχουσα ἀρχαῖα ἀνάκτορα καὶ 32 ναοὺς, ὧν σπουδαιότατος εἶναι ὁ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ᾧ γίνεται ἡ στέψις τῶν αὐτοκρατόρων. Ἡ **Βαρσοβία**, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Πολωνίας, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις μὲ 635 χιλ. κατοίκους. Τὸ **Κίεβον**, ἡ ἰσορῶν πόλις τῶν Ῥώσων, διότι ἐν κατα-

Ἡ φηλοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κόμβαις ἀναπαύονται τὰ λείψανα 100 περίπου ἁγίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, χάριν τῶν ὁποίων πολλοὶ προσκυνηταὶ κατ' ἔτος μεταβαίνουν ἐκεῖ. Αὕτη ἔχει καλὸν ἐμπόριον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 250,000 κατοίκους. Ἡ Ὀδησσός, παρὰ τὸν Εὐξείνιον, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις μὲ 406,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Τὸ Νικολάϊεφ, πολεμικὸς λιμὴν μὲ 92,000 κατοίκους. Ἡ Σεβαστούπολις, παράλιος εἰς τὴν χερσόνησον Κριμαίαν, ἔχουσα ναύσταθμον καὶ 40 χιλ. κατοίκους. Τὸ Ταϊγάνιου, παρὰ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, πόλις ἐμπορικὴ, ἐξάγουσα πολὺν σίτον καὶ ἔχουσα 52,000 κατοίκους· καὶ τὸ Ἀστραχάν, ἐπὶ νήσων ἐν τῷ Δέλτῳ τοῦ Βόλγα, ἔνθα ἀλιεύονται πλεῖστοι ἰχθύες, ἐκ τῶν ὧν τῶν ὁποίων παρασκευάζεται τὸ αὐγοτάραχον καὶ τὸ χαβιάρι μὲ 115,000 κατοίκους.

Ἡ Ῥωσία ἔχει πολλὰς κτήσεις ἐν Ἀσίᾳ.

Οἱ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 115,800,000, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὴν θήραν τῶν σισυροφόρων ζώων. Οἱ Ῥῶτοι εἶναι διαφόρου καταγωγῆς, οἱ πλεῖστοι ὅμως εἶναι Σλαυικῆς. Ἐχουσι δὲ διάφορα ἔθνη καὶ ἔθιμα, διαφόρους θρησκείας, ὧν ἐπικρατεστέρα εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ὀρθόδοξος, καὶ ὀμιλοῦσι διαφόρους γλώσσας, ὧν ἐπικρατεστέρα εἶναι ἡ Ῥωσικὴ. Οὗτοι εἶναι εὐσωμοὶ, ξανθοὶ, φιλόθρησκοι καὶ φιλοπάτριδες, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι ἀπαίδευτοι, ἀκάθαρτοι καὶ φιλοπόται καὶ ἔχουσι πολίτευμα μοναρχικόν, μεταβληθὲν ἐσχάτως ἐπὶ τὸ συνταγματικώτερον.

Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἐν μεγάλῃ ἀναπτύξει· ἡ βιομηχανία ὅμως καὶ ἡ παιδεία νῦν ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται.

ΑΣΙΑ

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγίστη ἡπειρος τῆς γῆς καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τοῦ Οὐράλη ποταμοῦ, τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ Καυκάσου ὄρους, τοῦ Εὐξείνου πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὸν Περσικὸν κόλπον, τὸν κόλπον τοῦ Ὀμὰν καὶ τὸν Βεγγαλικόν, καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἢ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ὅστις

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ **Σιάμ**, τὴν νοτίαν καὶ ἀνατολικὴν **Σινικὴν** θάλασσαν, τὴν **Κιτρίνην**, τὴν **Ἰαπωνικὴν** καὶ τὴν **Ὀχοτσκικὴν**.

Πορθμοὶ κυριώτεροι εἶναι ὁ τοῦ **Βεριγγείου**, ὁ χωρίζων τὴν **Ἀσίαν** τῆς **Ἀμερικῆς**, ὁ τῆς **Μαλάκκας**, ὁ τοῦ **Ὀρμούξ** καὶ ὁ τοῦ **Βαβέλ-Μαυδέβ**.

Νῆσοι σημαντικώτεροι εἶναι αἱ **Ἰαπωνικαί**, ἡ **Φορμόξα**, αἱ **Φιλιππίται**, ἡ **Κελέβη**, ἡ **Βόρνεος**, ἡ **Ἰάβα**, ἡ **Σουμάτρα**, ἡ **Κεϋλάνη** καὶ εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἡ **Κύπρος**, ἡ **Ῥόδος** καὶ ἄλλαι.

Χερσόνησοι κυριώτεροι εἶναι ἡ **Καμποσιατικα**, ἡ **Κορέα**, ἡ **Ἰνδοκίνα** μετὰ τῆς **Μαλάκκας**, τὸ **Ἰνδοστάν**, ἡ **Ἀραβία** καὶ ἡ **Μικρὰ Ἀσία**.

Ὄρη καὶ ὄροπέδια ἡ Ἀσία ἔχει τὰ πλέον ὑψηλότερα τῆς γῆς. Εἰς τὸ κέντρον σχεδὸν αὐτῆς εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὄροπέδιον, ὅπερ περικυκλοῦται καὶ διατέμνεται ὑπὸ σειρῶν ὄρέων, τῶν ὁποίων τὰ πρὸς νότον λέγονται **Ἰμαλαΐα**, ἅτινα εἶναι τὰ πλέον ὑψηλότερα καὶ ὀγκώδη τῆς γῆς (8,840 μ.), πρὸς Β. δὲ τὰ **Οὐράνια**, **Ἀλταΐα**, **Δαυρικά**, ὧν μέρος κατέχεται ὑπὸ τῆς μεγάλης **Γοβικῆς ἐρήμου**, καὶ βορειοανατολικῶς αἱ **Κινεζικαὶ** (**Σινικαὶ**) **Ἄλπεις**. Νοτίως εἶναι τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Δεκάν**, ὅπερ κατέχει τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ **Ἰνδοστάν**, καὶ πρὸς τὸ Μ. τῆς **Περσίας**, εἰς ὃ εἶναι τὰ ὄρη **Ταῦρος** καὶ **Καύκασος**, καὶ τὸ τῆς **Ἀραβίας** εἰς τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον.

Πεδιάδες κυριώτεροι εἶναι ἡ τῆς **Σιβηρίας**, ἡ καὶ μεγίστη, ἡ τοῦ **Τουράν**, ἡ τῆς **Μεσοποταμίας**, ἡ τοῦ **Ἰνδοστάν** καὶ ἡ τῆς **Κίνας**.

Ποταμοὶ κυριώτεροι εἶναι ὁ **Ὄβις**, ὁ **Ἰενεσέης**, ὁ **Λένας**, ὁ **Ἀμούρ**, ὁ **Κίτρινος** (**Χοάγκ Χό**), ὁ **Κυανοῦς** (**Κιάγκος**), ὁ **Γάγγης**, ὁ **Ἰνδός** (**Ἰφασίς**), ὁ **Τίγρης** καὶ ὁ **Εὐφράτης**.

Λέμναι κυριώτεροι εἶναι ἡ **Κασπία**, ἡ καὶ θάλασσα λεγομένη, ἡ **Ἀράλη**, ἡ **Βαλκὰς** καὶ ἡ **Βαϊκάλη**.

Τὸ **κλίμα** τῆς Ἀσίας εἰς τὰ βόρεια εἶναι ψυχρότατον, εἰς τὸ μέσον συγκεκρασμένον καὶ εἰς τὰ νότια θερμότατον.

Τὸ **ἔδαφος** εἰς τὰ βόρεια εἶναι ἄγονον ἕνεκα τῶν πολλῶν χιόνων καὶ πάγων. Ἐκεῖ ζῶσι καὶ πολλὰ μικρὰ ζῶα, παρέχοντα περίφημα γουναρικά. Εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ εἶναι εὐφορον παράγον δημητριακοῦς καρπούς, ἄρζαν, βάμβακα, τέτον, πέπερι, καφέλλαν, ἰνδικὴν (λουλάχι) καὶ ἄλλα. Ἐκεῖ ἀναπτύσσονται πελώρια

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δένδρα, ὀπωροφόρα καὶ ἄγρια, καὶ ζῶσι μέγιστα ζῶα, οἷον ἐλέφαντες, λέοντες, τίγρεις, ἵπποπόταμοι, ρινόκερω, πίθηκοι, ὄφεις μέγιστοι καὶ δηλητηριώδεις, πτηνὰ μὲ ὠραιότατον πτέρωμα καὶ ποίμνια καὶ ἀγέλαι βοῶν καὶ ἵππων. Ἐν Ἀσίᾳ ἐξάγονται καὶ πολύτιμα μέταλλα, οἷον ἄργυρος, χρυσός, πλάτινα κλπ. καὶ πολύτιμοι λίθοι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 850 περίπου ἑκατομμύρια, εἶναι εἰδωλολάτραι τὸ πλεῖστον, μωαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι χριστιανοί, ὁμιλοῦσι διαφόρους γλώσσας καὶ ἔχουσι διάφορα ἔθνη καὶ ἔθιμα. Ἀνήκουσι δὲ εἰς τρεῖς κυρίως φυλάς, τὴν Μογγολικὴν, τὴν Μαλαϊκὴν καὶ τὴν Καυκασίαν.

Ἡ Ἀσία διαιρεῖται εἰς χώρας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς μὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι κυβερνόμενοι δεσποτικῶς τὸ πλεῖστον, τινὲς δὲ ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι κτήσεις Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Αἱ χώραι αὗται εἶναι αἱ ἐξῆς:

1 ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐκ τῆς Συρίας, ἐκ τῆς Παλαιστίνης, ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἀραβίας, ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἐκ μέρους τῆς Καρδουχίας (Κουρδιστάν) καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἀρμενίας.

Α΄ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

Αὕτη εἶναι χώρα ἑλληνικὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχε πολλὰς ἑλληνικὰς ἀποικίας, ἐν αἷς ἐγεννήθησαν πολλοὶ σοφοὶ Ἕλληνας, ὡς ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι. Καὶ σήμερον ἀκόμη τὸ ἐν τρίτον τῶν κατοίκων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι Ἕλληνας, κατοικοῦντες ἰδίως εἰς τὰ παράλια, διατηροῦντες ἀκμαῖον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ συντελοῦσι διὰ τῆς φιλονικίας καὶ τῆς ἡμερότητος αὐτῶν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξημέρωσιν καὶ τοῦ λοιποῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς.

Τὸ ἔδαφος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ποικίλον καὶ εὐφορον.

Ὅρη. Ὁ Ὀλυμπος, ὁ Ταῦρος, ὁ Ἀντίταυρος καὶ ὁ Ἀμανός, χωρίζων τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τῆς Συρίας. Ἀκρωτήριον δὲ ἡ Μυκάλη, ἐνθα οἱ Ἕλληνας κατεναυμάχησαν τοὺς Πέρσας (479 π. Χ.).

Πεδιᾶδες ὑπάρχουσι πολλαί, ἐν αἷς καλλιεργοῦνται οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, τὸ χασίς, πολλὰι μο-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ρέαι διὰ τοὺς μεταξοσκώληκας, καὶ τρέφονται πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

Ποταμοί. Ὁ Ἄλυς καὶ ὁ Σαγγάριος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ὁ Μάκεστος καὶ ὁ Γρανικός, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ Ἑρμος καὶ ὁ Μαίανδρος ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Εὐρυμέδων, ἔνθα ὁ Κίμων ἐνίκησεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τοὺς Πέρσας καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ ὁ Κῦδνος, ἔνθα λουστῆεις ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἠσθένησεν, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Λεῖμναί. Ἡ Κάραλις καὶ ἡ Τάττα, ἡ μεγίστη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Τὸ κλῆμα αὐτῆς εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πόλεις. Ἡ Τραπεζοῦς, παράλιος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἀποικία ἑλληνική, πόλις ἀρχαία καὶ ἐμπορική, ἔχουσα 45,000 κατοίκους καὶ ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ἡ Κερασοῦς, παράλιος εἰς τὸν αὐτὸν πόντον, ἑλληνικὴ ἀποικία, πατρὶς τῶν κερασίων, ἔχουσα 22,000 κατοίκους. Ἡ Σαμψοῦς, ἑλληνικὴ ἀποικία μὲ 18,000 κατοίκους. Ἡ Σινώπη, παράλιος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἀποικία ἑλληνικὴ καὶ πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Διογένης μὲ 15,000 κατοίκους. Ἡ Νικομήδεια, παράλιος, εὐλίμενος καὶ ἐμπορική πόλις, ἐν ἣ ἔβαπτισθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἔχουσα 20,000 κατοίκους. Ἡ Προῦσα, μεσόγειος, ἐν μέσῳ ὠραίας καὶ καταφύτου πεδιάδος, ἔχουσα μεταξοκλωστήρια, ὑφαντουργεῖα, πολλὰς θερμὰς πηγὰς καὶ 75,000 κατοίκους. Αἱ Κυδωνίαι (Ἀἰβαλί), παράλιος, ἐμπορική, ἔχουσα 30 χιλ. κατοίκους Ἑλλήνας καὶ ἑλληνικὸν γυμνάσιον. Ἡ Σμύρνη, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἔχουσα βιοπολιτικὴν συγκοινωνίαν μετὰ διαφόρων ἐμπορικῶν λιμένων καὶ κοινωνοῦσα μετὰ πολλῶν πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ σιδηροδρόμων. Ἡ Σμύρνη εἶναι ἀρχαιοτάτη καὶ ἑλληνικωτάτη πόλις, ἔχει ἑλληνικὸν γυμνάσιον, πλεῖστα ἄλλα σχολεῖα, μουσεῖον, νοσοκομεῖον καὶ 250,500 κατοίκους, ὧν πλεῖστοι Ἕλληνες. Ἡ Κρήνη (Τσεσμέζ), ἔνθα ὁ Ῥωσικὸς στόλος ὑπὸ τὸν Ὁρλώφ ἐπυρπόλησε τὸν τουρκικὸν (1769), ἔχουσα 20,000 κατοίκους. Ἡ Μαγηνησία, ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις, ἔνθα ἀπέθανεν ὁ Θεμιστοκλῆς, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Σμύρνης διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχουσα 50,000 κατοίκους. Ἡ Νέα Ἐφε-

σος, παρὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ μεγάλην Ἐφεσον, ἐν ἧ ἦτο ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πόλις ἑλληνικὴ μὲ 8,000 κατοίκους. Ἡ Μίλητος, ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Θάλητος. Ἡ Ἀλικαρνασσός, ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις καὶ πατρίς τοῦ Ἡροδότου. Τὸ Ἰκόνιον, ἄλλοτε ἔδρα τῶν Σουλτάνων, ἔχον ἀξιόλογον βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 50,000 κατοίκους. Ἡ Ἀγκυρα, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις, ἐξάγουσα ὑφάσματα, τάπητας καὶ μάλλινα σάβλια μὲ 44,000 κατοίκους. Ἡ Καισάρεια, τὸ πάλαι μεγάλη πόλις, πατρίς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ἱερατικὴν σχολὴν καὶ 65,000 κατοίκους· καὶ ἡ Τάρσος, πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀρχαία πόλις μὲ 18,000 κατοίκους.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 9,250,000 περίπου, ὧν τὰ 3,000,000 εἶναι Ἕλληνες κατοικοῦντες ἰδίως εἰς τὰς παραλίους πόλεις, τὰ 4 ἑκατομμύρια Τούρκοι, τὸ ἐν Ἀρμένιοι καὶ τὸ ἕτερον Ἰουδαῖοι, Κιρκάσιοι καὶ ἄλλοι.

Νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐκτὸς τῶν μικρῶν νήτων Πρώτης, Ἀντιγόνης, Χάλκης, Πριγκίπου καὶ τῶν Πριγκιπωνήσων, ἐν τῇ Προποντίδι κειμένων καὶ εἰς τοὺς νομοὺς τῆς Θράκης ὑπαγομένων, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι μικραὶ καὶ μεγάλαι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει κείμεναι καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐπίσης ὑπαγόμεναι. Τούτων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Τένεδος, παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἑλλησπόντου, παράγουσα ἐξαιρετὸν οἶνον καὶ ἔχουσα ὁμώνυμον πόλιν μὲ εὐρύχωρον λιμένα μὲ 9,000 κατοίκους Ἕλληνας. Ἡ Λέσβος, παράγουσα οἶνον, ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους ὀπώρας καὶ ἔχουσα 12,000 κατοίκους Ἕλληνας. Πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ Μυτιλήνη, ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ 20,000 κατοίκους. Τὸ Πλαμώριον μὲ 10,000 κατοίκους. Ὁ Μόλυβος καὶ ἄλλαι. Τὰ Ψαρά, πατρίς τοῦ ναυάρχου Κανάρη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὸ ναυτικόν της κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Τὰ Ψαρά, καταστραφέντα κατὰ τὸ 1824 ὑπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται νῦν μόνον ὑπὸ 1500 κατοίκων ἀσχολουμένων εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἡ Χίος, πετρώδης τὸ πλεῖστον, ἀλλ' εὐφορος, παράγουσα οἶνον, ἔλαιας μαστίχαν, ἀμύγδαλα, σῦκα, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ δημοτριακοὺς καρποὺς καὶ ἔχουσα 68,000 κατοίκους. Ἡ νῆσος αὕτη κατεστράφη τῷ 1822 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Πρὸ τοῦ λιμένος αὐτῆς Κανάρης ἐπυρπόλησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ Καρα-Ἀλῆ. Ἡ νῆσος αὕτη

συχνάκις σείεται υπό σεισμῶν, ὧν ὁ τοῦ 1881 ἐπήνεγκε μεγίστας ζημίας εἰς αὐτήν. Πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ Χίος, ἔχουσα ἑλληνικὸν γυμνάσιον, βιβλιοθήκην καὶ 20,000 κατοίκους. Ὁ Βροντάδος, ναυτικώτατον μέρος, καὶ ἄλλαι.

Ἡ Σάμος, παράγουσα ἐξαιρετούς οἴνους, σταφίδα καὶ ἔλαιον, καὶ ἔχουσα 58,000 κατοίκους Ἕλληνας. Αὕτη εἶναι ἡγεμονία φόρου ὑποτελής τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀπὸ τοῦ 1882 καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ βουλῆς, ἣν ἐκλέγει ὁ λαός, καὶ χριστιανοῦ ἡγεμόνος, ὃν διορίζει ὁ Σουλτᾶνος· συντηρεῖ δὲ ἴδιον στρατὸν καὶ ἔχει πολίτευμα συνταγματικόν. Πόλεις αὐτῆς εἶναι τὸ Βαθύ, ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος καὶ τοῦ μητροπολίτου, ἔχον ἑλληνικὸν γυμνάσιον, παρθεναγωγεῖον καὶ 5,000 κατοίκους. Οἱ Μυτιλημιῶι με 4,000 κατοίκους. Ὁ Μαραθόκαμπος καὶ ἄλλαι.

Ἡ Ρόδος, νῆσος εὐφροωτάτη, παράγουσα οἶνον, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ἄλλας ὀπώρας. Αὕτη ἔχει 40,000 κατοίκους Ἕλληνας ἅπαντας, ὁμώνυμον πόλιν, ἐν ἣ ἔδρευουσιν αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ μητροπολίτης, με 14,000 κατοίκους, καὶ ἄλλας μικροτέρας.

Ἡ Κύπρος, ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶναι τὸ πλεῖστον ὄρεινῆ, δασώδης, ἀλλ' εὐφορος, παράγουσα σίτον, βᾶμβακα,

σῆσαμον, κάνναβιν, γεώμηλα, ἔλαιον, σταφίδα καὶ διαφόρους ὀπώρας, καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων. Αὕτη κατέχεται ὑπὸ 230,000 κατοίκων, ποθούντων τὴν μετὰ τῆς μητρὸς τῶν Ἑλλάδων ἔνωσιν· κατέχεται δὲ ἀπὸ τοῦ 1878 καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, εἰς ἣν παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ πληρωμῇ ἀμοιβῆς τινος, ἐτησίως παρεχομένης. Διοικεῖται ὑπ'

Ἄγγλου ἀρμοστοῦ συνταγματικῶς, διότι ὑπάρχει καὶ βουλή, ἧς τὰ μὲν 6 μέλη διορίζονται, τὰ δὲ 12 ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. **Πόλεις** αὐτῆς εἶναι ἡ **Λευκωσία**, ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος, ἔδρα τοῦ ἀρμοστοῦ καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 16,000 κατοίκους. Ἡ **Δάρναξ**, παρὰ τὸ ἀρχαῖον **Κίτιον**, ἐνθα πολεμῶν ὁ Κίμων ἀπέθανεν. Ἡ **Λεμησσός**, ἐμπορικὴ πόλις, καὶ ἄλλαι.

Πλὴν τῶν νήσων τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι μικρότεραι, ὡς εἶναι ἡ **Ἰκαρία**, ἡ **Πάτμος**, ἡ **Λέρος**, ἡ **Κάλυμνος**, ἡ **Κῶς**, ἡ **Κάρπαθος** καὶ ἡ **Κάσος**.

Ἄπασαι αἱ νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατοικοῦνται ὑπὸ 700,000 κατοίκων, ὧν αἱ 640,000 εἶναι Ἕλληνες, οἵτινες ποθοῦσι τὴν μετὰ τῆς μητρὸς των Ἑλλάδος ἔνωσιν.

Β'. ΣΥΡΙΑ

Ἡ Συρία κεῖται μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἄμανου καὶ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, τῆς Ἀραβίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Τὸ **ἔδαφος** εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν.

Ἡ **Ὄρη** εἶναι ὁ **Δίβανος** καὶ ὁ **Ἀντιλίβανος**, ὄνυμαστὰ διὰ τὰς κέδρους των, καὶ ὁ **Ἑρμών**.

Ποταμὸς ὁ **Ὁρόντης**.

Πόλεις. Ἡ **Δαμασκός**, ἐπὶ εὐφρωτάτης πεδιάδος, παραγούσης **δαμάσκηνα**, **ρόδα**, **σταφυλᾶς** καὶ ἄλλας ὀπώρας, πρωτεύουσα τῆς Συρίας καὶ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Ἐν αὐτῇ κατασκευάζονται ὠραῖα ποικίλα ὑφάσματα καὶ κατοικοῦσι 155,000 κάτοικοι. Ἡ **Βηρυτός**, ἀρχαία καὶ ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἔχουσα 110,000 κατοίκους. Τὸ **Χαλέπιον**, μεσόγειος, ἐμπορικωτάτη καὶ ὠραισιότατη πόλις μὲ 125,000 κατοίκους. Ἡ **Ἀντιόχεια**, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐκλήθησαν Χριστιανοὶ οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐγεννήθη ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, μὲ 25,000 κατοίκους· καὶ ἡ **Ἀλεξανδρέττα**, παράλιος καὶ ἐμπορικὴ πόλις μὲ 25,000 κατοίκους.

Γ'. ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

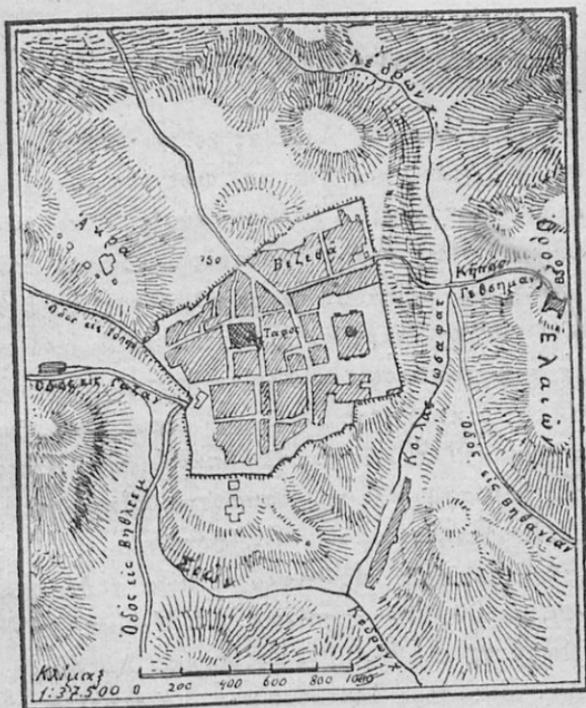
Ἡ **Παλαιστίνη** κεῖται πρὸς Ν. τῆς Συρίας μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Μεσογείου θαλάσσης καὶ καλεῖται καὶ **γῆ τῆς ἐπαγγελίας** καὶ **Χαναάν**. Αὕτη εἶναι ἱερωτάτη, τιμιωτάτη καὶ σπουδαιοτάτη, διότι ἐν αὐτῇ

ἐγεννήθη, ἔζησεν, ἐδίδαξε καὶ ἀπέθανεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Αὕτη εἶναι τὸ προσκύνημα ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Τὸ ἔδαφος εἶναι μᾶλλον πεδινόν. **Ὀρη** εἶναι τὸ **Θαβώρ**, ἐνθα μετεμορφώθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ **Κάρμηλος**. **Ποταμοὶ** εἶναι ὁ **Ἰορδάνης**, ὅστις, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἑρμῶνος ὄρους καὶ διερχόμενος τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Ἐν αὐτῷ ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. **Λίμναι** εἶναι ἡ **Γεννησαρέτ** (θάλασσα τῆς Τιβεριάδος ἢ τῆς Γαλιλαίας), ἣτις τρέφει πολλοὺς ἰχθύς, καὶ ἡ **Ἀσφαλτίτις** ἢ **Νεκρὰ θάλασσα**, ἣτις ἐκλήθη οὕτω, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἄσφαλτος καὶ διότι οὐδὲν ζῶον ἢ φυτὸν ἐν αὐτῇ ζῆ.

Ἡ Παλαιστίνη διαιρεῖται εἰς 4 χώρας, ὧν αἱ τρεῖς κείνται πρὸς Δ. τοῦ Ἰορδάνου, ἡ **Γαλιλαία**, ἡ **Σαμάρεια** καὶ ἡ **Ἰουδαία**, καὶ ἡ τετάρτη πρὸς Α. αὐτοῦ, ἡ **Περαία**.

Πόλεις ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶναι ἡ **Ναζαρέτ**, ἐν ᾗ διέτριβεν ὁ Ἰησοῦς,

Ἰερουσαλήμ.

ἔχουσα 9,000 κατοίκους. Ἡ **Τιβεριάς**, κώμη, πρὸς τὴν λίμνην Γεν-

νησαρέτ, καὶ ἡ **Καπερναούμ**, νῦν πολίχνη. Ἐν τῇ **Σαμαρείᾳ** ἡ **Συ-
χέμ** (Νεάπολις), ἡ ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ καὶ
εἶτα τῶν Σαμαρειτῶν. Ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ **Ἱερουσαλήμ**, ἐπὶ ὑψώμα-
τος ἐκτισμένη, πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης καὶ ἔδρα τοῦ Πατριάρ-
χου μὲ 52,000 κατοίκους, ὧν οἱ πλείστοι Ἰουδαῖοι. Ἐν αὐτῇ ἐσταυ-
ρώθη καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος, οὗτινος ὑπάρχει ὁ Ἅγιος τάφος, εἰς τὸν
ὅποιον χιλιάδες προσκυνητῶν κατ' ἔτος συνέρχονται. Ὀλίγον ἀνατο-
λικῶς αὐτῆς ὑψοῦται τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς ἀνατο-
λικὰς κλιτύς ἔκειτο ἡ **Βηθανία**. Ἡ **Βηθλεέμ**, ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Ἰη-
σοῦς, οὗτινος ὑπάρχει ναὸς κτισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἐλένης. Αὐτῇ
κεῖται ἐν μέσῳ καταφύτου χώρας καὶ ἔχει 7,000 κατοίκους, πάντας
χριστιανούς Ἀραβας, καὶ ἡ **Ἰόπη**, ἐπίγειον τῆς Ἱερουσαλήμ, μεθ'
ἧς συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου, παράγουσα ἐκλεκτὰ πορτοκάλια,
λεμόνια καὶ κίτρα, καὶ ἔχουσα 15,000 κατοίκους. Ἐν δὲ τῇ Περσίᾳ
εἶναι ἡ **Βηθσαϊδά**, ἡ πατρίς τῶν ἀποστόλων Πέτρου, Ἀνδρέου καὶ
Φιλίππου.

Δ'. ΑΡΑΒΙΑΣ ΤΜΗΜΑ

Ἡ μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀραβίας κεῖται μεταξὺ τοῦ Περσικοῦ
κόλπου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ συνέχεται μετὰ τῆς Παλαι-
στίνης καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὑψηλὸν ὄροπέ-
διον πληρὲς ἐρήμων, τρέφον τοὺς ὀνομαστοὺς ἀραβικοὺς ἵππους καὶ τὰς
δρομάδας καμήλους, καὶ μόνον εἰς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης
εἶναι πεδινὸν καὶ εὐφορον, παράγον ἐξαίρετον καφὲν καὶ φοίνικας. Τὰ
δυτικὰ παράλια τῆς χερσονήσου ταύτης ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν
Τουρκίαν, πλην τῆς μικρᾶς χερσονήσου τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὀνομαστοῦ ἐν
τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νῦν ὑπάρχει μονή, ἣτις ἐξαρτᾶται
πολιτικῶς ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ νοτιοδυτικοῦ ἄκρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου
εἶναι ἡ πόλις Ἄδεν, ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

Πόλεις τῶν παραλίων τῆς Ἀραβίας εἶναι ἡ **Μέκκα**, ἐν ἣ ἐγεν-
νήθη ὁ Μωάμεθ, μὲ 60,000 κατοίκους. Ἡ **Μεδίνα**, ἐν ἣ εὐρίσκεται
ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ, μὲ 25,000 κατοίκους. Ἀμφότεραι αὗται αἱ
πόλεις εἶναι ἱερὰ διὰ τοὺς Τούρκους καὶ διὰ τοῦτο πληθὺς προσκυ-
νητῶν Μωαμεθανῶν κατ' ἔτος μεταβαίνει εἰς αὐτάς. Ἡ **Δζέδδα**
(Τσεδδδα), ἐπίγειον τῆς Μέκκας μὲ 20,000 κατοίκους. Ἡ **Σάνα**, ἔχουσα

35,000 κατοίκους, καὶ ἡ Μόσκα, ἔχουσα 12,000 κατοίκους καὶ παραγάγουσα τὸν ὀνομαστὸν καφὲν τῆς Ὑεμένης.

Ε'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Αὕτη κεῖται μεταξύ τῶν ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρητος καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται οὕτω καὶ περιλαμβάνει καὶ τὴν ἀρχαίαν Βαβυλωνίαν χώραν.

Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὸ Βαγδάτιον, πρωτεύουσα, ἄλλοτε δὲ πρωτεύουσα τῶν Ἀράβων καλιφῶν μὲ 15,000 κατοίκους. Νοτιοανατολικῶς τούτου κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ μεγίστης πόλεως τῆς Ἀσίας, ἐκατέρωθεν τοῦ Εὐφράτου, τῆς Βαβυλώνης. Ταύτης σώζονται ἔτι τὰ ἐρείπια τοῦ πύργου καὶ τῶν κρεμαστῶν κήπων. Ἡ Βάσρα ἢ Βάσσορα, μὲ 28,000 κατοίκους, ὁ κύριος λιμὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ Μοσοῦλη, παρὰ τὸν Τίγρητα, ὀνομαστὴ διὰ τὰ λεπτὰ αὐτῆς ὑφάσματα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται μοσουλίνας, μὲ 65,000 κατοίκους. Ἐπὶ τῆς πέραν δὲ ὄχθης τοῦ Τίγρητος κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς πάλαι πρωτεύουσας τῆς Ἀσσυρίας Νινευὶ καὶ νοτιοανατολικῶς ταύτης τὰ Γαυγάμηλα, ἔθθα ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸ τρίτον τοὺς Πέρσας τῷ 331 π. Χ.

Σ'. ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ΤΜΗΜΑ

Ἡ χώρα αὕτη εἶναι τμήμα τοῦ ὄρειοῦ Κουρδιστάν (Καρδουχίας) καὶ κεῖται πρὸς Α. τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Διαβερκίρην, κειμένην παρὰ τὸν Τίγρητα, καὶ ἔχουσαν ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν μετὰξὺ καὶ 45,000 κατοίκους, Κούρδους τὸ πλεῖστον.

Ζ'. ΑΡΜΕΝΙΑΣ ΤΜΗΜΑ

Ἡ χώρα αὕτη εἶναι τμήμα τῆς Ἀρμενίας, ἐν ᾗ εἶναι τὸ ὀνομαστὸν ὄρος Ἀραράτ. Ἡ Ἀρμενία εἶναι διηρημένη εἰς τρία τμήματα, ἀνήκοντα ἀνὰ ἐν τῇ Τουρκικῇ αὐτοκρατορίᾳ, τῇ Ῥωσικῇ αὐτοκρατορίᾳ καὶ τῇ Περσίᾳ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, Ἀρμένιοι, εἶναι πάντες σχεδὸν χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἀλλ' αἰρετικοὶ (μονοφυσῖται), ἔχοντες ἴδιον Πατριάρχην καὶ φιλόπονοι καὶ ἐργάζονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των.

Τῆς χώρας ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ Ἐρζερούμ, ἔχουσα 50,000 κατοίκους. Αὕτη εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου μεταξύ τῆς

Περσίας και τῆς Εὐρώπης και ὁ σπουδαιότατος σταθμὸς τῶν καραβανίων μεταξὺ Περσίας και Τραπεζοῦντος και ἡ *Βάνη*, πόλις ὄχυρά με 30,000 κατοίκους.

2. Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΑΡΑΒΙΑ

Αὕτη διαιρεῖται εἰς ἀνεξάρτητα Κράτη, τῶν ὁποίων κυριώτερα εἶναι τὸ τῶν *Βαχαβιτῶν* με πρωτεύουσαν τὴν *Ἑλ-Ριάδ*, ἣτις ἔχει 30,000 κατοίκους και εἶναι ἔδρα τοῦ Ἰμάμη τῶν Βαχαβιτῶν (αἱρετικῶν Μωχμεθανῶν), και τὸ τοῦ *Ὀμάν* με πρωτεύουσαν τὴν *Μασκάτην*, ἣτις εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῶν ἐξαγομένων φοινίκων. Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς Ἀνεξαρτήτου Ἀραβίας ζῶσι νομαδικῶς, ἄλλοι δὲ διάγουσι ληστρικὸν βίον.

3. Η ΠΕΡΣΙΑ

Αὕτη κεῖται πρὸς Α. τοῦ Περσικοῦ κόλπου και τοῦ Κουρδιστάν και διοικεῖται δεσποτικῶς ὑπὸ μονάρχου, καλουμένου *Σάχου*. Αὕτη ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Τεχεράνην*, πόλιν ὄχυράν, ἔχουσαν 180,000 κατοίκους. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ *Ἰσπαχάνη*, με 70,000 κατοίκους. Ἡ *Σιράξ* με 35,000 κατοίκους, ἐν καταφύτῳ κοιλάδι, ὀνομαστὴ διὰ τὰ ῥόδα τῆς και ἡ *Ταυρίς*, ἐν τῇ Περσικῇ Ἀρμενίᾳ, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις και στρατηγικὴ θέσις, ἔχουσα 200,000 κατοίκους.

4. ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Τοῦτο κεῖται πρὸς Α. τῆς Περσίας και εἶναι χώρα σημαντικὴ ὑπὸ πολεμικὴν και ἐμπορικὴν ἔποψιν και ἀποτελεῖ ἡγεμονίαν ὑπὸ ἡγεμόνα, *Ἐμίρη*ν καλούμενον.

Πόλεις. Ἡ *Καβούλη*, πρωτεύουσα, σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, κειμένη ἐπὶ ὠραίας και καταφύτου κοιλάδος και ἔχουσα 60,000 κατοίκους. Ἡ *Κανδαχάρη*, ἐν μέσῳ δάσει, συνδεομένη δι' Ἀγγλικὸν σιδηροδρόμου μετα τῶν Ἰνδιῶν και ἔχουσα 35,000 κατοίκους και ἡ *Χεράτη*, ἐμπορικὴ και βιομήχανος πόλις με 50,000 κατοίκους.

5. ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙΣΤΑΝ

Τὸ Βελουχιστάν κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Ἀφγανιστάν, εἶναι λίαν ὄρεινόν και τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς μεγάλης

έρημου Γεδρωσίας, δι' ἧς διήλθεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐπιστρέφων ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Οἱ κάτοικοι τούτου ζῶσιν ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς, οἵτινες ὑπακούουσιν εἰς τὸν Χάνην τῆς πόλεως Κελάτης ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἀρέσκει. Πόλις εἶναι ἡ Κελάτη, ἣτις εἶναι πρωτεύουσα, ἐμπορικὴ καὶ ἔχει 15,000 κατοίκους καὶ διατελεῖ ὑποτελεῖ τοῖς Ἀγγλοῖς.

6. ΤΟ ΙΝΔΟΣΤΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΚΕ.Υ.ΛΑΝΗΣ

Τούτου τὸ πλεῖστον μέρος κατέχει ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία, τινὰς πόλεις ἡ Γαλλία καὶ ἡ Πορτογαλλία, τὸ δὲ λοιπὸν ἀποτελοῦν τὰ ἀνεξάρτητα Κράτη Νεπάλης καὶ Βουτάνης, παρὰ τὰ Ἰμαλαία, καὶ τὰ ὑποτελεῖ Χαϊδεβάρης, Σικκίμ καὶ Κασμίρης (Κασχιμίρης) μετὰ τῆς Λαδάκης. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι ἡ πρώτη τῆς γῆς κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων· παράγει δὲ ὄρυζαν, ζαχαροκάλαμον, τέτον, ἰνδικὰ κάρυα, ἰνδικόν, πέπερι, κιννάμωμον, βάμβακα, ὅπιον (ἐξαγόμενον ἐκ μηκώνων) καὶ βανάνας καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 285 ἑκατομμυρίων. Πόλεις σημαντικώτεραι εἶναι ἡ Καλκούτα, εὐρωπαϊκὴ πόλις, ὠραία, ἐμπορικωτάτη καὶ πρωτεύουσα τῶν Βρεττανικῶν κτήσεων μετὰ 850,000 κατοίκους. Ἡ Βιναρέση, ἐμπορικὴ πόλις συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Καλκούτας καὶ τοῦ Ἀφγανιστάν διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχουσα 210,000 κατοίκους. Ἡ Βομβάη, ἐμπορικωτάτη πόλις, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βάμβακος, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Βιναρέσης διὰ σιδηροδρόμου καὶ ἔχουσα 800,000 κατοίκους, καὶ ἄλλαι.

7. Η ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Ταύτης τὸ πλεῖστον μέρος ἀποτελεῖ ἀμέσους ἢ ἐμμέσους κτήσεις τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας (τὸ κράτος τοῦ Ἀσσάμ, τὸ πρὸς Ν. τούτου Μανιπούρ, Ἀνω καὶ Κάτω Βιρμανία, τινὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκκας καὶ Σιγγαπούρη) ἢ τῆς Γαλλίας (Καμβοῖα, Κοχινκίνη, Ἀννάμ, Τογγίνου)· τὸ δὲ λοιπὸν εἶναι ἀνεξάρτητον, ὡς τὸ κράτος τοῦ Σιάμ, εἰς ὃ εἶναι ὑποτελεῖ τινὰ κράτη τῆς βορείου Μαλάκκας. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα, εἰς παραγωγὴν ὄρυζης, πολύτιμος δὲ διὰ τὸ πρὸς ναυπηγίαν κατάλληλον ξύλον αὐτῆς τικ καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 40 ἑκατομμυρίων. Πόλεις αὐτῆς σημαντικώτεραι εἶναι ἡ Βαγκόκη, πρωτεύουσα τοῦ Σιάμ, ἐμπορικωτάτη καὶ διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύχων καὶ ἔχουσα 600,000 κατοίκους. Ἡ Σαϊγγόνη, πρωτεύουσα

τῶν Γαλλικῶν κτήσεις, ἐμπορικῆ, μὲ 65,000 κατοίκους. Ἡ **Χανόν**, ἐν τῷ Τογγίνῳ, ἐμπορικῆ, παράλιος, μὲ 105,000 κατοίκους. Ἡ **Μανδαλάν** ἐν τῇ Βιρμανίᾳ μὲ 185 χιλ. κατοίκους, πόλις ἐμπορικῆ. Ἡ **Ραγκούνη**, παράλιος, ἐμπορικωτάτη, ὁ κύριος λιμὴν τῆς ὀρύζης, μὲ 235 χιλ. κατοίκους· καὶ ἡ **Σιγγαπούρη**, ἐπὶ νησίδος κατὰ τὸ ἄκρον τῆς Μαλάκκας, μὲ 200 χιλ. κατοίκους.

8. Η ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ἢ ΚΙΝΑ

Ἡ ἀπέραντος αὕτη αὐτοκρατορία εἶναι μεγαλύτέρα τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἔκτασιν, ὀλίγον δὲ ὑπολειπομένη κατὰ τὸν πληθυσμὸν ἀποτελεῖται ἐκ τῆς **Κίνας** καὶ τῶν ὑποτελῶν μέρους **Μαντζουρίας**, **Θιβητίας**, **Ἀνατολικῷ Τουρκεστάν** καὶ **Μογγολίας**. Αὕτη παράγει πολλὰ προϊόντα, ἀλλὰ τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μέταλλα καὶ τὸ τέτιον. Ἀκμάζει δὲ ἐν αὐτῇ ἡ βιομηχανία τῶν μεταξίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, ἀγγείων ἐκ πορσελάνης καὶ ἄλλων ποικίλων τεχνουργημάτων. Τὸ ἐμπόριον νῦν ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται διὰ τῆς καταλήψεως τῶν κυριωτέρων λιμένων αὐτῆς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, διότι πρότερον ἀπέκλειον τοῦτο πρὸς τὰς ξένας χώρας. Οἱ κάτοικοι εἶχον ἀναπτυχθῆ πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν, γινώσκοντες τὴν πυρίτιδα, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὸν χάρτην καὶ τὴν τυπογραφίαν, ἀλλ' ἔμειναν στάσιμοι ἔκτοτε, διότι ἀπέκρουον τὴν μετὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐπικοινωνίαν, ἀνέρχονται δὲ εἰς 350 ἑκατομμύρια. Πόλεις σημαντικώτεραι εἶναι τὸ **Πεκίνον**, πρωτεύουσα, εἰς τὸ ἄκρον μεγάλης πεδιάδος, μετὰ ὠραίων ἐπαύλεων, ἔχον ἐν ἑκατομμύριον περίπου κατοίκους καὶ συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Εὐρώπης (διὰ τῆς Σιβηρίας) διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ **Τσιέν-τσιν**, ἐπίγειον τοῦ Πεκίνου μὲ 750,000 κατοίκους, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ ξένοι. Ἡ **Σαγκάη**, ἐμπορικωτάτη πόλις μὲ 620,000 κατοίκους. Τὸ **Ναγκίν**, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων μὲ 250,000 κατοίκους. Τὸ **Χάν-τσέου** (700,000 κ.) καὶ τὸ **Φου-τσέου** (630,000 κ.), ἐλεύθεροι λιμένες εἰς τοὺς Εὐρωπαϊούς. Ἡ **Καντών**, παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῶν Κινέζων μὲ 880 χιλ. κατοίκους. Τὸ **Χαγκάου**, μεσόγειος πόλις μὲ 870,000 κατοίκους. Ἡ **Κασγόρα**, πρωτεύουσα τοῦ Ἀνατολικῷ Τουρκεστάν. Ἡ **Λάσα**, (=τόπος Θεοῦ), ἐνθα ἡ ἔδρα τοῦ πνευματικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἄρχοντος τῆς **Θιβητίας**.

9. Η ΚΟΡΕΑ

Αὕτη κεῖται μεταξύ τῆς Κιτρίνης καὶ Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, ἐξάγει χρυσόν, ὄρυζαν, κινάμους, δέρματα κλπ., καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Σεούλην, ἐν γραφικῇ τοποθεσίᾳ, μὲ 200,000 κατοίκους.

10. Η ΙΑΠΩΝΙΑ

Ἡ Ἰαπωνία ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν νήσων, ὄρεινῶν καὶ ἠφαιστειωδῶν, ὧν μεγαλύτεραι εἶναι ἡ Ἑσῶ, ἡ Νιπώνη καὶ ἡ Σικόκη, καὶ τῆς Μαντζουρίας, κειμένης ἐπὶ τῆς ἠπείρου. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει βλάστησιν θαυμασίαν, παράγει πολλὴν ὄρυζαν καὶ τέιον καὶ ἐξάγει μέταξαν, γαιάνθρακας, χαλκὸν καὶ πυρεῖα. Τὸ ἐμπόριον ἔχει ἐλεύθερον πρὸς τοὺς ξένους, τοὺς ὁποίους οἱ Ἰάπωνες, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Σίνας, ἔχουσιν ὡς παράδειγμα εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν στρατιωτικὴν διοργάνωσιν τῆς χώρας. Πόλεις εἶναι τὸ Τόκιον, πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας μὲ 1,125,000 κατοίκους. Ἡ Ἰοκοχάμα, νέα πόλις, ἐπίγειον τοῦ Τοκίου, μὲ 200,000 κατοίκους. Τὸ Κιότον, ἄλλοτε πρωτεύουσα, μὲ 360,000 κατοίκους. Ἡ Ὁσάκα, ἔχουσα μεγίστην βιομηχανίαν καὶ 830,000 κατοίκους, καὶ τὸ Μοῦκδεν, πρωτεύουσα τῆς Μαντζουρίας, ἣν ἀφῆρσαν παρὰ τῶν Ῥώσων, μὲ 170,000 κατοίκους.

11. Η ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ

Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Σιβηρίας, ἐκ τοῦ Ἀντικῆς Τουρκεστάν, τῆς Βουχάβας, τῆς Χίβης, τῆς Καυκασίας καὶ τῆς Ῥωσικῆς Ἀρμενίας καὶ ἔχει 20 ἑκατομμύρια περίπου κατοίκους. Πόλεις εἶναι ἡ Τόμσκη, δι' ἧς διέρχεται ὁ Σιβηριακὸς σιδηρόδρομος, πρωτεύουσα μὲ 53,000 κατοίκους. Ἡ Τασκέντη, πρωτεύουσα τοῦ Τουρκεστάν μὲ 125,000 κατοίκους. Ἡ Βουχάρα, εἰς τὴν ὀμίονμον χώραν, μὲ 70,000 κατοίκους. Ἡ Χίβα, πρωτεύουσα τῆς Χίβης μὲ 30,000 κατοίκους. Ἡ Τιφλίς, πρωτεύουσα τῆς Καυκασίας, πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη μὲ 160,000 κατοίκους. Ἡ Βακού, παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, παρ' ἣν ἄφθονοι πηγὴ πετρελαίου, μὲ 113,000 κατοίκους. Ἡ Βατούμ, πόλις τῆς Ἀρμενίας, παρὰ τὸν Εὐξείνιον, οὕσα ἐμπορικωτάτος λιμὴν καὶ ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ ἡ Ἐριβάνη, πρωτεύουσα τῆς Ἀρμενίας μὲ 15,000 κατοίκους.

12. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

Ἐκ τούτων τινὲς ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον Σουλτανᾶτον, ὡς αἱ *Μαλεδίβαι*, αἱ δὲ λοιπαὶ κατέχονται ὑπὸ Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ἡ ἥπειρος *Αὐστραλία* ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μεγάλης νήσου *Αὐστραλίας* καὶ ἐκ μιᾶς σειρᾶς νήσων διεσπαρμένων εἰς τὸν Μέγαν ἢ Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ἡ νῆσος *Αὐστραλία* δὲν ἔχει κόλπους μεγάλους, ὄρη καὶ ὄροπέδια ἄξια λόγου, ποταμούς μεγάλους καὶ λίμνας. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς περιέχει πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, παράγει δημητριακοὺς καρποὺς καὶ βάμβακα καὶ ἔχει βοσκὰς τρεφούσας ἰκανὸν ἀριθμὸν προβάτων, παρεχόντων ἐξαιρετὰ ἔρια βοῶν, ἵππων, χοίρων καὶ αἰγῶν, μετενεχθέντων ἐξ Εὐρώπης. Ἡ *Αὐστραλία* μεγάλα ἄγρια ζῷα δὲν ἔχει, οὐδὲ δένδρα πολλῶν εἰδῶν καὶ δάση μεγάλα, ὡς αἱ ἄλλαι ἥπειροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι ὑγιεινὸν καὶ τερπνόν· οἱ δὲ κάτοικοι, ἀνερχόμενοι εἰς 8,200,000 περίπου μετὰ τῶν νήσων, εἶναι Εὐρωπαϊοὶ καὶ ἰθαγενεῖς, ὧν πολλοί, καὶ ἰδίως τῶν νήσων, διατελοῦσιν ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει.

Ἡ νῆσος *Αὐστραλία* κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἑγγλῶν καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς νομοῦ καὶ πέντε αὐτονόμων ἀποικιῶν, ὧν ἐκάστη ἔχει ἴδιον Ἑγγλὸν διοικητὴν, ἴδιαν βουλὴν καὶ ἴδιαν πρωτεύουσιν. Ταύτης κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ *Μελβούρνη* μὲ 503 χιλ. κατοίκους, ἡ *Σίδνεϋ*, εὐλίμενος, μὲ 435 χιλ. κατοίκους, ἡ *Βρυσβάνη* μὲ 115 χιλ. κατοίκους· καὶ ἡ *Ἀδελαΐς* ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας μὲ 166 χιλ. κατοίκους.

Ἐκ τῶν πλείστων νήσων κυριώτεραι εἶναι ἡ *Νέα Σηλανδία*, ἔχουσα 870 χιλ. κατοίκους καὶ πρωτεύουσιν τὴν *Οὐελιγκτῶνα*, ἡ *Νέα Καληδονία*, αἱ ἠφαιστειώδεις *Νεαὶ Ἑβρίδες*, αἱ νῆσοι τοῦ *Σολομῶντος*, ἡ *Νέα Γουϊνέα*, ἧς οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι τὸ πλεῖστον ἀνθρωποφάγοι, αἱ *Καρολίνας*, αἱ νῆσοι τοῦ *Μαρσιάλλου*, αἱ *Σανδβίχαι* καὶ ἄλλαι. Τούτων ὀλίγιστα εἶναι ἀνεξάρτητοι, αἱ δὲ λοιπαὶ κτήσεις Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ ἡπειρος Ἀφρική εἶναι μικροτέρα τῆς Ἀσίας, μεγαλυτέρα δὲ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Αὐστραλίας, καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Σίδρας (Μεγάλη Σύρτις) καὶ τὸν τῆς Καβῆς (Μικρὰ Σύρτις) πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας.

Πορθμοὶ κυριώτεροι εἶναι ὁ τοῦ Γιβραλτάρ, ὁ τοῦ Βαβέλ-μανδὲβ καὶ ὁ τῆς Μοζαμβίκης.

Νῆσοι κυριώτεροι εἶναι ἡ Μαδαγασκάρη, ἥς πλείστα μέρη κατέχει ἡ Γαλλία, αἱ τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, ἃς κατέχει ἡ Πορτογαλλία, αἱ Κανάριοι, ἡ πατρίς τῶν καναρίων πτηνῶν, ἃς κατέχει ἡ Ἰσπανία, καὶ αἱ Ἀζόραι, ἃς κατέχει ἡ Πορτογαλλία.

Ἀκρωτήρια εἶναι τὸ Πράσινον, τὸ τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας καὶ τὸ Γουαρδαφουῖον.

Ὄρη καὶ ὄροπέδια ἡ Ἀφρική ἔχει δύο μεγάλα, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὸ βόρειον μέρος μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Μεσογείου, τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας, εἰς τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ὄρος Ἄτλας, τὸ δὲ ἕτερον πρὸς τὸ νότιον μεταξὺ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς ὃ εἶναι τὰ ὄρη τοῦ Κόγγου, τοῦ Καμερούν, τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας, τὰ ὄρη τῶν Λιμνῶν, ὧν ὑψηλότερον εἶναι τὸ Κιλιμάντζαρον, καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἀβησσημίας.

Ἐρημοὶ εἶναι ἡ Σαχάρα, ἡ Λιβυκὴ καὶ ἡ Καλαχάρη πρὸς νότον. Ἐν ταῖς ἐρήμοις θπάρχουσιν ἐκτάσεις κατάφυτοι, γόνιμοι καὶ εὐδροί, αἵτινες καλοῦνται δάσεις καὶ εἶναι αἱ μόναι χῶραι τῶν ἐρημῶν κατοικημένοι.

Ποταμοὶ εἶναι ὁ Νεῖλος, ὁ μέγιστος τῆς Ἀφρικῆς, ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὁ Ζαμπέξης, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ὁ Ὁράνης, ὁ Κόγγος, ὁ Νίγειρος, ὁ Γαμβίας καὶ ὁ Σενεγάλης, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι κυριώτεροι εἶναι ἡ Τσαάδα, ἐπὶ τοῦ βορείου ὄροπέδιου, ἡ

Ουκεβέρη, ἡ Νυάσσα Βικτωρία, ἡ μακροτάτη Ταγκανίκα καὶ ἡ Νυάσσα, ἐπὶ τοῦ νοτίου ὁροπέδιου.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἐν γένει θερμὸν, πολλοὶ δὲ τόποι αὐτῆς χαμηλοὶ εἶναι νοσώδεις, τὸ δὲ ἔδαφος, ἔνθα ὑπάρχουσιν ὕδατα, εὐφορον, παράγον καφέν, ὄρυζαν, ἄφθονον βάμβακα, δημητριακοὺς καρπούς, φοίνικας, πέπερι καὶ διάφορα ἀρώματα. Ἐν Ἀφρικῇ ζῶσι πολλὰ ἄγρια ζῶα, οἷον λέοντες, τίγρεις, ἐλέφαντες, ἵπποπόταμοι, ρινόκεροι, ὕαιναι, πίθηκοι, κροκόδειλοι καὶ ἄλλα ἡμέρα, ἐξ ὧν πλεονάζει ἡ κάμηλος, χάριν τῆς μεγάλης χρησιμότητος αὐτῆς, καὶ πολλὰ πτηνὰ, ἐξ ὧν διακρίνεται ἡ στρουθοκάμηλος. Ἡ Ἀφρικῇ περιέχει χρυσόν, σίδηρον, χαλκόν, ἀδάμαντας, ὀρυκτὸν ἄλας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἀνερχόμενοι εἰς 210 περίπου ἑκατομμύρια, εἶναι οἱ πλεῖστοι ἰθαγενεῖς καὶ εἰδωλολάτραι ἢ μωαμεθανοὶ τὸ θρησκεύμα, οἱ ὀλιγώτεροι δὲ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι χριστιανοί. Ἐκ τῶν ἰθαγενῶν οἱ ζῶντες εἰς τὰ μεσόγεια εὐρίσκονται εἰς ἀγρίαν ἔτι κατάστασιν καὶ ζῶσι νομαδικῶς. Εἰς αὐτοὺς ἐπικρατεῖ ἔτι καὶ ὁ ἄθλιος θεσμὸς τῆς δουλείας.

Ἡ Ἀφρικῇ φυσικῶς μὲν διαιρεῖται εἰς Βόρειον πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ εἰς Νότιον πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ· πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς πολλὰς χώρας, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν εἶναι ὑποτελεῖς ἡγεμονίαι, τινὲς δὲ κατακτήσεις καὶ ἀποικίαι Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, καὶ αἱ ἄλλαι ἀποτελοῦσι μικρὰ καὶ ἀνεξάρτητα κράτη.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Βόρειος Ἀφρικῇ περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς χώρας:

1. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Ἡ Αἴγυπτος ὑπῆρξε κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἡ ἑστία τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, μέχρις ὅτου ὑπεδουλώθη κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τοὺς Πέρσας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἠλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔπειτα δὲ εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τέλος εἰς τοὺς Ἀραβας καὶ τοὺς Τούρκους. Αὕτη διαιρεῖται εἰς Κάτω, Μέσην καὶ Ἀνω Αἴγυπτον.

Κάτω Αἴγυπτος. Πόλεις αὐτῆς ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Ἀλεξάνδρεια, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπὶ χερσονησώδους γλώσσης, εὐλίμενος, ἐμπορικῇ καὶ ἔδρα τοῦ ὀρθοδόξου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας μὲ 320,000 κατοίκους, ὧν 50,000 Ἕλληνες. Αὕτη

Φηφιόποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

συγκοινωνεῖ μετὰ πολλῶν πόλεων τῆς Αἰγύπτου διὰ σιδηροδρόμων. Ἡ **Μανσούρα**, πόλις ἐμπορική, ἔχουσα 36,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ **Τάντα**, μεσόγειος ἐμπορική πόλις, ἔχουσα 50,000 κατοίκους, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες. Τὸ **Ζαγαζίκιον**, μεσόγειος ἐμπορική πόλις μὲ 35,000 κατοίκους, ὧν τινες Ἕλληνες· καὶ τὸ **Πόρτ-Σάϊτ**. πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἔνθα ἄρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ, μὲ 40,000 κατοίκους, ὧν τινες Ἕλληνες.

Μέση Αἴγυπτος. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι τὸ **Κάϊρον**, ὅπερ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Ἀντιβασιλέως, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου, ἔχει πολλὰ τζαμιά, Ἀραβικὸν πανεπιστήμιον, 570,000 κατοίκους, ὧν 50,000 Ἕλληνες καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀλεξανδρείας διὰ σιδηροδρόμου. Παρὰ τὸ Κάϊρον σφύζονται τὰ ἐρείπια τῆς Ἡλιοπόλεως καὶ τὰ τῆς Μέμφιδος καὶ πλησίον αὐτῶν αἱ ὀνομασταὶ πυραμίδες τοῦ Φαραώ, ὧν ἡ ὑψηλοτέρα, ἡ τοῦ **Χέοπος**, ἔχει ὕψος 147 μέτρων.

Ἄνω Αἴγυπτος. Ταύτης ἐπισημότεραι πόλεις εἶναι ἡ **Σιούτη** (πάλαι Λυκόπολις) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου, πόλις ἐμπορική, ἔχουσα 35,000 κατοίκους. Ἐξ αὐτῆς ἐκκινουσι καὶ καραβάνια διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ **Λουξούρη** (Λουξώρ), ἔνθα σφύζονται τὰ ἐρείπια τῶν ἑκατομπύλων Θεῶν, αἵτινες ἦσαν πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Αἴγυπτος διοικεῖται ὑπὸ Ἀντιβασιλέως, **Κεδίβου** καλουμένου, ὑποτελοῦς τῆ Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας. Ἀπὸ τοῦ 1882 δὲ καταλαβοῦσα αὐτὴν ἡ Μεγάλη Βρετανία ἐποπτεύει τὰ τῆς διοικήσεως καὶ τὰ οικονομικά της. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, ἀνερχόμενοι εἰς 9 ἑκατομμύρια περίπου, εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων (Φελλάχοι, Κόπται), πρὸς δὲ Ἀραβες (Βεδουῖνοι), Σύροι καὶ Εὐρωπαῖοι. Τὸ πολυπληθὲς ἑλληνικὸν στοιχεῖον καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον κατέχει μεταξὺ τῶν ἄλλων ξένων ἰδιόζουσαν καὶ σπουδαίαν θέσιν, μεγάλην ἐξασκοῦν ἐπιδρασίαν ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τῆς χώρας ἐν τε ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις. Αἱ ἑλληνικαὶ κοινότητες, ἰδίως εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Αἰγύπτου, προέχουσι τῶν λοιπῶν κατὰ τὸν πλοῦτον, τὴν ἐκπαίδευσιν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν τύπον.

2. Η ΒΕΡΒΕΡΙΑ

Αὕτη ἀποτελεῖται α') ἐκ τῆς *Βάρκας*, ἐχούσης τὴν *Βεγγάζην* πρωτεύουσαν μὲ 32,000 κατοίκους· β') ἐκ τῆς *Τριπόλεως*, ἐχούσης ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μὲ 30,000 κατοίκους, κατεχομένων ἀμφοτέρων ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας· γ') ἐκ τοῦ *Τύνητος* (Τύνιδος), ἡγεμονίας ὑποτελοῦς τῇ Γαλλίᾳ, μὲ πρωτεύουσαν ὁμώνυμον, ἔχουσαν 170,000 κατοίκους· δ') ἐκ τῆς *Ἀλγερίας*, κατακτηθείσης ὑπὸ τῆς Γαλλίας, μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Ἀλγέριον*, ἔχον 97,000 κατοίκους· καὶ ε') ἐκ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ *Μαρόκκου*, μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Φές*, πόλιν μεσόγειον, ἐμπορικὴν καὶ βιομήχανον μὲ 150,000 κατοίκους.

3. Η ΣΑΧΑΡΑ

Αὕτη εἶναι μεγίστη ἔρημος, ἐν ἣ ὑπάρχουσιν ὄασις, εἰς ἃς εὐρίσκουσιν ἀναψυχὴν οἱ ὄδοιπόροι. Ταύτης πολλὰ μέρη κατέχουσιν εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἰδίως ἡ Γαλλία, τὰ δὲ λοιπὰ ἀποτελοῦσι μικρὰ καὶ ἀνάξια λόγου ἀνεξάρτητα κράτη, εἰς ἃ κατοικοῦσιν Ἀραβες καὶ Βέρβεροι.

4. ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ

Ταύτης τὰ παράλια κατέχουσιν εὐρωπαϊκὰ κράτη (Πορτογαλλία, Βρετανία, Γαλλία), ὧν ἐπισημοτέρα πόλις εἶναι ὁ *Ἅγιος Λουδοβίκος* μὲ 20,000 κατοίκους, τὰ δὲ μεσόγεια κατοικοῦσιν ἐγχώριοι (Νιγηρῆται), ἀποτελοῦντες μικρότατα καὶ ἀνάξια λόγου ἀνεξάρτητα κράτη.

5. Η ΑΝΩ ΓΟΥ·Ι·ΝΕΑ

Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, κειμένων εἰς τὰ μεσόγεια, ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν κήσεων (Πορτογαλλίας, Βρετανίας) κατεχουσῶν τὰ παράλια, καὶ ἐκ τῆς δημοκρατίας τῆς *Διβερίας*, ἧς πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Μοροβία* μὲ 50,000 κατοίκους.

6. ΤΟ ΣΟΥΔΑΝ

Τούτου τινὰ μέρη κατέχει ἡ Γαλλία, ἡ Βρετανία, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αἴγυπτος, τὰ δὲ λοιπὰ ἀποτελοῦσι πολλὰ μικρὰ καὶ ἀνεξάρτητα κράτη, τὰ καλούμενα *Χαουσσαῖα*, εἰς ἃ κατοικοῦσι Νιγηρῆτικοὶ λαοὶ υἰαμεθανοί. Τούτων πόλεις εἶναι ἡ *Κούκα* μὲ 60,000 κατοί-

κους, τὸ Βούρνον μὲ 15,000 κατοίκους καὶ ἡ Βανδιαγέρα, παρὰ τὸν Νίγειρον ποταμὸν, τῶν δὲ κτήσεων εἶναι τὸ Τομβουκτοῦ μὲ 20,000 κατοίκους καὶ ἡ Γιάκοβα μὲ 15,000 κατοίκους.

7. ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ ΚΑΙ Η ΝΟΥΒΙΑ

Ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον καὶ πολλαχοῦ ἔρημον κράτος μὲ πρωτεύουσαν τὸ Χαρτούμ, ἔχουσιν 50,000 κατοίκους.

8. Η ΑΒΗΣΣΗΝΙΑ

Ταύτης τὴν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν παραλίαν κατέχει ἡ Ἰταλία, ἧς σπουδαῖος λιμὴν εἶναι ἡ Μασαία, τὴν δὲ λοιπὴν παραλίαν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφούτου ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μεγάλη Βρεττανία. Τὸ μεσόγειον μέρος τῆς Ἀβησσηνίας ἀποτελεῖ κράτος χριστιανικόν, κυβερνώμενον μοναρχικῶς καὶ ἔχον πρωτεύουσαν τὴν Ἀδδισ-Ἀλάμ καὶ μεγίστην πόλιν τὴν Ἀδδισ Ἀβαβα μὲ 65,000 κατοίκους.

9. ΟΙ ΓΑΛΛΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΟΜΟΛΟΝ

Εἰς τὰς χώρας ταύτας ὑπάρχουσι τινὰ κράτη μικρὰ καὶ ἀνεξάρτητα.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Ταύτης χώραι εἶναι αἱ ἑξῆς :

1. Η ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ

Ταύτης τὰ παράλια μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων ἀποτελοῦσι Σουλτανάτον, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἔχον ὁμώνυμον πρωτεύουσαν μὲ ἄριστον λιμένα καὶ 100,000 κατοίκους. Τινὰ τῶν μεσογείων κατέχουσιν εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἄλλα δὲ ἀποτελοῦσιν ὑποτελῆ μικρὰ κράτη.

2. Η ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΣΟΜΑΛΑΣ

Ταύτας κατέχει ἡ Πορτογαλλία, ἔνθα ἔχει καὶ σπουδαιότατον λιμένα τῆς Δελαγόας. Πρὸς Δ. τῆς Σομάλας κεῖται τὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κράτος Μатеβελέ.

3. Η ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΖΟΥΛΟΥ

Ταύτης τινὰ μέρη κατέχει ἡ Μεγάλη Βρεττανία, τινὰ δὲ ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον κράτος.

4. ΤΡΑΝΣΒΑΛΛ ΚΑΙ ΟΡΑΓΓΗ

Ἀμφότεραι πρόην δημοκρατίαι, νῦν δὲ κατεχόμεναι ὑπὸ τῆς Βρεττανίας. Τῆς μὲν πρώτης πρωτεύουσα ἡ Πραιτωρία μὲ 10,000 κατοίκους, τῆς δὲ δευτέρας ἡ Βλεμφοντάιν μὲ 6 χιλ. κατοίκους.

5. Η ΚΛΦΡΕΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΝΑΤΑΛΗΣ ΚΑΙ Η ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ

Ταύτας κατέχει ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἣτις κατέχει καὶ τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Ευέλπιδος ἄκρας χώρας, ἐνθα εἶναι ἡ ἔρημος Καλαχάρη. Αἱ χῶραι αὗται εἶναι εὐφορώταται καὶ τινὲς χρυσοφόροι.

6. Η ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ

Ταύτης τὰ παράλια κατέχει ἡ Γερμανία, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια οἰκοῦσι βάρβαροι λαοί.

7. Η ΚΑΤΩ ΓΟΥ·Ι·ΝΕΑ

Αὕτη διαιρεῖται εἰς τὸ Κόγγον, ὅπερ κατέχει ἡ Γαλλία, καὶ εἰς τὰς χώρας Ἀγγολὰ καὶ Βεγγέλα, ἃς κατέχει ἡ Πορτογαλλία· καὶ

8. ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΓΓΟΥ

Τοῦτο κεῖται πρὸς Δ. τῶν προηγουμένων, ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Βόμαν καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τοῦ Βελγίου.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Ἀμερική, ἀνακάλυφθεῖσα τῷ 1492 ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, εἶναι δευτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τετάρτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν ἡπειρος. Αὕτη φυσικῶς διαιρεῖται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ εἰς Βόρειον καὶ Νότιον καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὸν Βαφφίνιον κόλπον καὶ τὸν τοῦ Οὐδσωνος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου, τὸν τοῦ Μεξικοῦ καὶ τὴν Καραϊβικὴν ἢ τὴν τῶν Ἀντιλλῶν θάλασσαν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου παγωμένου ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ὅστις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Καλιφορίας.

Πορθμοὶ κυριώτεροι εἶναι ὁ Βερίγγειος, ὁ Δαβὶς εἰς τὸν

Βαφρίνιον κόλπον, ὁ τοῦ Οὔδσωνος καὶ ὁ Μαγγελάνειος εἰς τὸ νότιον τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἰσθμὸς ὁ τοῦ Παναμά, ὅστις νῦν τέμνεται.

Νῆσοι ἐν τῷ Βορείῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ εἶναι πλείστα, ὧν κυριώτεροι εἶναι ἡ Γροιλανδία καὶ ἡ Βαφρίνη, ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἡ Νέα Γῆ, ἡ Κούβα, ἡ Ἀίτη, διαιρουμένη εἰς δύο ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας Μάρων καὶ αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι. Ἐν τῷ Νοτίῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, καὶ ἐν τῷ Μεγάλῳ ἡ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ αἱ Ἀλεούται, αἵτινες εἶναι ἡφαιστειογενεῖς. Ἐκ τῶν νήσων τὰς πλείστας κατέχουσιν Εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Χερσόνησοι κυριώτεροι εἶναι ἡ Λαβραδορία, ἡ Φλωρίς, ἡ Τουκατάνη, ἡ τῆς Καλιφορνίας καὶ ἡ Ἀλάσκα.

Ἀκρωτήρια κυριώτερα εἶναι τὸ τοῦ Ἁγίου Ρόκου, εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Χόρν εἰς τὸ νότιον τῆς Γῆς τοῦ Πυρός καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Λουκά εἰς τὴν Καλιφορνίαν.

Ὄρη καὶ ὄροπέδια. Μία σειρά ὄρων ὀγκωδῶν διατέμνει πρὸς Δ. τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., ἧτις ἐν μὲν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ καλεῖται Βραχώδης καὶ περιλαμβάνει τὰ ὄροπέδια Οὐτὰ καὶ Μεξικου, ἐν δὲ τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ καλεῖται Κορδιλλιέραι τῶν Ἄνδεων. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι λίαν ὑψηλὰ καὶ ἡφαιστειώδη. Ἐκτὸς τούτων πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐν μὲν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ εἶναι τὸ ὄρος Ἀλλεγάνεια, ἐν δὲ τῇ Νοτίῳ τὰ Βρασιλιανὰ ὄρη μετὰ ὄροπεδίου καὶ τὸ ὄροπέδιον τῆς Γουϊάνης.

Πεδιᾶδας ἡ Ἀμερικὴ ἔχει πολλὰς καὶ εὐρυτάτας, διαρροεμένας ὑπὸ μεγάλων καὶ πλωτῶν ποταμῶν, καὶ ἔχοντας λιμῶνας τρέφοντας πολλὰ ποίμνια καὶ ἀγέλας.

Ποταμοὶ κυριώτεροι εἶναι ἐν μὲν τῇ Βορείῳ ὁ Μακένζης, ὁ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὁ Μισσισιπήης, εἰς τῶν μεγαλυτέρων ποταμῶν τῆς γῆς, ἐν δὲ τῇ Νοτίῳ ὁ Ὀρινόκος, ὁ Ἀμαζών, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς γῆς διὰ τὴν πληθὺν τῶν ὑδάτων, καὶ ὁ Ρίο-δέλα-Πλάτα.

Λίμναι ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι πλείστα, ὧν κυριώτεροι εἶναι ἡ Ἄνω Λίμνη, ἡ καὶ μεγίστη, ἡ Ματσιγάνη, ἡ Οὐρόνη, ἡ Ἐρή καὶ ἡ Ὀντάριος. Αὗται συγκοινωνοῦσι μεταξύ των καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου. Μεταξὺ τῶν λιμνῶν Ἐρήης καὶ Ὀνταρίου

εύρίσκεται ὁ ὀνομαστὴς καταροάκτης τοῦ *Νιαγάρα*. Ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι λίμναι μικραὶ καὶ ἀνάξιαι λόγου.

Τὸ κλῆμα τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ποικίλον· αὕτη κεῖται καὶ εἰς τὰς τρεῖς ζώνας.

Ἡ Ἀμερικῇ καὶ ἰδίως ἡ Νότιος ἔχει ποικίλιαν φυτῶν καὶ ζώων, πολλαχοῦ δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα καὶ παρθένα, ἐν οἷς ζῶσιν ἄγρια ζῶα, οἷον ἄρκτοι, πίθηκοι, κάστορες, ἄγριοι ἵπποι καὶ ἄλλα ζῶα λεοντοσιδῆ καὶ πλείστα καὶ ποικίλα πτηνά. Ἡ Ἀμερικῇ παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἀραβόσιτον, καπνόν, πέπερι, κίναν, βανίλλην, ζακχαροκάλαμον, κακάον, φοίνικας καὶ ἄλλα, καὶ ἔχει πλούσια μεταλλεῖα μολύβδου, χαλκοῦ, πλατίνης καὶ ἰδίως ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια καὶ εἶναι Εὐρωπαῖοι, καθολικοὶ ἢ διαμαρτυρόμενοι τὸ θρήσκευμα. Ἀφρικανοὶ (Νιγρῆται) μετενεχθέντες ἐκεῖ πρὸς καλλιέργιαν τῆς γῆς, καὶ Ἀμερικανοὶ, ὧν πολλοὶ εἶναι εἰδωλολάτραι.

Ἡ Ἀμερικῇ εἶπομεν ὅτι διαιρεῖται φυσικῶς εἰς Βόρειον καὶ Νότιον. Πολιτικῶς δὲ περιλαμβάνονται ἐν αὐτῇ αἱ ἐξῆς χώραι :

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταύτης χώραι εἶναι αἱ ἐξῆς :

1. ΑΙ ΔΑΝΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

Αὗται περιλαμβάνουσι τὴν κατάψυχρον Γροιλανδίαν, ἣτις εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς, ὀρεινὴ καὶ βραχώδης καὶ γνωστὴ μόνον κατὰ τὰ παράλια, διότι τὸ ἐσωτερικὸν καλύπτεται αἰωνίως ὑπὸ πάγων, καὶ τὰς περὶ τὴν Γροιλανδίαν νήσους. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν εἶναι Ἑσκιμῶοι, ζῶντες ἐκ τῆς ἀλιείας, καὶ τινες ἄποικοι Δανοί.

2. ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Αὕτη περιλαμβάνει τὴν αὐτόνομον ἐπικράτειαν τοῦ Καναδά μετὰ τῶν ἀμέσων κτήσεων τῆς Βρεττανίας καὶ κατέχει τὸ βορειότατον μέρος τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἐν ᾧ ἡ χερσόνησος *Λαβραδορία*, τὸ κατάψυχρον *Βόρειον ἀρχιπέλαγος* καὶ ἡ νῆσος *Νέα Γῆ*. Πλὴν τῆς Νέας Γῆς τὸ ἕτερον ἀποτελεῖ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Καναδά, ἣτις ἔχει ἐκτάσεις παγοσκεπεῖς καὶ ἀκατοικήτους. Τὸ μᾶλλον κατοικημένον μέρος αὐτῆς εἶναι τὸ νοτιοδυτικόν. Πόλεις κυριώτεραι εἶναι ἡ *Μοντρεάλη*

0020560500

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εθνικής Πολιτικής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

